

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 2.0.49/a

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 2.6.49/a

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CFMAGL 2.6.49/a

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Biblioteca Nazionale Centrale di Firenze.
CJMAFL 2.0.49/a

**Opusculum rarissimum
qd Refugium aduo-
catoruz Laurari
unvocitatur.
Luz gratia
7 priuile-
gio.**

**Si quis causarum doctus cupit esse patronus
Atq3 clientis auct res bene habere sui
Nos legat assidue ketos relegatq3 libellos
Lauro agat 7 grates Bartholomeo tuo.**

¶ Bartholomeus laurarius patavinus Jo. Vincentio Du'clo
prothonotario apostolico. S. P. D.

Roborem Indictariam Johannis crasset iurisconsul-
ti consumatissimi. Dulcie mihi observandissime tan-
dem emittere. Constitui: cum tibi ut debeo obsequar.
tum ad studiosorum omnium causarum forensium fru-
ctum maximum. Meritāntanāmqz summulam ac odo-
reddi libellos minime suppressere volens: eiusdem farraginis
cum vnum etiam alterum adiuvet per belle. Scis namqz meum
presidium quanti fori eruditio facienda sit cum forum: ipsum diu-
tius sit quam museum trini nostri voluptuosus oculus: et si suavis-
sime muse etiam delectent plurimum: qz tamen hac tenebrosa
tempestate nostra parum afferunt ob bellorum diuturnitatem:
obqz amone caritatem: quā in sanis ita vidimus eas pro-
foras ire insimus iudiciū magnificētes subsellia cliētellisqz quo-
tidianis iherētes pactolū traiectioni: ut arenis ipsis auris musa-
rū cōcentu post habito potiri valeamus. Cumqz mihi amplius
pendendus non sit domesticos repetēdi lares postqz In hac incli-
ta regna omnium ciuitate posteritati Laurarie fundamenta ieci-
mus: nō omnino peritura totopectore post hac enitar ut ex incu-
de litteraria nostra indies egregiū aliquid depromat quod te to-
tumqz celebratissimum trinus delectare possit: Et quia ut scis in-
dictarij ordinis virtus Circa tria potissimum versatur in iudicio
rū ipsorum videlicet principalioribus regulis et fundamentis p-
callendis morqz in libellorum formis ac sententijs illis cōformi-
bus a Iudicibus proferendis. Ea propter de his tribus simul tra-
ctaturi iudiciorum pelagus tenui cymba penetrabim⁹ ut ad ver-
rinos ac suauissimos ipsius admirande arboris fructus eiusqz
pactoli riuulos fuluo auro coruscantes peruenire possimus. Et
vere palladis arbor hec vocitari potest q opulētā amatētib⁹ suis
inclinat comas: suosqz felices: ac per beatos reddit possessores
cuius quidem splendore inflammati edemus etiam propedlem
deo optimo maximoqz auxiliante Eodem Benalio archiepsos
reduce altam contractuum omnium ac vltimarum voluntatum
Summulam suis cum formulis omnibus nostro tenui ingenio

¶ ij

concinataz: q̄ tabellionum thesaurus Laurarius appellabitur.
Sicqz cum ius nostrū omne ad ea potissimū tria (dubio procul)
spectet: videlicet ad Contractus: vltimas voluntates ⁊ iudicia
omnia breuiori perstringemus ordine: quam antea in taz magno
rolandini ac petri vn̄ sole simul volumine redacta fuerint. Trituz
illud sectantes adagium. Gaudeāt breuitate moderni. Qua pro
pter gratulare mi vere amicitie columē tuo Laurario tam miri
fici: ac rarissimi trini: Laudumqz suaz studiosissimo qd' alme etiā
aonides quandoqz ad magistratum subsellia: iudiciorumqz or
dinem sic enodandum se se reterant. Nam ⁊ ipse pecuniarum ca
rentiā abhominant in qualete esse non possunt. Temporum enīz
a prudentibus habenda est ratio: ⁊ vt inquit Epigrāmatharius
noster decantatissimus de foro ipso romano ludens ad valerium
flaccum cōterraneuz meum: qui cuz hoc nostrū epistolū claudā.

Preter aquas Helicon ⁊ ferta: lyra qz decorum

Nil habet ⁊ magnum semper inane sophos.

Quid tibi cum cirrba: quid cum permessidos vnda

Romanum propius diuitiu sqz forum est.

Illic era sonant: at circum palpita nostra

Et steriles cathredas balia sola crepant.

S. B. D.

Sceptra tentans rome, tuscha ponpillus arte
egerie fontes finxit adire sue.

Firmitus vt populum sacra dittoe teneret
subderet ⁊ placido colla superba iugo

Sic recolens laurum tā re qz nomine pbebi
consuluit tripodes egeriamqz suam

Hoc opus vt faceret mira laurarius arte
quod facit ad causas iuraqz sacra fori.

Per lege si duplici doctus vis iur e videri
causarum quisquis victor: ⁊ esse cupis.

Repertorium

Repertorium alphabeticum de omnibus contentis in toto opere sic .j. distincto in tres partes.

Actioe publiciana. fol. 49.
 Actioe in rez recissoriana. folio. 49.
 Actioe seruiana. fol. 49.
 Actioe quasi seruiana que hypothecaria vocatur. fol. 49.
 Actioe in rem vtili que datur superficiario. fol. 49.
 Actioe vtili in rem que dat super emphyteote. fol. 49.
 Actioe vtili in rem que datur metum passo. fol. 49.
 Actioe possessoria hereditatis petitione. fol. 50.
 Actioe fideicommissaria hereditatis petitione. fol. 50.
 Actioe in rem preiudiciali pro libertinitate. fol. 50.
 Actioe in rem preiudiciali de partu agnoscendo. fol. 50.
 Actioe pauliana. fol. 50.
 Actioe fauiana. fol. 50.
 Actioe redhibitoria. fol. 50.
 Actioe quanto minoris. fol. 51.
 Actioe in factum edilicia. fol. 51.
 Actioe exercitoria. fol. 51.
 Actioe institoria. fol. 51.
 Actioe tributoria. fol. 51.
 Actioe in rem verso. fol. 51.
 Actioe quod iussu. fol. 51.
 Actioe peculij. fol. 51.
 Actioe constituta. fol. 52.
 Actioe vtili exempto. fol. 52.
 Actioe vtili que datur ex confessione folio. 52.
 Actioe directa negotiorum gestorum. folio. 52.
 Actioe pro tutore vel curatore negotiorum gestorum. fol. 52.

Actioe vtili negotiorum gestorum. folio. 52.
 Actioe pro tutele. fol. 52.
 Actioe contraria pro tutele. fol. 52.
 Actioe depositi. fol. 52.
 Actioe vie reiecte. fol. 53.
 Actioe metus causa. fol. 53.
 Actioe de dolo. fol. 53.
 Actioe furti manifesti. fol. 53.
 Actioe furti aduersus nautas caupo. stabu. fol. 53.
 Actioe in factum ex illo edicto nautas caupo. stabu. ut rem resti. fol. 53.
 Actioe serui corrupti. fol. 53.
 Actioe ribonorum raptorum. fol. 54.
 Actioe iniuriarum pretorie. fol. 54.
 Actioe in factum subsidiaria. l. acquilic. fol. 54.
 Actioe in factum ex edicto de edendo folio. 60.
 Actioe in factum ex edicto de calumniatoribus. fol. 60.
 Actio in factum subrogata in locum actionis de dolo post biennium. fol. 60.
 Actio in factum subrogata in locum actionis de dolo contra parentes et coniunctas personas. fol. 60.
 Actio in factum ex edicto de alienatione iudi. mutandi causa facta. fol. 60.
 Actioe in factum ex edicto nau. caupo. stabu. fol. 60.
 Actioe in factum ex edicto de his qui deiecerunt vel effuderunt. fol. 61.
 Actio vtili pro socio. fol. 61.
 Actioe in factum contra eum qui aliquid habet appensum. fol. 61.
 Actioe in factum que datur contra agrimensorem. fol. 61.
 Actioe in factum ex edicto qui intulit mortuum in locum alienum. fol. 61.
 Actio in factum funeraria. fol. 61.
 Actioe in factum de loco religioso veni

† iij

Repertorium

Actio pro puro et.	fol. 61.	Actio in rem prejudiciali per quas
Actio descendente ex iurciurando in-	fol. 61.	dominus vendicat servum. fol. 64.
formiter delato.	fol. 61.	Actio petitione hereditatis. fol. 64.
Actio in factum ex edicto si mulier		Actio in rem prejudiciali contraria.
ventris nomine causa. cal. in. pos.		folio. 64.
esse dicatur.	fol. 62.	Actio finium regundorum. fol. 65.
Actio in factum ex edicto si ventris		Actio familie heriscunde. fol. 65.
nomine mulier in possessionem mis-		Actio communi dividundo fol. 65.
sa dolo malo ea posse ad alium tras-		Actio ad exhibendum. fol. 66.
lata esse dicat.	fol. 62.	Actio ex vendito. fol. 66.
Actio in factum ex edicto qd falso tu-		Actio ex conducto fol. 66.
toze auctore negotium gestum esse		Actio ex locato. fol. 66.
dicatur.	fol. 62.	Actio oneris aduersi. fol. 66.
Actio vtili in factum ex edicto quod		Actio pro socio. fol. 66.
falso tutore auctor. nego. gestor. esse		Actio mandati directa. fol. 66.
dicatur.	fol. 62.	Actio mandati contraria fol. 67.
Actio in in factum ex edicto si quis de		Actio depositi directa fol. 67.
missa causa testamenti et.	fol. 62	Actio depositi contraria fol. 67.
Actio in factum ex edicto de publica		Actio tutelae fol. 67.
nis.	fol. 62.	Actio tutelae contraria fol. 67.
Actio in factum ex edicto de liberali		Actio commodati fol. 67.
causa.	fol. 62.	Actio commodati contraria. fol. 67.
Actio in factum ex edicto de. bo. au-		Actio pignoratitia directa fol. 67.
cto. iudi. possi.	fol. 63.	Actio pignoratitia contraria fol. 67.
Actio in factum ex eodem edicto pro		Actio in factum prescriptis verbis fo. 67.
expensis recuperandis	fo. 63.	Actio prescriptis verbis estimatoria
Actio in factum ex edicto si quis testa-		folio. 67.
mento liber esse iussus fuerit. fol. 63.		Actio prescriptis verbis qua ex per-
Actio in factum ex edicto cuius dolo		mutatione oritur. fol. 67.
malo damnum in turba esse dicit. fo. 63		Actio in factum generalissima et sub
Actio in factum ex edicto de incen-		stidiaria fol. 67.
dio ruina naufragio.	fol. 63.	Actio in factum ex re iudicata fo. 68.
Actio in factum ex edicto de sepulchro		Actio in factum vtili que oritur ex
violato.	fol. 63.	confessione. fol. 68.
Actio de damno infecto.	fol. 63.	Actio ex stipulatu pro dote. fo. 68.
Actio de legato prestando.	fol. 63.	Actio pastu pecoris fol. 68.
Actio rei vindicatione.	fol. 63.	Actio ex testamento. fol. 68.
Actio confessoria in rem.	fol. 64.	Actio ex stipulatu fol. 68.
Actio negatoria	fol. 64.	Actio ex stipulatu arbitraria. fol. 68.
Actio in rem prejudiciali qua queri-		Actio ex stipulatu ex tempore presum-
tur an quis habeat filium in pote-		pta fol. 68.
state.	fol. 64.	Actio arcenda aqua pluviali fo. 68.

Repertorium

Aetione furti nec manifesti. fol. 69.
 Aetione tigni iniuncti. fol. 69.
 Aetione arborum furtim cesar. fol. 69.
 Aetione rerum amotarum fol. 69.
 Aetione de arboribus distrabendis fol. 69.
 Aetione directa legis aquilie fol. 69.
 Aetione iniuriar. ex lege cornelia fol. 69.
 Aetione in factum contra magistratus folio. 69.
 Aetione vel accusatione ingrati fol. 69.

Arbo: iudiciarius

E solo siue sum-
 do arboris iudi-
 ciarie fol. j. 7. 2.
 De radicibus ar-
 boris designan-
 tibus causam
 obligationem
 et actionem fol. 3.
 De trunco siue stipite arboris iudicia-
 ric fol. 4.
 De ramis arboris iudiciarie fol. 6.
 De floribus arboris iudiciarie hoc est
 de probationibus. fol. 7.
 De multiplici iuramento fol. 8.
 De notorietate siue euidetia facti fol. 8.
 De probatione violenta fol. 8.
 De oculari inspectione fol. 8.
 De assertione peritorum in arte fol. 8.
 De denunciatione publicarum perso-
 narum fol. 8.
 De communi opinione totius populi et
 province fol. 9.
 De indicij. fol. 9.
 De instrumentis publicis fol. eodem
 De litteris autentico sigillo figillatis
 folio. eodem
 De libris antiquis et sculpturis in lapi-
 dibus fol. 9.
 De archiuo publico fol. 9.

De testibus fol. 9.
 De actis iudiciarijs fol. 9.
 De assertione principis de gestis coram
 eo. fol. 9.
 De assertione cardinalis fol. eodem
 De cem et octo speciebus probationum se-
 miplenarum fol. 9.
 De comparatione litterarum fol. 10.
 De scriptura domestica fol. 10.
 De fuga fol. 10.
 De quinta specie semiplene probatio-
 nis fol. 10.
 De fama fol. 10.
 De suspitione plurium fol. 10.
 De confessione facta absente parte fol. 10.
 De testimonio de credulitate vel audi-
 tu. fol. 11.
 De iuramento necessario siue supple-
 torio fol. 11.
 De libris mercatorum fol. 11.
 De instrumento debiti reperto in cassa
 to vel inciso fol. 11.
 De presumptione fol. 11.
 De tali quali probatione fol. 11.
 De verisimilibus coniecturis fol. 11.
 De indicijs fol. 11.
 De tortura fol. 11.
 De argumentis fol. 11.
 De frondibus et folijs arboris inditio-
 rum fol. 11.
 De officio iudicis fol. 11.
 De fructibus arboris iudiciorum hoc
 est de sententijs fol. 14.
 De executione sententiarum fol. 17.

E
 Edictum et interdictum q
 sit differentia. fol. 59.
 Edictum de albo cornu
 pro fol. 59.
 Edictum si quis ius dice-
 ti non optemperauerit fol. 59.
 Edictum si quis temere vocauerit ali-

Repertorium

- quem in ius quem vocare non licet folio. 59.
- Edictum si quis in ius vocatus non ierit. fol. 59.
- Edictum de eo qui non accepit aliquem fideiussores pro reo principali. fol. 59.
- Edictum ne quis cum qui in ius vocatus est vi eximat fol. 60.
- Edictum de eo per quem factus est quominus quis in iudicio sistat fol. 60.
- §
- F**orma libelli in rei vendicationis negotio fol. 18.
- Forma libelli de actione in rem pro re emphiteotbecaria que cecidit in commissum fol. 19.
- Forma libelli de actione in rem pro re feudali quando ipso iure cecidit in commissum fol. 19.
- Forma libelli de actione in rem si agatur contra illum qui dolo desit possidere fol. 20.
- Forma libelli est de rei vendicatione ut illi que competit ex cessione. fol. 20.
- Forma libelli de confessoria in rem actione fol. 21.
- Forma libelli super iurisdictione fol. 21.
- Forma libelli de confessoria in rem pro servitute personali usufructus fol. 21.
- Forma libelli de consuetudine servitutis depascendi pecora fol. 22.
- Forma libelli de negatoria in rem actione fol. 22.
- Forma libelli de publiciana in re mobili. fol. 23.
- Forma libelli de publiciana pro re immobili fol. 23.
- Forma libelli de restitutione in integrum ad effectum ut quis agere possit re scissoriam in rem actione fol. 24.
- Forma libelli de rescissoria in rem actione fol. 24.
- Forma libelli de actione in factum pauliana. fol. 24.
- Forma libelli de hypothecaria actione folio. 24.
- Forma libelli de actione constituta per cuniam fol. 24.
- Forma libelli de actione ex vendito de peculio fol. 25.
- Forma libelli de actione in factum ex iure iurando. fol. 25.
- Forma libelli de actione in factum ex albo corrupto fol. 25.
- Forma libelli de actione in factum si filius vocat parentem in ius sine venia fol. 25.
- Forma libelli de actione in factum ex edicto ne quis cum qui in ius vocatus est vi eximat. fol. 25.
- Forma libelli de actione ex edicto de eo per quem factum est quominus quis in iudicio sistat fol. 26.
- Forma libelli de prejudiciali actione contraria fol. 26.
- Forma libelli per quam queritur an aliquis sit liber. fol. 26.
- Forma libelli per quam queritur an aliquis sit ingenuus et etiam an aliquis sit filius. fol. 26.
- Forma libelli de conditione furtiva folio. 27.
- Forma libelli de conditione generalis. fol. 27.
- Forma libelli de conditione speciali ex mutuo fol. 27.
- Forma libelli de certi conditione generalis ex stipulatione. fol. 27.
- Forma libelli de conditione triticaria. folio. 27.
- Forma libelli de conditione incerti fol. 28.
- Forma libelli de conditione ex. l. omni no pro legitima portione filio debita. fol. 28.

Tabula

Forma libelli de conditi. ex lege. C. de iure emphi. l. ij. 7 fi.	fol. 28.	Forma libelli de actione vi bonorum ratorum.	fol. 33.
Forma libelli de conditione ex lege imperiali. §. calidis quando feudum ipso iure cecidit in commissum. fo. 28.		Forma libelli de duello.	fol. 33.
Forma libelli de conditione ex lege non scripta: seu condi. ex moribus vel ex constitutionem imperialem quando per sententiam vasallus priuandus est feudo.	fol. 29.	Forma libelli de actione legis aquilic. folio.	34.
Forma libelli generalis de conditio. ex moribus pro feudo aperto fol. 29.		Forma libelli de actione familie herede. secunde.	fol. 34.
Forma libelli de conditione ex moribus vel constitutione imperialem quando vasallus per sententiam est feudo priuandus.	fol. 29.	Forma libelli de actione communi dividundo.	fol. 35.
Forma libelli de actione commodati contraria	fol. 29.	Forma libelli de actione finium regundorum.	fol. 35.
Forma libelli de actione depositi directi.	fol. 30.	Forma libelli de actione depositi propter incendium.	fol. 35.
Forma libelli de actione mandati directi.	fol. 30.	Forma libelli de actione in factum utilis de seruo corrupto.	fol. 36.
Forma libelli de actione mandati contraria.	fol. 30.	Forma libelli de conditione ex lege in liti. de ac. §. tripli.	fol. 36.
Forma libelli de actione directa pro socio.	fol. 30.	Forma libelli de actione quod metus causa.	fol. 36.
Forma libelli de actione ex empto quanti minoris ciuili.	fol. 31.	Forma libelli de actione in factum de calumniatoribus.	fol. 36.
Forma libelli de actione ex empto quanti minoris pretoria.	fol. 31.	Forma libelli de conditione ex lege condicticia de qua insti. de actio. §. quadrupli.	fol. 37.
Forma libelli de actione ex empto redibitoria.	fol. 31.	Forma libelli de actione negotiorum gestorum.	fol. 37.
Forma libelli de actione ex locato. folio.	31.	Forma libelli de actione negotiorum gestorum contraria.	fol. 37.
Forma libelli de actione ex conducto. folio.	32.	Forma libelli super actione de rationibus distrabendis.	fol. 37.
Forma libelli de actione furti manifesti.	fol. 32.	Forma libelli de actione tutelae contraria.	fol. 38.
Forma libelli de actione furti nec manifesti.	fol. 32.	Forma libelli de actione tutelae directa si curator adulu suscipiat litem agendo.	fol. 38.
Forma libelli accusatorius super furto.	fol. 32.	Forma libelli de actione tutelae contraria si curator suscipiat litem in defendendo.	fol. 38.
		Forma libelli de pignoratitia actione directa.	fol. 38.
		Forma libelli de pignoratitia actione contraria.	fol. 39.

Tabula

Forma libelli de actione prescriptis ver-
bis estimatoria. fol. 39.
Forma libelli de actione prescriptis ver-
bis ex permutatione. fol. 39.
Forma libelli de petitione hereditatis.
 folio 39.
Forma libelli de bonorum possessoria
hereditatis petitione. fol. 39.
Forma libelli de commissoria heredita-
tis petitione. fol. 40.
Forma libelli super actione ex stipula-
tu pro dote repetenda: ubi relicta a-
git super dote restitucunda contra he-
redem. fol. 40.
Forma libelli de actione ex stipulatu
pro dote repetenda constante matri-
monio. fol. 40.
Forma libelli de actione rerum ammo-
rarum. fol. 40.
Forma libelli de actione ad exhiben-
dum. fol. 41.
Forma libelli de actione arbitraria de
eo quod certo loco. fol. 42.
Forma libelli de actione. l. aquilic no-
xali. fol. 42.
Forma libelli super actione de dolo.
 folio. fol. 43.
Forma libelli de actione ex lege que pro
re donata competit. fol. 43.
Forma libelli super actione de paupe-
ric. fol. 43.
Forma libelli super actione in factu ex
edicto quorum bonorum. fol. 43.
Forma libelli de actione in factu ex in-
terdicto uti possidetis. fol. 44.
Forma libelli de actione in factum ex
interdicto unde vi. fol. 44.
Forma libelli super actione iniuriarum
civili ex lege cornelia. fol. 45.
Forma libelli super actione iniuriarum
pretoria. fol. 46.
Forma quinque libellorum. fol. 47.

Interdicta quid sint.
 folio. 54.
Interdictum de mortuo
infructu. fol. 54.
Interdictum de sepulchro
edificando. fol. 54.
Interdictum ne quid in loco sacro fiat.
 folio. 55.
Interdictum ne quid in loco publico
fiat. fol. 55.
Interdictum ne quid in flumine publi-
co vel ripa eius ponatur. fol. 55.
Interdictum de loco publi. fruendo.
 folio. 55.
Interdictum de via publica reficien-
da. fol. 55.
Interdictum ut liceat ire agere per via
publicam. fol. 55.
Interdictum ut liceat ripam publici flu-
minis reficere vel minuire. fol. 55.
Interdictum ut liceat in flumine publi-
co navigare. fol. 55.
Interdictum ne vis fiat ei qui in posses-
sionem missus est. fol. 56.
Interdictum quorum bonorum. fol. 56.
Interdictum quorum legatorum. fol. 56.
Interdictum de tabulis exhibendis.
 folio. 56.
Interdictum de liberis exhibendis. fol. 56.
Interdictum de liberis deducendis.
 folio. 56.
Interdictum de libero homine exhiben-
do. fol. 56.
Interdictum unde vi. fol. 56.
Interdictum quod vi aut claus. fol. 57.
Interdictum uti possidetis. fol. 57.
Interdictum utrobi. fol. 57.
Interdictum de superficiebus. fol. 57.
Interdictum de itinere actuque privato.
 folio. 57.
Interdictum de itinere actuque privato

Tabula

reficiendo.	fol. 57.
Interdictum de aqua quotidiana.	fol. 57.
Interdictum de aqua estivali.	fol. 57.
Interdictum de aqua ex castello du- cenda.	fol. 58.
Interdictum de rivis.	fol. 58.
Interdictum de fonte reficiendo.	fol. 58.
Interdictum de cloacis.	fol. 58.
Interdictum de pccario.	fol. 58.
Interdictum de arboribus cedendis, folio.	58.
Interdictum de glande legenda.	fo. 58.
Interdictum de migrando.	fol. 58.
Interdictum saluiano.	fol. 58.
Interdictum de noui operis nunciatio ne.	fol. 59.
Interdictum ut liceat edificare ei cui nu- ciatum est si satisfecerit.	fol. 59.
Interdictum fraudatarium.	fol. 59.

Libellus quid sit et unde dicatur.	fol. 48.
Libelli nomen qualiter accipitur.	fol. 48.
Libellus qualiter sit for- mandus super qualibet actione.	fo. 48.

¶ Finis. Tabule.

Arborindictorum

Copulculum domesticum. Arboris iudicarie prestantissimi vtriusque iuris monarche dñi Joannis: de grassis.

Aspluri-

mos iam per dies theoricis i doctrinis vobiscum et factus fueri: viri fratres putavi tempus esse: aliquas ex horis: quibus ociari li-

ceret: non incassum casu pteritis: plurima ad practica pferentia: et omnium que in arbore iudiciorum vrsant nodos aperire. Quid non tam ex me: quam ex maiore nostro rum scriptis: me factum pollicor: et pferam pstantissimi iuris: vtriusque monarche dñi Johannis de grassis: quo satis et as mea letari potest: quod co pnuo: varijs sententijs frui licuit. **A**d intelligentiam itaque arboris nostre iudicarie sciendum est. quod sicut arbor lignea: quam ut materiale: nobis inspicere licet oculis corporis: huius per ordinem septem principalia: vix. Primo fundum siue solum: in quo radicat et fundat. **B** hinc radices: que in ipso fundo coalunt et nutriunt. **T**ertio huius stipitem siue truncum: supra solum seu terram apparent. **Q**uarto supra stipitem seu truncum huius ramusculos et ramos: se spargentes hinc inde. **Q**uinto huius flores. **S**exto huius folia seu frondes. **S**eptimo huius fructus. **S**ic pariter imaginari debemus: et nunc ad picturam redactam inspicere arborem hanc artificialem. **Q**ue primo habet solum omnium iudiciorum: quod est forus et iurisdictionis. **S**ecundo habet radices: que consistunt in causis actionibus: obligationibus et iuribus: que fundant vel in parte: vel in iudicis officio. **T**ertio arbor nostra huius stipitem seu truncum: in quo fun-

dat totus processus iudicarius: et iste truncus est libellus siue petitio cuiuslibet: vel accusatio: vel inquisitio: vel denunciatio.

Quarto arbor nostra supra stipitem huius ordinem iudicarium: que representat per quidem ramos: que rami omnes habent dependente a ramo maiore: que croci coloris sunt licet alij rami ab eo venientes sint virides.

Quinto circa arbores nostras habent flores: que nobis designant probationes: que sunt in iudicijs: et quod diversa sunt probationum genera: quod aliquae probationes sunt plene aliquae semiplene sunt. id est in arbore habetis flores rubros plenos et viridis coloris plenas probationes representantes. **H**abetis et alios flores pallidos: et que imaturi videntur seu minus pleni: et istis pparamus. xviiij species probationum semiplenarum quas in iure pperio: de quibus. j. latissima dabit cognitio per sua iura.

Sexto huius arboris nostra folia: que pparamus ordinationibus quas facit iudex in iudicio: que inserunt ordinatim ad processum: ex quibus folijs pferuntur probationes et alia iudicialia: sicut ex folijs plerumque flores et fructus conservari solent. **S**eptimo et ultimo huius arboris nostra fructus: quibus pparamus sententias definitivas: que fine dicunt esse fructus omnium iudiciorum: et ad quos fructus: hoc est ad finem tendunt omnia iudicia: et sicut arbor que non facit fructum excidit et mittit in ignem iuxta verba euangelij. et c. quis de deci. ita processus: ex quo non potest sequi finis definitiva: ad ignem ponendus est. i. l. j. ff. de off. assesso. c. ij. de off. vica. et ista sunt que. j. per ordinem deo dante clarissime per sua iura psequimur. **E**t in quantum supra dictum est: post truncum seu stipitem succedere subsequenter ramum principale que croci coloris depingit non intelligatis ad ramum illum deveniendum esse: nisi prius expeditis ramusculis que sunt a lateribus ipsius stipitis seu trun-

A

Opusculum domesticum

ci. qd tñ ē dicere: qd citatōes et exceptio-
nes dilatorie siue declatorie dñt oppōi
et suā discutionē hñc añ litis prestatiōez

C De solo siue fundo arboris iudicia-
rie: l3 ē d iurisdicōe: siue foro iudiciali.

C Hñc vō iuxta pollicita: aggredior
solū siue fundū arboris l3 ē iurisdicō-
nē seu fori et dico qd qñbz volēs expiri in
iuditio et sic arborē iudicialiā erigere:
uñ oia d; pñderare in q iurisdicōe seu
i quo foro agere velit: qd hec sunt funda-
menta. Et si sit defectus i foro seu iuris-
dicōe: tāq ex defectu fundamēti oia
corruūt. c. at si clerici. de iudicijs. c. si dili-
gēti. c. ij. et qñ pto. de fo. ppe. et in. l. j. C.
si a non ppe. iudi. Et ista non pñderās
min⁹ caute iudiciū ingredi solet. Nā dñi
m⁹ postis fundamētis poni solēt edifi-
cia. c. cū paul⁹. j. q. i. Et vltēr⁹ aduertē-
dū vt qd caute iudiciū ingredias habē-
da ē pñderatio si habeat soli seu fori vñ
iurisdicōis defectū: et talis defect⁹ pōt
ē duplex. **C** Priorez totalis: et partia-
lis. Et illud sciēdū est i pmo: totalē defe-
ctuz dñi qñ nulla penit⁹ est iurisdicō.
vt si aliqz velit litigare corā puata pso-
na: q non pōt hñc iurisdictionē ex se Cū
iurisdicō sit potestas de publico intra-
ducta vt a iure publico pcessa. A; o d iu-
ris. om. iu. i sūm. et host. in sū. de fo. ppe.
in fi. et tetigit glo. cā diffiniēdo i. l. j. ff. d.
iuris. om. iu. et p Panor. i. c. qd idē. d off.
or. Nā iurisdicō ē de regalib⁹ pñcipū
vt in aut. q sint rega. coll. x. Buz ibi dñ:
ptās magistratū pñstituēdoz ad iusti-
ciā expediēdā et iō puat⁹ nō pōt hñc iu-
risdictionē: et q non hñz alteri pferre: vel
alteri administrare nō pōt. l. liberā. C. qd
cū eo q in ali. potes. Facit qd habet i. l.
puatoz. C. de iuris. om. iudi. et iste tota-
lis defect⁹ iurisdicōis siue soli vt puta
de pñcipalib⁹ nullo mō pñfirmari pōt: et

qñcūqz ēt post sniam pōt oppōni vt ha-
bet i. c. at si clerici. et d. ri. C. si a non ppe.
iudi. et facit gl. sing. in cle. j. de sequestra-
pōss. et fruct. i glo. si i verbo puto tñ: que
vult defectū icōpetētie iudicij nō itelligi
exclusuz p statutuz. A; si statutū aliqd
disponat: p aliqz snias nō posse oppōi
d nullitate: nō ppa erit exclusa nullitas
pueniēs ex defectu i ppetētie. Hñc ē: qd
ē de pñsensu pñtiū acceptari non pōt snia
lata a iudice icōpetēti vt habet i. l. ij. et i
glo. C. cōia vtrius. iudi. et p Panor. in. c.
significasti sup glo. ij. de fo. ppe. l3 talis
snia lata a iudice icōpe. ex post scō pōs-
sit acceptari i vi pacti seu puate pñtio-
nis iter ptes habite: seu i vim notionis
seu simplicis cognitionis: q bñ ppetit p
uato: vt arbitro. l. air pñor. i pñ. ff. de re.
iudi. et habet in. l. j. C. de arbi. Et p co-
qd dictū est: defectū i pñcipalib⁹ sup-
pleri non posse p ptes: doc. et Bar. in. l.
l3. ff. de iudi. tenētes: qd si pñcipalis pso-
na min⁹ legitima: fuit i iudicio: et sic mi-
n⁹ legitime icōboatū est iudiciū: defect⁹
ille nō: pōt ex post facto suppleri. Se-
cus at si defect⁹ nō fuerit i pñcipali: seu
in vna de pñcipalib⁹: s; defect⁹ fuit i
min⁹ pñcipali. Nec obstat pdictis. l. iij.
C. de pig. q. l. illa loq i qdā apñhēione
puata: hñ ēi surgēte ex vi pñtionis habi-
te iter ptes: q non sapit vñā iurisdictionē
s; tñmō sapit puatā pñtionēz qd apte
pbat. l. latoz. ibidē in fi. dñ dicit pñsult⁹
ē si possessio illa apñhēd ar iudicij aue-
to. **C** Scōs defect⁹ iurisdictionis ē defect⁹
nō totalis: s; pñialis accidētalīs: qd qd:
i cui⁹ iurisdicōe volo plātare arborē iu-
dicialiā: puta tici⁹ et sēproni⁹ ē iudex: et
hñ iurisdicōez ipso iure: s; sua iurisdicō
ē elidibilis vel declinabilis: rōne psonaz
vñ cāz: q nō sunt de sua iurisdicōe: de q
p Spe. i tit. de offi. dele. §. excusari pōt.

¶ Itē q̄ nō iudex. Et defectus p̄talis ali
qñ tollit p̄ progationē tacitā vel exp̄ssā
vt. l. j. z. ij. in prin. ff. de iudi. z. p̄ Panor.
z magistros modernos in. c. cū olim. p̄
mo sup̄ illo v̄. p̄tinus p̄dixit. de offi. de
le. z. in. c. penul. i. glos. i. c. significasti. de
fo. p̄pe. cūz ibi nō. Et ex hoc p̄cedit: q̄
ep̄iscop⁹: l̄z p̄ laicos sua iurisdicōne pos
sit declinari: facit tñ p̄cessum validū: z
legitime suāz inter laicos p̄fert: si per
eodē habeat: z non opponat. fa. c. no
uit. cū ibi nō. de iudi. z adde glo. j. exp̄s
se hoc dicentez: in. c. extrāmissa. de fo.
p̄pe. Aliqñ tñ z ex plurib⁹ causis ipedit
illa progatio respectu p̄sonaz z carūz:
q̄ totaliter eximunt a iurisdicōne iudi
cis: vt habet in. c. ij. z. c. si diligētī: de fo.
p̄pe. z i. c. penul. z glo. alle. z i. l. solēm⁹
§. si. ff. de iudi. ¶ Secūdo h̄z p̄siderat
volēs experiri i iudicio: seu arbore iudi
ciariā plātare: an iurisdicō sit ordina
riā vel cōordinariā: q̄ generalior z fa
uorabilior ordinariā se extēdit ad oēs
cās territorij. l. p̄pill⁹. §. territorij. ff.
de ver. sig. l. j. §. cū v̄bē. z ibi nō. ff. de offi.
p̄re. vt. z habet i. c. cū ep̄s: de offi. ordi.
li. vj. Extraordinariā v̄o dī cōordinēz
z simpliciter p̄cessa: vt est delegata: q̄ re
stringit ad p̄sonas z cās: iuxta. c. penul.
z glo. z q̄ ibi scribūtur p̄ Panor. z mo
der. de offi. dele. z q̄ etiā restringit ad lo
ca. c. statutz: de rescrip. li. vj. vbi habet
causam delegatā debere tractari. j. cer
tos fines: z ita debere tractari i loco infi
gni: in q̄ copia p̄itorū habet: sicut i. d. c.
j. §. in nullo. z p̄ discursum: z nō. Spec.
in ri. de iurisdic. om. iudi. in pri. s. istā iur
isdicōne extraordinariā vt delegataz
restringi. ¶ Tertiō similit̄ p̄siderādū
an iurisdicō sit ecclēastica vel secularis
¶ Si sit ecclēastica q̄d p̄tingit p̄ p̄so
nas: vel p̄ causas: vt in. c. j. z. ij. z. c. si

diligētī. de fo. p̄pe. in. c. ij. z. cle. dispen
diosam. de iudi. Et tñ volēs arborem
iudiciariā plātare: seu iudicio agere
d̄z q̄rere solū aptū: hoc est ecclēastica
cā: ad cūdo iudicē ecclēasticū: q̄ secu
laris p̄rās p̄stis causis vel p̄sonis solā
seu iurisdicōnez h̄z non satis figuratā
z q̄lificatā: vt tali arbori possit admini
strare humiditatē vel rigore: sic q̄ ster
et vel crescat vel q̄ afferat flores vel fru
ct⁹. Hoc ē breuiter: q̄ de talib⁹ p̄rās se
cularis se nō d̄z intrinsecare: vt habet i.
c. ecclia sc̄rā z i. c. q̄ in ecclia z. de p̄sti. z
ca. cām q̄. j. q̄ si. sunt leg. z in. c. cū q̄dez.
xlvi. dī. z iō dicit l̄dost. in sūma de fo.
p̄pe. §. q̄b⁹ ex causis. §. z nūqd laic⁹. q̄
i causis ecclēasticis maxie sp̄ualib⁹: et
laic⁹ non potest adire alios q̄ suos p̄
p̄rios iudices sp̄uales fa. c. cū laicis de
re. ecclē. nō alie. c. nullus: de parro. z. c.
ois v̄riusq̄ sex⁹. de pe. z re. z. c. nullus
de iure pa. z fa. q̄d scribit panor. i. c. cū
p̄tingat i. xvj. colū. de fo. p̄pe. z iō peni
tētia z alijs sp̄ualib⁹ opz ad ire p̄prios
iudices ecclēasticos. Itēq̄ possum⁹ ali
os adire q̄ n̄ros et si sint ecclēastici. vt
nō. glo. in. v. c. ois v̄riusq̄. Itē defū
ct⁹ est z admissus per ep̄m ali⁹ talis: q̄
haberet. absolutionē i fo. penitētiā: q̄
tūc ille adiri p̄t: cū certū sit ep̄m i cura
aiāz p̄currere cū q̄libz parochiāo. vt i
c. ij. de pe. z remis. li. vj. z ibi et habetis
p̄ gl. Jo. an. casus i q̄b⁹ parochian⁹ p̄
absolutōez remittit subditū suū ad ep̄m
Si v̄o sit secularis: vt i causis p̄phanis
laicorū recurrēdū ē ad iudices seculares:
z aliqñ ad ecclēasticos: si habet iurisdicō
ne t̄palē cū sp̄uali: q̄ iurisdicō ecclē
astica q̄ fauorabilior p̄t progari per
seculares. vt. d. c. nōuit. z p̄ glo. p̄ alle. i. c.
extrāmissa. de fo. p̄pe. Itā videm⁹ et q̄
q̄ ecclia h̄c iurisdicōnez. i t̄palib⁹ p̄

¶ ij

Opusculum domesticum

tex. in. c. in archiepiscopatu. c. x. de rap. et in. c. p. quest. de fo. p. c. Et contravenio iurisdictionis secularis: non potest progeri per personas ecclesiasticas: imo remissio est facienda: et si non petatur: quod clericus debet remitti ad iudicem ecclesiasticum: pro defectu totalis iurisdictionis: quod est iudice seculari super re vel persona ecclesiastica: tex. est in. c. si iudex laicus. de se. ex. li. vj. et ratio differetie: quod ecclesiasticus est capax utriusque iurisdictionis. ut. d. c. in archiepiscopatu. et. d. c. p. quest. Secularis vero non est capax utriusque iurisdictionis: vulgaribus. c. quodammodo: et quod de iudi. ibi quod omnino fieri prohibetur. et in. c. sacerdotibus. xj. q. j. ubi quodammodo exhorruit imperator Constantinus ut libellos per episcopos oblatos inspiceret. **C** Sed per predicta per clariori intelligentia vi. c. v. et. c. ex transmissa de fo. c. o. p. c. et. c. ceterum de iudi. in quibus traditur clericus foro seculari. Solutio secundum docto. in. d. c. ceterum et in locis pale. quod illud est speciale iurisdictionis: in quibus est plene ecclesiastice sunt de iurisdictione domini feudi. et coram ipso pueniunt: sed vigore consuetudinis feudoz quod tamquam recepta ab ecclesia dat hanc iurisdictionem: et seculari in clericum: quam iurisdictionem ex hunc casum non potest iudex laicus habere: et ex prolatione ipsius clericus. c. si diligenti de fo. c. o. p. c. et. c. de epis. et cler. l. si quis in prescribendo. **E** Sed quod supra dixi clericum esse remittendum ad iudicem ecclesiasticum: et si non petatur: quod. qualiter probabit aliquem esse clericum si ipse se asserat se clericum et negat. Circa hoc quo ad multos effectus: tam quod remittatur ad iudicem ecclesiasticum: quam quo ad alios effectus prestat exceptionem clerico. vj. q. i. de imo. in. l. ij. ff. de publi. vj. glo. in ver. non negociandi. circa. si. in clem. ij. de cess. quod clare loquitur in materia. Et ideo partium advocati: inspectis his que dicta sunt in hoc solo: seu fundamento iudicij:

primus considerando: maxime advocati actorum quod gerunt pondus dici et cessare: ut dicit Spec. de aduo. §. p. sequenter. debere de cautela diligenter advertere super illo primo fundamento. Et ideo per filium est: ut faciat pronunciarum super iurisdictione: ad omnes dubitationes non tolendam. Et si illa interlocutoria transcat in rem indicatam: non impedit processum ratione iurisdictionis: nec iudex dici se petens poterit neque potest: ut habet in. d. c. super litteris de rescrip. Et tunc per filium Spec. non solum in hoc: sed in omnibus alijs exceptionibus ut super eis pronunciet: ita Spec. i. §. nunc videndum restat. §. sicut in summa. in ti. de excep. ubi dicit optimum esse casum in. c. si. de appel. li. vj. Et preceperit illud per filium: quod super dubio iurisdictionis iudex potest iudicare: ut regulariter potest iuxta no. in. c. super litteris. Sed si non posset iudicare: an sua esset iurisdictionis: ut quod preceperit iterum esse: ut in. c. dicti. c. ceterum de iudi. et in glo. j. et per doc. et glo. super ver. de feu. quam clare declaratur per panos. in. d. c. verum de fo. c. o. p. c. in. l. diure. ubi etiam glo. ff. ad munici. Et possumus exemplificare in iudice qui recipit formulas ex statuto consuetudine: vel aliter in casu quo iudex constitueret se partes formales: iuxta notata in. c. statutis. d. rescrip. li. vj. tunc hoc consilium Spec. non preceperit: sed tunc oportet prudenter esse advocatum actoris: ut principaliter inspiciat: quod ad ipsum principalem clientulum quod non preceperit ad ulteriores: idem articulo iurisdictionis. Et si non bene advertens fuerit casu quo ipse iudex non pronunciat: vel non posset pronunciarum super competetia iurisdictionis sequeretur inde contra actores et res defectus. Primus: quod processus erit nullus. Secundus: quod solvet expensas: et poterit cunctis quod incurrat penas: que imponuntur trahenti ad aliquod examen vetitum: hoc est ad forum incompetentem de quibus in. l. j. et. l.

In criminali. C. de iuris. om. iu. l. nulli. C. de iudi. et in. c. placuit. et in. c. i. nolite. xj. q. j. et d. c. si diligenti. Et sic habes expectatum principium scilicet solum: quod designat iurisdictionem siue forum.

T De radicibus arboris: designantibus causas: obligationem: et actionem.

Expeditis pertinentibus soluz arboris iudicarie veniunt ad radices. Et heradices sunt tres principales. **P**rima est: quam ponit tex. in. c. for. §. j. de v. sig. l. i. trib. ff. de iudi. videlicet causa: quam tex. dicit esse originem negotij. **S**ecunda radix est obligatio: quam perficitur ex causa

Tertia est accusatio et illud colligitur in. l. j. ff. de acti. et obli. et in l. licet. §. ea obligatio. ff. de procuratori. **E**t huius rei gratia advertendum est: quod causa est illa quam iustificat. et ideo advertere debet actor: perit et ei advocatus: primo et ante omnia: electa iurisdictione: et declarata: an subsit causa agendi: et sit sufficiens. **Q**uod si esset propositio idiceret sine causa: nihil vix ut in. c. si cautio. extra de si. instru. et i. l. ij. §. circa. ff. de excep. do. **I**tem si subsit causa: utrum sit sufficiens causa: quod nisi esset sufficiens causa: nihil valeret. l. obligatio. ff. de acti. et obli. **I**tem considerare debet: utrum agat nomine proprio: vel alio: alio idiceret dicere per crediti. **C**onsiderandum etiam: quod obligatio procedit ex causa. **I**tem quod in agendo petat ne agenti dicat: ut. l. loci cor. p. §. copetit. ff. si fuit. ven. scz quantum ad te liberas cedas habeo. **V**el ne dicat id quod communiter dici solet: Audiri non soles: quia tua non iter est. ut. i. c. non solent. ij. q. vj. **V**el ne dicat: quod sine actione experit actor. l. quoniam. §. itez si tpali. ff. de admi. tuto. l. si pupillu. in fi. ff. de nego. ge. **V**el ne dicat: quod inepte agis. ut. i. l. j. i. pri. ff. si me. fal. mo. dixerit. et in. c. examinata. extra de iudi. et de his potest recurrere quod ad tradita per primo. et

coiter doc. in. c. si. et de libel. oblat. Sz per clariori intelligentia opp. et primo videt quod iste radices non sunt necessarie: nec semper procurat et tamen plures bona arboris iudicaria. hoc est legitime litigat. et oppo. de eo quod habet in. l. si longi. §. j. ff. de iudi. et ibi bona gl. circa tex. cum ibi no. per Bar. et alios modernos in. l. cum filiussa. variati. cum. ff. si cer. petat. et de eo quod videamus de actione in re verso. in quibus nulla est obligatio. ut in primis iuribus. per Bar. i. l. placet ff. de acq. her. et de his iustis. de ac. §. j. **E**t itez oppo. plures obligationes ubi vix haberi nulla causa. in si. de l. rari obligatio. circa per. **I**tem oppo. per. l. servus. ff. de alli. et ci. leg. Solutio potest dici ut sentit gl. in. d. §. j. in si. de ac. et in. l. quidam existimaverunt: et i. l. si me et titium. ff. si cer. pet. **Q**uod causa quam est principalis radix: semper inquiris: et illa tanquam origo est consideranda: ut in. d. §. j. et in. c. for. et de verbo. signifi. **E**t licet ex aliquo accidenti non videatur subsistere causa: tamen adest causa: et ex ipsa causa perficitur ius. **E**t licet forte perficiatur non ordinariu perficitur tamen ius extraordinariu ex equitate. ut dicit Bar. singulariter in d. l. cum filiussa. variati. cum. ff. si cer. pet. **E**t habet in iuribus per. et ex hoc procedit: quod licet in rei vindicatione reus puentus non sit obligatus persona liter: nec aliqd cum ipso reo actu vel contractu sit tamen ex quo tu agens es dominus: et dignu et iustu est dominu tibi perficere: et sic res tua tibi restituatur: licet illi reus puentus quod detinet vel possidet: non sit tibi obligatus: equu et iustu est ut tibi res restituatur: et ex alijs perficitur quidam obligatio ex qua tibi ppetit ius agendi. sic in. d. l. servus cum si. **I**tem advertere debet actor: et advocatus suus: utrum sit volenti agere obstat aliqd ius excipiendo ex quo elidat intentio agentis: et tanquamcludit in to. ti. iusti. ff. et. C. de except. in Spe. de excep. §. dicto per to

Et iij

Opusculum domesticum

tum discursum isti. §. imo et prospicere habeat actor: et ei aduocatus: sic et in tertio ageris sit sine impedimento: dicit et Spe. ti. de actio. et peti. §. sequit. v. nota duz et est qd actor et aduocatus suus dz considerare vtru ex ca et negocio plures proficiant actiones et obligationes: et vtru sit opus electione: et an electio vni ns tollat alia vel no tollat: fm tradita in. l. qd i herede. §. eligere. ff. d. tributa: i. c. vt qs duas: de electio. li. vj. et in. l. j. C. p. munia delega. et in. l. cu filius. §. va rijs. ff. de le. ij. Adde et in repet. l. j. ff. d. l. j. et i. c. ij. ex de libel. ob. Itē hz considera re actor: vel eius aduocat⁹ vtru vna ac tio excludat alia in. l. j. ff. vi bo. rapt. et i l. ptoz. ff. co. Et dicit Spec. qd est p siluz vt aduocat⁹ eligat pleniorē et meliorē: ne habeat necesse sepi⁹ litigare. Hinc ē qd si mādato serui tui aliqs sciēs te nol le de pecunia tua p diū pparauerit: tu te neris eligere an velis agere ad p dium: an vō ad pecuniā: qz ista sunt p ria: ita qd p spicere debeas qd vtilius tibi sit: vt in. l. j. et l. si. §. tales. C. de furtis: et l. rei ff. p soc. l. si merces. §. culpe. ff. loca. et l. si vulneraueris. ff. co. ti. Nā i istis pos sunt ppetere qtuor actiones diuerse: et ex eodē facto. in qru electio residet p u dētia actoris et aduocati. Et vnu iter ce tera dicit Spe. qd est nota dignū: qd ex legato ppetit qtuor actiones. Actio ex testamēto: qd ē psoālis: Rei vēdicatio et hypothecaria. d. l. j. ff. de le. j. p Bar. et habet in. l. j. C. cōia de le. Itē ppetit cō ditio ex. c. officij. c. heredes. c. tua. ex de testa. facit. c. admonere. xvj. q. j. c. vltia volūtas. xij. q. j. Et p psequēs insurgit vnu spectale: qd p quocūqz legato: etiā facto non ad pios vsus seu cās: potest agi i iudicio ecclesiastico: qz p iū et sanctū est: vt voluntas testatoris habeat effe-

ctū: et ratione istius pietatis et sanctita tis hec executio spectat ad episcopum: facit qd habet. C. de sacrosan. ec. l. j. et i hoc versat mirabilitas hui⁹ dicti: qd. §. si legatū factū sit pstandū et p laicū: qd actor non sequit for rei: ptra regulā: q tradit in. c. cuz sit generale: in p n. de fo. ppe. et in. l. si. C. vbi in rez act. Ideo dicit Spec. in ti. de aduo. §. nunc tracte mus: in p n. qd aduocat⁹ cū cliētulus p mo venit ad eū: dz cliētulo dicere: qd bñ aduertat ad cām suā: et cā fideliter nar ret: vt possit intelligere: an ex suo facto colligant vel habeatur radices seu cāe idonee ad colēdā arborē iudiciariā. Vi cit esse tres psonas: qbus oimoda veritas est dicenda. s. p fessor: qz p fessor: dz rei veritas pādi seu manifestari. c. hūi litatis. xxiij. q. ij. et in. c. ois vtriusqz se ruus de pe. et re. Itē medicor: qz volentes sanari: opz medico infirmitatē de tege re: et si pōt: cās isfirmitatis ad iicere. d. c. ois. §. sacerdos: et c. cū isfirmitas. de pe. et re. in. vj. et facit dictum Boe: de pso. phil. Si opa medicātis expectas: opz vt vuln⁹ de tegas. Alia psona: cui dicen da est veritas: est aduocat⁹ seu inrispi tus aditus p p silio. in ver. iudiciaria. d. pe. di. vj. Dicat ergo qvadit p p silio oimoda veritatē qliter negociū pcessit: et in scriptis redigat: vt pgruū possit da re sensuz. Et patienter audiat aduoca tus cliētulū vt intelligat et bñ p sideret qz ius in facto p siluit. l. si ex plagis. §. in cliuo. ff. ad. l. acquiliā. et id p pnet ad cli entulū pponere factū: non aduocatū: qz de ipso dz esse informatus ipse. c. pa storalis de iudi. Verū facto proposito pertinet ad aduocatū de iure pfulere. i c. j. ex vt lite non contesta. et si cliētulus male factū pposuerit: et non recte infor mau erit fultorem seu aduocatū: pōt

adducatus ipse pertinet veritate absque
recusatione et rubore deferere causas et negare
patrocinium: ut dicit Spec. i. p. cal. §. subij
ciens. et in ver. caueat. §. nunc tractem.
Caucat advocatus sicut ab igne ne
victoriaz permittat clientulo: quod cuius li
tus iustus est et dubius. l. qd. debet. ff. de
peculio. Nec victoria causa est in eo: sed i
iudice. §. notandum. ij. q. ii. et p. co. qd. di
ctum est: quod aperta veritate per advocatum
deferere causam. tex. est aureus: si servaret
in practica in. l. re non nova. §. patroni.
C. de indi. vbi habet: Sicut pars tenet
iurare de calumnia: ita patronus patroci
nium iurare tenet: iuxta illud: Illud iu
ret: quod sibi iustitiam. Et hoc est iurare: quod
si medio ipse penderet causam esse iustam
quod illius patrocinium deferret. Et tertia
radix sit actio tamen non veritas dis
currere per nomina actionum. Quid quidem
disputat Spec. de actu. et peti. §. nec est ne
cesse in iudiciis proponere nomen actio
nis. in. l. j. ff. si mensor. sal. mo. dix. et tra
dit in. l. edita. C. de eden. et in. c. dilecti.
et de indi. Et ideo optima ratione subla
te fuerunt formule. hoc per totum. C. de for.
et ipe. acti. sublati: et electa est media via
per manum regiam et istas formulas. scilicet quod sus
ficiat factum apte proponi per iura palee. et
ita videntur intelligenda in. l. j. §. deinde
ex his. ff. de origi. iuris quibus dicatur alii
quibus partibus ipse iusticia fieri man
regia: et hoc in civilibus: in criminalibus
quoque videtur sufficere factum apte pro
poni. l. j. §. nam et Panpintianus. ff. ad tre
belli. facit. l. si p. ses. ff. ad. l. iuliam penu.
Expedit tamen quod consideret actor vel ac
cusator in facti propositione: ne incidat i
laqueum inscriptionis et penatationis:
quod facilius incurreret si a veritate de
clinaret. l. pe. C. de accu. l. libellorum. ff.
eo que est canonisata. ij. q. vii. in. c. libel

lor: et quemadmodum dictum est in civilibus:
ita et est in criminalibus. aduertendum
est an ex eodem facto resultent plura
remedia et plura crimina. l. qd. de crimie
C. de accu. Spec. i. n. de indi. addit quat
tuor radices. Prima est universalis ne
gocij: secunda generalis negocij: tertia
est specialis negocij: quarta communis.
prima radix attingit universalis: puta
petitione hereditatis: et petitione episco
patus et similia. Secunda generalis est quod
generaliter proponit et per administrationem
de qua i. n. ff. de nego. gestis. de istito
exercito. de administra. iuto. Et dicit
Spec. in. d. §. sequit. v. l. qd. differentia: quod
in universalibus universalis sit petitio:
universalis sit persecutio: et universaliter
iudicatur. In generalibus vero generalis
sit petitio: sed specialis sit persecutio: et
specialiter iudicatur. de quo per gl. in. l. j. ff.
de eden. et in. l. edita. C. de eden. et per Ju
no. et doc. i. ij. c. de libel. obla. In specia
libus vero specialis sit petitio: specialis per
secutio: et specialiter pronunciat: habet
in. d. c. ij. et in. l. j. et per totum. C. de sen. q.
sine cer. quanti. Communis autem pertinet
ad iudicia diuisoria. scilicet finium regundo
rum familie hereditum: et communium diui
dendo: que omnia aduocatus et ideo pro
instructione et declaratione harum radi
cum sunt interrogatoria. de quibus in ti. ff.
de inter. act. Et Specu. co. ti. §. j. ponit
alias decem interrogationes que sunt in iudi
cio: de quibus per cum: et subdit i. d. §. j. v.
sciendum vnum notatu dignum et aureum: quod
si fiet interrogatorium ad declarationem
a reo conuenio utrum possideat hereditatem
vel rem: quam agendum reali: et reus
ipse negauerit: poterit actor probare illam
negativam: approbare et laudare: et po
testa petere se mitti in possessionem rei de

Opusculum domesticum

qua agit: saluo iure cuiusq; tertij. Nec poterit reus puenire qd pns negavit impedire vel contradicere: ut casus est singularis. in. l. q. seruū. §. si. ff. de inter. acti. Et hac practica ponit Ang. i. l. si. ff. de re iudicatione: licet Spec. non referat: et ideo non alia practica: qd recongeat actor vincat cū probatione de mendacio: et sic fiat reus de possessore petitor. aut. pira q. ppiā. C. de non nu. pecu. §. illa secunda est difficilior practica: pma at est facilior et eleganter. Ultimo circa hac rationibus faciēda est duplex practica. Prima: qd sine petitione sunt interrogatoria. Secunda qd est magis cōis: qd offerat petitio sine libellus: et in fine interrogationis subiiciatur interrogatoria: ita habet talis practica ferrariensis. Joānis: in ti. de for. interroga. fien. reco conuen. ac reali primo suo libro et c.

De trunco siue stipite arboris iudicialie per quem intelligimus libellus siue petitionem.

Et per truncū seu stipitē arboris nō intelligimus libellū siue petitionē in civilib⁹. i. criminalib⁹. qd sunt tres modi pcedendi: scz p accusationē inquisitionē: et denūciationē: habet in. c. inquisitionis. et i. c. sup. de accu. Stipes seu truncus est accusatio vlt inquisitio vel denūciatio et id ad uertedū ē qd sicut stipes vel truncus regit totā arborē: sic libellus seu petitio sine i civilib⁹: sicut in criminalib⁹ totū pcessus et iudiciū totū: et ad cū referuntur adeo ut dixit Spec. in ti. de libell. concep. circa si. i. pñ. quarti libri: qd quasi certa vis iudicioz pñstut in libellis concipiendis et pauci reperiri in hoc plene instructi Immo videtur qd nemo sit qui in is concipiendis: aliquādo vano nō subducatur error: et ideo bene precauendū. Nā qd

oia referant ad libellum patet qd pmo ad illuz referit intentio agentis. c. j. de libel. obla. et aut. offerat. C. de litis cōtesta. et. iij. q. iij. offerat. Secūdo respōsio rei respondentis ē referit ad libellū: ut in. d. aut. offerat. et in. l. re non nouā. §. patroni. C. de iudi. Itē oia acta iudicialia ex parte agēis que fiunt ap pbandū et fortificadū libellū. Et acta rei ē referunt ad libellū: scz ad ipugnādā intentionē et libellū p litis ptestationē: et p exceptiones et pditiones: in. l. de excep. in pñ. Itē conclusio i cā et renunciatio probationū: de qb⁹ i. c. cū dilect⁹. de fide instru. respiciūt intentionē et libellū. Itē et ipsa snia diffinitiva: qd cē pformis libello. c. qd lter et qñ. ij. c. de accu. et c. l. de symo. l. vi fundus. ff. con. di. facit. l. in vnū. ff. si cer. pet. et tex. i. l. si. C. de si deicō. liber. vbi dicitur: sicut est iudex qd i aliū pñūciat: et in alio qd petitū sit. Et ex his ifertur: qd de substantia iudicij plenarij est libellus solēnis: et ita conclusiue tenet panos. et bene. et i hoc cū sequor i c. j. de libel. obla. In tñ qd si partes volūt habere iudiciū: cap pscutu non pōt libellus remitti: et ita tenendū est. et ad qd dubitauit Spec. in. ti. de libel. obla. i. §. vtrū libellus in summa. In cōordinarijs iudicijs sufficit qualis qualis petitio. i. c. de dispendiosum de iudi. et c. sepe. de ver. signi. et probat in pñstutione Friderici. ad reprimendū multorum facinora. Et ad hos summarios: seu iudicia summaria reduci possunt casus quos ponit Spec. in. §. nunc dicendum de libel. conceptione per quos videbatur velle innuere libellū non esse de substantia. et quos effectus habeat libellus seu petitio colligi potest ex. j. de iudicis: et ponit Spec. in. §. iam nunc. **Pro cuius vltiori declaratione queritur que et qd**

requirant ad libellū & petitionē. Et p
teriori intelligentia. & breuiter hōstī. i
sum. de libel. ob. §. quid debeat p̄nere
libellus. §. his quē sequit̄ discipulus su
us Spe. i. ti. de libel. p̄cep. §. qd libel. di
cit requisita i libello colligi ex his duo
bus metris. Quis: qd: corā quo: quo iu
re petat: & a quo: Rite p̄positus q̄q; li
bellus h̄z. Et sic sunt qnq; requisita q̄. j. p
ordine exponēt. ¶ **P**rimo dicit̄ i p̄
mo met̄ro. q̄s petat. & p̄sequens d̄z cō
tinere q̄s sit actor i libello p̄tendens si
bi aliqd deberi. el fieri: & p̄ncipalis p̄so
na requisita in libello. c. for. c̄. de rer. si
gni. §. in oī. l. si p̄curator. ff. de p̄cu. ba
bet i dicta aut. offerat. & i. l. i. terib. ff.
de iudi. & i. c. querelā c̄. de elect. Et ex
hoc dicit̄: q̄ actor d̄z venire istructus
ad iudiciū cū libello. vt i. c. j. d. libel. o
bla. & h̄z talis titulū reclamatiōis: Et
circa p̄sonā actoris p̄sideranda sūt hec.
Habilitas p̄sone p̄posite: vt ne p̄ ei p̄
sonaz aliq̄ opponi possint. de q̄b. i. spe.
d. acti. §. j. p̄ totūz discursus istius. §. Et
hoc p̄cedit si aliq̄s agat noīe p̄prio. Si
vero agat noīe alieno: p̄spicere vebet
vtrū habeat legitimāz p̄sonā: q̄ de p̄so
nis p̄mo q̄rendā est. c. j. d. procura. & l.
si q̄ram. ff. de testa. Itaq; regulariter
alieno noīe quis sine mandato agere
nō potest. l. si pupilli. §. si. ff. de nego. ge
stis. et ideo oportet fieri fidē d̄ mandato
vl. d̄ officio seu dignitate: ex qua habea
tur facultas agendi. c. j. c. doct̄ri. de re
scrip. vbi dicit̄ur abbatē agere p̄ mona
st̄rio. c. cu; deputati. extra de iudicijs.
p̄dicta regula fallit: nisi loquamur i
cōmētis p̄sonis que agunt sine mā
dato. in. c. nōnulli. extra de rescrip. & l.
s̄z & he. ff. de p̄cu. & per legitimatiōes
illaz p̄sonaz p̄discurrendū est. vt i. Spe.
de p̄cu. cū ti. sequenti. ¶ **S**atius est q

accedit ad iudiciū: agere volēs nisi p̄
legitimā p̄sonā habeat. Sic i. secūdo i
merto. Quid s̄z petatur vel qd p̄tēda
tur: q̄ illud debet exprimi i libello siue
sit species siue quātitas: siue factū: siue
qd aliud qd p̄tenditur: clare illud spe
cificando & declarādo per diffinitivas
demonstrationes. l. si in rē. in p̄n. ff. de
rei vendi. l. certū. ff. si cer. pet. l. in actio
ne. in p̄n. ff. de fur. & hoc ideo vt clara i
tentio colligat̄ agentis. S̄z p̄tra oppo
nitur. d. l. j. §. q̄ aut. ff. quoz lega. d. l.
q̄ de tota. §. incerto. ff. de rei ven. & d. l.
i actione. §. de veste. ff. de furtis. & d. l. j.
§. si q̄s argētū. ff. de po. & tradit̄ p̄ doct̄.
& gl. in. c. ex p̄te. c̄. de rescrip. in q̄b. ha
bet singulariter p̄cedere libellū incertū
& ideterminatū: & ad idē facit. l. si. i. p̄n.
C. de anna. excep. Soluit̄ h̄z doct̄. regu
la & est vera q̄ clara d̄z esse intentio li
bellatis: fallit nī regula nisi ipediat̄ p̄
ponere actor clarā actionē ex facto ipsi
us rei vel ex alia cā iusta. & ita itelligā
tur iura p̄ria: de q̄b. formaliter & p̄le. p̄
panoz. in. c. ij. de libel. obla. fallit et̄ di
cta regula: q̄n quis esset creditor: i gene
reri p̄ docto. vbi. s̄. ¶ **T**ertū i libello
requisitū est: q̄ exprimat̄ corā quo libell⁹
ipse p̄ducit̄ questionē quēadmodū p̄
batio sit ipsi iudici. l. quinquaginta: in fi.
ff. de p̄bati. ita et̄ libellus offerēdus ē
iudici. & sic iudicis nomē exprimēdū
& est doctrina speculatori i n̄ti. p̄alle. §.
corā quo. dicēis: iudices esse nominan
des fm̄ cozz dignitates. Et p̄ declarā
tione hui⁹ notādus est q̄ in offerēdo
libello triplex est practica: vna q̄ offe
rat libellus rco in iudicio: vel et̄ c̄x indi
ciū: statuta p̄grua die ad liberādū: vt i
d. aut. offerat. Secunda practica vt of
ferat libellus iudici: siue in iudicio siue
c̄x iudiciū: nec refert si offerat die feria

Opusculum domesticum

ra. l. miles. §. sexagita. ff. ad. l. iuliaz. de adul. et ibi. Bar. l. 3. alibi canoniste: p̄ et hoc verū: quous peccet exhibēs libellum die feriato in honorē dei. l. dies festos. C. de ferijs. c. fi. co. ii. et de hoc facit etiā mētsonem Bar. in. l. j. §. nūciatio. ff. de no. op. nū. et ibi Jo. de imo. Et iudex libello. sibi oblato cū suo p̄cepto annexo trāsmittit libellū reo: citādo ip̄m vt r̄ndeat ad certā diez. Et dicebat Joānes grass. q̄ ista est naturalis practica que tollit inducias deliberatiōis: vt ē tex. i. c. p̄terea. c. d̄ dila. et hāc practicā seruat curia romana fm cū: et ei vbiq̄ seruat i Italia. Tertia est practica: q̄ actor citator reo ad certā diez: corā iudice re ad hoc statuta: exhibz libellū suū in manibus iudicis sedētis p̄ tribunali: et dicit se petere put i co ptiner. et iudex aliqñ facit legi libellū: aliqñ nō: tñ laudabile ē q̄ legat p̄nte et audiēte reo. quo facto iudex d̄cernit copiā p̄ti assignando sibi p̄gruā dilationē q̄ de p̄suetudine ē arbitraria et hāc practicā vidi fuari in germania corāz q̄busdā iudicib⁹ delegat: vel assignat dilatio. xx. dierū: put ē de iure cōi vt. d. aut. offerat: et dicit Spec. d̄ libel. p̄cep. §. restat. circa p̄n. Et nota q̄ p̄ncipalr libell⁹ offerēd⁹ ē iudici cui⁹ officiū merceduariū iplozāt. Scdario dat copia p̄ti debite collationata cū ip̄so originali manēte p̄ncies iudicē vel notariū apd̄ acta iudicij ne aliqd̄ imutari possit: nec aliqd̄ falsuz fabricari: vt aliqñ dicit Spec. factū fuisse: facit qd̄ habet i. c. qñq̄ p̄ falsam: de p̄ba. et ex his cū actor libellās ēbeat copiā libelli tradere iudici: et p̄ iudicē reo exp̄sis agutis: vt i. c. j. de p̄batio. et meli⁹ i. c. j. et ij. de libel. obla. Cōsiliū ē vt actor ip̄c deserat tres copias libelli: et ista est practica ad fraudes cuiq̄das. et bonū ē q̄ iu

dex ad minuendas exp̄sas p̄tiū: taxet certū qd̄ soluendum notarijs et scribis. Aliud est regitū i libello: scz q̄ iure petat: qd̄ itelligit i q̄ cā: qz cā habilis et sufficiens ē exprimēda i libello: vt dictuz est in p̄cedenti tractatu de radicibus. Quiū regitū i libello scz a q̄ petat et qz sit re⁹ p̄uēt⁹ a quo petit: et cui offerat libell⁹. vt i. d. c. for⁹. v. re⁹: et c. null⁹ iij. q. iij. et voluit Spec. vbi supra dicēs nō sufficere si actor dicat i libello: Ego Petr⁹ p̄q̄roz de qdā q̄ mihi obligat i. x. qz talis libell⁹ ē lacerād⁹: cū non deela rat qz sit idē. Voluit tñ Spec. vbi. s. q̄ libell⁹ sustinca: si ille qd̄ d̄mōstrat d̄i gito: vt alit clare et idubitata d̄mōstratone. ar. l. certū. ff. si cer. pet. et i. l. noiari ff. de p̄di. et demon. et in. l. iij. ff. de libe. et posthu. Qd̄ satis v̄ dubitabilis: qz ē necesse: vt colligit ex p̄cedētib⁹: q̄ scribant p̄sone apud acta iudicij q̄ noiānt i petitiōe. Qd̄ non v̄ qualiter fieri possit sic p̄cedendo per d̄mōstrationes. Formā v̄o libelli i actiōe reali: et q̄ re libell⁹ sic format v̄i. i practica noua papiēsi. H̄tē formas alioz libelloz i civilib⁹ p̄sonalib⁹ vel mixtis actionib⁹: q̄ actiōes distigui possunt i q̄ttuor. i. vniuersalē ḡnālē: specialē: et p̄munē: mutatis mutādīs: videre possum⁹ et colligēt ex specula. magistro practice. ti. de iud. i q̄rto li. Et ista p̄ nūc sufficiāt q̄ ad civilia. Quo ad criminalia v̄o: i q̄bus agit de maiori p̄iudicio et iō i cis cauti⁹ est agēdū. l. ne cās. C. de ap. et i. c. q̄scamus. xlv. di recurrēdū ē ad ea q̄ habēt in. l. libelloz. ff. de accu. et in. c. q̄sgs i. §. libelloz. vj. q. iij. et regita i libello criminali ponit gl. i. l. i. causis. C. de accu. Et v̄nū iter alia in actione criminali singularissime p̄siderādū ē q̄ si crimē de q̄ agit sit graue: in quo nō habeat lo

tū fideiussio. audit reus ita demū: si se
pstituat in carcerib⁹: et non aliter. l.
diu⁹. j. ff. de custo. et exhibi. reor. Et idē
est in accusatorib⁹: q se d; iscribere: et ad
penaz talionis: et similē in carcerat: vt
i. d. l. diu⁹. et hoc vt ipm iudiciū crimina
le pariformiter pcedat. Et habet for
ma iscriptionis ad penā talionis p gl.
in. d. l. in causis: et apert⁹ i Spe. in ti. de
accu. li. iij. i materia libelloz. §. j. v. ac
cusator vbi sunt h⁹ vba. Ego. A. pfitcor
me hūc libellū dedisse āno mēse die ta
li: et p mēsatū. A. libellū et accusatōez
gitie psecuturus p muto: pofiteor ē et
ad hoc me spēaliter obligo: penā calū
nie seu talionis similitudinis supplicij su
biturū: si hāc accusationē calūniose isti
turo: vel si in pbatōe defecero p scri
ptor. in. d. c. q. q. §. iscriptio. iij. q. iij.
Et hec iscriptio hz locū in via ordiaria
criminali: et in cōordinaria: si priuā se
sistat. vt p Bar. in. l. ab accusatione. §.
nūciatores. ff. ad turpil. et habet in. c. in
quisitionis cō. de accu. **C** Officiales vō
de publico instituti: q ex debito officij te
nent denūciare et notificare maleficia
eximunt ab istis iscriptionib⁹ in. §. ali
qū. iij. q. iij. **C** De forma autē denun
ciationis sciende per tales officiales vi
dendus est Specu. de denūciatio. et ali
quid per Panoz. et Inno. in. c. nouit d
iudi. **C** De forma inquisitionis habet
in Spe. de inquisitione. li. iij. vbi eā pseq
tur: habet ē in. l. ea. q. de. C. de accusa.
et in. c. qualiter et qū. ij. cō. de accusa.

C De ramis arboris iudiciarie.

C In exordio p̄sentis lectiōis dixi q̄r
to loco ad arborē nostrā iudiciariā ac
cedere ramos ad ipsam stipitē: quē ad
modū videm⁹ i arborib⁹ naturalibus.
Nā rami ponunt supra et circa stipitez
qz oblato libello qd dicim⁹ stipitem seu

trūcū: pcedit ad vltiora per istos ra
mos. Et quē ad modū in arboze natura
licirca stipitē et intra vel. j. ramos gros
sos: sunt alig rāi minores seu ramuscu
li: sic in arboze nrā iudiciaria crūt alig
rami minores antelitis p̄testationez: q
sunt circa trūcū croceo coloꝝ depicti qz
p̄diminutiōez seu diminutiue ramuscu
los appellam⁹: vt sicut aū litis cōtesta
tione: citationes q sunt de substantia or
dinis iudiciarij. l. de vno qz. ff. de re iu
di. l. nā ita diu⁹. ff. de adop. c. j. de causa
pos. et p̄prie: et p Spe. de citatione. §. se
quē videre i p̄n. vbi dicit qz citatio ali
qū ē facta ore iudicis: et ista est valdissi
ma et potissima. l. ij. C. quomō et qū iu
dex. Aliqū nūcij: vt in. c. cu; parati: cō
de appel. Aliqū notarij. Aliqū partes
qū eis facta est pmissio: qz alias ad eos
nor: p̄inct: vt habet in. c. j. cō. de re iudi.
Aliqū sit citatio litteratorie p litteras
iudicis autētico sigillo sigillatas: qbus
credit iuxta. c. post cessionē de p̄bati.
et in. l. si publican⁹. ff. de publica. de quo
in Spe. in ti. de citatione. §. iaz de cita
tione. Itē sunt ramusculi assignatiōes
ad pbandū: q sunt libello oblato: for
te sup exceptiōibus dilatorijs. Itē iter
hos ramos sunt exceptiones dilatorie
et declinatorie et his similib⁹: de qbus i.
c. qm̄ p̄tra falsam: extra de p̄bati. et in
c. exceptionez: et in gl. de exceptio. et ha
bet in. l. penul. in. fi. C. de excep. et ne p
pter hoc iudiciū differat circūspectus
index habet sequi consiliū pape in. c.
pastoralis de excep. Et illud notandū
est: qz cum index procedit fm̄ praticam
d. ca. pastoralis: cum dicatur procedē
dere fm̄ iuris determinationem a tali
processu non potest appellari: qz iuris
determinatio nulli d; iuriā isferre: nec
grauamen. l. iniuriarum actio. ff. de re.

Opusculum domesticum

iuris: et si cessat grauiam: p[ro]sequens
cessat et appellatio. et p[ro]t[er] reijci i. c. vt de
bitus: c[on]tra de apel. vbi habet[ur] hodie inno
uorā esse dispositionē. c. ad romanā. ij.
q. vj. p[ro] quā tenebat oli ois apel. q[ui] non
erat manifeste friuola vel calumniosa:
q[ui] hodie p[ro]dictum capi. vi. debet[ur] de ap.
ad valitudinē appellationis requir[er] sub
sistentia grauiamini. ¶ Sc[un]d[us] ramus
est grossus i medio stipitis q[ui] colore cro
ceo depictus est: et regit quasi oēs alios
ramos appellat[ur] litis p[ro]testatio: quā dif
finit et diffinitionem p[ro]sequit[ur] et diffinit
hosti. de litis p[ro]testa. vt ibi p[er] cū et p[ro]pa
noz. cū referent[ur]. ¶ Tertius ramus ē
iuramentum calūnie. q[uo]d p[re]stat in oib[us]
causis et in sp[eci]alib[us] hodie in. c. j. in fi.
de iur. calū. li. vj. Et d[icitur] iuramentū calū
nie sc[ilicet] vitā de: quemadmodū d[icitur] habeat
vni[us]q[ue] suā p[ro]p[ri]etate p[ro] fornicatione ca. ner
ui. in fi. xij. di. intelligit[ur] ei p[ro] fornicatio
ne nō p[ro]mittendā: s[ed] cuitādā. Capitula
iuramenti calūnie habent[ur] in. c. j. de iur
ramē. calū. Penas nolentiū iurare vide
de calūnia. i. l. ij. de iuramē. calū. C. et i
c. j. et ij. d[icitur] iuramē. calū. li. vj. ¶ Quar
tus ram[us] p[ro]tinet assignationes ad p[ro]ba
dū: q[ui] lite p[ro]testata: secuto iuramēto ca
lūnie: iudex assignat partib[us]: et eis ipo
nit on[us] p[ro]bandi id q[uo]d eis ad p[ro]bandū i
cūbit in. c. licet cām: de probatio. et voluit
Spe. de p[ro]ba. in p[ri]m. et in. ti. de teste. §. q[ui]
liter. ver. iudex ergo. et ideo habens re
gularē p[ro]cessus: diligenter aduertat: an
sit facta assignatio ad p[ro]bandū p[ro]cessus
q[ui] sig[na] p[ro]bare: non auctoritate: et medi
ante assignatione iudicis: videret non
habere legitimas p[ro]bationes: q[ui] proba
tiones debēt fieri iudici. l. ita in fi. ff. de
proba. ¶ Quintus ram[us] p[ro]tinet posi
tiones: q[ui] fiūt ad reuelationes et batlonū
de quibus in cle. sepe. de ver. sig. l. ij. §.

q[uo]d obseruari. C. de iura. calū. i. c. p[er]m
de iura. calū. i. c. j. et ij. de p[ro]fessis. li. vj. et
h[ic] Spe. de poss. §. q[ui]nto sup[er] est. §. et no
ta q[uo]d positiones fiūt de corpore libelli.
¶ Sext[us] ram[us] p[ro]tinet capitula p[ro]bato
ria: seu articulos p[ro]batorios et reproba
torios: q[ui] p[ro]ducunt i causis: q[ui] lite p[ro]testa
ta et negatis positionibus: est venire ad
alias p[ro]bationes: et sic fiūt capitula p[ro]ba
toria: vt i. c. cū cām q[ui]ter archiep[iscopu]m. c[on]
de testi. et c. p[ro] tuas de p[ro]ba. et d. c. l[icet] cām
et est tex. i. c. p[re]sentiū. §. testes: de testi. li.
vj. habet[ur] in Spec. de teste. §. nūc viden
dū. i. p[ri]m. ¶ Ad vni[us] t[ame]n aduertendū est:
vt q[ui] quis p[ro]ducit capitula p[ro]batoria:
p[ro]testet[ur] quicquid ponat i capitulis: nō t[ame]n
intēdat se astringere ad aliq[uo]d on[us] sup
flue p[ro]bationis: q[ui] si q[ui] se astringisset ad
p[ro]banda plura: quoz vni[us] sufficeret: si
i aliquo deficeret succuberet: vt est tex. et
glo. in d. c. licet cām. glo. in v. se astringit
¶ Septim[us] ram[us] cōtinet iuramenta
testiū. vt in. l. iusuradi. C. de testi. in. c.
in noie dñi. et i. c. nup. extra d[icitur] testi. et ad
videndū iurare testes sup[er] capitula: citā
da ē p[er] v[er]ba habet[ur] in. c. ij. co. ti. et i. l. si q[ui]
C. de testi. ¶ Octau[us] ram[us] p[ro]tinet in
terrogatoria p[ar]tis aduerse ad cautelam
suā: q[ui] exhibent[ur] p[ro]p[ri]e. vt i. d. c. p[re]sentiū ex
tra d[icitur] testi. li. vj. et isto[rum] interrogatorio
rū nō datur copia p[ar]ti. vt voluit Spe. de
testi. §. iaz d[icitur] interrogatorijs dicens q[uo]
fiūt interrogatoria sup[er] circumstantijs.
vt videamus in causis de quib[us] in. c. cū
cām que inter archiep[iscopu]m. de testi. in. l. so
lū. C. de testi. Adde de his videndā esse
glo. bo. in. d. §. testes i ver. interrogato
ria. ¶ Nonus ramus continet publi
cationem attestationum fm tradita in
c. in causis. et in. c. fraternitatis. et in. c.
vltra tertiam de testi. et habetur i Spe.
de teste. §. satis vtiliter. in p[ri]m. vbi dicit

vnū qđ cōmuniter nec tenet nec seruat
qđ examinatis testib⁹ partes debēt re-
nunciare testiū pductionibus. Qđ nō
videt̃ causū nec cōueniēs. Nā satis re-
nunciatū ē p publicationē testiū p du-
ctioni absq; eo qđ partes renunciāt. Et
publicatio fit dupliciter. Primo p ac-
tualē publicationē et aperturā testimo-
niorū: et illoꝝ lectionē. Secūdo habet
publicatio p iudicis ordinationē: cū iu-
dex ordinat examinatis testib⁹: vel lap-
so termino ad p bādū: testes haberi p
publicatis: vt constituit decretū bal. in
ducatu mediolancū. et perscrutāda est
ad publicationē cū actualis ē fīda pu-
blicatio. c. cum. i. et a. extra de re iudi.

Tercim⁹ ram⁹ pinct assignationē
iudicis factā parib⁹ ad opponēdū qđ-
quid volūt in psonas et dicta testium. hz
ea qđ habent in. d. c. p̄sentū in c. dile-
cto extra de testi. in. d. c. p̄sentū. in. fi. et
p Spe. de testi. in. §. sepe testes. et i. §. pu-
blicatis. in. p̄i. Quirām⁹ continēs assi-
gnationē p̄dictā: itelligēdus est procede-
re facta publicationē: et data copia pub⁹
de ipsīs attestacionib⁹. **T**andecim⁹
ram⁹ arboris nre pinct instrumentorū
pductionē et iurū hinc inde: qđ post pu-
blicas attestaciones et etiā ante. p du-
ci possunt: et etiā qñcūq; vsq; ad renun-
ciationē pductionis iurū et pclusionē
in causa. vt in. c. cū dilect⁹. de fide instru.
et no. Spe. de instru. edici. §. nūc dicam⁹
in prin. **T**duodecim⁹ ram⁹ qđ conti-
net assignationē ad opponēdū contra
iura et instrumenta: decreta tñ p̄i copia
parti: et plures forme oppositionū habē-
tur in. §. instrumentū. in. Spe. de instru.
edici. **T**reddecim⁹ ram⁹ est exhibi-
tio allegationū iuris. sine exhibitio ad-
uocatoꝝ ad allegandū in causa de iure
in p̄sentia iudicis. de quo i Spe. de al

legatio. in. prin. §. nūc videndum.

Quartusdecim⁹ ram⁹ qđ hz aliquos
potest etiā p̄cedēti p̄p̄em: et pinct peti-
tionē iuramētū necessarij in supplemen-
tū p̄bationum: fm ea qđ habent in. l. ad
monendi. ff. de iure iurā. et in. c. si. co. ti.
quā materiā similiter p̄sequit Bart. et
doc. vtrobiz. et dicit Bar. in. d. l. admo-
nēdi. qđ cū iuramētū necessariū sit p̄ba-
tio qñ deferendū est an p̄testationē in
cā. vt in. d. c. cum dilect⁹. dicūt moderni
papicenses male fuari i practica: qđ ple-
rūq; reseruat vsq; ad cautionē ferēde
sentētie et forte rōne. l. vbi. C. d. falsarij
Et aliqui. deferūt tale iuramētū ā bab⁹ p
tib⁹ sub p̄ditione ne iudex deferēdorū
p̄tū videat declarare motū animi sui
et sic detegere p quoy cluit ferre sentētiā.

Tecim⁹ qñt⁹ ram⁹ pinct p̄clusio-
nē i cā scurēnūciationē: qđ sit p̄bationib⁹
et sit p̄clusio p iudicē: renūciatio vō p p-
tes. de qđ i. d. c. cū dilect⁹. et i spe. de renū-
ci. et p̄clusionē. in. p̄n. Laudo tñ: qđ cū iu-
dex p̄cludit in cā: vt seruet illā praticā: qđ
solēt iudices dicere qđ p̄cludūt in cā sal-
uo iure reuocādi p̄clusionē ip̄az: qđ tūc
iter locutoria sententia: ip̄s p̄clusionis
facili⁹ reuocabit si sibi videat: qđ cū re-
gulariter interlocutoria suā iudex reuo-
cet. l. qđ iussit. ff. de re iudi. et c. cū cessan-
te. ex. de appel. facit qđ regulariter quis
nō indicit sibi legē aq̄ recedere nō. l. 3. l. si
quis in prin. ff. de le. iij. et ibi ple. p Bar.

Tsedecim⁹ ram⁹ est ille qđ p̄tinet reg-
sitionē p̄siliij sapiētis: qñ iudex dubitat
qd iudicet: vel p̄tes petūt p̄siliū sapiētū
qđ tūc recurrit ad p̄siliū sapiētū. de qđ
Spe. de regsitione p̄siliij. et i. c. statūtū. §.
assessorē. de rescrip. li. vi. et plerūq; orit̃
p̄trouersia iter partes vel cū iudice qđ
debeat soluere salariū p̄sultoris: et potest
dici p dictum. §. assessorē: qđ si partes

Opusculum domesticum

petierint p̄siliū: debet solvere ambe. Si
vō altera partiu petijt: illa sola soluet.
Si vero iudex petijt: soluet ipse de suo:
si p̄cellus est se esse peritū. si vō nō est p̄
fessus se esse peritū vel sit p̄babile dubi
um: p̄pellat partes ad soluendū: et ita
suat. Nec ob. qd̄ dici pōt iure ciuili nec
canonico iudicē d̄bere recipere p̄ortulas
l. p̄biscuo. ff. de offi. p̄f. et in aut. vti iu
dice sine quoquo suffra. §. volumus. col.
l. j. vi. in. c. cū ab oi. de vi. et bo. cl. qz iura
sp̄a loquunt i iudicib⁹ salariatis vel bñfi
ciatis de publi. sec⁹ tñ ē i p̄sultorib⁹ et ad
uocatis q p̄t capere salariū: et vendere
p̄siliū. in. c. statutū. §. assessorē. s. allega
to. et est tex. in. c. non licet. xj. q. iij.

C De floribus huius arboris iudicia
rie: hoc est de probationibus.

C In exordio pollicitus sum post ra
mos expeditos: flores ipsi arboris p̄ q̄s
nobis p̄batōes denotāt qz quēadmodū
flores arboris materialis seu naturalis
arboris immediate pducūt fruct⁹: et ex ip
sis est sp̄es fructuū: ita ex florib⁹ hoc ē p̄
batōib⁹ q̄ sūt in iudicio resultāt fruct⁹
sententiar⁹: et ex ipsis florib⁹ sumit p̄le
rūqz sp̄es victorie: euz iudices iudicare
debent s̄m allegata et p̄bata: vt habet i
c. indicātes. xxx. q. v. notat et c. j. et i glo.
de offi. ordinan. l. illicitas. §. vitas. ff. de
offi. p̄f. id p̄terea notādū ē: qz sicut
i materiali arbore t̄p̄eris habem⁹ plu
res flores sp̄arsos hinc inde: ita et in hac
arbore habem⁹ plures flores. i. p̄batō
nes. Nō multū ordinate magis ad vnū
ramū q̄ ad aliū: s; hinc inde sp̄arsos: ita
qz non esset in p̄grunz: et si circa ramu
scu: os essent flores plēi et semipleni: seu
colorati: p̄fecte et nō p̄fecte: qz in p̄para
torijs: sicut et in decisorijs iudicijs ple
rūqz habent p̄batōnes p̄fecte vel imp̄
fecte: de q̄bus oib⁹. j. Et sic habemus

aliquas plenas p̄batōnes: et aliquas
semiplenas: aliq̄s tales quales: aliq̄s
subsidiarias: aliquas p̄sumptiuas: ali
quas ex p̄iecturis: p̄ quas oēs. j. discut
ramus: et vt incipiamus a dignioribus
p̄out sunt ipse plene p̄batōnes: dico qz
plenaz p̄batōnū. xviij. repetio species

C Sequunt. xviij. flores siue species
plenaz p̄batōnū: et p̄io de p̄fessione.

C Primus flos siue prima species ple
ne p̄batōnis p̄ p̄tis p̄fessionē: et ista cō
fessio est duplex. Prima est iudicialis:
scz facta in iudicio p̄te p̄sente vel iudice
vice et noīe p̄tis acceptate. vel etiā nota
rio. q̄ sunt publice p̄sone et possunt alte
ri acquirere: vt notat in. l. j. §. ius publi
cū. ff. de iusti. et iure. l. si ob causas. ff. de
cuncti. et habet i. c. q̄ p̄. de vsu. li. vj. et bo.
glo. in. c. qm̄ p̄tra fals. 3. de proba. et i. l.
non quasi. ff. rem pupil. sal. fo. Et talis
p̄fessio non solū h̄z vim plene p̄batōis:
imo etiā indicati in sententia. l. certū in
prin. et in fi. ff. de p̄fess. et habet i. l. j. C.
co. et i. c. si. co. ti. Et ideo qm̄ habet talis
p̄fessio non est necesse ferre sententia: i
p̄fessum: s; sit ei p̄ceptū de soluendo.
ac si iudicialiter condemnatus esset. l. si
debitori. ff. de iudi. et notatur in. l. debi
toribus. ff. de reiudi. Et tūc aut qm̄ re
us respondendo ad positiones cōfitec:
illa p̄fessio habeat vim iudicati. Et ali
quibus videt qz non: qz positiones sūt
ad probandū vt. s. dictū est in quinto ra
mo: et adducta ad vnū effectū nō debēt
diuersa vel contraria operari. l. ij. in fi.
C. de iura. calū. S; in contrariū videt
dicendū: qz vtrū est dicere hāc esse con
fessionē iudiciariā. Et vnū singulari
ter in materia positionū notabitur: qz li
cet simpliciter qz nō dicat p̄fiteri id qd̄
proponit in capitulis probatorijs: iuxta
no. per Panoz. in. c. examinata de iudi.

In. liij. nota tamē Joā. an. i. nouel. origi-
naliter dicit in. c. cū in positionibus. de
iure in. li. vj. q. deductū in positionib⁹ cē-
set p parte p fessatū. **S**ecunda p fess
fio est q sit ex iudiciuz parte p fessante: et
illa solū probat: non aut disponit. vt in
l. certū. §. si quis. ff. de confess. et est tex. i.
l. publica. in fi. ff. de pe. Si vō fiat parte
absente: semiplene probat: qz certū est
talē p fessionē non plene probare. vt di-
cet. j. Acc ob. predictis. l. ij. ff. de p fess.
et l. si. co. ti. l. error. C. de iur. et fac igno.
qz predicta iura loquuntur in erronea
p fessione: que nondū negotio finito po-
test reuocari vt in dictis iuribus: et p fessi-
o procedūt in ciuilibus. In criminali-
bus vō: p fessio probat non tamē dispo-
nit. l. si p fessus. ff. de custo. et exbi. reorū
facit. l. j. §. j. ff. de his que no. in fa. Qui
nimo maxime ē aduertēdū in crimina-
lib⁹: ne timore tormentoz: vel alia cau-
sa puta desperationis salutis quis sal-
tūz confiteat. l. j. §. si quis vltra. ff. de q
sti. et co casu quo quis p fiteat taliter cau-
sa desperationis vel tormentoz quicun-
qz potest se opponere et appellare quia
volentem mori lex non exaudit. l. notā-
tum. ff. de appel. glo. notab. in. l. j. C. de
p fess. Solct tamen notari casus p sin-
gulari pro quo p fessio in criminalibus
non tantum probat: sed etiā disponit in
c. q sit graue: extra de excessi. prela.

De multiplici iuramento.

Secundus flos et sic scda pbatō di-
cit esse iuramentū: qd est triplex: volū-
tarium: iudiciale et necessariū. l. actori.
et l. generaliter. C. de iure iur. et in rubri-
ca. ff. co. ti. p uentionale siue volūtariūz
hym plene pbatōis: non aut dispo-
nit. de hoc habet et notat in. l. iij. et l. nō
erit. §. d. et l. ius iur. qd ex cōuentione. ff. de
iure iur. Iuramētū vō necessariū nec be-

ne pbat nec disponit vt notat. i. c. si. ex
de iure iur. et l. admonendi. ff. co. l. in bo-
ne fidei. C. co. In aut et qm iuramentū
necessariū plene pbat dicet. j. cū exa-
minabit semiplene probationes: bec in
ciuilibus pcedūt: in criminalib⁹ vō qm
qz in ipfis requirunt probationes luce
meridiana clariores. l. si. C. de pbatō-
nibus: vtrū deserant ista iuramenta ne-
cessaria: que alias dicunt iuramēta in
supplementū pbatōis et est difficultas
ardua. de q l. l. de quoeqz. ff. de iure iur.
et ibi p Ange. et Bar. et moderniores.

De notorietate siue euidētia facti.

Tertius flos ē et tertia plena pbatō
Notorietas siue euidētia facti q plene
pbat tā i criminalib⁹ q i ciuilib⁹. c. eui-
dētia cū de accu. l. ea qdē. C. co. et c. ad
nraz. iij. ex d iure iur. et ij. q. j. de manife-
sta: et dicit Spe. in ti. de pbatō. §. vidēdū
restat. §. iij. p euidētiā. Et ē triplex eui-
dētia: iuris: facti: et pbatōis: vt ibi p
cū. et p Spe. de no. cri. §. iā de notorio. et
tex. notad⁹. in. §. sciēdūz. ij. q. iij. q nota-
biliter distinguit i hac materia: vtrū sit
notorium iudici: an alijs: et vtrū sit no-
torium facti pmanētis aut transeūtis de
quo ibi et notand⁹ ē tex. in. c. si. de cōba.
cleri. et mulic. vbi habet de isto notorio.
q nulla potest tergiuersatiōe eclari. de
quo etiā in. l. ciues. C. de appel. et ibi per
glo. Bar. et bal. ibi. et etiā ex glo. habet
differentia inter manifestū et notoriū.

De probatione violenta.

Quartus flos ptingit quartā speciez
plene pbatōis: q dicit pbatō violenta
scu violenta psumptio: qm scz ius psumit
et sup psumpto disponit. vt in. c. an pe-
nul. ex de spō. c. de illis: in fine. c. p tuas
ex de condi. appo. et ista dicit pbatō
probata: contra quam non admittitur
pbatō in p trarium: nisi p partis con-

Opusculum domesticum

fessionē in his q̄ dependēt a potestate p
tium in. c. j. cu; materia. de p̄fess. li. vj. in
aut. sed iā necesse. C. de dona. ante nup.

C De oculari inspectione.

C Quintus aut flos p̄tinet q̄nt ā specie
plene p̄bationis: q̄ habet inspectione
oculor̄ re subiecta oculis: oculis inquā
q̄nt iudicis. c. q̄ iudicāte: extra de p̄e
scrip. l. minor. xxv. annis ex aspectu. ff.
de minorib⁹ aliquid re subiecta oculis ex
p̄torū. c. i. p̄posuisti. de p̄bationib⁹. c.
fi. z. c. fraternitatis. d. fri. z. male. z. hec
p̄batio tñ aliquando reprobat: licet sit
plena in. c. nec aliqua. x. xvij. q. j. z in. c.
causam matrimonij. de probatio.

C De assertione p̄torum in arte.

C Sextus flos z sic sexta plena p̄batio
est assertio exptorū in arte: cū eis credat
in p̄tinentē ad artes suā: vt assertio me
dicoz sup vulnere vel infirmitate. c. ad
aures. de etate z q̄li. l. septimo mense. ff.
de statu. bo. l. antiq. ff. si ps. hereditatis
petatur. z habet in. l. sed z si restituat.
§. si. ff. de iudi. z. l. si pater. ff. de soluti. i
l. cum ad p̄sens. z respiciendum. z. l. ita
qz. ff. si cer. peta. z tex. in. l. j. C. de off.
mag. off. l. hac edictali. §. his omnibus
C. de secū. nup. z notat Spe. de p̄b. §.
videndū; restat. v. hoc quoqz notādū.

C De denūciatiōe publicaz p̄sonaz.

C Septimus flos p̄tinet p̄bationē ple
nā q̄ habet p̄denūciationē z publica
tionē publicaz p̄sonaz z publicoz of
ficialiū p̄nētib⁹ ad officiū suū. vt inū
cijs publicis: quib⁹ credit de citatione.
ita qz illi⁹ soli⁹ assertio plene p̄bat cita
tionē. vt in. c. cū parati. de appel. z. c. pa
pa. de testi. cogen. z habet i. c. prudētia.
d. offi. delega. z notat Spe. de citatione
§. sequit̄ videre. v. sed numq̄ credit. Li
cet hoc visum. fuerit durū hostiē. in. d.
c. cū parati. q̄ dicitibi durū sibi videri:

q̄ vni nuncio forte vili p̄sone credat: si
dicat secitasse episcopū: cu; episcopus
negat: z est singularē: q̄ sine iuramen
to ei credit: qz sufficit primū iuramētū
z credit sibi soli. vt i iurib⁹ p̄ allegatis.

C De cōi opinōe toti⁹ ppli z p̄uincie.

C Octau⁹ flos p̄tinet aliā speciem ple
ne p̄bationis: q̄ est cōis opinio totius
populi z p̄uincie. p̄ aliquo: z habet p̄
indubitato apud oēs. vt Fridericū du
cez austriae esse imperatōrē. z Carolū ma
gnū fuisse imperatōrē: vel Lūitū fuisse
se crucifixū sub Pontio Pilato: vt loq̄
Immo. i. c. si. extra de iura. calū. ponit
idez. Immo. originaliter i. c. veniens. j.
d. v. signi. li. vj. Ponit Ange. i. l. at q̄ na
tura. §. cū me absente. ff. d. nego. gestis
idez Ange. i. l. p̄prietatis. C. de p̄bati.
hñs p̄ absurdo: q̄ si mihi incūbit on⁹ p̄
bādi istā domū fuisse Joānis vel petri.
q̄ exigat a me alia p̄batio q̄ cōis fa
ma z opinio. istd idē voluit Bal. i. aut.
actiones. C. de sacrosanct. eccles. z in. l.
p̄uentionē. C. de epis. z clerici. vbi refert
reuerendissimū dñs fabrescz idē tenuisse
z habuisse p̄ absurdo: q̄ rex ita an
tiquaz: q̄ excedūt memoriā hoīuz: ex
gunt maiores p̄bationes: z instrumen
ta. z illud singulariter notat l. z extrava
gās: q̄ res dī excedere memoriā hoīs
q̄n excedit quinquagesimū vel quadrage
simū annū. ita voluit Immo. in. d. c. ve
niens. z dicit Ange. in. c. veniens. de te
sti. Itā cōis opinio de aliquo non dī cē
dubia: cū dubitādū non sit de eo qd oēs
hoīes hñt p̄ certo: ita dicebat dñs Jo
nes grass: ar. in. l. in summa. §. idez la
beo cum queritur. ff. de aqua plu. ar. z
notat Spec. de proba. §. si. hec etiā no.
Idem etiā tenet Jo. an. z nisi fallar ibi
refert etiā Hostien. in. c. cu; causam.
extra de probati. z differt ista cōmuniō

opinio a notorio: vt dicit Spec. de not.
cri. §. sequitur. §. item etiam aliud.

C De indicijs.

C Nonus flos continet aliam speciem
plene probationis que habet per indicia
hoc est arte indubitata: que faciunt ple-
nam probationem quicquid. in. c. ex comuni-
camus: de here. et habet in. §. sciatis. ij. q.
viii. et in. l. indicia. C. de rei vendica.

C De instrumentis publicis.

C Decimus flos indicat plenam probationem
que habet per instrumenta publica: que regu-
lariter faciunt plenam probationem in omnibus
causis. l. cures et l. cum precibus. C. de proba-
ti. et intelligunt instrumenta publica: si ha-
beant auctoritatem publicam cum solennitatibus
requiritis. l. generali et i. glo. bona. C. de tab.
li. x. et c. j. et ij. de fi. instru. et plene ponit
Spec. de instru. edi. §. breuiter et memorie
me et ex hoc potest inferri ad illam dubitationem
ne protocolensis in breuiaturis vel origi-
nalibus notariorum: que sunt mortui: i. quibus ple-
nitas illa solennia desunt: de his tamen dicendum
est: vt habet l. c. cum tabellio. de fide instru.

C Vel si autenticum sigillo sigillatis.

C Per florem undecimum habemus aliam
speciem plene probationis: que habet per
litteras autenticum sigillo sigillatas. vt i.
c. cures. c. debent. xj. q. iij. i. l. si publican-
in prin. ff. de publi. et in. c. post cessionem.
extra de probati. Et dicitur sigillum auten-
ticum ex auctoritate eius cuius est sigillum: si
ad sint requisita: vt i. sigillo apostolico
et imperiali. c. inter dilectos. de fide instru.
in. c. cum dilecto. de p. fir. vti. vel inuti
c. significauit. de appel. c. statum. xix. q.
iij. c. tertio loco. de probati. et si quis velit
cognoscere an falsate sint littere pape p
amotione: cordulaz canapi vel serici con-
currat ad Hostien. in su. de rescrip. vbi
inter alia ultra centum que possunt oppo-
ni rescriptio: ponit opponi posse: quod non

sit sanum circa sigillum vel huiusmodi. Et
ad propositum nostrum videndus est Spec. de
probat. §. videndum restat. versiculo deci-
mo. plitteras. et v. generaliter. vbi dicit
notabiliter credi litteris cuiuscumque de his
que pertinet ad officium suum: sed maxime de
bemus advertere litteras et sigilla potius
simul apostolica et imperialia per ea que ha-
bent in. c. licet. extra de cri. falsi. et aliqd
in. c. ad audiendum. j. de rescrip. Sed contra
predicta opponit de. §. si non aliqd tale. in
aut de fide instru. coll. vj. vbi habet quod
viva vox est excellentior probatio: et prefert
voci mortue: s. viue voci episcopi: cum non
sit plene quod vnus: non credit quo ad plenam
probationem. in. c. cum a nobis. de testi. er-
go videtur quod non debeat illi littere credi:
et sic voci mortue. Solutio. dicit Hosti.
in sum. de probati. in fi. §. si. sed cum oppo-
nit. quod viva vox. quod facit solemnitas ad
iecta i. litteris: quod eo scribente credat quo
ad plenam probationem: sicut in tabellione
cum examinatur i. testes: non credit nisi sicut
soli: et tamen plus sibi credit: si fecit instrumen-
tum solenne: vt ibi faciat plenam fidem.

C Vel libris antiquis: et sculpturis in la-
pidibus.

C Duodecimus flos continet duodecimam
speciem plene probationis. et est illa que per
libros antiquos et etiam per sculpturas fa-
ctas in lapidibus et muris et i. tabulis que
plerumque faciunt plenam probationem: maxi-
me i. dirimendis controuersijs de limitibus. i.
c. cum cas. extra de probati. habet per Immo.
in Rubrica. de p. scra. eccl. vel altaris. et
per Panos. ibidem. c. primo. et i. c. propositi.
eo. ii. et per eundem Panos. in. c. quarto. de iu-
re iur. vbi adducit illud Luc. xx. et Mat-
th. xxij. Cuius est hec imago. et ibi per eum
facit. c. sane. eo. tit. xxiiij. q. ij. et ibi glo. i.
c. puenit. xxj. q. j. et tex. i. l. j. et pro. et ibi.
Bar. ff. de albo. scri. fa. que habet in. l. per-

B

Opusculum domesticum

nul. ff. de pba. in. c. ad audientia. de pre
scrip. et in aut. ad hoc. C. de si. instru.

De archiuo publico.

Probationem plenam. xiiij. habemus p tredecimū florē z est illa q̄ sit ex archiuo publico: qd̄ facit plenā pbatio nē in. d. c. ad audientia. z est casus in. c. j. de pbatio. z hoc dummodo appareat illud esse extractū de publico archiuo p officialem archiui vel ex mandato.

De testibus

Plena pbatio decimq̄rta habetur p testes rite z recte examinatos: z regulariter dico testes omni exceptiōe maiores: faciunt plenā pbatioez. c. l. j. vniuersis. c. nouit de iudi. c. cum a nobis. de testi. z. l. vbi nūerus eo. ti. Sūt tñ aliqui casus in q̄b⁹ rēq̄runt plures duob⁹. de gbus in Spe. d̄ testi. §. restat circa pñ.

De actis iudiciarijs.

Probatio decimagna plena habet p acta iudiciaria scripta. c. qm̄ cāz. c. fi. d̄ pbat. z i. l. gesta. C. d̄ re iu. z alia plenā fidē faciūt in civilib⁹ z i criminalib⁹.

De assertione principis de gestis coram eo.

Sedecimus flos designat aliaz species plene probationis: videlicet simplicem principis assertionem de gestis coram eo: cum presentia principis obtinet vices pluriū testium. l. oium. C. de testi.

De assertione cardinalis.

Decima septima plena pbatio habet p decimū septimū florē representantes assertiones cardinalis alicui⁹: cui ppter ei⁹ auctoritatez credit⁹: si asserit se esse legatū sedis apostolice. nec exigit aliud q̄ ei⁹ simplex verbū: vt ei plene d̄ legatiōe credat⁹. x. c. vij. di. c. nobilissim⁹ q̄uis alis nō credat⁹ alicui de potestate ordinaria vel delegata: nisi p litteras doctat. l. j. C. de man. pñ. z habet in. c. cuz

iurisperitus: de offi. dele. in. c. ad probā dum de re iudi. **U**ltimus flos plen⁹ z coloratus nobis affert plenā pbatioem consuetudinariā alicuius patrie pel publicam reputationē vel tolerantiam in. c. nihil: cuz bis z que ibi legunt⁹: de elec. in. l. barbarius philippus. ff. de offi. pñ. in. c. cū dilectus: de fi. in. instru. Dicebat tñ dñs Joā. de gras. q̄ yltra plenas pbatioes habem⁹ vna ex stilo cu. ro. vtz qua creditur magno seu summo penitentiario: si dicat aliqd̄ de reseruatis solo roma. ponti. sibi esse pmissum: vt in ea absoluat⁹: z dispenset viue vocis oraculo: per summum pontificem id mibi commissum est: de cui⁹ veritate l. j. satis ci credat⁹: me tamen remitto ad aulicos curiales z addo quod tenet in iure. argu. a stilo curie: vt pbat⁹ in. c. ex litteris: de consti. dum text⁹ dicit. cuz tā iuris canonici q̄ nostri moris existat: z ita in Panoz. colligit ar. a stilo curie posse allegari ad decisiones carū. vide ibi per cum. z ad idēz potest induci tex. in. c. ex parte. c. de rescrip.

Sequuntur decēz z octo species probationum semiplenarum.

Successiue videndum restat de floribus non ita plen⁹: seu viridi coloris: z in minoribus per quos habemus semiplenas probationes: seu subsidiarias: quarū species ni fallar sunt etia⁹. x. vij. quas. j. prosequor. **P**rima que habetur per primum ex istis minoribus z pallidioribus floribus est illa semiplena probatio: que habetur per vnūz testē omni exceptione maiore: deponentem super re de qua agitur z rite z recte examinatum. vt habetur in tex. c. ex insinuatione. z etiam in. c. i. nostra: de procura. z facit glo. in. l. theodosius. ff. de do. pre lega. q̄ si duo testes regulariter faciunt

plenā pbationē vt. s. dictū est in. x. flore
plene. igit̃ vnus facit semiplenā pba-
tione; z facit. l. j. in. fi. ff. quemad. testa.
apc. l. 3. videant̃ in p̃riū lex antepnū.
ff. de q̃sti. cui nō satisfacit responsio gl.
in. d. l. theodosius: z ideo responder̃ ali-
ter fm̃ doc. q̃ illud operat̃ in p̃ditōe p-
sone: z non cāc: s; itez opponit̃ p̃o ple-
niori intelligentia: q̃ nec semiplenā nec
plenā facit vnus testis: q̃ vox vni? vox
nullius. l. rbi numerus. ff. de testi. So-
lutio: hoc verū quo ad plenā pbationē
non quo ad semiplenā fm̃ oēs. Item p̃
opponit̃ de. d. l. theodosius: rbi vn? so-
lus plene pbat. Solutio: vt dicit Bart.
ibi est speciale quod inducit̃ ex disposi-
tione testator: alios casus vide p̃ Spe.
de testi. §. restat. v. l. 3. aut̃ p̃sequentibus.
¶ Adodo iuxta predicta querit̃: an vnus
testis faciat talem semiplenam proba-
tionē vt semper descendū sit iuramen-
tum necessarium seu suppletoriū: iuxta
legem admonendi. ff. de iurciur. z. l. in
bone fidei. C. eo. z habet̃ in. c. fi. co. ti. i
quo pro nunc ṽ ponenda p̃clusio q̃ si
ṽ talis cā: in quo duo faciunt plenam:
vn? faciat semiplenā: si vero duo non
faciant plenam: vt in testa. z in codicil-
lis: tunc vnus non facit semiplenā: de
hoc t̃l̃ latius dicendū est: vt cōiter per
omnes in. d. l. admonendi. z in. d. c. fi.

C De comparatione litterarum.

C Secūda semiplena pbatio habet̃
p̃ comparationē litterarum fm̃ ea que
habent̃ in. l. comparationes: z aut̃ ibi
posita. C. de fide instru. z in aut̃. c. ti. §.
si quis vult caute deponere. coll. vj.

C De scriptura domestica.

C Tertius flos minor denotat proba-
tionē semiplenā que fm̃ aliquos habet̃
p̃ scripturā domesticā seu priuatā in. l.
instrumenta domestica. C. de probati.

q̃d ṽ intelligēdū p̃ scribentē. l. publica. l.
fi. ff. de positi. z. c. saluberrimuz. j. q. vij.
z est tex. in aut̃. p̃tra qui p̃p̃iā. C. de nō
nu. pecu. z hoc dūmodo sit exp̃sa cā: z
nō sit indiscreta: vt in. c. si cautio. c̃ de
fi. instru. p̃ scribēte regulariter nullā fi-
dē facit. l. rationes. z. l. exēplo. C. de p̃-
ba. z fm̃ p̃dicta ṽ dubitari possē de va-
liditate quorūdā statutorū italie z alia-
rū p̃uinciarū disponentiū: q̃ scripture
p̃uate p̃bate p̃sone z bone fame: z ma-
xime si sit de collegio mercatorū: vt est
statutū papie: credat̃ vsq; ad summā.
v. florenoz renensiū: q̃ vidēt̃ talia sta-
tura irrevocabiliter z parare seu appe-
rire viā fraudib? dicta. l. exēplo: rbi d̃z
cē ad exēplū p̃nciosuz q̃ q̃s faciat scri-
pturā p̃ se p̃bantez ēt semiplene: q̃ t̃n
semiplene p̃bauerit taliter petat sibi de-
ferri iuramentū necessariū: z sic in ea re
p̃p̃ia b̃n p̃babit q̃d nō ē p̃missū: nisi
i casu legis fi. C. de fidei cō. z ad p̃dicta
facit lex oib?. C. de testi. z. l. null?. ff. co.
naz statuta sicut z. ll. z p̃suetudines de-
bēt̃ esse rationabilia z nō apperire viā
fraudib?. Immo p̃ statuta p̃t̃ oppōi
exceptio doli. l. j. in. fi. ff. de doli excep. l.
ambitiosa. ff. de decre. aboz. facit facit
c. cū oēs z. c. q̃ ab ecclesiāz de p̃suc. S; z
sustinere talia statuta possumus: vt no-
tat Spe. de probatio. §. videndū restat
ṽ. quid si d̃z: q̃d cū pacto fieri possit: q̃
credat̃ vni partiū: ṽ hoc possē induci
per statutum: arg. l. quod dictum. ff. de
pactis: z habetur per glo. r̃ñbric. C. de
decre. decur. li. x. z. l. non impossibile.
ff. de re iudi. scd̃ potest fieri pactum: q̃
credatur vni partiū: vt per Bar. Bal.
Ange. z Immo. in. l. fi. ff. de p̃cto. stipu-
la. ergo poterunt etiāz induci hec statu-
ta. q̃d t̃ñ intelligo cum modificationē
que sit arbitraria iudici: scilicet pactum

Opusculum domesticum

ipsum pcedere p notata in ca. venies in. c. quinta allis. de iurciuran. z nota i. l. si qñ. C. unde vi. in ca. si. extra qd vi vel metus ca. z p validitate dictoz statuto rñ z p dictoz veritate facit optim⁹ text. in. c. tuis. de testi. vbi licet iuramentū te stis sit de substantia: z sine iuramēto nō valeat c⁹ depositio. ca. nup de testi. tamē partiū pñtiōe credit testi. sine iuramento. de hac materia an z qñ pñuata scriptura pbet: vi. ple. p Bar. z alios i. l. admonēdi. ff. de iureiu. z p spec. in ti. d. istru. edi. §. restat. §. pñuata vbi distinguit z etiam §. regulariter. ¶ De fuga.

¶ Quarta semiplena pbatio fm ali quosē fuga. in aut. de collati. §. sup hoc. z. §. si qñ aut in. c. null⁹. de pñp. z. c. de cernim⁹. iij. q. viij. in qb⁹ iurib⁹ fortius videt fuga facere plenā pbatōne: sicut simile in. l. si liberto. ff. de bo. liber. i. l. j. C. vt omnis obe. iudi. Nisi dicam⁹ q specialitas in illis arguat: in alijs sec⁹ cēt: sic q in alijs fuga faciat semiplenaz pbatōne ad qd facit ad materiā legis: aut pñor. §. si debitorē. ff. de his q i frau. credi. sed si esset fuga cū effractione carceris z pspiratione facta: illa arguit de lictū z crimen capitale. l. j. in prin. ff. de effrac. Et ex his potest iferri fm aliqñ: an fuga sit sufficiens ad torturam: z dicebat Ioan. de gra ff. cē cogitāduz: ad do q i hoc articulo pñt forte haberi resolutio ex his q dicit Bar. in. l. qñ sit fugitin⁹. ff. de edi. edic. vbi inter fugientes distinguit aliqñ fugit quādo familia in dicis euz insequit⁹: z talis fuga nō gra uatur suspitiōe delicti: cū merito vnus. qsqz fugiet huiusmodi satellites: z carceres. Et aliqñ fugit statim cōmisso de licto absqz aliqua iscutiōe: z ista videt culpabilis fuga: vbi plac z clare p cum. ¶ De. v. specie semiplene pbatōnis.

¶ Quinta semiplena pbatio ē illa: si quis in magistratu existens in ciuitate dicat se metu fuisse compulsus: qz semiplena pbatio est in pñtrariū vt in. l. si. ff. qd me ca. z ponit Spec. de pba. §. videt restat. cir. si.

¶ Sexta est p famaz: adeo q cuz vno teste erit plena pbatio. vt in. c. sicut de pbat. z habet i. l. de bone fidei. C. d. re credi. z in. d. l. admonēdi p doct. z i spe. de no. cri. §. j. §. in fama autēz. Vidēda sunt circa hec ca q ponit Bal. in aut. qñ actiones. C. de sacrosā. eccle. cū allegat. l. si mater. C. ne de sta. defūc. z vidēdus est tex ibi. z. c. qz verissimile. extra de p scripti. nec ob. qd dictū est in quito flore plenariū: qz ibi locuti sum⁹ d fama que excedit memoriā. xl. annoz. hec aut de ea q est infra illas metas. circa quā differētiā vidēdus est Imo. i. c. venies. de ver. sig. li. vj. z hec videt pcedere in ci uilib⁹ in criminalib⁹ autēz fama habet loco accusatoris: z est potēs ad formā. dā inquisitionē: nō autēz videt operari semiplenā pbatōne: p no. c. inqstitiōis. z i. c. qñlter z quādo. ij. d. accu. cuz in criminalibus requirantur probatiōes clarissime. l. si. de proba.

¶ De suspicionē plurium.

¶ Septima semiplena pbatio ē suspicio q ex plurib⁹ venit in mētez iudicis. vt habet i. c. j. qd me. cau. z in. c. nomez. ij. q. j. z in hoc plurimū versat arbitriū iudicis. vt sentit Spec. de. pbat. §. j. ver. z nota. tñ dicit nullā pbatōne esse faciendam discursu sed deliberate.

¶ De cōfessione facta absente parte.

¶ Alia semiplena pbatio que habet poctanū flosculum est pfectio fm quosdam facta absente parte: facit lex certuz. §. si quis absēte. z ibi no. ff. de pfect. z facit ratio. quia incongruum est: vt

quod quis dūcūda voce ptestat⁹ est illud
audcat abnegare: c. l. generaliter. C. d.
nō nu. pecu. z. c. p. tuas de pbat. z. facit.
l. si. ff. co. nec ob. l. j. C. de fal. cau. adicc.
legis. vbi vñ probare qd faciat plenā pro
bationē: qz textus ille loq^r in vltima vo
lūtate: in q nō regitur partis pſentia.
l. cum pater. §. fundo. ff. de lega. ij.

Et de testionio d credulitate vel auditu
Nonna semiplena pbatio fm qsdaz
est de positiō testii de credulitate vel au
ditu: cui certū sit z tales de positiōes re
gulariter nō valere ad plenā pbatioē
c. cū cāz. z. c. cū litteris. c. d testii. licz fal
lat hec regula singulariter in casib⁹ no
tatis i. l. ij. §. idēz labeo. an. ff. de aq plu.
arce. vbi sunt casus in qb⁹ necdūz valet
dictū testis de auditu: s; d auditu aurib⁹
de hac tamē specie semiplene pbatōis
multū videt^r dubitādūz: qz si agat de p
batōe plena siue semiplena: oportet q
pbatio sit pcludēs. l. nō bec. C. vn. legit.
c. in pſentia. de pbat. z. habet i. l. testii
C. de testi. §. solū. S; pbatio de creduli
tate vel auditu alio nō pcludit in cas
b⁹ aliqb⁹ i. c. series. in. c. quotiēs. z. in. c.
l; ex qdā. de testi. ergo i p trariūz critiā
alijs: de ista materia testii deponētūz
de auditu vide. l. si aliter. de pbat. z. in
c. qd p nouale. c. de §. sig. vnde qquid
alig dixerint: videt^r fidēda regula in cō
trariū: immo testes de auditu vel credu
litate non probant etiam semiplene.

Et de iuramento necessario siue sup
pletorio.

Et iuramentū necessarium: quod de
fert in supplementum probationis: d i
cit decima spēs semiplene probatiōis:
quod patz quia si habeat vnus testis:
z nō sit de casib⁹ exceptis in quib⁹ non
bz locū iuramentum suppletorium: de
qb⁹ p l. z max. p modernos ibi in. l. ad

monendi. ff. de iureiu. supplet tale iura
mentū ad plenā pbatioē vt est tex. no
tabilis i. c. facim d pſue. re. seu. i. vñ. seu.
z habet c. in. c. ex insinuatione de pecu.
cū iurib⁹. §. alle. Circa has semiplenas
pbatōes no. Spe. ii. de offi. iudi. §. post
modū. v. sexto querēdū est voluit q vbi
cūq; sūmarie pcedit: semiplēa pbatio
habeat p plena. vbi p cūz. qd satis vñ
det falsum p tex. in cle. sepe. de §. sig. s;
Spe. excusatur dicit Jo. grass quia vi
dit cum non vidisset. cle. sepe.

Et de libris mercatorum.

Et undecima semiplēa pbatio habet^r
p libros rōnum: argentarioz: mercato
rū: z similiū psonarū n: de quibus in. l.
quedam. §. numerarios. ff. de eden.

Et de instrumēto debiti reperto icas
sato vel inciso.

Et duodecima semiplena pbatio ha
bet p instrumētū debiti reptū icassatū vñ
icisū: siue penes debitorē: siue penes cre
ditorē: vt i. l. j. §. similio. v. s; ne furādi.
C. d. lati. liber. toll. Pl⁹ d: p aliq; qd
si repriat itegritū penes debitorē: est se
miplēa pbatio liberatiōis z solutiōis:
p dictū. §. similio. z p. l. j. C. de donati. z
l. dissolute. C. cō. di. sine cā. d. qb⁹ z eoz
vitate ac plenissima determinatiōe vñ.
Alex. de imo. in. l. labeo. ff. d. pactis. vbi
videt^r dicere imola: qūmo tūc sit plena
pbata solutio seu liberatio. p tex. i. l. cy
rographū. z i glo. ff. d. probatio. z sentit
Spe. de psum. §. species. v. violēta at. z
ita videt^r cōis opinio. nec ob. v. s; ne furā
di. qz loq^r i psonis domesticis. de quib⁹
erat suspicio: ne instrumentū subtraxis
sent: vt bñ in. d. l. labeo. p Bar. Ang. z
Alex. d. imo.

Et de psumptione.

Et tredecima semiplena pbatio est p
sumptio: ita sentit Bo. i sum. de psum.
in pn. dū dicit: expedito tractatu de va

B iiij

Opusculum domesticum

psum. ventam nunc ad tractatus de qsi
pbatione seu semiplena pbatio: et idē
fuit de intentione sui discipuli Spec. de
iud. dele. §. j. v. q. sit actor. nec ob. dicto i
pcedēti flore. s. p. xime vbi dixit trāscū-
do q. psumptio facit plenā pbationē:
hoc ē psumptio q. isurgit ex eo q. instru-
mētū debiti recipit apud debitore rēdet
llo. vbi. s. §. iij. et Spec. de psum. §. ij. q.
bēm? q. tuor psumptiones: temerariā:
vismilē: violentā: et necessariā. Tem-
raria tēdit ad malū et iprobat in. c. si. d.
furciu. et c. si. d. psum. i. q. b. d. q. debem?
bñ psumere et nō male: et sic temerarie
reprobat: et facit glo. in. c. in scripturis
xxvj. di. et c. abbt. xj. q. iij. in glo. q. dicit
clericū amplectātes mulierē debere psu-
mi cū facere hoc cā bñdicēdi vel ad pe-
nitentiā exhortādi: non at ex aliq. vitio: et
q. p. trariū psumit temerariuz psumit:
s. doct. dicunt a tali caritate liberet nos
de. q. uē ad modū vnius q. s. q. d. siderat id
esse exēptus a collectis realib?: eo q. nō
habetat p. q. b. mponant collecta vel one
ra ciuitatis. **C** Vismilis seu pbabi-
lis psumtio causat ex plurib?: et ista fa-
cit semiplenā pbationē regularit: et est
potēs ad aliquid pbādū. vt i. c. si q. s. d.
gradu eccliastico et toto titulo. c. d. pur-
ga. ca. **C** Violēta psumptio ē ex veri-
simili pbatio: et ista regularit facit ple-
nā pbationē: donec p. stet d. contrario.
Necessaria d. esse illa: q. ē iuris et de iu-
re. d. q. dictū est. s. i. tractatu d. plenarijs
pbationibus: puta. in quarta specie.

C Et tali quali pbatione.

C Quartadecima semiplēa pbatio ē
q. lis qualis pbatio: s. quicquid dicatur
hec species reprobari solet: quia qualis
qualis pbatio d. frivola et modica. vt
habetur in. c. cu; i. inuētute. d. p. sump.
p. illud verbū q. lis q. lis: q. d. denotat mo-

dicū. l. si duo patroni. in p. i. ff. d. iurciu.
C De verisimilib? coniecturis.

C Quintadecima semiplena pbatio
dicit illa: q. habet ex verisimilib? p. ctu-
ris: q. tñ nō videt procedere: cū p. ctu-
re plerūq. faciūt plenā pbationē. et dicit
solz ligatissimā esse pbationē q. habet
ex p. cturis. l. licz impator. et ibi Bar. et
oēs. ff. de lega. j. et ideo videt hoc esse in-
telligēdū de illa semiplena pbatione.
vt habet ex illis indicijs et cōiecturis q.
sufficiūt ad torturā. de q. b. in. l. j. in p. i.
et in. l. si. et ibi Bar. ff. de q. sti. de quo ha-
betur in. l. indicia. C. de reipēdi.

C De indicijs.

C Sextadecima ē q. habet per idicia
circa q. d. dictū ē vt proxima pcedēti: scz
q. q. n. q. faciūt plenā pbationē. S. ca-
piam? idicia p. his q. sufficiūt ad tortu-
rā. d. q. b. p. Bar. vbi. s. et in iurib? i. pro-
xi. arti. allegatis. Itā dicit vnu testis fa-
cere idiciū ad torturā: q. dicit semiplēa
pbatio: vt dictū ē i. p. ma semiplēa pro-
batio. et est glo. i. l. capite quinto. ff. ad
l. in liā. de adul.

C De tortura.

C Decima septima semiplena proba-
tio ē tortura: vt q. d. dicūt. l. j. §. miles. ff.
de q. sti. cui v. ob stare. l. j. §. q. stione. eo.
ti. vbi dicit q. talis p. fessio est fragilis.
sed hic loq. de tortura ad quā legitime
processus est: sicut tortura suplet i. vilib?
testib?. vt i. §. si nō legati i. aut. d. testi. et
facit. l. j. §. diuus. ff. de questi.

C De argumentis.

C Ultima semiplena pbatio habet
ex argumētis vt ex tex. in. l. vni. §. j. ff.
de q. sti. l. q. n. q. faciat plenā pbationē
vt i. c. forus. c. d. ver. sig. et q. iura tā va-
rie loquūt: relinqmur plurimū iudicis
arbitrio: cui? offiū iudicis latissimū ē. l.
j. ff. de iurif. om. iudi. ita dicit Panoz.
post doc. in. c. q. n. frequēter. §. porro. su

per glo. v. in sacris. c. v. ut lite nō pteſta.
dicit q̄ iura q̄ ſūt ita varia i determi-
tione: quo tpe q̄s poſſit p̄iuari bñficio
p̄p abſentia: opant̄ vt plurimū hoc ſit
arbitrariū iudici. Ex his ſunt expedi-
tiores ſemiplene probationis.

E De frōdib⁹ ⁊ folijs arbor⁹ iudicioꝝ
E Nūc ſexto loco arboris noſtre ha-
bem⁹ videre frōdes ſeu folia ad q̄x cui
dētiā ſciēdū eſt: q̄ frōdib⁹ p̄parāt oīa p̄
tinetia ad iudicis officiū: ⁊ maxime or-
dinatiōes: p̄uiſiōes iterlocutiōes: ⁊
aſſignatiōes q̄ ſūt ⁊ p̄ſerunt p̄ iudi-
ces ab exordio. ⁊ p̄cedēte toto p̄ocēſ-
ſu vſq; ad ſniaz diffinitivā excluſiue: ⁊
h̄mōi ordinatiōes: ⁊ iterlocutorie: ⁊ re-
liq̄ p̄dicta dicunt̄ p̄parāde arboris fron-
dib⁹: q̄m̄ quēadmodū i materiali arbo-
re frondes p̄ſeruat totā arbore: ⁊ ma-
xime frondes tegunt ⁊ vidēt h̄c cuſto-
diā fructū vt ſeruet̄ a grādīnib⁹: p̄ui-
niis: ⁊ calorib⁹: ⁊ aggregat̄ p̄lerūq; ſc̄l
ſuſtinet̄ reſtaurāt ſubymbra frōdiū. Iux-
ta illud archāgeli. Ibi m⁹ ⁊ placide ca-
prabim⁹ arboris ymbra. ſic piſtas fron-
des ſeu ordinatiōes. p̄uiſiōes ⁊ iterlo-
cutorie defendūt tota arbor iudiciaria q̄
ad oēs ſuas p̄tes ⁊ ēt acta iudicialia ⁊
ſnue defendunt̄ p̄ ordiatōes iudiciū a ca-
lūnijs: canillationib⁹: tergiverſatiōib⁹:
⁊ ſimilib⁹: q̄ dicunt̄ tēpeſtates iudicioꝝ
⁊ ēt p̄ordinatiōes: ⁊ reliq̄ p̄dicta defen-
dunt̄ iudicia a nullitātib⁹ ⁊ linigātes di-
cūt ſub ipſis frondib⁹: hoc eſt ordiatio-
nib⁹ iudicij geſcere: ⁊ deniq; ſuſtinent̄
ea ⁊ defendunt̄: q̄ nō iterueniētib⁹ p̄di-
ctis nō valerent. ⁊ in iſtis oꝝ eſt maxima
cura iudicis ne iudicia reddantur fruſ-
tratoria vel illuſoria. vt in. c. cāz: c. diu-
di. ſacit. l. cū p̄or. ff. c. ti. ⁊ habetur in. c.
edoceri. de reſcrip. ⁊ in. l. p̄perādū i p̄ri.
C. d̄ iudi. hinc dicit̄ Spe. d̄ excep. §. nūc

videndū. v. reſtat i ſumma: optimam ⁊
notabilem eſſe cautelā ad ſuſtinentdū p̄-
ceſſus ⁊ ad dubia auferenda: q̄ iudices
ordinēt ſup̄ occurrentib⁹. ⁊ ēt ex. bon⁹ i.
c. ſi. in. ſi. de app. li. vj. ⁊ dicit̄ p̄p̄edim
in. c. j. de ordi. cogni. Sed oppo. ex men-
te doc. magni. apud veteres vocatū d̄ bo-
bio: ⁊ vidēt q̄iſta non ſit bona cautela:
q̄ ſi ſup̄ omnib⁹ ordiabit iudex ⁊ p̄fert
ſniaz interlocutorias: dabitur materia
appellādī: ⁊ dilatādī p̄ceſſus: ⁊ maxime
in foro eccleſiaſtico: ſm̄ cuius iura apel-
lāt ab oī grauamic. etc. appellati. d̄ apel.
⁊ c. cordi. c. ti. in vj. c. vt debet. c. c. i. āti.
Solu. ſm̄ p̄dictum vocatum. qd̄ refert
Spe. de excep. §. nūc dicēduz. v. ⁊ nota
ſm̄ aduocatū: dicēduz eſt: q̄ aduocat⁹
actoris ſapiēter agat: ſi p̄curat iudicēz
ſibi adco cē p̄piciū: q̄ ſup̄ exceptionib⁹
vbo p̄nūciat: p̄cedēdo ad vltiora: ne
materia appellationis p̄longet̄. l. intra
vñc. ff. de mino. l. arbitro. ff. q̄ ſatīſda.
co. qd̄ reprobat Spe. dicēs: q̄ ſalua ci⁹
reuerētia a tali p̄ceſſu ad vltiora neg-
lectis exceptionib⁹ pōt appellari. c. ſuborta.
c. d̄ re iudi. i. ſi. ⁊ c. ex parte. ij. de ap. ſz
hāc reprobatōne mōrdebat tpe meo. d.
Jo. de graſſ in hoc tractatu arboris di-
cēs q̄ l3 poſſit appellari a p̄ceſſu ad vlti-
teriora: nō tñ ita ſaciliter appellabit ſz
q̄ p̄ hoc non rñdet̄ p̄trario: dicebat ip̄e
q̄ videri dicim⁹ bona: cē cautela: p̄e-
dicta ⁊ in foro civili ⁊ i foro canonico ⁊
primū eſt bona ſm̄ ius civile: q̄ nō ap-
pellat̄ ante diffinitivā ſniaz. l. añ ſniaz
C. quoz appellatiōes nō recipiūt. Itēz
ſm̄ ius cāonicū ē optia cautela: q̄ ſi ri-
te ⁊ recte ordiabit iudex. ⁊ ſm̄ iura: quē
admodū oꝝ fruſtratoria crit appella-
tio: fruola crit appell. ⁊ ēt nō admirēda
c. cū appellatiōib⁹ de app. li. vj. ⁊ inmi-
nebit p̄ea appellati. ⁊ h̄ i. d. c. vt debet⁹

Opusculum domesticum

de. ap. et ideo sanū ē ut inferent cāe iuste
in ipsis iterlocutionib⁹ et ordinationib⁹
et si ordinabit de iure: non fiet iniuria p
tinec inferi gratiamen: ergo nec hēbit
locū appell. ista. l. iniuriarū. ff. iniurijs
et ēt dabit repulsa friuole appel. cu; iu
dex debeat puidere p calūnias litigan
tiū. cl. j. de rcin. hīc vñ mirabile dicit
Spe. in. d. §. nūc videndū. vñ illud quo
q; nota: q; iudex non d; aliq; exceptio
nem dilatoriā recipere pūsq; actor por
rexit libellū: et re⁹ receperit: ne proces
sus ipediat: et hoc si ordinarie pcedat:
vt i. d. §. offerat: et in. c. j. de libel. oblat.
S; hoc dictū Spec. non v; posse stare
maxie per ca q; habent i. c. pastoralis d
except. cū similibus nisi forte intelligat
Spe. d. dilatorijs respicientib⁹ libellū:
vel nisi p considerationē habuerit Spe. iu
dicē nō bñ posse pcedere: non oblatoli
bello: que tñ considerationes considera
tis verbis videntur esse satis fragiles.

De officio iudicis.

Cado iuxta pdicta qro q sunt iste
ordinationes: circa q; versat iudicis of
ficiū: quas p die frondib⁹ pparauimus
ex qbus dicam⁹ pcessum et finiam susti
neri. Et d hui⁹ q; sit intelligentiā dico cō
siderāda cē qnq; tēpora in qb⁹ iudex su
stinendo pcessum iterponit vices suas
et offm suū impartit: et tps p mū ex his
qnq; tēporib⁹ d; esse a pñ. qñ iudex adi
tur: et operat officiu; iudicis illo tēpore
circa tria. Primo p considerādo pnomē ad
cūtis indicē et pponentis seu actoris. in
c. forus. §. in oi: et de v. sig. et dicit Spe.
de actore in pñ. q; actor est similis ipū
ctis. c. j. iij. q. iij. et versat offm iudicis
hoc tēpore prio i repellendo personā si
sit inhabil assistendo in iudicio etiā ne
mine instante vt ille repellat. l. quos p
bib; ff. d. postu. i. c. de rescrip. li. vj. et a

periti in. c. q; de excep. i. vj. Scdo v; sat
offm iudicis hoc primo tpe: vt consideret
qd et quale corā ipso pponat: si forte p
ponat tale qd ppter qd nō rōne iabili
tatis psonē: s; rei pposite seu petite est
in iudicio deducta: agens veniat repel
lendus. ar. in. l. j. et in glo. nec nō no. per
Bar. Ang. et alios in. l. j. ff. de offi. affel
soz. et hētur i Spe. de libel. pcepti. §. iux
ta ppositi. Tercio loco. hoc pmo tpe v; sa
tur offm iudicis in p considerādo personā;
p quā agit vel offm implozat: an sit ta
lis persona: p quā sit ppositio faciēda:
et an sit de iurisdictione ipsi⁹ iudicis et iō
dicebat Spe. d. §. viso. §. ita papa vel i
petator: de accusatore: q; si q; narraret
papā vel i peratore reū in iudicio corā in
feriori iudice: iudex b; et tales repellere
hinc dicim⁹ q; si corā iudice seculari lai
cus vel ecclesiastic⁹ pponat aliqd ptra
clericū: ipse iudex interponet suū offm
ipsuz repellēdo: per iura. §. all. plene p
sequit Spe. de pñ. §. j. vñ q; si iudex et il
lud circa hoc p mū signādū est: q; qua
liter. et qñ iudex sit ad cūdus: et in quo lo
co: materia tradit in Spe. de ppe. iudi.
§. viso. cui⁹ iudiciū et multos effect⁹ iu
dicis ponit Spe. §. si in sequēti: d; mate
ria ē in. l. a pcedente. C. d. dilati. Scd; t
tps quo iudex spargit frōdes: seu offm
suū interponit: ē post q; iudex ipse adit⁹
audiuit pposita p parte: et tūc offm suū
etiā pstitit in triūb⁹: pmo instruēdo cū et
dicendo: fili vbi habes libellum: vt fecit
ignar⁹ cps. in. c. j. et d. libel. ob. et ponit
Spe. de ppe. iudi. ad cūdū. §. viso ver.
quo expedito. scdo loco hoc tēpore cōsi
stit offm iudicis in pcedēdo lras citato
rias cum debitis dilationib⁹: inxt. c. j. et
ij. cū ibi no. et de dilati. iij. loco hoc scdo
tempore pstitit offm iudicis in deputan
dis scriba seu notario: cāe: et nūcio: et sa

ciendo omissiones: et ista sunt preparato-
ria: sine quibus procedi non potest et forma;
ponit Spec. de citatione. §. seq. videre q.
liter: tertium tempus est post oblatum libellum et
citata parte ad respondendum libello: quo tempore
iudex interponit officium suum et in alijs tri-
bus: primum si pars citata non venit: vel ve-
niens respondere recusaverit: vel sine licentia
recessit: quibus casibus vocatur contumacia: ut
habetur i. c. j. de iudi. et i. l. scire opus. §. scire
ff. de exc. tu. et i. c. certum. xj. q. iij. et Spec.
de iur. in. §. j. §. j. et i. co. casu instate pte:
iudex officium suum interponit: notando contra
eandem modum et formam Spec. de iur. §. se-
quens videre: et sentit Spec. regri perempto-
ria citatione: quod in prima citatione non est
ponenda: quod tamen intelligendum est quod proce-
dat ad ulterius: et hinc ea que habent in. c.
constitutione: de sen. et re in. li. vj. et ex hoc
tempore postquam subest contumacia: instante
parte interponit officium suum procedendo ad
remedia priora et canonica in quibus versus
officium iudicis per contumacem versus procedendo
contumacem in expensis. in. l. sancimus. C. de iudi.
di. de dolo. et iur. c. ij. Spec. de expensis. §. ij.
in pñ. utrum autem illico sit fienda peremptio
ipsa expensarum vel quando dicatur post pa-
nor. in. c. finem libellus. §. allegat: de alijs re-
medijs prioribus et canonicis: que sunt mul-
ta suspensio: missio in possessionem et plu-
ra alia. vi. ple. Panor. q. de hoc etiam ple-
nius se remittit. i. c. quoniam frequenter. §. in
alijs: et ut lite non prestat. Secundo loco h-
tertio tempore iudex interponit suum officium quan-
to preparet: et non est contumax. ut ipso co-
pulsio respondere pronunciet super exceptioni-
bus ut. d. c. pastoralis. Tertio loco hoc ter-
tio tempore iudex interponit officium suum: ut ap-
te et clarescat: ut in. d. auf. offerat: et
hoc in civilibus: in criminalibus vero officium iu-
dicis versus ob contumaciam accusati: ut pro-
cedat ad annotationem bonorum et quod locus h-

in criminalibus ut per Spec. de accus. h-
forma annotationis i. §. seq. videre. ut
at in hac materia. Item versus officium iudicis
in criminalibus: in inscriptionibus et alijs
de quibus. §. dictum est in truco arboris nra
dum tetigi requisita ad libellum in causa crimina-
li. ex predictis inferbat Jo. de grasso ad
duos errores quos plerumque committunt iu-
dices: unus est cum assignat iudex reo cer-
tum terminum ad respondendum: et comminat ei pe-
nam: si in termino non responderit: habet cum pro
confessione que nullatenus fieri debet: imo cum in
criminalibus regantur clarissime probationes. l. si. C. de probati. non valz in eis quo
ad probationem nulla ficta confessio. Et ex hoc
sequitur hinc cum et bene: quod non admittuntur in
criminalibus positiones super crimine et
facto: ratio de qua in. l. ij. §. quod observa-
ri. C. de iura. calum. et quod habet per glo. et ibi
per doct. in. c. j. in pñ. seu criminali. co. ti.
et habet aliquid in. c. j. et ij. de confess. li. vj.
et per Spec. de possi. §. vij. Secundus er-
ror est cum fit assignatio ad respondendum sub
pena: quod alias lis habetur pro prestatata: que
si et non respondeat habet lis prestatata: que
non est servata forma: quod et est de men-
te Spec. de litis prestatata. §. nunc dicam. §.
quod aut. Predicta sunt intelligenda de iure
re communi: non autem de iure municipalis: con-
sequenter per Italiam cavet: quod non appa-
rens ad respondendum accusationi vel inquisi-
tioni: habetur pro confesso: et ita iudex fert sententiam
cum ois populus regulariter sibi faciat ius. l.
oēs populi. ff. de iusti. et in. §. oēs popu-
li. in li. de iur. na. gen. et civili. Quartum
principale tempus in quo iudex impartit
officium suum et spargit folia: seu profert
sententias interlocutorias ordinationes. et pro-
visiones. est tempus litis prestatate: vel habi-
bite pro litis prestatione usque ad conclusionem
in causa exclusivam: et hoc quarto tempo-
re lite contestata officium iudicis mul-

Opusculum domesticum

tuz exuberat: et huius iudex facere multas
provisiones et ordinationes ad instruē
dam rationem: et processum sustinen
dum: tū tacite: tū expresse. Et breuiter
ut discurremus per oēs ramos arbo
ris nostre et per oēs flores: iudex inter
ponit officium suū ad sustinendos flo
res et ramos sicut unicuique iuris perito
liquere potest: et non transcamus sine
aliquibus extraneis. Primum dico quod ver
satur officium iudicis in sustinendis ra
mis: puta in declarando rite et bene litē
esse contestatam: et ad ulteriora probā
da terminos assignet ad probandum.
In floribus sustinendis versatur officium
iudicis declarando confessiones clarā
et aliter esse rēndendū: vel testes nō
esse repetendos. In floribus minoribus
sustinendis interponit officium suum iu
dex interloquendo necessarium esse vel
expedire quod iuret in supplementum p
bationis: et sic de similibus: et hoc est quod
to tempore iudex interponit officium suū:
scilicet spargit frondes in oibus occurrenti
bus lite contestata: etiam extrinsecus pro
uenientibus quod ex processu et actis: ut in
fructibus de quibus huius ratione iudex:
an pro eis imploret officium mercenarium
§. ita sciendū. l. ediles. ff. de edi. edic. et in
usuris et interesse: ut in to. ti. ff. de usuri
ris: et in c. salubriter: et eo. ti. et in l. j. C.
de sen. que pro eo quod inter proferunt: in
estimatione quanti plurimi. de qua in l.
iij. §. in hac. ff. de comoda. et in l. vii. ff.
de pec. et in l. in hac. et l. si. ff. de condi.
triti. et sic potest unusquisque per se exemplifi
care discurrendo per oia remedia et p
actiones oēs deductas in iudicio: huius ca
rum naturā. Versatur etiam officium iudicis
in deferendo iuramentum in l. litis. ff. de
in li. iurā. et quod §. dictū est: quod iudex spar
git folia arboris tempore litis contesta.

vel habita pro lit. testa. pro intelligen
tia terminorum sciendū: quod ideo dicitur habi
te pro lite testata: quod quis in plenariis
et ordinariis iudiciis regatur propria et
formalis litis testatio: de qua §. dictū
est: tū in iudiciis summariis non regri
tur ita formalis: in d. cle. sepe. de v. sig.
sed ille primus actus: que non potest fie
ri citra litem testa. in ordinariis: in sum
mariis habet pro litis testatione: ut
probationes vel pertinentia ad proba
tiones in meritis cā: ut toto ti. ut lite nō
testa. et est glo. que singularis reputat
in cle. cām. de elec. et habet in l. testium
C. de testi. Ultimū tempus in quo iudex
spargit frondes: est tempus post conclusionem
in cā: quo tempore non potest pars aliqd
facere vel petere in ordinariis iudiciis
et cum dilectus: et de si. instru. et l. post
quod. C. de pactis: nisi forte instet accelerā
do finiam: et de isto tempore iudex spar
git frondes: hoc est officium suū interpo
nit: visitando probationes: acta et totum
processum et allegationes iuris: audie
do aduocatum seu aduocatos partium:
si expedit: ut in c. iudicantem. xxx. q. v.
Itē ad sui declarationes interrogabit
partes: et etiam alios ex officio. l. vbiūq;
in. si. ff. de interro. acti. et habet in c. cū
Joan. circa si. et de si. instru. et in c. cū
clamor de testi. et idem etiam dici solet in
criminalibus. Tertio versatur officium
iudicis in assignando terminū partibus ad
ius et finiam audiendā mandando perē
prozie: sine quo finia non valet. l. de vno
quoq; ff. de re iudi. l. ad perēptoriū. ff.
de iudi. l. prolatā. C. de sen. Itē versatur
officium iudicis hoc tempore in dādis du
bijs declarandis: in quo consulit iudici: ut
caute procedat: ne pandat motū animi
sui: et consilium erit: ut dect bona dubia
utriusque parti: facit. l. vnu. C. de cri. fal. et

In criminalibus etiam cauti⁹ est agendum: quia ibi maius versat periculum. l. non criminis. C. de appel. versat etiam iudicis officium post conclusionem in causa ipsa criminali ut consideret ne nocens absoluetur: et innocens condēnetur: in. l. j. §. si q. vltro. ff. de questi. et glo. in. l. j. C. de confess. et facit. l. non tantum. ff. de appell. Versat etiam iudicis officium in hoc ultimo tempore in se informando: et in dubio potius nocentem absoluat: quam innocentem pōdet. l. absente. ff. de pe. Et ista sunt folia quae habet conservare processum: et sic arborem nostram in iudicariam: quae salva possumus habere bonos fructus: bonas sententias diffinitivas et in istis frondibus seu ordinationibus sciendum est esse maximam iudicis potestatem: qui potest revocare eas si sibi videtur. l. quod iussit. ff. de re iudic. c. cum cessante: de appel. et ideo dicitur: declarationes ordinationes seu interlocutorie non transiunt in rem iudicatam: quo ad iudicem: licet quo ad partem transiant: ut in iuribus proxime allegatis: licet scius sit in diffinitivis sententiis. l. iudex postquam. ff. de re iudic. et c. in litteris: et ibi plene: etiam extra de offi. deleg. vnum dicitur hostien. in summa. de sentent. §. quot sunt eius species: ver. nam cum transiit. et sentit Spe. de sentent. §. ij. licet non ita clare loquatur: quod interlocutoria si non revocetur per iudicem: debet revocari partibus: presentibus vel parte absente per contumaciam: per tex. in. c. interposita: in fi. de appel. et quare huiusmodi ordinationes et folia dicuntur interlocutorie ponit lbo. in. d. §. ver. j. dicens quod dicuntur interlocutorie: quia perferunt iter principium et finem ipsius causae: ut ibi per eum.

C De fructibus arboris iudiciorum hoc est de sententiis.

C Ultima pars arboris dicitur esse fructus qui percipiuntur ex arbore: quibus fructibus comparavimus sententias diffinitivas: quoniam sicut naturalis arbor et eae plantae tendit ad fructus: sic omnis finis iudiciorum et intentio litigantium et iudicis et omnium quae versantur circa lites: tendunt ad fructum seu sententiam diffinitivam et ad illud finem sunt instituta iudicia et processus: ut illud quod nostrum est vel nobis diffinitivum assequamur. in fi. de ac. in prin. et illud consequimur per sententiam diffinitivam a iudice proferendam: quoniam de qua re cognovit iudex: de eadem pronunciare debet. c. cum super. d. causa possit. et proprie. l. de qua re. ff. d. iudic. et ideo diffinitiva sententia dicitur imponere finem controversiis. l. j. ff. de re iudic. c. iurgatum: extra eod. tit. in hoc differunt interlocutoria et diffinitiva: quia interlocutorie non imponunt totalem finem controversiis: licet aliquando determinent dubia occurrentia pendente processu: et ideo dicuntur sententiae finem doc. in. l. quod iussit. ff. de re iudic. et dixit Spe. de sen. §. j. alias in. §. ij. ver. diffinitiva: quia sententia diffinitiva est iudicialis diffinitio quae principalem diffinitivam solutionem et debet continere absolutionem vel condēnationem: alias non tenet. l. j. ff. de re iudic. §. diffinitiva. ij. q. vj. et l. pates. C. de sentent. Ex quo inferitur quod sententiae censurae de quibus in. c. querenti. de sen. ex. et in. c. querenti: de ver. sig. non dicuntur proprie sententiae: sed pene. xj. q. iij. nemo et xxiiij. q. iij. corripiantur Salit in causa appellationis: in qua verba non necessario continent absolutionem vel condēnationem: sed effectus etiam continent alterius: dum se refert ad finem primam: dicendo bene vel male iudicatum vel appellatum: sed opponit contra praedicta

Opusculum domesticum

o. l. si debitori. ff. de iudi. vbi diffinit cā:
 et tñ diffinitio nō p̄tinet p̄dēnationē vel
 absolutiōē: dicit Spe. de sen. §. ij. v. ē
 quoq; fatendū esse p̄trariū: et dicendū
 q̄ illa nō est snia diffinitiva: s; p̄ceptū
 de solvendo: q; ordo iudiciari⁹ nō est ser-
 uat⁹: et ibi p̄sequit si non p̄ferret snia in
 casu. l. si debitoris: an valeret: et v; tene-
 re q̄ non: s; p̄tra cū videat casus in. c. j.
 et ij. de accu. li. vj. et sic cum illa iura lo-
 quunt in criminalibus: multo fort⁹ v; p̄-
 procedere in civilib⁹: s; rursus opponi-
 tur de. l. j. §. biduuz. ff. qñ app. sit et. d.
 §. biduuz. ij. q. vj. vbi sine absolutiōe et
 p̄dēnatione pura valz snia: et tñ dicim⁹
 q̄ p̄det nō ē p̄ qñ sit. l. is dānū. §. si. ff.
 de re iuris. Solutio: d; q̄ est absolutio
 vel p̄dēnatio: s; cōditional⁹: q̄ sustinet
 et si sit de inrelata: tenet talis snia: p̄te-
 rea potest formalius rñderi: q̄ p̄traria
 loquunt in snia pura: q̄liter valeat snia
 p̄ditionalis p̄sequit Spe. i. d. §. ij. ver.
 sed nūqd si fuerit lata snia sub hac for-
 ma et arguit ad partes vbi per eū. Itē
 opp. de. l. j. §. j. in si. ff. de trebelli. et. d. l.
 si p̄ces in si. ff. de pe. Solutio Spe. in
 d. §. ij. ver. et ad huius articuli: dicit q̄ il-
 la iura loquunt in criminib⁹: in quibus
 sufficit declaratio iudicis q̄ crimen cō-
 missum sit: et ibi lex supplet penam et ra-
 tionem: vt in tex. d. §. j. dum dicit facti q̄
 stio in arbitrio est iudicantis pene vero
 p̄secutio legis auctoritati reservat⁹: qd
 sequit Bar. in. l. index. ff. de re iud. vbi
 infert ad plura i practica. Rursus opp.
 q̄ in snia non regit cā in. c. cām q̄ iter
 et. c. nē nob de re iud. ergo nec p̄dēnatio
 nec absolutio fm aliq̄s. Solutio: non
 tenet argumentū: q; l; cā non regit i
 snia: nec est de forma: tñ absolutio et cō-
 dēnatio requirit. Hinc inferre possum
 vbi Spe. de sen. §. q̄liter aut. v. et nota

gnaliter. q̄ in q̄libz snia sex referuntur
 Primū est nomen iudicis: et an sit ordi-
 dinari⁹ vel delegat⁹. scdm noia litigato-
 rum. tertio tenor libelli q̄ de stilo per to-
 tā italiā non fert in snia de vbo ad ver-
 bū. q̄rto substantia p̄cessus cāc referēdo
 ordinē p̄cessus: vt dicat vīso libello vi-
 sa lit⁹ p̄testatione: vīso iur. calū. vīsa as-
 signatiōe et. et sic de singlis discurredo
 pramos et als p̄tes arboris. Quintū q̄
 fiat mērio p̄tiū an fuerit p̄ntes vel p̄tia
 cit abntes. Sextū q̄ absolutiōe vel
 p̄dēnationē p̄tineat aduertēdū p̄ habē-
 tē iudicare ad ea q̄ habent. iij. q. viij. c.
 iudicet. et. i. c. cū eterni. d. sen. et re iud. li.
 vj. et in. c. oēs iudices. xliij. di. in aut. iur.
 flurādū qd p̄stat: et alia plura: de qbus
 ibi p̄ eū. Itē vbi per eū opp. d. c. exami-
 nata. de iudi. d. l. j. §. j. si mē. fal. mo. dix.
 in qb⁹ d; exprimendā esse cāz in snia: et
 tñ. s. dixim⁹ p̄riū. Solutio: p̄cedētia re-
 gularit p̄cedūt: q; speculatiua rōveleā
 est expmēda: s; in genere h; locū id qd
 hic d; fallit tñ in aliquib⁹ casib⁹: in qb⁹
 est expmēda cā: vnus est qñ pp in cpi-
 tudinem libelli fert snia absolutio: ab
 observatiōe iudicij et i alijs: et hñc p̄cat
 ius apte agere volenti: sicut patet: vt no-
 tat in. d. c. examinata: et in. l. post q̄ liti.
 C. de pactis: fallit cum a iure cōrecedit
 iudex: non p̄dēnādo victū victori in ex-
 pensis: iuxta. l. sancim⁹. C. de iudi. et. §.
 opz i aut. de iud. in. c. finē liti⁹: de dolo
 et con. q; talis d; expmēre cām q̄renō
 condēnet i expens. per Spe. de expen.
 §. nūc de expens: v. talis est cā. et hñ in
 c. calū. de penis. Tertio fallit: qñ absol-
 nit in rei vendicatione: ideo q; reus tpe
 snie non possidebat. Nam hoc casu d;
 exprimi causam si ex nova possessio-
 ne agatur: sicut agi potest. c. penulti. de
 exceptio. l. si quis exhibendum. l. si rem

mea. ff. de excep. rei. vendi. afferat p*ri*u
diciu ipsi agenti. Fallit et in sententia ex
co*di*cationis: in qua iudex d*icit* exprimere
ca*u*s*am*. c. j. de sen. ex. li. vj. Fallit et q*u*i q*u*o
absoluit ab inst*itu*tia iudicij. l. p*er*radu*m*
§. illud. p*er*culdubio. C. de iudi. Fallit. vj
i. c. appellationis: vbi reuocat sententia
ex nouis deductis: q*u*i p*ro*p*ri*o honore p*ri*mi
iudicis d*icit* exprimere ca*u*s*am*. c. cum ex l*it*is: de
i*ur*e. restit. et u*er*o. l. j. ff. de appella. et notat
Spe. de sen. §. vt aut*em*. §. l*et* pone. Addit
alig septimu*m* casus: q*u*i sunt diuerse opi
niones in vno articulo et multi intellect*us*:
nec apparet q*u*i sit p*ro*munis opinio vt i. c.
ex p*ar*te ade. de test. l. post votez. ff. soluto
matri. et in l. cum platis. ff. de re iudi. q*u*i
tunc sicut excusat iudex nesciens discerne
re inter varias opiniones: si vna n*on* ap
probauit: et ita indulget si ca*u*s*am* non ex
pressit: v*er*o t*amen* seruadu*m* p*ro*trariu*m*: exprime
do s*ecundu*m que opinion*em* sit iudicatu*m*: trasen
do cu*m* generalitate: sicut in alijs senten
tijs: nisi esset co*tra* opinio in vna p*ar*te: a
qua n*on* e*st* recedendu*m*. l. minime. ff. de lega.
et p*ro* hostie. i. c. j. de p*ro*hi. et p*ro* Bar. in l. si.
ff. de vari. et ex. cog. et p*ro* Jo. an. in c. j. de
co*sti* l*it*is. vj. Circa p*ro*dicta t*amen* est aduer ten
dum: aliquas ex p*re*cedentibus non esse
diffinitiuas: vt est absolutoria ab obser
uatione iudicij: de q*u*a et similib*us* in p*re*ced*en*t
tib*us* dictu*m* est. Adodo p*ro* plena doctrina
sententia*rum* diffinitiuar*um* sciendu*m* e*st*. q*u*i sicut
arbor naturalis varios h*ab*et fructus: ali
quos immaturos: aliquos difformes: et
alios defectuosos: et aliquos bonos: sic
ex ipsa arbori*um* figura p*ro*spicere l*et*: ita ar
bor n*ost*ra reperit tales p*re*sentatos fructus
h*ab*ere illis p*ro*paratos vt. j. p*er* ordinem pa
tebit. Et in p*ri*mis h*ab*et arbor n*ost*ra fru
ctus imaturos et illis p*ro*parauim*us* senten
tias acceleratas inconsultas: et sine cau
sa latas: dicit eni*m* Spe. de sent*en*tia. §. nunc

videndu*m* in p*ri*mo. §. qualiter at*que* q*u*i debet iu
dices in oib*us* causis diligenter inspectis
ca*u*s*am* meritis et illis ex q*u*ibuscunq*ue* act*u* iu
dicialib*us* plene discussis et inuestigatis
iudicare. Immo p*ri*nceps i suis sententijs
d*icit* illud facere: vt in. e. in causis: de re iu
di. et si p*ro*tractu fuerit: male actu*m* est: et
fruct*us* dicunt*ur* immaturi: et sic in senten
tia immatura et accelerata iuxta. c. iudi
cati. xxx. q. v. Nec e*st* p*ro*trariu*m*. c. ij. ex de
re iudi. in verbo celeri sententia: q*u*i intel
ligit ca*u*s*am* p*ri*us cognita. S*ed* p*ro* intelligen
tia hui*us* p*ri*mi fructus querit an teneat
sententia accelerata: et dicendu*m* regularit*er*
est: q*u*i sic alio n*on* apparente: tanq*u*am lata
p*ro*tra ius litigatoris. c. cu*m* iter: de re iudi.
na ex quo snia lata est p*ro*tra p*ri*us vel ab
sent*en*tia p*ro*sumaciter ex actis p*ro*sumit p*ro*
snia. c. in p*ri*ntia. de remun. f. berenius: §.
gaudia. ff. de iur. no. glos. in v. sedis: q*u*i
loquit*ur* in snia ordinarij: in. c. cu*m* in iure
p*ro*crit: ex de off. de lega. c. q*u*i p*ro*tra: de p*ro*
ba. dicit t*amen* notabiliter Bar. in l. plata.
C. de senten. in fi. q*u*i p*ro*ssit esse lata bre
uitas t*em*p*or*is in sententia: q*u*i p*ro*cluderet
non esse cognitu*m* de ca*u*s*am*: et p*ro*consequens
sniam esse nulla ipso iure. l. ij. C. quali
ter et q*u*i iudex. l. na ita diuus. ff. de ado
p*ri*. l. de vnoquoq*ue*. ff. de re iudi. imo for
tius snia p*ri*ncipis ita accelerata est ip
so iure nulla. c. cu*m* ex litteris: ex de in i*ur*e.
restit. et ex hoc infer*re*: q*u*i si sit ca*u*s*am* magnaz
discussion*em* exiges iudicial*em*: et reperiat
lata illico lite co*tra* stata: vel breuissimo
t*em*p*or*e talis snia e*st* nulla: nec est opus appel
lare. l. j. et to. ti. q*u*i sen. sine appel. rescin.
et habet in. c. j. de re iudi. Consulunt t*amen*
doc. q*u*i ad cautela*m* appelle*re* ad cumul*an*du*m*
nullitate*m* iuxta ea q*u*i legunt*ur* i. l. si ex
p*ro*ssit. ff. de appel. Ad*de* videt*ur* dicendu*m*: si
ex tenore sententie appareat: n*on* cognitu*m*
de ca*u*s*am*: q*u*i iudex dicat in sententia: si debet

Opusculum domesticum

dare da. vel dicat q̄tu; illi debes solue
 z i tñ te p̄dēno zē. vt in l. p̄scs. C. de
 senten. z notat Spec. in ti. de senten. §.
 sz ecce iudex sub. §. iuxta propositionis
 seriē. Scđo loco in arbore habetis fru
 ct⁹ deformes: q̄b⁹ assimilant sentē. late
 iuris ordine non seruat⁹. z p̄termis̄sa
 forma iudicioz: naz tales senten. tanq̄
 deformes sunt nulle. in. §. diffinitiva. ij.
 q. vj. z in. d. l. p̄larā: z quis sit ille ordo
 iudiciarius: cuius subuersio vel p̄ter
 missio facit snias deformes: visum fuit
 in. iij. parte principalis arboris nostre:
 v; in parte cōtinente ramos z ramuscu
 los: z ordinē iudiciariū p̄sequit lhosti.
 circa istas snias deformes i. §. qualiter
 non ibi debeat. in ti. de senten. in v. ordo
 iudiciarius: z dicit Spec. de senten. §.
 iuxta. v. ita q̄ est nulla ratione p̄ocess
 us cāc: q̄t si de voluntate partiū fuit
 omis̄sus ordo iudiciarius: ipsa snia est
 nulla: q̄ huic iur i tāq̄ introducto ad iu
 ris rigorem conseruandum ēt cum iura
 mento partes non valide renunciant. l.
 properandum. C. de iudi. l. si qs pro co.
 ff. de fideiuss. z habet in. c. cum contin
 gat. de iurciu. Ad dō vobis glo. notabi
 lem in. ver. illustriū: circa fi. in ver. ita.
 sz Joan. z lauren. in. c. fi. c. de senten.
 z re iudi. li. vj. z glo. quam aliqui dicūt
 singulare in. l. ij. C. cōia vtriūq; iudi.
 confirmantes p̄dicta v;: q̄ sententia
 non valeret in vim sententie: l; ex post
 facto in vim pacti possit confirmari: de
 quo etiam per Panor. in. c. significasti:
 de fo. compe. super glosam secundaz in
 articulo an valcat sententia lata cōtra
 clericum per iudicem secularem: qui vo
 luntarie se illi iudici subiecit. Fallit etiā
 vt sententia non sit difformis: l; etiam
 non sit seruatus ordo iudiciarius: q̄n
 loquimur in causis summarijs: in q̄bus

licet non renunciantur probationes: re
 mittit tñ ordo iuris ele. sepe de ver. sig.
 possunt etiam dici sententie difformes:
 q̄plorat⁹ sunt sine debita forma de quo
 per Spec. de sen. §. vt aut̄ p̄missimus:
 in ver. nunc transcamus aut̄ ad diffini
 tiuas: z per lhosti. in summa de quo p
 Spe. de senten. in. §. qualiter p̄feren
 de. z aliquid habet per. d. glo. in v. illu
 strium. in. c. fi. d̄ re iudi. li. vj. z ibi p̄ Do
 minicū: z habet in. l. ij. C. de sen. ex pe
 ricu. recitandis. Tertio in arbore sunt
 fructus maridi in toto: per quos habe
 mus notatas snias in toto maridas. s.
 que late sunt contra iura expresse. siue
 naturalia: siue diuina: siue canonica: si
 ue ciuilia. vt sentit Spec. i. §. iuxta. ver.
 ita ex nulla ratione manifeste in tit. de
 sen. z hoc verū: quatinus illa iura ciui
 lia z alia sunt seruanda: sicut z dicimus
 in terris imperij non seruari ius diuinū
 de quo in. c. vniuersis: z in. c. in omni. d̄
 testi. z in. c. nouit. de iudi. f. q̄ i ore duo
 rum vel trium stat omne verbum: vt est
 videre in testamentis: in quibus requi
 runtur septem testes: in. l. hac. consultis
 fima. C. qui testa. facere poss. z sic de si
 milibus: cum in his que nutriunt non
 est vnus: q̄uis seruet in foro suo. vt no
 ta. in. c. ij. de arbi. li. vj. z per Jo. an. z p
 gl. in regula possessor. de re. iuris. co. li.
 Et comparantur tales senten. fructib⁹
 maridis in toto: q̄ in totum abijciun
 tur: q̄ non habent saporem sententia
 rum: z dic̄t sententia marida: q̄n lata
 est contra legem: habita legis mentiōe:
 z sic est contemptum: q̄ hec sententia ē
 nulla: cum iudicandū sit fm iura. c. j. z
 c. in iuricris: de consti. l; hoc fallat in p̄n
 cipe ipso tempore quo possunt derogā
 re iuri. in. l. j. ff. de consti. p̄in in. c. p̄po
 suit. de concess. p̄beb. z in. l. idērlpian⁹

alias est. l. spadonem. §. idez ylpianus. ff. de excusa. turo. d. valere sententia lata contra legem: qñ lex est dubia; et hz varios intellectus: nec scit quis sit verior et est videre i. c. ex parte ade. de testi. i. aut. ex causa. C. de libe. preteritis. In illo articulo an loquat in preteritoe iurium. quem articulu dicebat dñs Jo. de grass. egere determinatiõe specialis: et ita i. d. aut. ex causa dicit Rap. fulgo. et in l. dosa patre. C. solut. mat. et in l. post dorem. ff. co. ti. et in l. potens. C. de pactis: qz istis casibus tenet sententia lata contra legem: si ferat: approbando vñ ex varijs intellectibus: et ita Bar. tenet: qñ quis forte intellectus non sit verus in l. cū platis. ff. de re iudi. dicit tñ ibi Bar. qñ si iudex alleget opiniõe qñ multi doctores tenuerūt: leuius punietur iudex: et hz vñ qñ reperit vna cois opinio communiter approbata: vt tunc puniatur talis iudex eam non sequens in iudicando: qz opinione cōter approbatam tenet iudex sequi et in totū excusatur: qñ illa non sit vera: cū iudex ipse non d; recedere a comuni. vt p. Bart. in l. si. ff. de vari. et cō. cogni. et p. Jo. an. in l. c. j. de consti. li. vj. et fa. l. minime. ff. de. ll. Itcz non d; sententia marcida lata contra. ll. si ferat contra. l. cōprehensaz in extrauagāti: in corpore iuris non clausa: qz tūc valet sententia vt p. Bar. in l. cū prolatis: et ex hoc inferi ad sententias latas ptra reformationes statutorum: de quo videnda sunt qñ ibi habent in. c. ij. de consti. et in aut. vt fac. no. con. sti. Scdō d; snia lata ptra ius expsum qñ ferit contra expressaz iuris determinationem: non facta mentione de iure tur. lege: puta dicit iudex in snia laicuz posse hz. x. l. non dicat contra. c. cāz q de p. scrip. cū similibus: vel dicat laicu

hiz ius eligendi in ecclesia: l. non dicat contra. c. massana. de electi. vel laicum posse iudicare de spiritualibus ptra. c. decernimus de iudi. vel qz dicit Tituz minor. xiiij. annos potuisse facere testamentum: §. leges. ij. C. qñ prouo. non ē necesse. secus est si in snia non sit error expressus: tñ est cōtra ius: puta qz dicit Tituz posse testari: nec exprimit: nō obstan. qñ sit minor. xiiij. annos: et sic de similibus: et no. Spe. in. d. §. iuxta. v. itcz ex nulla vbi notabiliter loquit. Tercio d; marcida si misericordiaz vetat. in. c. ponderet. in si. l. di. et in l. respiciendum ff. de pe. de qbus casibusz posse dubitari iuxta ea q habent in Spe. de senten. ex cōmuni. §. si iūctis his que dicit in. d. §. itē est nulla: q vñ in practica: et notandus est casus. in. c. inter cetera. de re iudi. qñ sicut snia lata ptra ius expsum est marcida i totū et nulla ipso iure. ita et si pting manifestā et euidentē iniusticiam: et erit marcida. et nulla: ita Spe. in. d. §. iuxta. in vcr. itcz q est iniusta. et Panor. et doct. in. c. inter cetera p. alle. Quarto loco in arbore sunt fructus aliqui semimarcidi qbz assimilant sententie cēsure: iniuste late: et dispensationes indiffinire. ad qd vltimū pōt iduci glo. in. c. non est. in vcr. adimplere. c. de vot. et voti redē. Itā l. hmoi sententie liget: l. iniuste late: dūmodo seruat determinata forma. c. sententia pastoris. xj. q. iij. et dicunt cēsure medicinales: de sen. ex. li. vj. tñ quo ad deuz non ligant neqz habēt effectum. c. a nobis sepe. de sen. ex. et in iuribus p. alle. facit qd notat in. c. lūteras: de testi. spoli. nam effectū habent tales snie quo ad ecclesiaz militantem: sed quo ad triumphantem ecclesiam sunt marcidi. Itcz equiparant aliqui sententias latas sub conditione:

Opusculum domesticum

que licet ferri non debeant: late tñ tenet
l. j. §. biduū. ff. de senten. sine app. resc. i.
Cōparant ēt predicti fructibus marci-
dis sententias suspensas: vel restitutio-
ne: vel appellatione: vel supplicatione:
que valent ipso iure: s; non habent effe-
ctū nisi in tpe: z sic sunt semimarcide. c.
veniētes: ex de iure iu. l. j. in fi. ff. ad tre-
bel. z d. appel. ff. p. to. z nuz in materia
appellationis notādū est: q; i cā appel-
lationis: restitutionis: z supplicationis
procedit qñ sicut in pñcipali. de quo in
Spe. de appel. z tñ vna singlāris natu-
ra appellatiōis in sentētijs cēsur: q; se-
quēs appellatio non suspendit pñcia-
tū: q; cēsurā secū trahit executionez: de
quo in. c. p. tuas: de sen. ex. pcedens tñ
appellatio regularit ānullat: vt de istis
habet in. d. c. p. tuas: z in. c. pastoralis:
de appel. z. c. solet. de sen. ex. in. vj. Fru-
ctib⁹ marcidis dicunt ēt pparari sine i-
fuisse in meritis: ex ordine z sine vitio la-
te: q; valēt z merent executionez. c. cū in-
ter. c. intimastis: ex de sen. z re iudi. tñ d.
tectā iniusticia in pscientia marcescūt
vt dicit Spe. de sen. ex. §. fi. v. illud aut
querit: q; ppetit pditio sine cā p. l. fide-
iussor. §. i. oīn⁹. ff. mā. ergo a fortiori cō-
petit retētio. ar. l. j. §. qd at. ff. de supfi. i.
l. inuitus. §. cui damus. ff. de reg. iu. Si
deat in pparariū. d. §. in oibus z. l. j. C. de
pdi. indebi. vel saltē pfulat remedio de
nūciationis: qd tutius ē: vt per Panoz.
post l. hostiē. in. d. c. nouit: vbi tractat q
liter succurrat victo per iniustā sñiam:
z ibi distinguit qualiter appareat de in-
iustitia vel notorie vel ex partis pcellio-
ne: d quo ibi plene per cū. Successiue z
quinto loco in arboze nostra habemus
fruct⁹ perforatos a vermibus ab intra:
quibus pparant sententie late contra
conscientiā iudicis vel partis: nam con-

scientia est vermis intrancus: z sicut v-
mis corrodit fructuz: ita pscientia solet
corrodere sñiam ab intra licet ab ex vi-
deat sana z bona: nā sñie vident sane
ab ex qñ sunt late seruato iuris ordine:
z seruatis seruādis: z faciūt de indebi-
to debitū. l. j. C. de pditione indebi. Tñ
ab intra mala pscientia pstermit. c. si pec-
cauerit. ij. q. j. z. d. c. nouit. Tñ mala cō-
scientia iudicis vel partis: ex aliqua ma-
licia vel subtilitate facit indiffinituz: q;
q agit ptra pscientiā: edificat ad geben-
nā. c. lras: ex de resti. spo. facit. c. p. tuas
de sim. c. mattheus. c. ti. vbi d; quid em
pdest boi: si vniuersum mūdūz lucrē.
Tñ ob. si dicit iudicandū sñm allegata
z pbara. d. c. indicantē. xxx. q. vlti. l. il-
licitas. §. veritas. ff. de offi. pñci. z habe-
tur. c. j. de offi. ordi. q; ppararia procedūt
qñ pscientia non remordet pscientiaz:
nec est peccatum: secus sñit pscientia le-
sa: q; debemus potius oia mala pati q
malo pscire. c. ita ne. xxxij. q. v. pte-
rea q; quis rigor iuris excusat iudicē: nō
tñ excusat improbam conscientiaz: par-
tium: facit glo. in li. C. de satisfando.
Et id qd dicit: q; rigor iuris excusat iu-
dicē: q; nūbil de contingentibus obmisit:
z faciūt notata per Inno. in. c. postula-
sti: de foro compe. Ex quo sequit: q; si
quis fouens iniustā cām per subtilēs
aduocatos iuris allegationes obtineat
non potest sana conscientia retinere vt
habet in. c. inter ceteras: de re iudi. d. c.
nouit: z facit: q; non multū itereft: quo
ad periculū aie iniuste detinere alienū
vel inuadere spoliando alieni possessio-
nez: tex. est in. c. sepe ad fi. extra de resti.
spo. z ideo dicebat dñs Ioan. de gras
reprehendendos esse aduocatos: z con-
sultores qui videntur manifestam ini-
stiam: z per iuris subtilitates ea; mo-

liuntur sustinere. Iſtis   fructibus pa-
rantur sententie venales: sicut ferri so-
let in secreto: data pecunia iudici iuxta
l. venales. C. senten. rescin. non possit.
Eisdem fructibus dicuntur etiam com-
parari sententie late ex gratia vel inimi-
citia vel propter partialitatem: que ta-
men partialitas non viget in alem nia
sed solus in plurib  partib . Italic : et de
ea habetis factam mentionem in glo. v.
non audens in c. statutum de rescrip. li.
vj. per Bart. et doc. in l. si quis a filio.  .
si parti civitatis. ff. de le. j. fortius dicit
Spec. de requisitione consilij.  . j. ver. qd si
iudex: q  si iudices requisiverint consi-
lium sapientes: et videant consilium es-
se effrenatum et vitiosum: et sequantur ip-
sum: faciunt litem suam. Arbor nostra
in sexto loco producit fructus ab exte-
rioribus vermib  et ab animalibus cor-
rosos: istis comparamus sententias
latas per falsos testes: vel instrumenta
falsa: vel falsas probationes vel allega-
tiones seu falsa consilia que omnia sunt
animalia nocentia ab extra: que solent
corrodere animas litigantium et iudicia
les sententias: et tales sententie q  sunt ip-
so iure nulle vel annulland  remediore
stitutionis traditur in c. cum venerabi-
lis de excep. c. licet causam de probati.
et in l. diuus. ff. de re iudi. et in Spec. de
senten.  . quoniam: ver. item ponit q  la-
ta per falsos testes: et per to. ii. si ex fal-
sis instrumentis. C. et per hostien. i. sup.
de re iudi.  . quid iuris si ex falsis. Sep-
timo arbor producit aliquos fructus a
tempestatibus tactos: vel a furibus ex-
portatos: et illis comparantur sententie
late perempta instantia: fraudulenta: p-
curata. vel culpa partium: vel iudicis. di-
cit tamen notanter Inno. in c. venera-
bilis: q  quando malicia partis vel iudi-

cis: est protelata instantia: causa instan-
tie est perpetua: eo casu quo alias esset
peritura: de quo tamen ibi per doc. An-
to. Panor. et doc. Iſtis fructibus compa-
rantur sententie iniuste reuocate. in c 
appell. l. j. in prin. ff. de appel. nam de-
bent reformari in melius per iudicem
ad quem: licet quandoq  deformant in
preiudicium: ut ibi habet. Iſtis etiam fructi-
bus comparantur sententie fm aliquos:
quarum executio: malicia vel potentia
partis: vel dolo executoris haberi non
potest: q  boni fructus id est sententie ius-
te: quandoq  percutiuntur tempestati-
bus et subiacent furtis et rapinis per pra-
uos et iniustos homines. Circa que est
providendum quantum fieri potest. Iſtis
etiam equiparantur sententie: quoniam
cumq  sententie post excusationem spo-
liantur victores et sententie proferuntur
sunt tamen aliquando impedimenta iusta
impedientia executionem: ut quando ter-
tius se opponit pro iure suo. ut in l. a di-
no pio.  . q  si super. ff. de re iudi. et in c.
cum super. c. de cetero: exco. et plures ca-
sus ponit Spec. de execu. sentent.  . si. Ul-
timo loco producit et affert arbor nostra
quosdam fructus bonos et maturos: et
istis comparantur sententie diffinitive
rite et recte late: rite quo ad ordinem pro-
cessus et solemnitatem: cum verbis rite
denotet solemnitatem: ubi vero recte
denotat iusticiam. ut in glo. in l. si quid ca-
rum.  . interemptum. ff. de lega. iij. Re-
cte ergo dico quo ad merita cause et iusti-
cie. l. sed et si lege.  . scire. ff. de peti. here-
dita. et q  rite fuit lata sententia colligitur
ex precedentibus. utrum recte colligitur
ex probationibus factis ipso iudice: cum
eodem fieri debeant: ut in supernioribus
dixi. l. legata. in fi. ff. de probati. Nam
et ecce ipsum iudicem cuncta rimari. in

Opusculum domesticum

d. c. iudicātem: facit. c. iudicet. iij. q. vij.
z hec habent locum in civilib⁹ crimina
libus spiritualib⁹: ecclesiasticis: z secu
larib⁹: z tales sententie sunt digni fru
ctus recondendi in horreis dominorū
z be sententie merito pro veritate habē
tur. l. res iudicata. ff. de regu. iur. z dicit
Spe. de senten. §. si. ver. in summa. no
ta q̄ presupponitur: q̄ pro processu in
dicis z pro sententia presumendum est
c. in presentia. de renū. l. berēnius. §. ga
ia. ff. de iur. c. boni. de elec. cum alijs
allegatis. s. z ita transit sententia in rē
iudicatum: si non sit appellatus: vel si sit
appellatus: z lapsus sit terminus iuris
vel hominis. iuxta notata i aut. qui ap
pellant. C. de appel. z in. c. cuz sit roma
na. c. ex ratione. z tibi Panor. d. appel. z
habetur de. quamvis. eo. ti. Ex istis ca
sibus presumitur tam pro ordine quam
pro causa z meritis. nec videtur debinc
aliud querendum esse. l. si. ff. de re iud.
z hoc est sine dubio quando lata est sen
tentia presentibus partibus: vel contu
maciter absentibus. l. ex consensu. §. si.
ff. de appel. Et fm diuersas causas de
quibus supra fecimus mentionem: in
hoc ultimo fructu possumus fructum
ipsum seu genus ipsum bonorum fru
ctuum diuersis coloribus depingere z
colorare: sicut fructus naturales repe
riuntur: z possumus spiritualium cau
sarum sententias bonas z iustas depi
gere colore giluo propter humiditatem.
Causas vero criminales cum deducte
fuerint in sententias iustas: tunc fructū
bonum huiusmodi sententiam repre
sentantem depingere possumus rubeo
cum in criminibus plerumq; de sangui
ne agatur: sic de singulis.

E Be executione sententiarum.
E Postremo quia vidimus de bona

sententia: videndum est primo que re
media competant pro executione sen
tentie: z dicendum est q̄ competit actio
iudicati: vel in factum fm vnaz opinio
nem z officiu; iudicis: quod habet exe
cutionem paratam de quo in. l. miles.
§. j. z si. ff. de re iudica. z ple. per Spec.
de senten. §. breuiter: z in. j. §. per to. pro
eo q̄ dicitur competere actionem in fa
ctum solet etiam allegari. l. proinde. in
princi. ff. ad. l. aq̄ui. Successive potest
aliquis dubitare quis modus quisue or
do seruandus sit in executione senten
tie. Respondetur modum esse vt primo
fiat executio in bonis mobilibus: si illa
satis sufficiant. Si vō non sint tot mo
bilis: z tunc deueniendum est ad im
mobilia: z illis non repertis: vel in suf
ficienti quantitate non existentibus: de
uenitur ad nomina debitorum illius cō
tra quem venit sententia: executioni mā
danda. in. §. in venditione. l. a diuo pio.
z per discursum illius. l. ff. de re iudica.
z per hostien. in sum. cod. tit. §. conse
quenter: z habetur in. c. de cetero: extra
cod. tit. Quod dicitur demum p̄ueniē
dum ad nomina debitorum: z sic legis
lator non habet nomina debitorum p
bonis mobilibus neq; immobilib⁹. In
fero q̄ consuetudo per Germaniam:
scilicet solum mulierem viro succedere
in bonis mobilibus: q̄ non succedet vi
ro in nominibus debitorum: quia ipsa
debita z actiones p̄tineant res mobiles
puta pecunias. Ita Barto. in. l. monen
tium. ff. de ver. signi. z. l. potest. ff. de au
cto. r. tuto. z. d. l. a diuo pio. eodem mo
do quo. s. inducta est.

Bartholomeus ab horario
Doc. patavinus: ad vniuersos
et singulos contentiosi fori stu-
diosos.

Ermanni no-
stri horum libel-
lorum auctoris
quanta fuerit do-
ctrina quanta ve-
ingenij et acri-
monia forensium
que causarum ex-
perientia eius p-
clara futura no-
bis liquido ostendit. Excogitauit namque
vir iste celebris in omni actione pene ra-
lidissimum truncum; exercitationi pro-
prietudinique accommodatum libellum vi-
delicet: quo quidem causidicis ipsis pra-
tice in bianibus et ad huiusmodi formas
ambulantibus nihil expeditius nihil re-
utilius gratiusque contingere poterat: ve-
rum quia sententiae ipsae a iudicibus p-
ferende omnimodam conformitatem
cum libellis productis habere debent p-
inde in sua materia vnicuique libello su-
peraddidit etiam conclusionem factam in ca-
sententiae secuturam formam et hoc ut con-
cordiam quam intra ipsa inter libellum
et sententiam requirunt proficientibus
in foro ipso patefaceret: et ne illorum ma-
nibus predicta agere videretur absque le-
gum ipsarum auctoritate que maxima
est: ut inquit pindarus: quia lex est regina
omnium et domina: cui omnes mortales
obsequi par est (ut dicitur) successine leges ip-
sas iuxta theoricam que est ipsius in-
tellectus illuminatio circa principaliores
iuris terminos per belle adiunxit: indi-
cans actus ipsos practicos a theorica ma-

tre proficisci veluti ritulos ipsos a suo
proprio originali fonte. Quia propter
vos ingenui adolescentes qui in foro ex-
cellere desideratis: et in eruditos causi-
dicos euadere percupitis: hos hilari
fronte suscipite: hisque iugiter incumbi-
te: toroque pectore hos diligenter perle-
gite memor: etque laurarij estri clote: que
fructum admirandum ex his proculdu-
bio perscaturi estis: nullatenusque in fu-
turum dubitabitis libellandi viam: vobis
amplius in quacunque materia precludi
posse: sed cum actionibus ipsis confidi-
te omnes petendi formas futuras vo-
bis planas ac dilucidas. Utinam hoc mi-
hi contigisset dum in patavino foro ante
actis floridioribus annis versabar: ut
hunc aurum offendissem libellum cau-
sidicorum thesaurum: quia mihi indicis
lapillis carior fuisset: magnumque cuol-
uendi codices immensores laborum fa-
cilis cuitassem: sed quo (forte mea) xui
opus esset carui pari tamen nequeo in
presentia ut saltem posteritas (me duce) ta-
to munere defraudetur non immemor
quanti faciendi sint cruditorum viro-
rum alieni labores quibus facile possumus
scribere sydera vertice: Bixi.

Hermāni de formādīs libellis

Hermanni de formandis libellis.

Enrabili et egregio viro magistro Job vener: vtri usq; iuris doctori: serenissimi et excellēssimi pncipis et dñi dñi Rupri Romanoꝝ regis semp Augusti p̄siliario: Hermān⁹ de barcinvire qz licet iat⁹: eiusdē serenissimi regis regalibz ac iperialis curie humilis referendari⁹ et aduocat⁹ ppetu⁹: obsequiū et honorē: Vere dignū et iustū arbitror vt bñficioꝝ gratuitoꝝ multiformiū: mihi bacten⁹ a v̄a mera liberalitate ip̄e soꝝ semp remiscar: et aliqđ p facultatē exiguū modulo reddā antidotū: in acceptoꝝ bñficioꝝ memoriā sempiternā

Sanc: quīs bñficioꝝ natura: li legē: non solū v̄bales gr̄as: s; et reales remunerationes veluti debitas exigat: tñ qz debito oneri ip̄ar sum ipotēs reddere reales: exēplo Quidij Alafonis q̄ dixisse scribit. Et qz non poterā munera verba dabā emerito parabolicas claras grates: qu arū p̄textu duxi certas libelloꝝ nouas sententiarūqz condēnatoriāz formas: libellis conformēs: qb⁹ multi antiquitatū et nouitatū casus cām dederūt edere fm̄ v̄buz v̄m nouissime mihi factū: qñ cōmeatu accepto in principio heidelbergeſi d̄ regali curia iter arripui: regrediēs ad gallicā vnde venerā regione. **H**mōi at libelloꝝ atqz sniaz in foro ciuili vtiliū formas ex celebribz recordationib⁹ dñi. P. Jacobi d̄ Aureliaco legū doctoris in mōte pessulano: duz viueret residere soliti summa post solēniū doctorū Rosredi: Joānis de Blanoso: Guillelmi de ferrarijs: Guillelmi duradi: et alioꝝ summistaz antiquoꝝ libellatiū summas p̄pilatas eliciū.

Et in b̄ac summulaz redēgi:

redactāq; v̄c benignitati p̄fecta et irreuocabili donatione inter viuos: tenore p̄ntis epl̄e dono: Supplicans q̄ten⁹ dignemini: non doni exiguatē sed donatoris affectionē inspiceret: et hoc exiguū mun⁹ beniuolo corde māuq; b̄cui: affabiliter acceptare.

Sanc: quīs v̄a mens sapientie fulgōib⁹ illustrata: sicuti sol: non egeat adiuuari facib⁹ et supvacuis labore et impendijs: q̄ ad tale factionis op⁹ frustratorū anbelat: tñ ali qñ inutile reddiū v̄tile vt puta: si merso solis lūmic: oblivionis chaos ingruat. potest ex huius summule ituitu: veluti ignis ex silicib⁹ incussu: memoriale lūmen excuti: quo excusso: terra caligo p̄fugatur: et mens antea obumbrata relucet: radijs artificialiter repetitis. Ita qz prudētia a deo vobis data: sciet et poterit bñficioꝝ dono: si casus se offerat: vti in iudicijs et in scholis.

Prim⁹ libellus in rei vendicationis negotio fm̄ multarum curiarum in rescripto et non scripto promiscue v̄tentiā consuetudinem conceptus.

Corā vobis dño iudice mōtis pessulani p̄ponit i iudicio petr⁹ iacobi actor: p̄tra martinū reū: et p̄tra quācūq; personam pro eo in iudicio legitime p̄paratam. Et dicit: qd̄ dicit⁹ re⁹ possidet seu detinet: et facultatē restituēdi bz: quēdam fundū sitū in territorio de latīs: confrōtatū ex vna parte cu; prato deusmada et ex alia cum fundo pontu alamādi: in flumine lani intermedio: qui fund⁹ p̄tinet ad dictū actorē iure dñij vel quasi. Unde cum dicit⁹ re⁹ regit⁹ dictū fundū restituere p̄tradicat: agit dicit⁹ actor contra dictū reū: et petit a vobis dicto dño iudice: vt dictū fundū ad dictū actorē p̄tineret iure dñij vel q̄st: p̄ v̄am suā declararetis: et dictū reū ad restituendū

dictus fundū dicto actori in cū fructi-
b⁹ industrialib⁹ iam perceptis et extan-
tibus: et qui percipiunt in futurū de dic-
to fundo: p⁹ dictū reū ante lit. p⁹testa. et
extabūt percepti. Itē cum fructib⁹ pec-
piendis: et qui percipi potuerunt: post
lit. contesta. et p⁹cepti nō sunt sententiali-
ter p⁹demnatis: et p⁹dēnatus ad restituē-
dū iuris remedijs p⁹pellatis. Petit et ex-
pēsas occasione p⁹sentis litis factas: et
p⁹testat de faciēdis suis loco et tēpore le-
gitime declarandis. Implozās dñi iu-
dex officiū restrū: in his in q⁹b⁹ est: vel
de iure fuerit implorādū. Et ānc oīa pe-
tit interrogari dictū reū: an dictū fundū
possideat: vel an salte ei⁹ restituendi fa-
cultatē habeat. ¶ Probat libellus per
ea q⁹ legunt et nō. ff. de rei v⁹edi. l. in rem
acto. C. de alie. mu. iudi. l. j. cum p⁹corō.
¶ Sentētie iuxta p⁹dicti libelli formā
p⁹ferēde exēplū seg⁹: et ē tale. Nos be-
rēgarius de fabrica: legū doctor: iudex
montispellulā: p⁹ dñō sancio illustri re-
ge maioricaz: notū facim⁹ vniuersis: q⁹
cū qdā cā: oīu corā nobis iter p⁹ctum et
martinū ventillata fuisset. Nos qdem
āno natiuitatis dñi. M. ccc. xj. die l⁹ria
mēsis martij: et partib⁹ p⁹pter hoc hora
ternaz ad audiēdā diffinitivā sentētiā
assignata: q⁹ die et hora p⁹rib⁹ cōparenti-
b⁹: et sentētiā fēti postulātib⁹: viso libel-
lo: cui⁹ tenor talis est. Corā vobis et ē.
litē legitime p⁹testa. p⁹stuoq⁹ a partibus
calūnie iuramēto: testib⁹ p⁹ductis et exa-
minatis: et eoz attestatiōib⁹ publicatis
p⁹clusoq⁹ in p⁹sentī cā. Sedente p⁹tribu-
nali: more maioricaz: sacris scripturis
positis corā nobis. vt nostrū de vultu
dei p⁹deat iudiciū. In noie dñi: scilicet
patris et filij et spiritus sancti amē. Sē-
tentiaz nostram scripm⁹ hunc modum.
¶ Cū dictus actor sufficiēter p⁹bauerit

intētiōē suaz: scū p⁹tenta in libello suo p⁹
dicto: p⁹ nostram sentētiā in his scriptis
declaram⁹: dictū fundū p⁹tinere ad dic-
tum actorē: iure dñi vel q⁹si. Et cōdē-
nam⁹ dictū reū: vt dicto actori restituat
dictū fundū. Itē p⁹demnam⁹ dictum
reū in sex sextarijs frumētī dicto actori
restituendis de fructib⁹ industrialib⁹:
q⁹s dict⁹ re⁹ p⁹cepit de fundo ante litis cō-
testa. q⁹ extāt et sup⁹sunt deductis expēsi.
Itē i sex sextarijs bordci restituēdis dic-
to actori vt fructib⁹ industrialib⁹ post
litis p⁹testationē p⁹ceptis de dicto fundo
p⁹ dictū reū: q⁹ extāt et sup⁹sunt deductis
expēsi. Item duob⁹ sextarijs amigdala-
rū restituēdis dicto actori de fructib⁹ na-
turalib⁹ post litis p⁹testationē p⁹ceptis et
extātib⁹. Itē p⁹demnam⁹ dictū reū in
sex solidis turonētib⁹ dādis dicto actori
p⁹ fructib⁹ industrialib⁹ caulū: et p⁹ na-
turalib⁹ ficū: seu p⁹ valore eoz p⁹ceptis
post litis p⁹testa. p⁹ dictū reū et p⁹sumptis
seu nō extātib⁹. Itē i quq⁹ solidis turonē.
dādis dicto actori p⁹ fructib⁹ industria-
lib⁹ caulū et p⁹ naturalib⁹ ficū: seu p⁹ va-
lore eoz: q⁹s qdēz nō p⁹cepit dict⁹ re⁹: tū
eos hōeste p⁹capere potuiss⁹ post litis cō-
test. vel eos actor: p⁹capere potuiss⁹ si sibi
dictū fundū possidere licuiss⁹ Et nihil
ominus p⁹dēnam⁹ dictū reū in centum
solidis turonē. dādis dicto actori pro
expēsi. p⁹ cū factis occasiōe p⁹ntis cause:
cū idē actor delato sibi a nobis iuramē-
to iurauerit ad sancta di euāgē. taxatōe
nrā p⁹dicta p⁹bita se expendisse p⁹dictos
c. solidos turonē. occasiōe p⁹ntis cāe et ē.
¶ Tunc si reus sentiat se grauati: et
velit appellare: poterit ita dicere incōti-
nēti. Dicit⁹ re⁹ dicit⁹ p⁹dictā sentētiā esse
nullā. et si q⁹ ē ab ea rāq⁹ ab iniq⁹ et p⁹perā
lata riuarocē apud acta ad dñi locum
tenēti. illustris regis M⁹ maioricaz sedē

Summa hermanniana

appellat et apostolos sibi dari petat sepe sepius et instanter etc. ut in forma. Quidam dicunt quod predicta sententia est nulla: quod non est pronuntiatus fundus pertinere in solidum ad dictum actorem: ut nota. ff. de procurato. l. pomponius. §. sed iste. Quid non est verum. ff. de exceptio. rei iudica. l. si quis cum totum in principio. Sic videtur dominus alio intelligere. ff. de ver. sig. l. pupillus. §. si. Qui enim dicit: vel simpliciter petit fundum: totum fundum petisse videtur: ut notatur. ff. de rei vendicatio. l. si in rem in principi. Si ex satis posset apparere iudici: an dictus fundus pertineret ad actorem iure directi domini: vel iure utilis: seu quasi domini: credo quod ipse debuisse illud declarasse iuxta supradicta.

Forma secundi libelli de actione in rem: pro re emphiteotibecaria que cecidit in commissum.

Coram vobis domino iudice montispeffulani dicit et proponit in iudicio. Pro contra. Ad. Quid dicit? reus possidet seu habet et facultatem restituendi: quando domum vocatam porticum deuitur: sitam in montepeffulano: quam domum cum dictus reus tenuerit retroactis temporibus in emphiteosim: a dicto actore ad annuam pensionem sex denariorum tironum. et sic dicta domus pertinebat tunc ad dictum reum iure utilis domini vel quasi: dicit? reus stetit per triennium: quod predictam pensionem non soluit. Unde cum per hoc dictus reus ipso iure ceciderit a iure suo: quod habebat in dicta domo: agit dicit? actor contra dictum reum: et petit a vobis dicto domino iudice ut predictam domum pertinere ad dictum actorem iure domini vel quasi per vestram sententiam declaratis. Et dictum reum: ut dictam domum dicto actori restituat: una cum pensionibus: per predictum triennium subtractis: sententialiter

condemnetis et condemnatum ad predicta iuris remediis compellatis: et petit expensas factas occasione presentis etc. implorans vestrum officium domine iudex. Probat. C. de iure emphiteotheo. l. ij. Non reperis: quod prefatus doctor posuerit sententiam iuxta predicti libelli formam ferende exemplum. Tamen attentis opinionibus doctrinis: et exemplis quorundam aliorum doctorum: potest sententia sic concipi et proferri. **C**hristi nomine inuocato: Nos etc. pro tribunali sedentes etc. per hanc nostram diffinitivam sententiam pronunciamus: decernimus et declaramus: predictam domum ad dictum actorem iure domini vel quasi pertinere: cum demum reum ad restitutionem eidem actori eandem domum: una cum pensionibus per predictum triennium subtractis: ac in expensis litis condemnandum fore: et condemnamus expensis taxatione nobis in posterum reservata etc.

Forma tertij libelli est de actione in rem pro re feudali: quando ipso iure cecidit in commissum.

Coram vobis domino iudice montispeffulani dicit et proponit in iudicio. Pro contra sempronium: quod dictus sempronius tenet seu possidet: et restituendi facultatem habet: turrin de villa: sitam in montepeffulano. quam turrin cum martinus teneret quondam in feudum a dicto actore: et sic dicta turris pertineret tunc ad dictum martinum iure utilis domini vel quasi: dictus martinus ipsam vendidit et tradidit dicto sempronio reo: sine permissu dicti actoris. Unde cum ob hoc dictum feudum fuerit apertum dicto actori: et martinus tunc sic alienando cecidit ipso iure a iure quod habebat in dicta turre: agit dicitus actor contra dictum sempronium: et petit a vobis dicto domino iudice: ut dicta turrin pertineat

re ad dictū actorem iure dñij vel quasi per vestra sententia declaratis: et dictū sempromiū: ut dictā turrin dicto actori restituat: sūa aliter condēctis: et pdena tuz rē. **C** Probat̃ predicti duo libelli in consili. imperiali. §. callidis: de pbi. seu. alie. p. fed. et de p. r. uer. inter do. et em. pro. c. vno. **C** Sūc iuxta p̃dicti libelli formā. Cū dict⁹ actor sufficienter pbaueat intentionē suā seu p̃tenta in dicta petitione sua. Idcirco per sūam in his scriptis declaram⁹: predicta; turrin p̃tinere ad dictū actorez iure dñij vel q̃si. Et condemnā⁹ dictū reū in centū solidis turonensibus dandis dicto actori: quos declato: sibi a nobis iuramento: taxatione nostra predicta precedente iuravit se expendisse occasione dicte cause. **C** Quarti libel. forma ē de actiōe i rē agat̃ p̃ illū: q̃ dolo desijt possidere. **C** Corā vobis dño iudice mōris p̃ssu lani dicit et pponit i iudicio. p. p̃tra. ad. q̃ cū dict⁹ re⁹ possideret et h̃et quendā fundū sitū in territorio de latīs: sic confrontatū: q̃ fund⁹ tūc p̃ncebat: et adhuc p̃tinet ad actorē iure dñij vel q̃si dict⁹ reus sciens dictū: actorē velle ab eo fundū vendicare: ipm dolo malo desijt possidere: unde euz dolosus pro possessore debeat h̃ri: agit dict⁹ actor contra dictū reū: et petit a vobis dño iudice: ut dictū fundū p̃tinnisse tūc: et adhuc p̃tineret ad dictū actorem iure dñij vel quasi per vram sūam declaratis: et dictū reū ad restituendū dicto actori dictū fundū condemnatis rē. petit expensas factas occasione rē. Implorans officiū vestrū dñe iu. rē. **C** Probat̃. ff. de rei vendi. l. in rem actio. in p̃n. z. l. sūa. §. sed is: et de re. iu. q̃ dolo rē. **C** Sūa iuxta p̃dicti libelli formā. Cū dict⁹ actor pbaueat intentionē suā seu p̃tenta i dicta p̃titiō

ne sua. Idcirco p̃nostram sūam in his scriptis p̃nūciam⁹ et declaram⁹ dictūz fundū p̃tinnisse tūc cū dict⁹ re⁹ ipm dolo desijt possidere: et adhuc p̃tinere ad dictū actorē iure dñij vel q̃si. Et p̃dem nam⁹ dictū reū ut dictū fundū dicto actori restituat rē. **C** Si dict⁹ re⁹ p̃dicto modo p̃denatus fundū non restituat se rē alia sūa: cū iuramento in litē vocato reo: q̃ talis erit. **C** Cū sūa per nos fuerit lata: cōtra p̃dictū reū sup̃ p̃dicta actione in rem: et fuerit condēct⁹ fundū restituere: et p̃stet nobis dolo et caliditate eius factū esse quo min⁹ cū restituat dicto actori: et declato a nobis iuramento in litē eidē actori: idem actor: taxatione nostra p̃habita iurauerit se nolle dictū fundūz nō fuisse sibi restitutum. p̃ viginti libris turonensib⁹. Idcirco per nostram sūam in his scriptis cōdenamus dictū reū in predictis viginti libris turonensibus dandis dicto actori rē. **C** Probat̃. ff. de rei vendi. l. q̃ restituere et. ff. de in litē iur. l. j. z. l. videam⁹: cum p̃cordā. **C** Siāt actor nō velit iurare i litem: sed magis vult p̃seq: quāri ea res est: tūc vocato reo: et informatione facta: q̃ valeat p̃muni estimatione quādecim libras turoñ. feret talis sententia. **C** Cū sūa diffinitiva lata fuerit per nos sup̃ dicto fundo restituendo. et p̃stet nobis dolo et caliditate dicti rei factūz esse: ut fundū non restituat: et actor velit magis conseq: quantū ea res est: q̃ iurare i litē. et p̃stet nobis dictū fundū valere p̃muni estimatione quādecim libras turonē. p̃demnamus dictū reū in predictis quādecim libris turonen. dandis et solvendis dicto actori rē. **C** Probat̃. ff. de dolo. l. arbitror. in principio. et de ver. sig. l. inter hec verba. **C** Attende dubia infra scripta. **C** Bartin⁹ furat⁹

L iij

Summa hermanniana

fuit mihi quendam librū meū: furto sa-
cto: ne liber inueniret. timore ductus: cō-
sumpsit eū igne: et sic desijt dolo malo li-
brum hūc et possidere: Querit: an ego
possum agere actione in re: libro psum-
pto: ptra reū. Et videt qd non: qz licet
res psumpta p̄dici possit: tñ vendicari
nō pōt. vt istitu. d. re. diui. §. si tñ alienā
purpuraz. ¶ Itē si qd ferruminauerit
rem alicui: et mala fide: non p̄petit dñō
qñdā rei vendicatio ad illud ferrūina-
tū vt. ff. de rei vēdi. l. in re actio. §. item
quocūqz ¶ Itē si dolo dñi usufruc. mu-
tatione rei sit extincta: nō agit p̄fessoria:
aut actione in re: vt. ff. qd mo. v. usufruc.
amit. l. re p̄peti. §. si. et no. ff. de ope. no. nū-
cia. l. ij. Itē hypothecaria actio i re nō
p̄petit: re desinente: vt. ff. de pigno. acti.
l. si puenit. §. si qd et de iure fisci. l. de fer-
re. §. si. et facit. C. de p̄di. ex lege. l. mala
fide: et qd bene vult eā iudicare. Sz ptra.
ff. de regu. iur. l. qui dolo et l. parcm. vbi
dicit. qd dolo p̄ possessiōe est. et est gl.
p parte ista in p̄dicta l. mala fide. Et
dñs berengari⁹ reputabat eam perant
Ego tñ nescirem respondere ad leges
in p̄trarium allegatas: nec scire forma-
re libelluz: qz si in libello dicā librū esse
meum: certe nō est veruz nunc. Et licz
iura suggcrant dictū dolo sum nūc pos-
sidere: nō tñ inuenio: qd pp hoc iura sug-
gerāt me dñm esse illi⁹ rei post ei⁹ con-
sumptionē: et que in rerū natura nō est.
Et ficiura que dicūt vel suggerunt do-
losum possidere debere: intelligunt rei
rerū natura existēte. Quidā dixit mihi
ita formādū libellū. ¶ Dñe iudex: ta-
lis liber fuit me⁹: et cum talis possideret
eū: psumpsit eū igne dolo malo: et sic do-
lo malo desijt eum possidere: unde ago
contra eum: et peto per vos declarari:
p̄dictum librū fuisse meum ante con-

sumptionē: Et qz certū est: qd dictuz
librum mihi de cetero restituere nō pōt
peto per vos mihi deferri iuramentum
in lite: et euz cōdemnari: inquātū in lite
iurancro et c. ¶ Probat. ff. d. dolo. l. ar-
bitrio. §. notū. Mirabilis tñ videt talis
libellus. Sed si libro in rerū natura exi-
stēte: et rite formato libello: et lite p̄testa-
ta reus dolo psumpsisset libruz: tūc iu-
diciū recte et rite icēptū pcederet: et pos-
set ferri sententia cōdenatoria ad re-
stituendū librū. vt apparet ex supiorib⁹.
¶ Quinti libelli forma est de rei ven-
dicatione vtili: que p̄petit ex cessiōe.
¶ Corā vobis dñō iudice mōdis p̄fessū
lani dicit et pponit in iudicio petrus cō-
tra martinū: qd dictus re⁹ possidet scu-
bz: et facultates restituēdi bz quēdā fun-
dū sitū in territorio delatis: sic et sic con-
frontatū qd fund⁹ p̄tinet ad meuiuz iure
dñij vel q̄si. Unde cū dici⁹ meui⁹ cessē-
rit dicto actori actionē in re sibi cōpetē-
tem p dicto fundo: agit dictus actor cō-
tra dictū reū: et peti a vobis dicto dñō
iudice: vt dictū fundum ad dictū meuiū
pertinere iure dñij vel q̄si: per vestram
sententiam declaratis: et dictum reum
martinū ad restituendū dictum fun-
dū actori ex p̄dictis causis: vna cū fru-
ctib⁹ sententialiter p̄demnetis: et p̄dem-
naturū ad restituendū iuris remedijs
cōpellatis: Petitis et expēsas factas oc-
casiōe presentis cause: et de faciendis
p̄testatur: quas suo loco et tempore legi-
time declarabit: implozans domine iu-
dex vestrū officium et c. ¶ Probat. C. de bere. vel ac. vendit. l. si. euz ibi no-
tatis. ¶ Sententia iuxta p̄dicti libelli
formā. Cum dictus actor sufficienter p-
bauerit intentionē suā: scilicet p̄tenta in
dicta petitione sua. Idcirco per nostraz
sententiam in his scriptis declaramus

dictum fundū ptinere ad dictum meui
um iure dñij vel qñ: et dictum martinū
reū: vt dictū fundū dicto petro actori
restituatur p eandem sententiam pdena-
m⁹. Et nihilominus pdenauim⁹ euz in
cētū solidis turonēsb⁹: dicto actori dā-
dis: p expensis cause pñsentis: cū idē ac-
tor delato ei a nobis iuramento: iurauit
rit ad sancta dei enāgelia: taxatione no-
stra pñdicta pñhabita: se expēdisse pñdic-
tos cētū solidos turonēses occasione pñ-
sentis cāc. **E**t posset dici q nō oportet
ret declarari in sentētia fundū ptinere
ad meuiū iure dñij vel qñ: sed qz i libel-
lo fuerat petitum: pueniens ē: hec i sen-
tētia declarari: seu sup eo pronūciari.
Et s3 posset dici: qz in libello nō fuit
necesse illud petere declarari: sed qz sus-
ficeret pponere martinū possidere vel
qñ et dictū fundū ptinere ad dictū meui-
um iure dñij vel qñ: s3 cessationē factaz
esset: ita q pñdicta probarēt postea in p-
cessu cause et q postea sufficeret in snia
pñdēnationez fieri ad fundū restitu en-
dū petro q iure cello agit. S3 qz dñi
cant credo libellū bene formatū: et suffi-
cienter et ē pñdictā snia. Sup fructib⁹
satis ē dictuz superi⁹ i. j. et in. iij. libello.
Et sextus libellus de confessoria in
rem actione.
Et corāz vobis dñō iudice montispel-
sulani dicit et proponit in iudicio. P. cō-
tra. **A**d. Quod dictus actor tenet et pos-
sidet quoddam pratum situm in ripia-
lani: iuxta sitū blasuz: sic et sic confron-
tatum: qd pratur ptinet ad eandē ac-
torem iure dñij vel quasi. Item propo-
nit: qz seruitus vel quasi seruitus aq du-
ctus sibi competit ad dictū pratum per
fundū ticianum sic et sic confrontatum.
Unde cum dict⁹ reus impediat dictum
actorem vti pñdicta seruitute vel quasi:

agit dictus actor contra eum: et petit a
vobis dicto dñō iudice: vt dictū actorez
hñc seruitutem vel qñ pñdicti aquedu-
ctus: per dictū fundū ad dictū pratur
per vestram sententiam declaratis. Et
dictū reū vt patiat vti dictum actore
et vt caueat: ne ipsum actorem in suuz
viti impediat: sententialiter condēctis
Necnon ad interesse dicti actoris qd ex-
timat ad decē libras turonē. qz ipsum
impedivit siue iuxta cā vti pñdicta serui-
tute vel qñ seruitute: necnō in expensis
factis occasione pñsentis cāc: qñs estimat
viginti solidos turonēses: dādos dicto
actori: per eandē sententia: pñdēctis
et condēctum ad pñdicta iuris reme-
dijs compellatis. Et protestat de futu-
ris interesse et expensis suo loco et tem-
pore prout de iure fuerit declarādis: im-
plorans dñē iudex vestrū officiū: in his
in qb⁹ est vel de iure fuerit implorandū.
Et probat libellos instita. de actioni-
bus. s. equesli agat. **E**t snie iuxta pñdi-
cti libelli formam proferende exēplū se-
quit⁹: et est tale. Lū dict⁹ actor sufficien-
ter probauerit intentionem snā seu con-
tenta in dicta sua petitione: idcirco per
nostram diffinitivā sententiam in his
scriptis pronūciamus et declaramus:
dictū actorem hñc seruitutem vel quasi
aqueductus: per dictū fundū ticianum
ad dictū pratur dicti actoris. Condēna-
musqz dictū reū: vt patiat vti dictū ac-
torem pacifice: dicta seruitute vel quasi
Et vt cautionem ei prestet: ne in futurū
eū impediat in eadez. Et qz constat no-
bis de interesse dicti actoris. x. li. turonē.
qz fuit impeditus a dicto reo vti pñdi-
cta seruitute vel qñ: condēnamus di-
ctū reū in pñdictis. x. lib. turonē. dādis
dicto actori pro interesse suo pñdicto.
Nihilomin⁹ condēnamus dictū reū

Summa hermanniana

in centum solidis turon. dādis dicto actori p expēsis quas fecit occasione presentis cause: cū idē actor delato sibi a nobis iuramento: raxariōe nostra pdicta pcedere iurauerit ad sancta dei euāgelia se expendisse pdictos centū solidos turonem occasione presentis cause.

¶ Septim^o libellus super iurisdictione

¶ Corā vobis dñō iudice monispellulani dicit et pponit in iudicio. **¶** ptra ad. qd dictus actor habet omnimodā iurisdictionē in territorio Cellenoue: sic et sic psonato: et ico omnimoda iurisditio est sua vel qñ sua. Unde cū dictus re^o dictū actorē impediāt vti pdicta iurisdictione in dicto territorio: agit dictus actor ptra dictū reū et petit a vobis dicto dñō iudice: vti dictā oimodā iurisdictionē dicti actoris ad cū pertinere et esse suā vel qñ p vestram oisinitivā sentētiā declaratis: et dictū reū: vti dictus actorē pariat vti pdicta iurisdictione: et vti caueat: ne ipsum in futurū vti impediāt sentētiā luter condēnetis. Accno interf se dicti actoris: qd estimat. x. lib. qz ipsuz sine iuxta cā impediuit vti pdicta iurisdictione. Accnon et in expēsis factis occasione presentis cause: quas estimat. xx. sol. turoñ. dādis dicto actori per eādē sentētiā condēnetis: et pdēnatuz ad pdicta iuris remedijs compellatis. Et ptestat^r de futuro iutresse: et de expēsis faciēdis suo loco et tēpore legitime declarādū: implorans dñe iudex vestrū officiū i his i quib⁹ de iure fuerit imploranduz. Probatur vti. s. in confessoria vbi probatus est libellus. **¶** Circa qd notandum est: qd scruturum quedam sunt reales: quedā personales. vti. ff. de serui. l. i. Jurisditio que non intencitur inter eas nominata: nec nominari debuit: ipsa ci realis seruitus non est: qz

realis debetur pcedio. vti insti. de scrutur. §. in rusticorū: et ff. communi. pcedi. l. i. Et licet iurisditio cōcernat territorium. vti. ff. de iurisd. omnium iudi. l. si. et ff. de ver. sig. pupillus. §. territorio: attamē ipsa nō debetur pcedio: sed personē iuxta ea que notātur. ff. de officio pcedi. l. iij. Itē nō ē personalis seruitus: qz illa ad heredes non trāsfit. vti. ff. de l. l. et non soluz. §. tale. de usufruc. l. si qd binas edes. Jurisditio autē trāsfit ad heredē non tamen ad heredē pcedis: qz ille a se cā abdicare nō pēt. ff. d. offi. pcedi. l. penul. sed ad heredē baronis qui cā acquirit tēpore: vel alio modo bene trāsfit. Videm⁹ enim hodie: qd iurisditio est i patrimonio barenu: quodā modo: sicut asinus est i patrimonio rusticorū: siue rustici. Itē lēz iurisditio nō sit seruitus: nū si quis ipediāt in ea: ipse poterit agere ad istar confessorie actionis i rem cū sit eadē ratio: ergo sic idē ius. Itē iurisditio est res incorporalis: et in vsu suo habet causaz incēptatā: et vti seruitus itineris actus vel vic. De si milib⁹ antez procedit ad similia. vti. ff. d. leg. l. non possunt. Et sic format⁹ est pdictus libellus et sic de consuetudine obseruatus ē. **¶** Sententia iuxta pcedi cti libelli formam proferenda. Cū dictus actor sufficienter probauerit intentionem suā: seu contenta in dicta petiōne sua: idcirco per sententiam in his scriptis pronūciam⁹ decernim⁹ et declaramus pcediam omnimodam iurisdictionē dicti territorij cellenoue pūncere ad dictū actorē: et eam esse suā vel qñ ē. vti i pcedēti libello finis est formata. **¶** Octau^o libell⁹ de confessoria in rez pro seruitute personali usufructus. **¶** Corā vobis dñō iudice monispellulani dicit et pponit in iudicio. **¶** ad. con.

tra. **Ad.** q̄ dicit^r reus possidet quendā: fundū suū in territorio de col. de si. et sic p̄frontatum: in quo fundō dicto actori cōpetit seruitus vsufructus. **Qñ** cū dictus reus ipsū impediāt i p̄dicta l seruitute: nec patiat^r eū uti et frui: agit contra eū: et petit a vobis dicto dño iudice: ut eundē actorē h̄c seruitutē vsufructū in p̄dicto fundo p̄ vestra sententiā declaretis. Et dictū rei ut dictū actorē patiat^r uti p̄dicta seruitute: et q̄ caueat ne ip̄s in futurū impediāt sentēcialiter p̄dēntis: nec non et i fructib⁹ quos estimat de cē sextarios bordei: necnō et in alio suo interēe: qd̄ estimat. xx. solidos mronēses per eandē sententiā p̄dēntis: et conueniāt ad p̄dicta iuris remedijs cōpellatis. Petit etiā expēsas factas occasione p̄sentis cāe: et p̄stet de faciēdis et futuro interēse suo loco et tempore declarādis: implozās vestrū officiū dñe iudex rē. **Probat** insti. de actionē. §. eque si agat et. ff. si vsufru. pe. l. in. in p̄ncipio.

Sentētia format^r iuxta libellū ut supra in alia cōfessoria formata est rē.

Nonus libellus d̄ iure seruitutis p̄coris pascendi.

Corā vobis dño iudice de latis dicunt et pponūt in iudicio Colinus bertrādī et Gerardus iauē consules mōtis p̄ssulani. p̄tra. p. et Guilielmū habitatores castri de latis: et contra ticiū et sempronius curiales: seu deservientes dicti castri: q̄ homine vniuersitatis vīlle mōtis p̄ssulani habēt ius seu quasi seruitutē depascendi pecora sua: in pascuis: in territorio dicti castri de latis sic et sic cōfrontatis: et vsi sunt depascere pecora: habuerunt in mōte p̄ssulano: et pascuis in territorio p̄dictis: tāto tempore: cuius contrarium in memoria hominū non existit. **Unde** eūz p̄dicti rei supra

nominati impediāt homines montē p̄ssulani uti p̄dicto iure seu quasi seruitute p̄dicta: agunt p̄dicti p̄ssules cōtra eos nomine vniuersitatis seu hominūz p̄dictę vīlle montē p̄ssulani. Et petit a vobis dño iudice: ut dictū ius seu p̄dictam vel q̄si seruitutē depascēdi pecora: pertinere ad dictos homines vniuersitatis vīlle p̄dictę: in p̄dictis pascuis et territorio per vestraz sententiā declaret: et dictos reos ut dictos homines p̄dictę vīlle: p̄dicta q̄si seruitute uti patiant^r: et ut caueāt ne in futurū eos uti impediāt sentēcialiter p̄dēntis: et cōdēnatos ad p̄dicta iuris remedijs cōpellatis. petit expē. rē: implozant^r vñ officiū rē. ut s. in plurib⁹ alijs libellis. **Probat**ur p̄dictus libellus: quia seruitus depascendi est seruitus rustica. **ut.** ff. d̄ serui. rusti. p̄re. l. j. §. i p̄dictis et insti. de seruitu. §. i rusticorum. Et potest eā habere vniuersitas. **ut.** ff. si seruitus rē. l. testatrix. §. j. Et pro seruitutibus agit p̄fessoria **ut.** ff. c. l. ij. in prin. **Sentētia** p̄portionaliter iuxta libelli sequentis sentētiāz p̄cipi potest: parua est differentia: nūq̄ p̄cedēs libellus et sententia fundant^r sup iure seruitutis depascēdi pecora: sequēs aut libellus et sententia fundat^r sup cōsuetudine seruilis fuitutis.

Decim⁹ libellus de cōsuetudine seruitutis depascendi pecora.

Corā vobis dño iudice de latis dicunt et pponūt in iudicio Colinus Bertrandi et Gerardus ranci consules mōtis p̄ssulani cōtra Petrū et Guilielmū habitatores castri de latis. et p̄tra Timū et Sempronius seruientes curie p̄dictę castri. **Qd̄** hoies vniuersitatis vīlle mōtis p̄ssulani habēt ex cōsuetudine legitime p̄scripta ius pascendi pecora sua: in pascuis et territorio dicti castri: sic et sic con-

Summa hermanniana

frōtatis. Unde cum predicti rei supra nominati impediant boies p̄dicte ville montispessulani in predicta p̄suetudine iuris pascēdi agūt dicti p̄sules nomine vniuersitatis seu boium ville p̄dicte mōtispessulani: p̄tra p̄dictos reos: et petūt a vobis dicto dño iudice: vt dictos bo- mines montispessulani h̄c ius pascēdi pecora sua ex p̄suetudine legitime p̄scripta in pascuis et territorio p̄dictis p̄ vram sniam declaratis. Et dictos reos vt p̄dictā p̄suetudinē obseruent: et custo- diāt: nec dictos boies montispessulani in vsu p̄dicte p̄suetudinis ipediāt sniali- ter p̄denectis: et p̄denatos ad predicta iuris remedijs cōpellatis. Et petunt ex p̄sas et c. implorat officii et c. **P**ro- bat̄ insti. de iure naturali. §. ex nō scrip- to. et ff. de le. l. de quib⁹: et l. sc. cū simili. Recte dī habent p̄suetudine: alias nisi haberēt ex p̄suetudine vel als ex fuitute: ipsi nō possent in p̄dictis pascuis depa- scere pecora sua. vt. C. de pascuis. pu. v. l. pri. l. ij. li. xj. Licet sit p̄tra. de pace tenen- da et ei⁹ vio. l. vna in fi. col. x. Sed nos nō vimur illa lege: nec lex dī reputari: cū et duellus p̄mittat. **S**nia iuxta p̄dicti libelli formā p̄ferēda. Cū dicti cō- sules p̄baucrit sufficientē intētionē suā: seu p̄feta in dicta petitiōe sua: idcirco p̄ sniaz i his scriptis p̄nūciam⁹ et declara- m⁹ boies ville montispessulani h̄c ex p̄sue- tudine legitime p̄scripta ius p̄pascēdi pe- cora sua i p̄dictis pascuis et territorio de- latis et p̄denamus dictos reos vt dictā consuetudinē custodiant et obseruent et dictos homines in vsu p̄dicte consue- tudinis non impediant i futurū: et nibi- lominus condēnamus dictos reos i. x. libris dandis dictis p̄sulis p̄ expēsis. **U**ndecimus libellus de negatoria in rem actione.

Corā vobis dño iudice mōtispessu- lani dicit et p̄ponit i iudicio. p. p̄tra ad. q̄ dictus actor tenet et possidet quendā fundū situm in territorio sancti Corneliij sic et sic p̄frōtatū vnde cū dicto reo non cōpetat seruit⁹ nec q̄si itincriis ad dictā vineā p̄ dictū fundū: agit dict⁹ actor cō- tra dictū reū: et petita vobis dicto dño iudice: vt dictū reū nō h̄c seruitutes nec q̄si itincriis p̄ dictū fundū ad p̄dictā vi- neā: eundē: et p̄dictū fundū esse liberū a p̄dicta seruitute vel q̄si seruitute p̄ve- strā sentētiā declaratis. Et dictū reum ne de cetero vadat p̄ dictū fundū ad di- ctā vineā: et q̄ caucat de non cundo in futurū: et vt interesse p̄stet qd̄ extimat actor. xx. solidorum turonū. sentētiā- liter condēctis: et condēnatum ad p̄e- dicta iuris remedijs cōpellatis: petat ex p̄sas occasiōe p̄sentis cāe factas. et p̄- testat̄ de faciendis: et de futuro intere- se suo in p̄cessu p̄sentis cause declaran- dis: implorāse vestrū officii: dñe iudex in his in q̄b⁹ de iure fuerit implorādū. **P**robat̄. §. p̄iura ad libellū sup cō- fessoria actiōe allegata. **E**t est notā- dum q̄ negatoria actiō cōpetit dño vel quasi dño fundi in quo negat seruitus deberi: vt. ff. si serui. ven. l. ij. in prin. Cir- ca qd̄ est aduertendū: q̄ vbi reus contra quem agit negatoria non est in q̄si pos- sessione seruitutis: est p̄modū actoris: q̄ non oporteat eū probare se dñm vel quasi dicti fundi p̄ quo agit negatoria Scdō est notādū: q̄ si reus p̄ quē agit negatoria: sit in q̄si possessione seruitu- tis vt in casu nostri libelli possit appare- re: q̄ iter ibi euidenter apparet calcatū esse pedibus vel paratū p̄ gradus vel cliuos: vt. ff. de serui. vba. p̄c. §. j. Tūc ille reus inter alia habet triplex comino- dum ex illa quasi possessione. Prīmū ē quia

qz actor bz necesse pbare se esse dñz vel qñ illi fundi p quo agit negatoria: als succuberet. Scdm est: qz illere non bz necesse pbare pstituit fuisse dñz pdij: in quo dicit seruitute fuisse pstitutam: qz qlibz fundi psumit liber a seruitute iposita: vt nota. ff. de pba. l. croca. Ter tiu est qz non opz reu pbare se esse dñz fundi cui dicit seruitute deberi. Et pdi eta colligunt z habent. ff. de seruitu. l. si cut. §. si qñt. z. ff. si usufru. pe. l. pe. z in situ. de interdi. §. pmodu. Snia iuxta pdicti libelli formā pferenda. Cuz di ct⁹ actor sufficienter pbauerit intentio nez suā: seu pnta in dicta petitiōe sua: z re⁹ non pbauerit se hñc aliquā serui tutez vel quasi: itineris per dictū fundū ad dictā vincā: idcirco per sniam in his scriptis pronūciat⁹ z declarat⁹: dictū fundū esse liberū a dicta seruitute vel q si: z dictor eo non deberi seruitute vel q si itineris p dictū fundū ad dictā vincā: z pdenam⁹ dictū reū: ne d cetero vadat iure fuitutis vel qñ itineris pdicti p di ctū fundū: ad dictā vincā: z vt cautionē pñet: ne de cetero p illū fundū illo iure vadat. Itē: qz pñat nobis de interesse dicti actoris in. xx. solidis turoñ. qz di ct⁹ re⁹ sic iuit per dictū fundū: condēna mus pdictū reū in pdictis viginti solidis turoñ. dandis dicto actori. Et nihilo min⁹ condēnam⁹ dictū reū in centū so lidis turoñ. dandis dicto actori pro ex pensis presentis cāc cū actor taxatione nostra precedente delato a nobis iura mento iurauerit se expendisse predictos centū solidos turoñ. occasiōe pñtis cāc.

¶ Buodecim⁹ libellus de publiciana pro re mobili.

¶ Coraz vobis dñō iudice montispe sulani dicit z proponit. P. contra. AB. qz dict⁹ re⁹ possidet seu tenet z faculta

tem restituendi bz: quenda: equum pi li mauri stellarū in fronte: ad dictū ac torem pertinentem iure qñ dñij: pro eo qz ipsum emiit z per traditionem acce pit a Titio: quem credidit esse dñm di ct⁹ eq: z verū non erat: vnde cū dict⁹ re⁹ equū restituere contradicat: agit cōtra eū: z petit a vobis dicto dñō iudice: vt di ctū equū ad dictū actorem pertinere iu re qñ dñij: qñ ipsum vsuceperit: licet in veritate ipm non vsuceperit: per vñam sententiam declaretis. Et dictū reū ad restituendū dictū equū dicto actori sen tentialiter condēnetis z pdenatū ad restituendū iuris remedijs pcellatis zc.

¶ Probat insti. de acti. §. sed iste. z. ff. de pub. l. j. z. l. cū g. §. publiciana actio. Inter cetera dicit actor in libello dictū equū ad eū pertinere iure qñ dñij z dz intelligi: qñ dñij. §. qñ directi: qz a dire cto dñō credidit eū acquirere. Item petit actor dictum equum quasi ipsum vsuce perit: z sic recte format⁹ est libell⁹: super re mobili: in q sicut per vsucapionem ac quirir directū dñium: ita per illam qñ vsucapione: que pretendit in publica na: agit iure quasi dñij directi. Item si probat illū a quo dictus equ⁹ fuerit em ptus: fuisse dñm equi: succubet actor in publiciana actione: sed ipse poterit re dire ad rei vendicationem directam: z in ea obtinebit: vt nota. in. §. sed iste. cum concor.

¶ Sententie condemnato rie in predictis pre mobili z re p imo bili formas non reperio scriptis illi do ctoris insertas: sz facilliter possunt ex p dictis colligi: z iuxta petitionū formas concipi iuris dictamine suffragante.

¶ Tertiusdecimus libellus de publi ciana pro re immobili.

¶ Coram vobis dñō iudice mōrispe sulani dicit z proponit in iudicio. P. cō

Summa hermaniana

tra. Ad. q. dictus re⁹ possidet seu tenet
et facultate restituendi habet: quodam fun-
dum sic et sic pfrontatū: ad dictū actorē
iure q̄si utilis dñij pertinet: p eo q̄ cū
emit: et per traditionē accepit a Titio:
quē credidit tūc hēc directā dñij vel vti-
le dñi fundi: et verū nō erat. Vñ cū di-
ctus re⁹: dictū fundū restituere tradi-
cat: agit dict⁹ actor: ptra cū: et petit a vo-
bis dicto dño iudice vt dictū fundū ad
dictū actorē pertinere iure q̄si dñij: vel
utilis domini: quasi predictū fundū
prescripserit: sed verū nō sit: p vestraz
sententiam declaratis. Et dictū reū ad
restituendū dictū fundū dicto actori vna
cū fructib⁹ sententialiter pdenetis: et pde-
natū ē. ¶ Probat. ff. d. pub. l. cū spō-
sus. §. i. rectigalib⁹. Et p mobili d⁹ agi
iure q̄si dñij directi q̄si eū actor: vsucepe-
rit: sed non sit. S³ p fundo q̄ est res i-
mobilis d⁹ agi iure q̄si utilis dñij q̄si ac-
tor ipm pscripterit: licet verū nō sit. Et
sic p dictū verbū q̄si vsucapisse positū ē
institū. de ac. §. s. iste. Et pponit p pte
et iproprie. Proprie p re immobili: q̄ h³
locū vsucapio. Et iproprie p re immobili
in q̄ p pta nō h³ locū vsucapio: sed so-
lū pscriptio. nota. isti. de vsucapi. circa
prin. sed q̄ verbū vsucapianē ponit ibi
pprie p re mobili: et improprie p re i-
mobili. et illud no. ff. de vsucap. l. iij.

¶ Circa pdictos duos libellos dicit q̄
dā: q̄ publicianista habet vtile domini-
ū: et no. ff. de publi. l. si seru⁹. de ag. re.
do. l. traditio. i. pñ. Et notauit hic dñs
Azo i summa sua insti. de actio. Et fm
hoc essent aliter formadi libelli: et indis-
tincte actor agēdo publiciana actione in
rem: deberet dicere rem ad se pertinere
iure utilis domini. S³ credo predictos
libellos sufficienter formatos esse de iu-
re: publicianista enī non habet aliquod

utile dominium verum seu existens. vt
dictū est supra in principio libelli: licet
vtilit dominium habeat similitudinari-
um: seu ex quadam fictione iuris inran-
tum q̄ potest agere quasi dominus: nō
q̄ sit dominus iure directi domini: nec
domini utilit: sed solum iure simili-
tudinarij vtilit: seu ficti domini. Et iux-
ta istū intellectum dominus Azo vide-
tur dixisse insti. de actio. in summa sua:
q̄ vtile dominium quod contingit per
publicianam: potest esse dñor in solidū
Quod non dixisset: si de vero dominio
locutus fuisset: quod habetur i p̄scri-
ptione vel quod habet emphitecota ve-
rus: vt supra in secundo libello dictum
est. Impossibile est enim duos habere
in solidum vtile dominium: seu verum
eiusdem rei: licet in ficto vtili dominio:
seu in quasi dominio possit esse verum
illud quod dominus. Azo ibi dixit. S³
hodie in q̄si dominio de quadā genera-
li consuetudine curiarū: licet sit contra-
tus scriptus: potest formari libellus lar-
gius. Poterit dicere actor simpliciter re
ad se pertinere iure domini vel quasi
que verba important dominium directū
et q̄si directū: et vtile: et quasi vtile: effe-
ctū domini seu quasi domini: vt dictū
est supra in tertio libello. Cauet tamē
discret⁹ aduocat⁹: an expediat actori ita
generaliter loq̄ in libello: q̄ periculosū
erit: si succubat in lite: q̄ omnem causā
videbit vna p̄titione comprehendisse
vt. ff. de excepti. re. indi. l. et an eadez. §.
actiones: cū p̄cor. ¶ Sñe iuxta predi-
cti libelli formam proferende exemplū
non reperi: s³ facilliter concipi potest: vt
de alia snia proxime est predictum et c.
¶ Quartusdecimus est de restitutione
in integrum ad effectum vt q̄s agere
possit rescissoria in rem actione.

Coram vobis dñō iudice montis-
pellulani dicit et proponit iudicio. P.
contra Martinum: qd cū dictus actor
et dict⁹ re⁹ fouerēt domiciliū in monte-
pellulano: dict⁹ re⁹ tenuit et possedit in
isto titulo per decem annos quidā vineā
sitā in territorio de Soldelfi. sic et sic
confrontatā: et ita eā prescripserat bo-
na fide: qd vinea ante prescriptionē pre-
dictā princebat ad dictū actorē iure dñij
vel qñ. Item asserit dict⁹ actor: qd de .x.
annis predictis: per quos predict⁹ re⁹
tenuit et possedit dictam vineam: dict⁹
actor fuit absens cā reipublice: ultra in
exercitū imperatoris contra sarracenos
per unū annū continuū. Et sic non po-
tuit dictū reū conuenire: nec rem ab eo
vindicare: et multomin⁹ bodic: qd p̄scri-
ptio est completa cū at ex p̄dicta absen-
tia dict⁹ actor et sit et fuerit lesus: petit et
supplicat vobis dicto dñō iudici vestrū
offm implorando vt ipm per vestram
sententia prescriptionem predictam vo-
cato dicto. **Ab.** in integrū restituatis. s.
predictū annū q fluxit in p̄dicta absen-
tia sua d medio subducēdo taliter qd re-
scissa predicta p̄scriptiōe dict⁹ actor pos-
sit predictam vineam per actionem in
rem rescissoria vindicare. **C** Probat
insti. de acti. §. rursus in fi. **C** Sēten-
tie iuxta predicti libelli formam proferē
de exemplū seqt: et est tale. Cū dict⁹ ac-
tor sufficienter probauerit intentio-
nem suā: seu contenta in dicta petitione
sua supplicatione: idcirco per hanc no-
stram sententiam in his scriptis: ipm
restituim⁹ in integrū: aduersus illi⁹ an-
ni spaciū in quo ipse fuit absens et dictū
annū sibi de medio subducim⁹: decernē-
tes qd non obstante predicti anni spacio
dict⁹ actor supplicans possit dictam vi-
neā suam actione rescissoria v̄dicare.

C Quintusdecimus libellus de rescis-
soria in rem actione.

Coram vobis domino iudice montis-
pellulani dicit et proponit in iud. P.
contra. **Ab.** qd dict⁹ re⁹ possidet seu te-
net et facultatem restituendi habet quā-
dam vineam sitā in territorio de Sol-
delfi. sic et sic confrontatā: quam vine-
am cū pertineret retroactis temporib⁹
ad dictū actorem iure dñij vel qñ. dict⁹
reus tenuit bona fide et iusto titulo per
.x. annos: et sic dictam vineā prescrip-
sit .j. quos .x. annos dict⁹ actor fuit absens
cā reipublice per unum annū continuū
Unde cū temp⁹ illius anni qd fluxit in
cuiusde⁹ actoris absentia predicta: sit de
medio subductū: in integrū restitutione
a competente iudice rite et iuste obten-
ta: agit dict⁹ actor contra dictū reū et pe-
tit a vobis dicto domino iudice: vt dictā
vineam dicto actori non obstante pre-
dicta prescriptione restituat sententia-
liter condemnatis: et condēnatū ad re-
stituendū iuris remedijs compellatis:
petit etiam expensas et implozans ve-
strū offm et c. **C** Probat insti. de acti. §.
rursus. **C** Sine iuxta predicti libelli
formam proferende tenorem non repe-
ri: et nō erat necessariū inserere: qd iuxta
petitionis seriem pōt faciliter ordinari
C Sextusdecimus de actione in fa-
ctum pauliana.

Coram vobis dñō iudice montis-
pellulani dicit et proponit in iudicio. p. con-
tra. **Ab.** qd dict⁹ re⁹ possidet seu tenet:
et facultatem restituendi habet quendam
fundum situm in territorio sancti mar-
ti de primeto. sic et sic confrontatum: quē
fundum ticius debitor dicti actoris in
decem li. turonē. ex causa mutui indi-
ctum reū alienauit in fraudem eiusde⁹
actoris: dicto reo fraudem participāte.

unde cum dict⁹ actor bona dicti ticij debitoris sui excusserit: et iussus fuerit auctoritate ppetentis iudicis bona dicti ticij possidere nec tñ pōt debitū suū recuperare. s. pdictas. x. lib. turoñ. cū dictus re⁹ nō inueniat aliq̄ bona fide possidere: agit dict⁹ actor p dictū reū: vt sibi dictū fundū restituat. et petit a vobis dicto dño iudice: vt dictū reū ad restituendū dictū fundū dicto actori cū fructib⁹ q̄ cohercēt dicto fundo tpe alienationis: euz fructib⁹ quos dict⁹ reus percipiebat: vel percipere poterat post lit. ptesta. de dicto fundo p vestraz sniam pdēneris: et pdēnatū ad restituendū iuris remedijs pcellatis. Petit expen. zc. Implorat officij: zc. **P**robat insti. de ac. s. si q̄s in fraudē. **S**entētie iuxta pdicti libelli formā pferēde tenore non reperi: et non erat necessariū: pscntib⁹ inscribere ex cā in libello. s. proxime iaz predicta. **D**ecimus septimus de hypothecaria actione.

C Corā vobis dño iudice mōtispeffu lani dicit et pponit in iudicio. p. contra **A**d. q̄ dictus reus possidet et tenet: et facultatē restituēdi hz quēdā fundū situz in territorio de pmeto: sic et sic pfrontatū: Quē fundū cū pneret ad meuiū tu re dñij vel quasi: idēz meuius obligauit seu hypothecauit dicto actori p. x. libris turoñ. in q̄b⁹ dict⁹ meui⁹ tenebat sibi ex cā mutui: vñ cū nondū sit satisfactuz dictū actori de pdictis. x. libris: agit dict⁹ actor ptra dictū reū: vt dictū fundū pnerere ad dictū actorez iure hypothecę p vram sniaz declaratis: dictū reū ad restituendū dictū fundū dicto actori sentēcialiter pdēneris: et pdēnatū ad restituendū iuris remedijs pcellatis: petit et expen. zc. **P**robat insti. d. acti. s. itez **S**entētie iuxta pdicti li

belli formā pferēde exēplū seqt: et est tale. **C**ū dict⁹ actor pbauerit intentionez suā seu pntenta i dicta petitiōe sua: idcirco per nram sniam in his scriptis pnu ciam⁹ et declararamus dictū fundū pnerere ad dictū actorez iure hypothecę: et pdēnamus dictū reū ad restituendum dictū fundū dicto actori rādiu p dictum actore tenēdū: donec de pdictis. x. libris turoñ. sibi fuerit plenarie satisfactum. Et nihilominus pdēnamus dictum reum in centum solidis turonensibus dādis dicto actori pro expensis zc.

Decimus octau⁹ de actione de constituta pecunia.

C Corā vobis dño iudice mōtispeffu lani dicit et pponit in iudicio. p. s. **A**d. q̄ cū Tit⁹ debeat dicto actori. x. libras turoñ. dict⁹ **A**d. dixit dicto actori. q̄ ipse satisfaceret ei de pdictis. x. libris turoñ. p dictū titū sibi debit⁹: vñ cū dict⁹ tit⁹ adhuc debeat dictas. x. lib. turoñ. et dict⁹ **A**d. re⁹ eas dicto actori soluere p dicat: agit dict⁹ actor p dictū reū et petit ab eo pdictas. x. libras turoñ. sibi dari. Et petit et a vob dicto dño iudice vt pdictū reū in pdictis. x. li. turoñ. dādis dicto actori p vram sniam pdēneris et pdēnatū ad dādū iuris remedijs pcellat⁹ petit et expen. iā factas occasiōe pntis cāe: et ptestat de faciēdis q̄s expen. declarabit suo loco: et debito tpe put de iure fuerit declarādū: iplosas dñe iudex vñz offm i his i q̄b⁹ ē pnti cā vel de iure fuerit iplosādū. **P**robat insti. d. ac. s. i psonā zc. **S**nie iuxta pdicti libelli formā pferēde exēplū seqt et est tale. **C**ū dict⁹ **P**. sufficiēter pbauerit intentionez suā seu pntenta i dicta petitiōe sua: idcirco p nram sniaz i his scriptis condēnam⁹ dictū. **A**d. i pdictis. x. li. turoñ. in dicta petitiōe pntis dādis et solnēdi s

dicto. p. et in. xl. solid. turo. p. expen. q̄s
idē. p. fecit occasiōe p̄ntis cāe: cū idē. p.
delato sibi a nob̄ iuramēto iurauerit ad
sc̄ā dei euāgelia taxatione n̄ra p̄dicta
p̄habita: se expendisse p̄dictos. xl. soli-
dos turonē. occasiōe p̄sentis cāe et c̄.

C Decimus nonus de actione ex ven-
ditio de peculio.

C Corā vobis dñō iudice mōtis p̄ssu
lani dicit et proponit i iudicio. p. p̄. **AD.**
q̄ dicit actor v̄didit et tradidit martine
ro filio dicti **AD.** et in ci⁹ p̄tate ex n̄ti cen-
tuz sextaria bordi p̄cio. x. lib. turo. vñ
agit dicit actor. et petit. vt p̄ciū illi det et
soluat: et petit a vobis dicto dñō iudice
vt p̄dictū. **AD.** i p̄dictis. x. li. turo. dan-
dis et soluēdis dicto actori: put̄ vires pe-
culij martineti filij sui patiunt̄ p̄ v̄iam
suā p̄dēntis: et p̄dēnatū ad dādū et
soluēdū iuris remedijs p̄pellatis: cū ex
p̄ssu p̄ntis cāe declarabit ip̄lōr̄as v̄z
offm̄ et c̄. **C** Probat̄ isti. de ac. §. in p̄so-
nā et ff. de pecul. l. §. si dānū. §. peculū.
Et leḡ hoc actiōe ex v̄dito de peculio
nec em̄ actio de peculio ē p̄p̄tuz nomen
actiōis: s̄ ē q̄dā dēictio. vt. ff. de pecul.
l. §. §. iulian⁹. et ē actio p̄sonalis: vt isti.
de ac. §. in p̄sonā. **C** S̄nie iuxta p̄dicti
libel. formā p̄ferēde exēplū leḡ: et ē ta-
le. Cū dicit actor sufficiēter p̄bauerit i
tētiōē suā: seu p̄tēta in dicta petitiōe
suā: et inter alia p̄batū sit eē. xv. l. turo.
in peculio dicti martineti. Et ediuerso
dict⁹ reus p̄bauerit sibi et alijs q̄ in p̄tā-
te ci⁹ sunt deberi a dicto martineti filio
suo. x. lib. turon. vñ illis deductis nō re-
manēt in peculio nisi. c. sol. turo. Idcirco
p̄ n̄rā suā in his scriptis p̄dēna-
mus dictū. **AD.** in centū soli. turon. i pe-
culio deductione p̄dicta facta restātib⁹
dādīs dicto actori et c̄. **C** Probat̄. ff. de

pecul. l. §. si dānū. §. j. et ij. S̄ cū. x. lib.
sint petite in libello: et p̄dēnatio facta sit
in. c. sol. turo. et de alijs cētum tacet: q̄
nec facta ē cōdēnatio nec absolutio sup-
cis: videret̄ q̄ p̄dicta snia sit nulla vt
ff. de do. excep. ap̄d celsuz. §. itē. querit̄.
S̄ si dicis q̄. x. li. nō fuerit petite p̄cise
s̄ peculioten⁹: et q̄tū vires peculij pate-
rent: q̄re iudex potuit et d̄buit de illis a
lijs centuz solid. tacere: et sic valet snia.

C Vicesimus libellus de actione in fa-
ctum ex iure iurando.

C Corā vobis dñō iudice mōtis p̄ssu
lani dicit et p̄ponit in iudicio. p. p̄. **AD.**
q̄ cū idē. p. petcret. x. li. a. d. m. q̄s. sibi
debebat et dicit. **AD.** negaret se eas debe-
re: dicit. **AD.** detulit iururādū dicto. p.
et q̄ iuraret p̄ deū sibi deberi p̄dictas. x.
li. tur. a. d. **AD.** et icōtinēti suscepto dicto
iuramēto p̄dictū. p. idē. p. iuravit p̄ deū
sibi deberi a. d. **AD.** p̄dictas. x. li. tur. q̄
agit dicit actor p̄ dictuz reū: vt sibi det et
soluat p̄dictas. x. li. tu. et petit a vobis di-
cto dñō iudice: vt dictū reū i p̄dictis. x.
li. tur. dādīs dicto actori: p̄ v̄z suā
p̄dēntis: et p̄dēnatuz: ad dādū iuris re-
medijs p̄pellatis et c̄. **C** Probat̄ insti-
de ac. §. itē si q̄s postulāte. ff. de iurciur.
l. iij. in p̄n. et l. nō crit. §. j. **C** S̄nie iux-
ta p̄dicti libelli formā p̄ferēde exēplū
leḡ: et ē tale. Cū dicit actor sufficiēter
p̄bauerit itētiōē suā: seu p̄tēta i dicta
petitiōe suā. Idcirco p̄ suā i his scri-
ptis p̄dēnam⁹ dictum reuz in dictis. x.
lib. turonen. dandīs et soluēdis dicto
actori. Et nibilomin⁹ condemnamus
dictum reum in. lx. sol. turonen. dandīs
dicto actori pro expen. quas fecit et c̄.

C Vicesimus primus libellus de actio-
ne in factum ex albo corrupto.

C Corā vobis dñō iudice mōtis p̄ssu
lani dicit et p̄ponit in iudicio. p. tāq̄ vn⁹ de

Summa hermanniana

pplo ptra. **Ad.** Qd cū bailiu⁹ mōtispef
sulani fecisset scribi in pariete seu i mu
ro curie: ppetue iurisditiōs cā: q⁹ qūqz
pbarct⁹ destrals vel destraglio dista
mar⁹: q⁹ exscobarcntur seu sustigaret p
villā fortiter z atrociter vsqz ad sangui
nis effusionē: dicit⁹. **Ad.** dolo malo cor
rupit q⁹ba illa. Quare cū iter sit dicti pe
tri tā respectu sui pprij itereffe: q⁹ cā tūc
di ius ppli: illud edictū non fuisse corru
ptū: agit dicit⁹ actor: p dictū reū z petit a
vobis dicto dño iudice: vt dictū reūz ad
dādū dicto actori penā. l. aureoz: i quā
incidit ex corruptiōe dicti edicti: p vraz
sniam pdēctis: z pdēnatū zc. **C** Pro
bat isti. de ac. §. penales. ff. de iuris. om.
iu. l. si q⁹ id qd: in pñ. vbi in qbusdā lib.
est pena qngētoz aureoz: z in qbusdā
est pena qngēta aureoz. S; in pñ
cto libel. petiti sunt. l. aurci: qz pene sunt
molliēde in dubio: vt. ff. de penis. l. iter
pctatiue. Est at hec actio popularis: z
annalis: z ptozia: vt. ff. de act. §. z obli. l.
in bonozarijs. Et insti. de perpe. z tēpo.
ac. circa pñ. Itē pena illa applicat illi q
admittit ad agendū. vt ar. ff. de ver. sig.
cui exempto. z de popu. ac. l. ij. cuz suis
pcoz. Itē dicit qdam q⁹ pñdicta actio z
pēa habēt locū: si q⁹ dolo malo furcas
dirua: vel saccos in porticu curie posi
tos sustulerit. z satis pōt adaptari tex.
in. l. si q⁹ id q⁹ i pñ. Itē bodie ea q⁹ ppe
tue iurisditiōis cā pponunt: nō ponit
i albo seu i muro curie: s; in qterno seu
papyro curie. Et iō pōt dici: q⁹ pñdicta ac
tio z pēa hñt ibi locū: si q⁹ ea dolo malo
deleuerit: cū sit eadē rō: q⁹ z idē ius. Itē
talis papyr⁹ est bodie subrogata in loco
albi ptozis ad pñdicta scribēda. §. zc. Itē
sic forte posset dici d alijs reqstis i dicta
papyro scriptis: si q⁹ eas corripit dolo
malo. large cñ intelligit. Et notat hec

materia. ff. de albo scri. in rubrica. z i. l.
pñdicta. sigs id qd. in pñdicta glo. Itē est
notā. q⁹ si duo iter se litigēt: z alter acta
iter cos habita corripit vel falsaucrit:
illegadet a cā: vt. ff. de iure fisci. l. i frau
dē. §. qñcs zc. **C** Snie iuxta pñdicti li
belli formā pferēde exēplū segē: z ē ta
le. Cū dicit⁹ actor sufficiēter pbaucrit i
tētiōē suā: seu pñctā in dicta petitiōe
sua: idcirco p nostrā sniam in his scrip
tis pdēnam⁹. d. reū in pñdictis. l. aureis
dādis z soluedis. d. actori zc. Itē in in
uenio q⁹ bailiu⁹ vel pñcs pñctie possit
t alia statuta facere de iure scripto sine
expresso consensu populi vel consaluz.
C Uicēsimustertius de actiōe i factū:
si filius vocat parētē i ius sine venia
C Corā vobis dño iudice mōtispef su
lani dicit z pponit in iudicio. p. p. **Ad.**
filiū suū i eiusdē actoris prāte minime
pñstitū: q⁹ dicit⁹. **Ad.** fecit dictū. p. pa
trē suū vocari in ius cā experiēdi seu li
tigādici co corā vobis: nulla licētia seu
venia a vob vel ab alio iudice ppetēte i
petrata. Quare agit dicit⁹ actor: p dictū
reū vt sibi det. l. aureos pene noie z petit
a vob dicto dño iudice: vt dictū reū ad
dādū z soluedū dicto actori. l. aureos p
dictos p vraz sniam pdēctis z pdēna
tū zc. **C** Probat insti. d. ac. §. pena
les. Et d. pe. te. liti. §. si. z. ff. de i ius vo.
l. pe. z si. C. co. l. si. **C** Snie iuxta pñdi
cti libelli formā pferēde exēplū segē: z
ē tale. Cū dicit⁹ actor sufficiēter pbauc
rit itētiōē suā: seu pñctā i dicta petitiōe
sua. Idcirco p nostrā sniam i his scri
ptis pdēnamus dictum reū in pñdi
ctis. l. aureis dādis dicto actori zc.
C Uicēsimustertius d actiōe i factū ex
dicto ne q⁹ cū q⁹ i i vocat⁹ ēri eximat
C Corā vobis dño iudice mōtispef su
lani dicit z proponit in iudicio. p. p. **Ad.**

¶ Cum idem actor fecisset vocari in ius corā vobis Titium: p̄fat⁹. **Ad.** dictū titiū p̄ vim ⁊ dolo malo exemit in tāti q̄ ad diē ⁊ horā dicto titio assignatos p̄ execu-
tozem dict⁹ Tit⁹ nō venit nec venire po-
tuit corā vobis. **¶** An cū ex hoc dict⁹ actor
fuerit dānificat⁹: agit p̄tra dictū reū: vt
sibi det ⁊ soluat: quanti ea res est ab eo
de actorē extimada. s. in q̄tu; ad ocla-
tionez vram idem actor in lites iurauit.
¶ Et petit a vobis dicto dño iudice: vt
dictū reū inquātū ad oclationē vram di-
ct⁹ actor iurauerit: dādū. d. actori p̄viam
sniam p̄dēnetis: ⁊ p̄dēnatū rē. **¶** Pro-
bat insti. de ac. §. penales. **¶** Snie iux-
ta p̄dicti libelli formā p̄ferende exēplū
seq̄t: ⁊ est tale. **¶** Cū dict⁹ actor sufficiēter
p̄bauerit intentionem: suā seu p̄tenta in
dicta petitione sua: ⁊ a nobis ei oclato
iuramēto in litem iurauerit sup̄sancta
dei euangelia: q̄ ipse nollet p. c. soli. tu-
ro. dictū Titium debitore suū fuisse p̄ vīz
dolo malo exemptū per dictū. **Ad.** quo
min⁹ ad iudiciū venisset diē ⁊ horā q̄-
bus citat⁹ venire debuit: idcirco p̄nāz
sniam in his p̄dēnat⁹ dictū. **Ad.** in p̄-
dictis. c. solidis turo. dandis actori rē.
¶ XXiiij. de actione ex edicto: de eo p̄
quē factū ē: q̄min⁹ q̄s i iudicio sistat.
¶ Corā vobis dño iudice montispessu-
lani dicit ⁊ proponit. p. p̄tra. **Ad.** dō-
cuz Titius vocat⁹ esset in ius corā vobis
ad instantiā dicti actoris: ⁊ post datas
ab eo satisfationes deberet sistere: in iu-
dicio corā vobis: tūc dict⁹. **Ad.** dolo ma-
lo fecit: quo min⁹ dict⁹ titius sisteret in
iudicio corā vobis diē ⁊ horā sibi assi-
gnatis: vnde cū dict⁹ actor fuerit exinde
dānificat⁹: ⁊ inter sit sua in. c. soli. turo.
agit contra dictū reū. **Ad.** vt sibi det ⁊
soluat p̄dictos. c. soli. turo. ⁊ petit a vo-
bis dicto dño iudice: vt dictum. **Ad.** ad

ad dādū ⁊ soluendū dicto actori p̄dicti
ctos. c. soli. turo. p̄viam sniam p̄dem-
netis: ⁊ p̄demnat⁹ rē. **¶** Snie iuxta
p̄dicti libelli formā exemplū seq̄t: ⁊
est tale. **¶** Cum dict⁹ actor sufficiēter p̄-
bauerit intentionē suā: seu p̄tenta in di-
cta petitione sua: excepto q̄ non p̄bat i-
teresse suū nisi in. xxx. soli. turo. ⁊ in duo-
bus denarijs. Idcirco per sniam in his
scriptis p̄dēnat⁹ dictū. **Ad.** in p̄dictis
xx. soli. turo. ⁊ duom⁹ denarijs dādū
dicto actori: ⁊ dictū. **Ad.** absoluim⁹ a re-
sidua summa de p̄dictis. c. soli. turo. cō-
tentis rē. **¶** Recte sit absolutio a residuo
dictor⁹. c. solidor⁹: alias snia esset nulla
vt. ff. de do. excep. l. apud cellum. §. item
querit. **¶** Itē q̄ re⁹ in parte condēnat⁹: ⁊
i parte absoluit: qualiter fiet de expēn.
dicetur in titulo de actione ex locato.

¶ Attestimus quintus libellus de actio-
ne p̄iudiciali in rem per quāz que-
ritur: an aliquis sit seruus.

¶ Corā vobis dño iudice mōtispeſſu-
lani dicit ⁊ p̄ponit in iudicio. **Ad.** contra
Ad. q̄ dictus. **Ad.** est seruus dicti acto-
ris: vnde cū dict⁹ re⁹ gerat se p̄ libero:
⁊ seruilia ministeria dicto actori bene-
get exhibere: agit dict⁹ actor: p̄ dictū re-
um: ⁊ petit a vobis dicto dño iudice: vt
dictum reū esse seruū dicti actoris: per
viam sniam declaratis: ⁊ ipsum vt ser-
uilia ministeria eidem actori exhibeat:
snialiter p̄dēnetis: ⁊ p̄dēnatū ad p̄dicta
iuris remedijs p̄pellatis. **¶** Petit et expē-
sas iā factas occasione p̄sentis cāe: ⁊
p̄stet de faciendis: q̄s in p̄cessu suo
loco ⁊ tempore declarabit: implorans
vīm officiū rē. **¶** Probat insti. de ac.
§. p̄iudiciales. ff. de libe. cau. l. ordinata
⁊. C. co. l. lite. **¶** In p̄dicto libello vī-
oīs cā p̄prehēsa: ex qua. **Ad.** poterit pro-
bati seruus esse: cū nulla cā sit tibi speci-

Summa hermāniana

ficata. ar. ff. de excep. rei. iu. l. 2. an eadē
 §. actiones. **C** Et est notādū: qd actori
 incūbit pbatio: qd re⁹ sit ei⁹ seru⁹: post
 qd supponit in libello: qd re⁹ est i posses
 sione libertatis: vt. C. de pba. l. ad pba
 tionez seruitutis. z. ff. de libe. cau. l. libe
 ris. §. si. **C** Itē est notādū: qd qd nō effi
 ciet seruus ex pacto. vt. C. de libe. cau. l.
 nec si uolens. z. l. liberos. Nec ex tpe: vt
 C. de pscript. lō. tē. qd est p libe. l. si. Nec
 ex sola pfectione apud acta. vt. C. d. lib.
 cau. l. interrogata. **C** Sine iuxta pdicti
 libelli formā pferēde exemplū est tale.
 Cū dict⁹ actor nō pbauerit intentionez
 suā: seu pntenta in dicta petitione sua. Id
 circo p sniaz in his scriptis declaram⁹
 dictū. **Ad.** liberū esse boiem: z cū absol
 uim⁹ a dicta petitione: z pntentis in ea.
 Et nihilomin⁹ pdemnam⁹ dictū acto
 rem in. c. sol. iuroni. dādis dicto. **Ad.** reo
 p expensis qd fecit occasione pntis cāc
 cū delato a nobis iuramento iurauerit
 taxatione nra precedente: se expendisse
 pdictos. c. sol. occasione presentis cāc.
C Vicesimus sextus libellus de pciu
 diciali actione contraria.
C Corā uobis dño iudice mōtis pssu
 lani dicit z pponit in iudicio. **Ad.** con
 tra. p. qd dicit⁹. **Ad.** est liber bō. Cū cū
 dict⁹. p. cū detineat indebite z iniuste
 tanqz snū: cogendocū sibi seruilia mini
 steria exhibere agit p cū: vt ipm nō in
 getet: cū non sit ei tali vinculo astrict⁹.
 Et petit a uobis dicto dño iudice: vt di
 ctū. **Ad.** actores esse libez boiez: p riaz
 sniam declaretis: z dictū. p. reū vt dictū
Ad. libez vi sua libertate pmittat: ne ip
 sum cogat sibi seruilia ministeria exhi
 bere snialiter pdemnetis z pdemnatuz
 ad pdicta iuris remedijs pcellatis zc.
 Probat insti. d. actio. §. p iudiciales. Et
 qd. **Ad.** pclamat de possessione seruitu

tis in libertatez incūbit ei pbatio liber
 tatis. vt. C. de pba. l. matrē: z. ff. c. l. fili
 us z. l. circa. cū ibi notatis. Item non po
 terit martin⁹ procuratorem cōstituerē:
 qd est in quasi possessione seruitutis: vt
 C. de assertionē tol. l. j. in prin. z. ff. de p
 cu. l. seruū quoqz. §. j. cum concordan.
C Vicesimus septim⁹ libell⁹ de actioe
 per quaz querit: an aliquis sit liber.
C Corā uobis dño iudice montis pssu
 lani dicit z proponit in iudicio. P. §.
Ad. dō dicit⁹ re⁹ est liber⁹ dicti actoris
 Cū cū dicit⁹ re⁹ se gerat p ingenuo: a
 git dicit⁹ actor ptra eū: vt ipsum actorez
 habeat z teneat p suo patrono. Et pe
 tit a uobis dño iudice. vt dictū reū esse li
 bertū dicti actoris p riaz sniam decla
 retis: z vt eūdem actore p suo patrono
 habeat z obsega ad qd libertus patrono
 suo tenet ei pset: snialiter pdemnetis:
 z pdemnatū ad pdicta iuris remedijs
 pcellatis zc. Probat insti. de actio. §. p
 iudiciales: z. ff. si liber. ingenu⁹ esse di
 cat. l. si. Et icūbet pbatio patrono. ff.
 de pbatio. l. circa. **C** Et est notādū: qd
 si actor non bz vñ se alar: z vellet illa p
 iudiciali in rez agere: ipse possit a liber
 to alimenta petere possm iudicis: vt. C.
 de operis li. l. j. z. ff. de li. agnos. l. si qs a
 liberis. §. soluet z. §. alimenta. z. §. si fi
 lius. **C** Sine iuxta pdicti libelli formā
 pferēde exemplū seqt: z est tale. Cū
 dict⁹ petr⁹ actor sufficienter pbauerit i
 tentionez suā: seu pntenta in dicta petiti
 one sua. Idcirco p nraz sniaz in his scri
 ptis declaram⁹ dictū. **Ad.** reum: esse li
 bertū dicti actoris: z ipsum: vt dictū ac
 torem p patrono habeat z ei obsequia:
 que libertus patrono suo prester tenet p
 set: sententialiter condemnamus.
C Vicesimus octauus libellus de pre
 iudiciali actione: per quaz queritur:

an aliquis sit in genus: et etiam: an aliquis sit filius.

C Corā vobis dñō iudice montispestu-
lani dicit et pponit in iudicio. **AD.** ptra
p. q. dictus. **AD.** est ingenuus vñ cū di-
ctus. **P.** detineat vt libertus: nec patiat
eū morari: nec se gerere p ingenuos: a-
git ptra eū: vt ipsum non ingretet in sua
ingenuitate: eū; idez. **AD.** libertinitatis
vinculo cū nō sit astrictus et petit a vobis
dicto dñō iudice: vt eundē. **AD.** actor: et
se ingenuū p vñam suā declaratis: et
dictū reū: vt dictus actor: non ingretet
de cetero vt libertū suū: et vt patiat eū p
ingenuo se gerere: finaliter pdenctis et
pdenatur. **C.** Probat insti. de ac. §.
preiudiciales: et ff. de pba. l. circa. et C.
de inge. ma. l. diffamari: et si scr. expor.
vt. l. morior. in fine.

C Corā vobis dñō iudice montispestu-
lani dicit et proponit in iudicio. **P.**
contra. **AD.** q. dictus. **AD.** est filius dicti
petri. vñ cū dicit. **AD.** denegat se eē ei
filiū: nec pmittat se tractari vt filiū: a-
git dicit actor ptra dictū. **AD.** vt ipm a-
gnoscat in patrē: et sibi reuerentiā patri
debitā: et alia q a filiis patribus debent
pset. Et petit a vobis dicto dñō iudice
vt dictū. **AD.** esse filiū dicti actoris p ve-
strā suā declaratis: et vt sibi reueren-
tiā patri debitā: et alia q a filiis patribus
debent pset finaliter pdenctis: et pde-
natur. **C.** Probat insti. de acti. §. p iudicia-
les. **C.** Sine iuxta predicti libelli formā
pferende exemplū seqt: et est tale. Cū
dictus petrus actor sufficienter pbauerit
intentionē suā: seu pnta in dicta peti-
tione sua. Idcirco per nřaz suāz in his
scriptis declaram⁹ dictū. **AD.** reū esse fi-
liū dicti. **P.** actoris: et vt reuerentiā pa-
tri debitā: et alia q a filiis patribus debent
pset: sententialiter condemnemus et c.

C Sice simonius libellus de condi-
tione fortuna.

C Corā vobis dñō iudice montispestu-
lani dicit et pponit in iudicio. **P.** contra
AD. q. cum dicit actor esset dñs vel qñ
cuiusdā muli pili albi: dicit re? surripuit
dictū mulū dicto actori: et eū secū duxit:
furtū pmittendo. **AD.** cū dicit re? sibi di-
ctum mulū restituere ptradicat: agit p
eū: seu pditionē furtivā dirigit ptra eū:
vt sibi dictū mulū restituat. Et petit a
vobis dicto dñō iudice: vt dictū reū ad
restituēdū dictū mulum dicto actori p
vñam sententiā pdenctis: et cōdem-
natur: ad restituēdū iuris remedij
pellatis: vñā cū fructibus pceptis et pci-
piendis. Petit et expēsas factas: quas
suo loco et tpe declarabit: iplozans vñm
offm dñi iudex in illis: in qb⁹ est de iure
vel fuerit iplozandum. Probat insti. de
ac. §. plane hodie furtus. **C.** Sine iux-
ta pdicti libelli formā pferende exemplū
seqt: et est tale. Cū dicit actor sufficienter
pbauerit intentionem: suā sententiā in
dicto libello suo: et pset nobis: dictū mu-
lū non extare: et sit sufficienter pbatum
dictū mulū valuisse postq furtum fuit
pmissum: vel saltē tpe pmissi furti. x. li.
turoñ. Idcirco per nostrā suā in his
scriptis condemnā⁹ dictū reum in p
dictis. x. li. turo. dandis dicto actori. Et
est notandū: q si actor non possit bñ p-
bare extimatōes dicti muli: ipse poterit
eā pbare p iuramentū suū sibi a iudice
taxatiōe ei⁹ pcedente delatū in odium
rei dolosi. vt. ff. qd vi aut clā. l. semp. §.
nihil interdicto. Itē si sit incertū: an ex-
tet mulus: vel non habeat super hoc cō-
fessio ipsius rei: et postea non poterit ve-
nire p. Itē si ex confessione ei⁹ nō possit
clare bñ veritas: ingrat de hoc iudex:
et donec certi⁹ sit: nō debeat ferre suā;
B. iij

Summa hermanniana

ar. ff. de pless. l. si. Nec eiz iuenit q in
hac actioe debeāt ferri due snic: s3 soluz
yna. Et si res extet: re? pdenabit in ea.
Et si nō extet: pdenabit i extimatione.

¶ Tricesimus lib. de pditione gñali.

¶ Coram vobis dñio iudice montis-
pelulani dicit z proponit i iudicio. p.

p. ad. q. cū ipse actor deponeret penes
d. reū. x. lib. tur. z esset firme intētionis:
q. esset depositū attamēdict? re? dictaz
pecuniā accepit qñ mutuā: vñ cū dictus
re? dictā pecuniā psumpserit: z eam. d.
actori reddere ptradicat: agit p cū vt p
dictas. x. li. turo. sibi reddat z petit a vo
bis. d. dñio iudice: vt dictū reū ad reddē
dum. d. actori pdictas. x. lib. turo. p vñaz
sniam pdenetis z pdenatū ad restitutē
dum z solutū iuris remedijs pella-
tis zc. **¶** Probat. ff. de re. cre. l. si ego.
circa si. **¶** Snic iuxta pdicti libelli for-
mā pferende exēplū seqt z ē tale. Cū
dict? actor sufficiēter pbauerit itētionē
suam seu cōtentā in dicta petitione sua.
idecirco per sniam in his scriptis condē-
namus dictuz reum in pdictis. x. lib.
turoñ. dandis dicto actori zc.

¶ Tricesimus primus libellus de con-
ditione speciali ex mutuo.

¶ Corā vobis dñio iudice montispe-
lani dicit z pponit i iudicio. p. contra. ad.
q. dictus actor mutuauit. d. reo. x. lib.
turoñ. vñ cū eas sibi reddere ptradicat:
petit avobis dicto dñio iudice: vt dictum
reū ad reddendū z solutū. d. actori p
dictas. x. lib. turoñ. p vñam sniam pde-
netis: z pdenatū ad reddendū z soluen-
dū iuris remedijs ppellatis. Petit etiaz
expensas occasione pñtis cāe factas:
z protestat de faciendis: qñ in processu
cāe suo loco z tpe declarabit: put fuerit
rationis: implorās dñic iudex vñm offm
super predictis in illis in qb? est de iure

vel fuerit implorādūz. Probat in sti. q.
mo. re: con. ob. in pñ. z. ff. de re. cre. l. ij.

¶ Snic iuxta pdicti libelli formā pro-
ferende exēplū seqt z est tale. Cū di-
ctus actor sufficiēter pbauerit itētio-
nē suā seu pñtē i dicta sua petiōe. idcir-
co per nñam sniam in his scriptis con-
demnam? dictuz reuz in pdictis. x. lib.
turoñ. in dicta petitione pñtis: dādis
z solutū dicto actori. Et nihilominus
cōdemnam? eū in. x. soli. turo. dādis dicto
actori p expēsis qñs dict? actor fecit oc-
casionē pñtis cāe: cū idē actor delato
sibi a nobis iuramēto iurauerit: taxatio-
ne nñā pcedēte: se expēdisse pdictos. xl.
soli. turoñ. occasione pñtis cause.

¶ Tricesimus secundus libel. de certi.
condi. generali ex stipulatione.

¶ Corā vobis dñio iudice mōtispe-
lani dicit z pponit i iudicio. p. p. ad.
q. dict? re? promissit per stipulationem
dare dicto actori. x. li. turoñ. ex cā vendi-
tionis cuiusdā muli albi. quē dictus ac-
tor vēdiderat dicto reo: vñde cū pdictas
x. lib. turo. sibi dare ptradicat: agit con-
tra cū vt eas ei det: z petit avobis dicto
dñio iudice: vt dictū reū ad dādū. d. acto-
ri pñc. x. lib. turo. p vñam sniam pde-
netis z z condēnatuz zc. Probat in sti.
de ver. ob. in pñc. z. ff. de re. cre. l. si qñ
certū. **¶** Snic iuxta predicti libelli for-
mā pferende exēplū seqt: z est tale.
Cū dict? actor sufficiēter pbauerit itē-
tionē suā seu pñtē i. d. sua petiōe. idcir-
co p nñam sniam i his scriptis pdena-
m? dictū reū in pdictis. x. li. i. d. petiōe
cōtētis dādis z solutū dicto actori.

¶ Tricesimus tertius libellus de condi-
tione triticaria.

¶ Corā vobis dñio iudice mōtispe-
lani dicit z pponit i iudicio. p. p. ad.
q. cū dict? actor possideret qñ dā domū

Summa hermanniana

sniam pdenetis: et pdenatū ad danduz
iuris remedijs appellatis etc. **C** Proba
tur. C. de inoffi. testa. l. oino et in aut. de
iuri. et seimisse. §. hec nos mouerūt coll.
ij. **C** Snic iuxta pdicti libelli formā
pferēde exēplū seqt: et ē tale. Cū dicta
ctor sufficiter pbaucrit tētionē suam:
scu pēta i dicta lua penitēde necre? pba
uerit sufficiter aliqd de ppositis p cū
ad obtinēdum in pēnti cā: idcirco per
sniam in his scriptis pdenam? d. rcum
ad dādūz. d. actori de bonis dicti Titij
pīs ei? quōdā ad valorē trecentoz au
reoz pdictoz: p repletōe sue legitimē
portionis: Et nihilomin? pdenam? di
ctū rcum in. xl. soli. turoñ. dandis dicto
actori p expensis: q̄s fecit occasione p
sentis cāe: cum idē actor declato ei a no
bis iuramēto iurauerit taxatione pdi
cta pcedente se expendisse pdicto. xl. so
lidos turoñ. occasione presentis cause.
C Tricesimus sextus libel. de condi. ex
lege. C. de iure empbi. l. ij. et si.
C Corā vobis dño iudice montispestul.
dicit et pponit i iudicio. P. p. AB. ad
cū dict? re? teneret i empbi. theotim a. d.
actore domū vocatā porticiuz de iurir: si
tā in mōtēpestulano: ad annuā pensio
nē sex denarioz dict? re? stetit p trien
nium: qd dictā pētionē non soluit: vel a
lienādo aliter versat? est q̄z sit disposi
tam. C. de iure empbi. l. si. vnde euz pp
hoc dict? re? ceciderit ita iure suo empbi
theotbecario: qd habebat i dicta domo
agit dict? actor ptra euz: et petit a vobis
dicto dño iudice: vt dictū rcum cecidisse
a iure suo qd habebat in dicta domo: p
viam sniam declaratis: et dictū rcū. vt
dicto actori domū restituat: snialiter cō
denetis et pdenatum etc. Probat. ff. de
pdi. ex lege. l. vna. Et in aut. d. nō alie.
§. scire coll. ij. **C** Sententie iuxta pdi

cti libelli formā pferēde exēplū seqt: et
ē tale. Cū dict? actor sufficiter pbauc
rit itētionē suā: scu pēta i dicta penitēde
sua. Idcirco p nostraz sniam i his scri
ptis declaram?: dictū rcū cecidisse a iu
re suo empbi. theotbecario: qd habebat i
dicta domo: et pdenam? cū: vt dictam
domū dicto actori restituat: et nihilomi
nus pdenam? cū in. xl. solidis turoñ.
dandis dicto actori pro expensis etc.

C Tricesimus septim? libellus de pdi
tione ex lege iperialēz. §. calidis: qñ
scudū ipso iure cecidit in pmissum.

C Corā vobis dño iudice montispestu
lani dicit et pponit i iudicio. P. p. AB.
q cū dict? reus teneret quandā turrim
de billio: strā in mōtēpestulano i scudū
ipse vendidit et tradidit eā Sēpronio:
sine pmissione dicti actoris: vñ cum pp
hoc scudū fuerit apertuz dicto actori: et
dict? re? ceciderit ita a iure suo feudali:
quod habebat in dicta turri: agit dict?
actor ptra cū: et petit a vobis dicto dño
iudice: vt dictū reus cecidisse a iure suo
qd in dicta turri habebat: p viam sniaz
declaretis: et dictū rcum vt dicto actori
dictā turrim restituat snialiter pdenne
tis: et pdenatū etc. Probat in psti. impe
rialē. §. calidis: de phi. seu. alie. p scō.
Itē eod. mō pōt agi ptra emptorē pdi.
ex lege illa. de ptronet. inter domi. et em
pro. c. vno in pñ. S; ptra aliū possessorē
non dicere eaz dari: cum sit psonalis
actio: et sic nō d; seq fundū. vt dictū ē. s.
i pcedēti libello. Nō ar possit agi p em
ptorē: nec p aliū possessorē. pdi. ex. lege illa
q incipit ex libris sabinianis. C. de acq.
pos. qz ibi loquit: qñ quis bz naturalē
posse. p se nec per aliū: imo valall? bz
eā per se et sibi iure suo: et iō non pōt hic
agipdi. ex lege illa. **C** Snic iuxta pdi
cti libelli formā pferēde exēplū seqt: et

est tale. Cuz dicitur actor sufficienter probauerit intentionem suam: seu contenta in dicta petitione sua. Idcirco per suam in his scriptis declaratur dictum reum fecisse a iure quod habuit in dicta turri: et condempnamus eum: et eam dicto actori restituat: et nihilominus condempnamus eum in xl. soli. turo. dandis dicto actori pro expensis etc.

Tricestimusetan de p. di. ex lege non scripta: seu p. di. ex moribus: vel ex possessione imperiali: quoniam per suam vasallus priuandus est feudo.

Cora vobis domino iudice montepessulani dicit et proponit in iudicio. p. p. ad. Quid dicitur reus est vasallus dicti actoris et ab eo tenet in feudo turrim vocatam de billio sitam in monte pessulano: unde cum dicitur reus intus offenderit dictum actorem dominum suum vel tale culpam seu tale negligentiam commiserit: quod exinde feodum aptum est dicto actori: et dicitur reus merito deus vari dicto feodo: agit dictus actor pro eum: et petit a vobis dicto domino iudice: ut dictum reum vasallum dicti actoris a predicto feudo priuetis: et eo sic dicto feudo per suam suam priuato ipsum ad restituendum dictam turrim dicto actori finaliter condempnetis et condemnatum etc. Probat. ff. de p. di. ex lege. l. vna. Item probat ex lege non scripta super feudis. Item in constitutione imperiali. §. i. super et §. illud de p. bi. seu. alie. per feod. Et est notandum: quod ex quocumque causa inueniat quod vasallus debeat amittere feodum: non debet intelligi: quod amittat illud ipso iure: sed potius per suam: ut apparet in predictis duobus. §. in quibus non debet quod vasallus sit priuatus feudo: sed ibi quod priuetur eo: et sic ipso iure priuatus non est: sed per suam priuatus est. Simile notatur de predicto feodo priuatus et p. di. C. de sacrosanctis. et. l. inbecis: et. l. nulli. §. yconomus. Et simile notatur de feodo affici et afficiunt. C. ne l. potestiori. l. in fin. Et sic debet dici de re

bo sic excoicatur et excoicetur eadem ratione. et facit. xxij. q. v. §. forma et. xxij. q. iij. am militatores. in fi. cum p. cor. **C**um iuxta predicti libelli formam perscrutando exemplum sequitur: et est tale. Cuz dicitur actor sufficienter probauerit intentionem suam: seu contenta in dicta petitione sua: et sufficienter causam probauerit: propter quam merito dicitur reus debet predictum feodum amittere et eo priuari. Idcirco per suam in his scriptis declaratur dictum reum fore priuandum dicto feudo: et cum est dicto feodo priuatus: et dictum reum: ut dicto actori dictum feodum s. dictam turrim restituat finaliter condempnamus. Et condempnamus et eum in x. lib. turo. dandis dicto actori pro expensis etc.

Tricestimusetan lib. generalis de conditione ex moribus pro feudo aperto.

Cora vobis domino iudice montepessulani dicit et proponit in iudicio. p. p. ad. quod cum dicitur reus tenet in feodo a dicto actore turrim de billio: sitam in monte pessulano. dicitur reus commisit feloniam erga dictum actorem: accubitando eum: et postmodum nihilominus dicitur reus dictam turrim sine permissione dicti actoris vendidit magistro Georgio Ruffi: et se constituit eadem turrim cum noie possidere unde cum ex dictis causis predictum feudum dicti actoris sit et fuerit aptum dicto actori: agit dictus actor pro dictum reum: ut dictam turrim sibi restituat libere vobis predicto domino iudice applicando: ut feodum dicti actoris fore apertum dicto actori: ex predictis causis priuam sententiam declaratis: et predictum reum: ut predictam turrim dicto actori libere restituat sententialiter condempnetis: et condemnatum etc. Probat in li. seu. q. mo. seu. amit. c. vno §. ite: si fidelis: et de vasal. q. p. p. situ. lotharius. c. vno. et de probi. seu. alie. per lotharium. c. j. et in p. di. imperiali. §. callidus. de p. bi. seu. alie. per feod. et. ff. de condi.

Summa hermāniana

ex lege. l. vna. rē. **C** Snie iuxta p̄dicti libelli formā p̄ferende exēplū seḡ: z ē tale. Lū dicit̄ actor sufficiēter p̄bauerit intētiōē suā: seu p̄tēta ī dicta p̄titiōē suā. Adcirco p̄ n̄rā suāz ī his scriptis declarā⁹ feudū p̄dicte turris esse aptum. d. actori: Et iō qz apertuz est dicto actori: p̄dēnam⁹ dictū reuz: vt dictā turrim libere dicto actori restituat: zē.

C Quadragesim⁹ li. de p̄ditiōē ex moribus vel p̄stitutione ip̄erialē: qñ va fallus per suā est feudo p̄uand⁹.

C Lorā vobis dñō iudice mōris p̄ssu lani dicit z proponit ī iudicio. p. p. **AD.** q̄ dicit̄ actor: gratis p̄modauit. d. rco qñ dā mulū pili albi: ad vsuz c̄bēdi aq̄ d̄ puteo suo: p̄ irrigādo horto suo p̄ seprē dies: vñ cū dicti seprē dies sunt iā elapsi agit dicit̄ actor p̄. d. reuz: vt dictū mulū sibi restituat p̄ v̄rā suāz p̄dēnat⁹ p̄dēnatū zē. Probat̄ isti. d. ac. s. seq̄ns illa3 diuisio. z. C. p̄modati. l. ij. **C** Snie iuxta p̄dicti lib. formā p̄ferende exēplū seḡ: z ē tale. Lū dicit̄ actor sufficiēter p̄bauerit intētiōē suā: seu p̄tēta ī di. p̄titiōē suā. idcirco p̄ n̄rā suāz ī his scriptis cōdēnam⁹ dictū reū ad restituēdū dictū mulū. d. actori. z nihilomin⁹ p̄dēnam⁹ cū. i. xl. fo. iuro. dādis eidez actori p̄ expē. q̄s actor fecit occasiōē p̄ntē cāe cū d̄ lato ei a nobis iuramento iurauerit taxatōē n̄rā p̄cedēte p̄dictos. xl. soli. tur. expē. **C** Quadragesim⁹ secundus de actione depositi directa.

C Lorā vobis dñō iudice mōris. dicit z p̄ponit ī iudicio. p. p. **AD.** q̄ cū dicit̄ actor vellet ire auriaciū: ip̄e ligauit li. suos. s. corp⁹ iuris civilis ī qdā fardello d̄ canabaria z dictū fardellū sic cū chor dis fortit ligatū deposuit p̄ncēs dictuz reū q̄re agit p̄ cū: vt sibi dictū fardellū restituat z petit a vob. d. dñō iudice: vt dictū reū ad restituēdū. d. actori dictū fardellū cū dictis lib. p̄ v̄rā suāz cōdēnat⁹ z p̄dēnatuz ad restituēdū iuris

C Snie iuxta p̄dicti libelli formā p̄fe

remedijs appellatis. Probat. ff. de positi-
ti. l. j. §. si cista. Et est notandum: qd actori
scūbit pbatio: qd i fardello: qñ ipz depo-
suit: essent dicti lib. ligati: vt ibi no. Itē
dicem⁹ i stabularijs seu hospitijs: qd q
diceret i corz domib⁹ amississe talē far-
delluz: qd oportet et cū pbare fardelluz
fuisse imissuz: et i fardello fuisse tūc ta-
les lib. vt. ff. nau. cau. sta. l. j. i pñ. ibi dñ
dicit receptit. et in. §. si. et. l. ij. §. j. Et cñ
scūbit pbatio. qd dicit: vt. ff. de pba l. ij.

C Sñc iuxta p̄dicti libelli formā pfe-
rēde exēplū seq̄r: et est tale. Cū dictus
actor sufficienter pbauerit itentionē suā
seu p̄tenta in dicta petitiōe sua. Idcirco
p̄ n̄ am sniaz in his scriptis p̄dēnam⁹
dictum reum ad restituenduz. d. actori
dictum fardelluz cū p̄dictis libris et.

C Quadragesimus tertius libellus de
actione depositi contraria

C Corā vobis dñō iudice mōtis p̄ssu
lani dicit et pponit in iudicio. p. d. Ad
qd dict⁹ re⁹ deposuit penes actorē qñdā
equū pili manri: i q pascendo seu pabu-
lādo: dict⁹ actor expendit. xx. soli. turo.
tā i feno q̄ i aucta. Itēz i curādo dictū
equū de qñdā egritudine: q̄ patiebat in
oculis: expendit alios. xx. soli. tur. Qua-
re agit dict⁹ actor q̄ dictū reū: vt sibi det
et soluat. xl. soli. turo. et petit a vobis di-
cto dñō iudice: vt dictū reū ad dādū di-
cto actori p̄dictos. xl. soli. turo. p vīam
sniam p̄dēneris: et cōdemnat⁹ et. Pro-
bat. ff. de positi. l. ci apud quē: et l. actōe

C Sñc iuxta p̄dicti libelli formā pfe-
rende exēplū seq̄r: et est tale. Cūz dict⁹
actor sufficienter pbauerit itentionē suā:
seu p̄tenta i dicta petitiōe sua. Idcirco p̄
n̄ am sniaz i his scriptis p̄dēnam⁹. d. reū
i p̄dictis. xl. soli. turo. dādīs. d. actori et.

C Quadragesimus quartus de actio-
nemandati directa.

C Corā vobis dñō iudice mōtis p̄ssu
dicit et proponit i iudicio. p. d. tra. Ad.
qd dict⁹ actor mādauit dicto reo vt eme-
ret sibi fundū ticianū: sitū apō silū: sic et
sic p̄frontatū: p. c. lib. turo. Itēz qd dict⁹
re⁹. d. mādato gratis suscepto: dictū fū-
dum emit et per traditionem a venditore
ipm accepit. Quicū dict⁹ re⁹. d. actori di-
ctū fundū restituere p̄dicat agit q̄ cum
ad dictū fundū: vt cū sibi restituat: et pe-
tit a vob. d. dñō iudice: vt. d. reū ad resti-
tuendū dictū fundū. d. actori cū fructib⁹
inde perceptis: et qd de facto suo caueat
ne dictuz fundū iure hypothecē obliga-
uerit alicui nec fuiturē i eo iposuerit seu
p̄stituerit: et vt actionēz q̄ de euictiōe hz:
cedat. d. actori: p vīam sniam p̄dēmie-
tis et cōdemnat⁹ ad p̄dicta iuris re-
medijs cōpellans. Petit expensas et.
implozans vīam offiij et. Dicens idem
actor se paratum soluere dicto reo pre-
dictas. c. lib. turo. nē. pro dicto fundo.
Probat. ff. mādati. l. si pcuratorē. §. do-
le. vsqz in fine: et l. se. cū p̄cor. **C** Sñc
iuxta p̄dicti libelli formā proferende
exemplū seq̄r: et est tale. Cū dict⁹ actor
sufficienter pbauerit itentionē suā: seu
p̄tenta in dicta petitiōe sua. Idcirco p̄
n̄ am sniaz in his scriptis cōdēnam⁹ di-
ctuz reuz ad restituenduz. d. actori dictū
funduz: cūz talib⁹ fructib⁹ idē p̄ceptis.
Et qd dictus re⁹ de facto suo caueat: ne
dictū funduz hypothecē obligauerit ali-
cui: nec fuiturē i eo iposuerit seu p̄stue-
rit: et vt actionēz q̄ de euictiōe hz: cedat
d. actori: cū dē reuz p eādē sniam p̄dē-
namus. Et nihilomin⁹ p̄dēnam⁹ cū in
c. soli. tur. dādīs. d. actori p expē. pñt
cāe: cū idē actor olato ei iuramēto a nob
iurauerit taxatiōe n̄a p̄cedēte se expē.
p̄dictos. c. soli. turo. occasiōe pñtis cāe.

C Quadragesimus quintus libellus

Summa hermanniana

de actione mandati contraria.

C Corā vob̄ dñō iudice mōris p̄ssal.
dicit et proponit in iudicio. **Ad. p. p. q.**
dicit re⁹ mādauit dicto actori q⁹ emerit
sibi p. c. lib. turo. fundū ticianū: situm
apud filiū: sic et sic p̄rōratū. Itē dicit et
p̄ponit q⁹ idem actor: suscep̄o gratis
mādato: emit dictū fundū p̄ p̄cio p̄di-
cto: et accepit a dāuit iudeo filio de capa
scalā p̄dictas. c. lib. tur. ex cā mutui sub
vsura. s. dādo quattuor i mēse p̄ libras
quas. c. lib. soluit venditor: et dictū fun-
dū p̄ traditionē accepit. Itē dicit et pro-
ponit: q⁹ p̄sonet habuerūt ex inde ab
co. x. soli. turo. pro carratagio dicte em-
ptionis. Itē dicit actor expendit alios
x. soli. turo. in cundo apud solatū: ad vi-
dēdū dictū fundū: et eius confronta-
tiones. **Un̄ cū** dicit actor. **Ad. sit para-**
tus restituere dicto reo dictū fundū: a-
git p̄tra cū: vt p̄dictas. c. lib. pro p̄cio di-
cti fundi: et xxx. et tres solid. et quattuor
denarios p̄vsura: p̄eundē actorem pro
vno mēse dicto iudeo dēbitos: et x. so-
li. turo. quos actor impedit in p̄sonetis
et alios x. soli. turo. quos expendit in
cundo apud solatū: pro emēdo dictum
fundū dandū dicto actori: p̄viam sniaz
p̄dēntis et p̄dēnatū tē. **Idrobaf. ff. mā.**
l. idēqz. §. idem labor: et l. si non remune-
randus. §. si mihi mandaueris. Et est
notandū: q⁹ si dicit. **Ad. mandatarius**
habuit pecuniā ociosam: ipse debuit di-
ctū p̄ciū solvere: q⁹ suscep̄tū mādatū
tenet madatari⁹ oimode adimplere vt
ff. man. l. si mādaucro. §. sicut. et l. si qs
alicui. §. q⁹ mandatū. et ar. ff. cōmodati
l. incōmodato. §. sicut tē. **Id.** illud face-
re q⁹ diligentissimus faceret postq⁹ de
leuissima culpa tenet vt. **C. man. l. a p̄-**
ciratore. Et sic non d⁹ ab alio cū dāno
vsurarū accipere: q⁹ ipse bz ociosum.

Itē ipse p̄ pecunia sua non posset pete-
re vsurā: cū sint hodie p̄bibe. vt no. **C.**
de vsu. in aut. ad hec q⁹ fruct⁹: s⁹ si aliter
interesse sua: posset interesse illō petere
s⁹ si ipse nō habuit de suo pecuniā ocio-
sam: potuit eā accipere sub vsu. a iudeo:
cui p̄mitit recipere vsurā certe p̄ritatis. s.
liij. dēnarioz p̄ lib. in mēse: ex statu-
to seu ex antiq⁹ p̄suetudine in mōte p̄ssu.
put hec ex p̄dictis legib⁹ et si nō h̄m̄ ver-
batiū h̄m̄ sniam colligūt. **C. Snie iux-**
ta predicti libelli formā p̄ferēde exem-
plū seg⁹: et est tale. Cū dicit actor suffi-
cienter p̄bauerit intētiōē suā seu con-
ta in dicta p̄titiōe sua. **Idcirco** p̄ sniaz
in his scriptis p̄dēnam⁹ dictū reū in p̄-
dictis. c. lib. dandis dicto actori p̄ p̄cio
dicti fundi. Itē et in. liij. soli. et quattuor
denarijs turo. dādis dicto actori tā pro
vsuris p̄dictis q⁹ p̄ his q⁹ dicit actor ex-
pedit in p̄sonetis: et in cūdo apud sola-
tū p̄ fundo p̄dicto emēdo. Et nihilomi-
nus dictū reū in. c. soli. turo. dicto actori
dādis p̄ expēsis p̄sentis cāc p̄dēnam⁹
Idē actor delato a nobis iuramēto tē.
C. Nūc est notandū: q⁹ p̄curator seu
mādatari⁹ nō pōt petere aliq⁹ salariū
remuneratiōis laboris sui seu vili gētle
et solitudinis sue: nec p̄ actionē mādati:
nec ex ordinē p̄ offm̄ iudic⁹ si sup̄ salario
nihil fuerit p̄missum vel p̄ueni: vt colli-
git. ff. mā. l. salariū. et l. q⁹ mutua. §. sola-
riū. et. **C. e. l. j. i fi. et salariū** s⁹ sumpt⁹ bo-
na fide necessario factos poterit actiōe
mādati p̄ria vt. ff. c. l. idēqz. §. idē labor
ti. l. si vō nō re. §. si mihi mandaueris. et
l. si qs alicui. §. ipēdia et. l. q⁹ mutua. i fi.
C. Quadragēsimus extus libellus
de actione pro socio directa.

C Corā vob̄ dñō iudice mōris. dicit et
p̄ponit in iudicio. **p. p. Ad. q⁹ cū idē a-**
tor et re⁹ successisset Tūto p̄i coz: et tra-

etate de hereditate diuidentia iter eos tractatu illo omisso: pueniunt: q̄ illa hereditas maneret idiuisa: et q̄ reme-
rent eam indiuisam: ideo ut commune
lucrū et dānū sentirent. Unde cū dict⁹
re⁹ ex pecunia hereditaria acq̄siet ut no-
mine suo domū vocatā positū deuitur:
sitā i montepessulano agit: dict⁹ actor⁹ p̄
dictū reū: ut dictā domū sibi p̄municet
et petit a vobis dicto dño iudice: ut dictū
reū ad p̄municandū dicto actori dictaz
domū p̄ziam suā p̄dēneris: et p̄dēna-
tū ad p̄municandū iuris remedijs p̄pel-
laris etc. Probat. ff. p̄ socio. l. fores. in
p̄n. a p̄rio sensu et l. iij. in p̄n. et. §. j. et l.
societas: et l. si q̄s societatem p̄xerit. Et
enim ad p̄municandū p̄r agi actione p̄
socio: durate societate: ut in p̄dictis legi-
bus: et de hoc. C. c. l. q̄drū. **C** Sicut iux-
ta p̄dicti libelli formā p̄ferende exēplū
seq̄r: et est tale. Cū dict⁹ actor⁹ sufficiēt
p̄bauerit intentionez suā: seu p̄tenta in
dicta petitione sua: idcirco p̄ n̄raz suā
i his scriptis p̄dēnam⁹ dictū reū ad cō-
municandū dicto actori dictā domū: et ni-
hilomin⁹ p̄dēnam⁹ cū in centuz solidis
turoñ. dādis dicto actori pro expē. etc.

C Quadragesimus septimus libellus
de actio. ex empto.

C Corā vobis dño iudice montepessu-
lani dicit et proponit in iudicio. p. cōtra
ad. q̄ dictus actor emit a dicto reo do-
mū vocatā de messiet seruat: sitā in cā-
po nouo: iuxta domum dicti actoris ex
vna parte: et domū heraldi ianē ex alia
carreria intermedia: p̄cio mille. lib. Un-
cū dict⁹ actor⁹ sit parat⁹ soluere p̄dictas
mille libras turo. dicto reo: agit p̄tra cū
ut dictā domū sibi tradat: et cū in posses-
sione dicte dom⁹ potiorē faciat: qd si fa-
cere noluerit petit interesse suū ab eo: qd
estimatur. c. lib. turo. et petit a vobis dicto

dño iudice: ut dictū reū ad dādū et soluē-
dū dicto actori p̄dictas. c. lib. turo. p̄ in-
teresse suo si dictā domū tradere nolue-
rit: et ut tūc dictū actorē ab obligatione
p̄dictaz mille libraz turo. p̄ci p̄uēt li-
beret: p̄ v̄ziam suā p̄dēneris et p̄dē-
natū etc. Petit expē. etc. Implozā v̄e-
strū officium etc. Probat de act. empt.
l. si traditio et. ff. c. l. et in p̄m. et. l. emp-
tozem et venditorem de re iudi. l. si quis
ab alio. in fi. in l. i de acti. §. actionis et ibi
Jo. de pla. **C** Sicut iuxta p̄dicti libelli
formā p̄ferende exēplū seq̄r: et est tale.
Cū dict⁹ re⁹ interrogat⁹ a nobis: dicat
se nolle tradere dictā domū dicto actori
et dict⁹ actor⁹ sufficienter p̄bauerit: sua
interesse in. c. libris turo. q̄ dict⁹ re⁹ di-
ctā domū dicto reo nō tradidit: nec tra-
dere vult: ut dixit. Idcirco p̄ n̄raz suā
in his scriptis p̄dēnam⁹ dictū reū in p̄-
dictis. c. lib. turo. dādis dicto actori p̄ in-
teresse suo p̄dicto. Itēz p̄dēnam⁹ di-
ctū reū: ut dictū actorē liberet a p̄dictis
mille lib. turoñ. in q̄b⁹ p̄ p̄cio p̄ueto
dict⁹ actor⁹ est cidez reo obligat⁹ ex cā v̄e-
ditiōis dicte dom⁹. Et nihilomin⁹ p̄dē-
nam⁹ dictū reū in. xl. sol. turo. dādis di-
cto actori: q̄s idēz actor⁹ delato ci a nob
iuramento taxatione n̄ra p̄cedēte inra-
uit se expendisse occasiōe p̄sentis cācē:
C Quadragesimus octauus libell⁹ de
actione ex empto q̄r minoris citili.
C Corā vobis dño iudice montepessul.
dicit et p̄ponit i iudicio. ad. p̄. ad. qd
dict⁹ re⁹ vendidit et tradidit dicto actori
quidā equū pilī mauri calcitrosū p̄-
cio. x. lib. turo. quē equū dict⁹ actor⁹ igno-
rabat esse calcitrosū: qd si sciuisset:
esset minoris emptur⁹ in. lx. sol. turoñ.
Unde cū dict⁹ actor⁹ iam soluerit dicto
reo. x. lib. turoñ. agit p̄tra cū: ut sibi red-
dat et soluat: q̄to minori fuisset emptu

Summa hermanniana

ma dictus equus: si eū sciisset calcitrosum. s. q. reddat p̄dictos. xl. sol. turoñ. z petit a vobis dicto dño iudice: vt dictus reus ad reddendū dicto actori p̄dictos xl. sol. turo. p. vram suam p̄dēctis: z p̄dēctus zc. Probat. ff. de ac. em. l. in lian. in p̄n. z hoc si fuit venditor ignoras. Si at sciisset equum calcitrosum: tunc: q. eū tradidit: z male: q. sic vitiosus sciēs eū tradidit: posset agere actione ex empto: ad oīa dāng: z ad oē interesse: z eē rē: vt ibi habet. ¶ Sine iuxta p̄dicti libelli formā p̄ferende exēplū sequit: z est tale. Cuz dicit actor sufficiēter pbauerit intētionem suā seu p̄tenta in dicta petitione sua. Idcirco per sententiam in his scriptis condemnā dīctum reum in p̄dictis. xl. soli. turoñ. reddendis z soluendis dicto actori zc.

¶ Quadragesimus non libellus de actione ex empto q̄ti minoris p̄toria.

¶ Corā vobis zc. Qd dicit reus vendidit z tradidit dicto actori quēdā equū pili mauri calcitrosum: p̄cio. x. li. turo. z actor soluit reo p̄ciū: iā dictus: id agit p̄ reus: vt sibi reddat: q̄to minoris valebat dictus equus p̄ illud vitium tpe p̄ctus: qd est in l. solidis: z petit vt dictus reus ad reddendū. d. actori. l. solidos turoñ. per vestram sententiam p̄dēctis zc. Probat. ff. de edi. l. quod si velit. §. si plures. ¶ Sententia potest vt in p̄cedēti forma facilius ordinari.

¶ Quinquagesimus libellus de actione ex empto redibitoria.

¶ Corā vobis dño iudice montis p̄sulani dicit z pponit in iudicio. p̄. p̄tra. Ab. qd dicit reus vendidit z tradidit dicto actori quēdā equū calcitrosum pili mauri p̄cio. x. lib. turoñ. de quo p̄cio fuit dicto reo plenarie satisfactum vnde cū postea ad notitiā seu sciētiāz

ciusdē actoris p̄ueniret: dictū equū fuisse calcitrosum ante p̄dictam venditionē: z ipse sit parat⁹ eū restituere dicto reo: agit contra eū: z petit vt p̄dictas x. lib. turo. sibi reddat: z petit a vobis dicto dño iudice: vt dictus reus ad restituendū dicto actori p̄dictas. x. lib. turo. p. vestram suam p̄dēctis: z si post vestram ammonitionē seu vram suam p̄dictas x. lib. turo. reddere nolnerit dictum reus in duplū p̄ci. s. in p̄dictis. x. lib. turo. p. p̄cio. z in tātundē. s. in alijs. x. li. turo. p. p̄ci⁹ p̄tumiā in non reddendo: dandis dicto actori p̄ram suam p̄dēctis z p̄dēctum zc. Probat. ff. de edili. edic. l. redibitoria: z est p̄dicta actio edilitia. vt. C. de edili. ac. l. ij. Et sic est p̄toria. vt in l. de iure naturali. §. p̄torium z durat sex mensib⁹: vt. ff. de edili. edic. l. sciendum tñ in fi. z. l. eūz sex. z. C. c. l. ij. z facit qd notat in p̄dicta. l. §. dictus.

¶ Sine iuxta p̄dicti libelli formā p̄ferēde exēplū sequit: z est tale. Cū dictus actor sufficiēter pbauerit intētionem suam: seu contenta in dicta petitione sua. Idcirco per nostrā suam in his scriptis condemnā dīctū reum in p̄dictis. x. lib. turoñ. reddendis z soluendis dicto actori: z cā cognita. s. q. dictus reus locuples ē hz pecunias in p̄ōp̄u: iubemus qd p̄dictas. x. li. turo. reddat dicto actori infra. xv. dies. Qd si facere distulerit: p̄dēctū eū ex nūc vt extūc i duplū. s. i. xx. libris turo. dandis dicto actori. p̄dictis. x. lib. turo. in p̄dicto duplo computatis: z nihilominus condemnāmus dictum reum in. xl. solidis turoñ. dandis dicto actori pro expensis.

¶ Quinquagesimus primus libellus de actione ex locato.

¶ Coram vobis dño iudice montis p̄sulani dicit z proponit in iudicio. p̄.

contra. **A**d. q̄ actor locauit dicto reo i
festo assumptionis beate **M**arie quā
dā domū sitā in careria sc̄e **E**ulalie: sic
et sic p̄frontatā ad unū annū p̄cio. x. li.
turo. Et ibidē inhabitauit dict⁹ re⁹ p̄ il
lū annū. **I**tem dicit et pponit q̄ finito il
lo anno: dict⁹ re⁹ remāsit in domo: et cā
inhabitauit ut pri⁹: vñ cum sc̄ds annus
sit finitus in quo taciturnitate actoris et
rei⁹: re⁹ tacite reconduxisse p̄ eodem p̄
cio dictā domū: seu p̄ductionē dictē do
mus renouasse: agit dict⁹ actor p̄ dictū
reū ut libi. x. lib. turo. det: et petit a vobis
dicto dño iudice ut dictū reū ad dādū
et soluendū dicto actori. x. lib. turo. p̄ il
lo sc̄do anno tacite reconduxisse p̄ r̄az
sniam p̄dēctis: et p̄dēctū t̄c. p̄robaf
ff. lo. et p̄duc. l. itē q̄r̄. §. q̄ p̄lecto. et. C. c.
l. leg. **E** Snie iux̄ p̄dicti libel. formā p̄
ferēde exēplū seq̄: et ē tale. Cū sufficiē
ter p̄bat⁹ sit: dictū actorē locasse dictā
domū a dicto reo ad unū annū: p̄cio
x. lib. turo. et sit sufficiēter p̄bat⁹: dictū
reū finito dicto tpe dictē locationis seu
p̄ductionis p̄manisse in p̄ductione dom⁹
p̄ dimidiū anni sequētis. **I**tem dicit p̄ no
strā sniam in his scriptis condēnamus
dictū reū in. c. sol. turo. dādū et soluēdis
dicto actori. **I**tem cū dict⁹ actor non p̄ba
uerit dictū reū p̄manisse in p̄ductione
tacite dictē dom⁹ p̄ aliā medietatē dicti
āni sequētis. **E** deinceps p̄ eandē sniam
dictū reū absoluim⁹ a residuis. c. soli.
turo. de. x. lib. turo. in libello petitis. **E**t
nihilomin⁹ p̄dēnam⁹ dictū reū in ex
pens. quas dict⁹ actorē fecisse p̄stiterit
occasione p̄sentis cāc: quātū ad. c. soli.
turo. in q̄b⁹ obtrinet: dandis et soluendis
dicto actori. **I**tem p̄dēnam⁹ dictū acto
rem i expens. quas dictum reū fecisse
cōstiterit occasione p̄sentis cāc p̄o. c.
sol. i. turo. in q̄bus obtrinet et p̄ctor: existit

in p̄sentī cā: dandis et soluendis dicto
reo: taxatione p̄dictaz expensaz no
bis reseruata. Aliquādo in simili cā ex
pens. dixi ita. Et in causa expens. bincin
de: quasi compensaū. in expens. nō
tram partes alteri p̄dēnam⁹. **S**z ali
qñ ita. Et ex cā expens. bincinde: qñ
p̄p̄saū. dictū reū absoluim⁹ ab expens.
q̄s dict⁹ actor: fecit occasione p̄ntis cāc: et
dictum actorem absoluim⁹ in expens.
quas reus fecit. **P**rima expens. sententia
vñ melior de iure potissime: q̄ possibile
est: q̄ vnus plus expenderit q̄ alter.

E Quinquagesimū sc̄ds libellus de a
ctione ex conducto.

C Corā vobis dño iudice montispessu
lani dicit et pponit in iudicio. p. p̄. **A**d.
q̄ dicit⁹ actor: p̄duxit a dicto reo quē
dā fundū sitū in territorio castri nouis
sic et sic p̄frontatū: ad unū annū p̄cio. xij. li.
turo. Et dicit et pponit: q̄ ipse semina
uit ibi bordeū et in illo anno cecidit ibi
tēpestas in mense maij. **I**tem dicit et pro
ponit: q̄ in dicto fundo: seu in alia ran
ta precia terre: sic situata in p̄dicto terri
torio: cōmuni estimatione p̄boz homi
nū anno quo seminatū esset tibi borde
um: deberent cōmuniter recolligi centū
sextaria bordei. **I**tem dicit et pponit q̄
in illo anno p̄pter dictā tempestatē: di
ctus actor non recolligit de dicto fundo
nisi. l. sextaria bordei: et sic p̄pter p̄di
ctā tempestatē actor non recolligit ni
si medietatem ei⁹ q̄ debuisse alias cōi
ter recolligi: vnde cū dict⁹ actor sit para
tus soluere dicto reo sex lib. turo. agit
p̄tra cū ut alias sex lib. turo. remittat ei
dē actori. **P**etit a vobis dicto dño iudice:
ut dictum reū ad remittendū medie
tatem mercedis conuente: id est ad re
mittendū dicto actori residuas sex lib.
turo. conuenias: per vestrā sententiā

Summa hermanniana

adēnetis zc. cū expen. occasione pntis
cāe factis: z de faciēdis ptestat: implo-
rans vīm offm dñe iudex: in illis in q-
b est de iure vel fuerit implorādū. Pro-
bat. ff. de lo. z pduc. ex pducto. §. si ius
tēpestatis: z. l. si vno. ¶ Sine iuxta p-
dicti libelli formā pferende exēplū se-
q̃r: z est tale. Cū dicit actor sufficienter
pbauerit intentionez suā seu pntia in di-
cta petitiōe sua. idcirco p sniaz i his scri-
ptis adēnam dictū reū: vt dictū acto-
rez p rata dñi tēpestatis p dīcte a mer-
cede seu p cīo puento predictaz. xij. lib.
tur. exoneret. s. receptis sex li. tu. d mer-
cede. Nihilomin⁹ adēnam dictū reū i
xl. sol. tur. dādis. d. acto. p expēsis zc.

¶ Quinquagesimus tertius libellus d
actione furti manifesti.

¶ Corā vobis dño iudice montispessu-
lani dicit z pponit in iudicio. p. p. AB.
Qd dicit re⁹ furat⁹ fuit dicto actori qñ
dā equū pili mauri habentēz stellaz al-
bam in fronte: q equ⁹ p̃tinebat ad dictū
actorem iure dñi. Itēz pponit: q dicit⁹
re⁹ fuit deprehensus: vel visus cū dicto
equo: eo die quo dictū furtū p̃misit: an-
teq̃ puenisset in locū in quo destinave-
rat dictū equū ducere ac deponere. Itē
pponit q dicit⁹ equ⁹ valebat p̃muni ex-
timatione. x. lib. turo. Quare agit dicit⁹
actor ptra dictū reū z p̃tit ab eo: vt sibi
det q̃druplū extimationis dicti eq: z p̃tit
a vobis dicto dño iudice: vt dictū reū
ad dādū dicto actori q̃druplū extima-
tionis dicti eq: sez ad dādū dicto acto-
ri. x. li. tur. p̃ziam sniam adēnetis z cō-
dēnatū ad dādū iuris remedijs p̃pel-
latis: p̃tit: expensas. zc. Probat insti.
de ac. §. ex maleficijs: z. §. q̃drupli. z de
ob. q̃ ex delict. nas. per to. ¶ Sine iuxta
predicti libelli formā pferende exē-
plū seq̃r: z est tale. Cum dicit actor suf-

ficienter pbauerit intentionem suā: seu
contenta in dicta petitiōe sua: idcirco
per nostraz sniam in his scriptis condē-
namus dictum reū in predictis. lx. li.
bris turo. dandis z soluen. d. actori zc.

¶ Quinquagesimus quartus libellus de
actione furti: nec manifesti.

¶ Corā vobis dño iudice montispessu-
lani dicit z pponit in iudicio. p. p. AB.
Qd dicit re⁹ subtraxit p furtū dicto ac-
tori quēdam equū pili mauri: ad dictūz
actorez iure dñi p̃tinentē: z valētez cōi-
extimatione. x. li. turo. Quare agit dicit⁹
actor p dictū reū: z p̃tit vt sibi dī duplū
extimationis dicti: sez. xx. li. turo. Et pe-
tit a vobis dicto dño iudice vt dictū reū
ad dādūz dicto actori p̃dictas. xx. lib. p
duplo extimationis dicti eq p vīam sniaz
adēnetis: z adēnat⁹ zc. Probat insti.
de ac. §. ex maleficijs: z. §. i duplūz: z de
ob. q̃ ex delict. nas. §. pena. Et est notan-
dūz q si alijs errore duct⁹ existimās re
esse suā: z credēs esse licitūz cuilibet rez
suā: z propria auctoritate accipere: acci-
piat eā inuito dño ipse: excusat a furto
vt insti. vi. bono. rap. §. qz tamen. Itē q
scit rez esse alienā: z eā accipiat: vel ea
vtat: si probabiliter credat dñm permitt
furūz: excusat a furto. vt insti. de ob. q̃
ex delict. nas. §. placuit Si at credat stul-
te dñm pmissūz: aut habuit rēvolūtate
dñi: alio tñ vsu vsus est: ēt excusat a fur-
to: s; tenebit tūc dño alia sua actione:
vt. ff. c. l. q̃re sibi p̃moda in p̃m. Si at
nō habuit rēvolūtate dñi: z in accipiē-
do credidit stulte dominū p̃missurūz
ipse non excusatur a furto: vt. ff. c. l. qui
vas. §. veta re. ¶ Sententie iuxta p̃di-
cti libelli formā pferende exēplū ex pre-
cedentis libel. snia facili deprehēdi pōt
¶ Quinquagesimus quintus libel. ac-
cusatorius super furto.

solitis curie: in pena ei? : vt si ceteris i
exemplū. Et nihilomin? pdenam? cuz in
c. soli. tur. dādis. d. actori: v? petro p ex
pcti. litis presentis. quos. c. soli. turo. di
crus accusator: delato sibi a nobis iura
ramento taxatio nra pcedente iura
uit se expendisse occasione pſentis litis
E Recte dī: q? scobet: q? gñā liter pcti
ta fuit in libello ppetens castigatio: z in
furto nō est pena certa criminaliter in
flicta: z iō prout iudex arbitrat. Aliqñ
fures excubant cū leuiterberatioe: ali
qñ cū graui seu atrocizid est cuz effusio
ne sanguinis: z aliqñ sine verberatioe:
cuz caulib? vel porris fractis z ad col
lum ligatis dñr p villā in tuba: z aliqñ
in die mercati ponunt in postella. Et ē
notādū: q? fur cū effractione graui? pu
nit: vt. ff. de effrac. l. fi. Item fur noctur
nus: si scelo descendit graui? punit. vt
ff. d. furib? bal. l. j. Ex pdictis apparet:
q? si in snia fuisset dictū: pnunciamus
Ad. esse furem: nulla pena certa adie
cta: snia fuisset nulla: vt in l. i. de act. cu
rare. Contra furez enī nō est certa pena
vt. C. de ser. fugiti. aut. s. nouo iure. Si
qñ esset aliud crimen. certā penā bñs vt
adulteriū: qđ capite punit: tunc suffice
ret reum pnuuciare adulteriū: ēr pena
non expressata nec declarata: q? legis
auctoritas representat eam tunc: vt ff.
ad turpill. l. j. §. si autē pnuuciauerit: z
etiā tunc in libello sufficeret. **Ad.** reum
deferre. l. iulius. de adulter. nō expſſata
pena. Et iuxta hoc formauit. P. libellū
accusatorium ita. Ego petr? stantini
reum defero petru? de aureliacolege iu
lia de adulterio qđ pmissit cum ponna: i
domo pontij in monte pef. mense septē
bris: cōsulib? exintib? R. uerdo de nai bo
na: z embrāno. Et ego petr? stantini
subscribo z pmitto actionem quā defe

ro:merq; in fine pductuz. Sz in qbus
da alijs v; iste libell⁹ defectu⁹ vt appa
ret ex superiorib⁹. C. de accu. l. penul. in
gl. Adde credo i criminib⁹: q certā penā
non hnt. s. q in libello accusatorio non
op; fieri mentionē de pena extraordina
ria: sz in snia tūc esset necesse penā exp
mi: vt statū dictū est. ¶ Snia aut in
cā pdicta p reo pferende exēplū legē:
z est tale. Cuz dict⁹ actor: nō pbauerit
sufficiēter pēta in. d. suo libello accusa
torio. Idcirco p nām sniam in his scri
ptis reuz absolui⁹ a dicta accusatione
z pētis in dicto libello accusatorio. Itē
cuz dict⁹ accusator: calūniose instituerit
dictā accusationē p pdictū reuz: qd ap
paret eo ipso: q nō pbauerit pēta in
suo libello: z sic similitudo supplicij o;
cuz astringere. Idcirco p sniam cande;
pdenam⁹ cuz vt scobet p villā nud⁹ retē
tis soluz brachis: z q in triuijs z qdru
uijs cedat seu pcutiat retro in spatulis:
cuz corrigatis solitis curie. in penā ei⁹
z vt ceteris sit in exempluz: ne calūnio
sam instituāt accusationē in tātundem
eniz eram⁹ pdenaturi pdictū reuz: si p
dictū furtū pbatū fuisset p enz pmissuz
Et nihilomin⁹ pdenam⁹ pdictū actorē
in expēsis zc. vt in alia snia pxima est
expressum. Probat⁹ hec snia. q; accusa
torē calūniosuz astringit similitudo sup
plicij. C. de calum. l. si. cum concoz.

¶ Quinquagesimus sextus libellus
de actione vi bonorum raptorum.

¶ Corā vob⁹ dñō iudice mōtis pef. di
cit z pponit in iudicio. p. p. ad. Ad di
ct⁹ re⁹ dolo malo rapuit seu abstulit. d.
actori quēdā equū pili mauri: stellatuz
i frōte. ad dictū actorē iure dñi p tūne
tē: z valentē coi estimatione. x. lib. iuro.
Quare agit dict⁹ actor: p dictū reum
ad qdruplum: petit a vobis dñō iudi

ce: vt dictū reū ad quadruplū: v; ad re
stitutionē dictū equū. d. actori: z triplū
estimationis dicti eq. s. in. xxx. lib. iuro.
vādis dicto actori. p vram sniam pde
netis z pdenatur; ad pdicta iuris reme
dijs pellantis zc. Probat⁹ insti. de ac. s.
ex maleficijs zc. z ti. vi. bo. rapt. per to.

¶ Snie iuxta pdicti libelli formā pro
ferende exēplū legē z étale. Cum dict⁹
actor sufficiēter pbauerit itentionē suā
seu pēta in dicta petitione sua: idcirco
p nām sniaz i his scriptis pdenam⁹. d.
reū p dicta rapina in qdruplū: re in q
druplo pputata. s. pdenam⁹ cū ad resti
tuendū. d. equū. d. actori: z in triplū ex
timationis: dicti eq. s. in. xxx. lib. iuro. nō
dandis z soluendis. d. actori: z nihilomi
nus cū vict⁹ victori. pdenand⁹ sit in ex
pensis: pdenam⁹ dictū reuz in. c. soli. tu
ro. dandis. d. actori pro expensis quas
dict⁹ actor fecit occasione pēntis cause:
quos. c. soli. dict⁹ actor oclato ei a nobis
iuramento taxatione nra pcedente: iu
rauit se expēdisse in pēnti cā occasione
pēntis cāc. Insup nota: q sup pdicta
rapina lite mora vel nō mora snia nul
la secuta: vel snia secuta. sz p apellatōez
legitime interpositā exticta: actor pside
rans: q forte rapinā dicti eq plene pba
re non possit p testes ipse poterit recur
rere ad pbationē p duellū ten p pugnā:
sup q frustra iudicabit nomē dñi ad ma
la. n. opa de⁹ nō accedit: nisi ad punien
dū: pphera Dauit dicēte rule⁹ aut dñi
sup faciētes mala vt pdat de terra mēo
riā coze tūc deo nō hūto pre oclis. d. p.
eni rapt⁹ fuit equ⁹ pdict⁹ poterit pere
re: a iudice de cerni pugnā zc. vt i foza.

¶ Quinquagesimus septimus libell⁹
de duello.

¶ Vñc iudex: ego p. zc. Ad. ad. hic
pēns est falsus z pductor q; pditione.

liter rapuit mihi quēdā equū pili mai-
ri: stellarū in fronte: qd si ipse p̄fiteat:
peto ipm p̄dēnari sup̄ p̄dicta rapina vt
raptorem. Si aut̄ hoc neget: ego p̄ pu-
gnā armis parib⁹ sumptis a me ⁊ ab eo
faciā cū p̄fiteri rapinā pos suū: in cāpo
nobis p̄ros assignādo: vel reddā cū vi-
ciū vel mortuū in. d. cāpo. Et sup̄ dicta
pugna pign⁹ meū vs⁹ cyrothecas meas
hic in mediū presentia v̄ra offero ⁊
reddo: ⁊ p̄mitto me iuratur⁹ in introitu
cāpi: p̄ vos nobis ad certamē: seu ad vi-
ctā pugnā assignādi: q̄ ego nō habeo
herbas: nec breues p̄iuratorias: vl̄ alia
q̄ maleficia vel fascinoes pariant
vl̄ p̄turiāt q̄quomō. Et q̄ tūc **Ab.** iuret
siliter illud idē. ⁊ peto p̄vros dñm iudi-
cem: si. **Ab.** p̄dictā rapinā neget: decla-
rari ⁊ iudicari pugnā posse ⁊ debere cē
⁊ fieri ex p̄dicta cā inter me ⁊ eū ⁊ ips⁹
snialiter p̄dēnari: ad subeundū pugnā
meū ex p̄dicta cā: vt sup̄ p̄dicta rapia
possit per pugnā veritas inueniri. Pro-
bat i lōbarda q̄liter q̄s se defendere de-
beat: ⁊ in q̄b⁹ causis pugna prohibeāt
vel fieri debeat. P̄ot enim esse duellū: si
fit civilis p̄tēio inter aliquos de debito
patris: vt. c. ii. l. si quis post mortem: vbi
p̄ pecuniā ⁊ debitū non vendicat sibi
locū duellū: nisi illa pecuniaria obliga-
tio diceret̄ venire ex maleficio vel q̄si:
qd̄ tñ illi non bene probant. Itē fit duel-
lū: si de iustitūra fit p̄tēio: vt. c. ii. l. de
iūsti. Itē fit duellū p̄ depositū bene-
gatū: vt. c. ii. l. si q̄s p̄ se ipsum. Item fit
duellum in cā liber ali. vt. co. ti. si seruus.
Itē fit duellū: si sit p̄tēio de re mobili
vel immobili malo ordine possessa: vt
in lombarda. de p̄script. l. ij. Item fit
duellum pro iniuria: seu pro opprobrio
so verbo cucurbite: vt in lombarda. de
iurij. l. j. Itē fit pugna de infidelitate

vt in. li. feu. de alie. feu. p̄m. c. nō est con-
suetudo. Itē de incēdio: vt in lōbarda
q̄liter q̄s se defen. de. l. si q̄s aliū. Itē si
q̄s. j. pacis edictū aliū vulnerauerit: d̄
sibi man⁹ amputari: nisi vitā snā defen-
dēdo hoc fecerit: sup̄ qua exceptiōe pote-
rit h̄c locū duellū: vt de pa. te. ⁊ ci. viol.
§. si q̄s d̄oies. **C** Snic iuxta p̄dicti lib.
formā p̄ferēde exēplū in autērico non
ponit: q̄ vbi cauēt: infelicē habebit ac-
tionē iudex si p̄dictā pugnam admit-
tendam iudicet q̄ tali iudicio videbitur
ius diuinū ⁊ euangelicū abnegare. Pia-
ne in multis locis in casib⁹ tractis admit-
tuntur duella: ⁊ ideo si oportet iudicem
snie: ipse potest iuxta formā libelli snaz
sniaz concipere conformiter ⁊ p̄ferre.
C Quinquagesimus octauus libellus
de actione legis aquilie.

C Corā vobis dño iudice mōtis p̄fess.
dicit ⁊ p̄ponit i iudicio. **P. P. Ab.** Qd̄
dicit⁹ re⁹ p̄ iniuriā occidit qudā seruū
noie sticbuz: ad dictū actorē noie dñij p̄-
tinentem: q̄ seru⁹ valuit coi estimatione
retro siue. j. annū ab occisione seu a vul-
neratione: ex qua mors dicti serui est se-
cura cōputat. x. lib. turon. Quare agit
dict⁹ actor p̄tra dictū reū: vt sibi dictas
x. lib. turon. det pro estimatione dicti ser-
ui: si p̄fiteat: qd̄ si sibi neget. xx. li. turo.
det: scz estimatione dicti serui duplicata
Et petit a vobis dicto dño iudice: vt pre-
dictum reū in p̄dictis. x. lib. turoncn.
dandis ⁊ soluendis dicto actori: si idē
reus confiteat dictū seruū se occidisse
vel in duplo: scz in. xx. lib. turoncn. dan-
dis ⁊ soluendis dicto actori: si idem re⁹
negauerit se dictū seruū occidisse: per
v̄ram sniam condēnetis: ⁊ p̄dēnat⁹
zc. Probat̄ insi. de ac. ex maleficijs co.
ti. de le. acq. per totū. **C** Snia iux p̄di-
cti libelli formā p̄ferēde exēplū seqtur:
E ij

Summa hermanniana

et est tale. Cum dicitur reus negauerit se occidisse dictum stichum: et ipso negante: et i sua officiatione existente: dicitur actor sufficienter probauerit intentionem suam: seu contenta in d. petitione sua: et specialiter probauerit per testes idoneos. d. reus occidisse dictum seruum. Idcirco per nram suam i bis scriptis adenam. d. reus in duplum estimationis predicti fui. s. in. xx. lib. turo. in dicta petitione contentis: dandis et soluendis dicto actori. Et nihilominus adenam. cuius i. c. soli. turo. dandis. d. actori etc. Probat ad. l. aquil. l. si negat. **C** Recte dicitur: quod si reus negauerit se occidisse et eo in sua inficiatione persistente: actor probauit per testes: quod post negationem et ante probationem per actorem inductam: reus si confessus fuit se occidisse dictum seruum: tunc reus adenamabit in simpliciter. s. in. x. lib. turo. vt. ff. de iniur. l. cum q. Et in cor. de tri. et se. §. studium. coll. iij. et facit quod non in. l. illa contra negantem. et. ff. de rei ven. l. si licet aliter non. ff. ad. l. ag. l. indeneratius. §. hec actio. vbi nota: quod vsque ad litem contestationem est licitum perire et confiteri: vel vsque ad publicationem testimonium: et quod satisfaciatur tunc de expensis. vt in dicto. §. studium. **C** Quinquagesimus nonus libellus de actione familie heriscunde.

C Coram vobis domino iudice montispeffulani dicit et proponit i iudicio. p. p. ad. quod ipse et dictus reus successerunt i bonis et hereditate Ray egs portionibus: et predictas hereditates possident per diuisione: vnde cum dictus actor velit a predicta communione recedere: et velit suam partem de predicta hereditate per diuisione possidere: agit in dictum reus: et petit a vobis domino iudice predictum: vt predicta hereditate seu res hereditarias inter eos egs portionibus per duas suam diuisione: et distribuatis: et cuilibet eorum partem suam per diuisione adiudicatis: et si i alteri per

na pergrauare videatur adiudicatio: ipsi alteri pergrauato in pecunia adenamatis: et condemnatum ad predicta obseruanda et facienda iuris remedijs appellatis etc. Probat in sti. de ac. §. quidam actiones: et de offi. iur. §. si famil. ff. fa. her. l. meui. §. arbiter. et l. bides. §. i famil. her. iudicio. **C** Snia iuxta predicti libelli formam perferre de exemplum sequitur: et est tale. Cum dicitur. p. sufficienter probauerit intentionem suam: seu contenta i dicta petitione sua: Idcirco per nram sententiam in bis scriptis predictam hereditatem diuidentes: adiudicamus. d. Petro in solidum turri de bilio: sita in monte pef. et dicto. ad. adiudicamus vineam vocatam muscutellaz: sic et sic confrontatas. Et quod tale molendinum sic et sic confrontum non potest commode diuidi: ipsum dicto. p. in solidum adiudicamus: et cum dictum molendinum valeat coe estimatione. c. lib. turo. adenamamus. d. petrum in. l. lib. turo. dandis dicto ad. pro medietate quam idez. ad. b3 in dicto molendino. Item per adiudicatis: vt cuilibet eorum alter alteri de euictione debite prout de iure est caueat: alteri coe demnamus etc. Auertendum est: quod cum iudex predictas res adiudicat. non est necessesse adijcere cum iuribus et pertinentiis suis quod subitelligitur: non deest. vt. ff. de re. cre. l. cum quod seruitutes et si illa verba dicta non sint: sequantur res immobiles quocumque titulo acquirantur: vt de contrah. emp. l. si aque ductus. et. l. alienatio. et de acq. re. do. l. traditio. §. j. Item et quedam mobilia attamen pauca: sequuntur rem immobilem: vt. ff. de ac. emp. l. iulianus in fi. cum legibus sequentibus: et de diuersis: et tempo. prescriptio. l. iij. et. C. de agri. cen. l. quemadmodum. l. i. b3. xj. et. ff. de fundo instructo: et instructo. l. l. cum fundus: et de suppelle. l. si in pñ. Item et quedam mobilia sequuntur rem immobilem vt. ff. de ac. emp. l. creditor.

z. s. ante domum: z. de. iij. l. predijs. s. balneas vsq; in finem legis: z. de acq. re. do. l. ergo in prin. z. facit qd notatur C. de bonis vacan. l. ij. li. x.

C Sexagesimus libellus de actione communi diuidendo.

C Coram vobis dño iudice montispes. dicit z. proponit i iudicio. P. ptra. **AD.** qd dicit actor z. reus habent quendam fundum comunem: sitū in territorio sancti **AD.** de pmeto: sic z. sic confrontati: quē z. comuniter possident: vnde cū dictus actor velit a comunione discedere: agit contra dictū reū: Et petit a vobis dicto dño iudice: vt dictū fundū inter eos per vestram sententiam diuidatis: z. cutlibet eoz partem dimidiam pro diuiso: z. si in alterius psona pregravare videat adiudicatio: ipsum inuicēz alteri certā pecuniā dare z. soluere pdemnetis: z. qd pro adiudicatis alter alteri de euictione debite caueat alterz alteri condemnētis. Et si fundus pmode diuidi non possit: totū eū alteri adiudicetis z. cū cui totū fundū adidicaueritis: vt pro medietate certā pecunie quantitatē alteri det condemnētis z. illū cui pecuniā adiudicata fuerit: vt de euictōe p medietate fundi alteri caueat pdemnetis z. pdenatos ad pdicta iuris remedijs ppellatis zc. Probat insti. ti. de actio. s. qdam actiones: z. de. offi. iudi. s. cadē qdē interueniūt z. ff. cōi diui. l. j. z. ij. z. l. item quis. insti.

C Sine iuxta predicti libelli formam proferende exemplū seqt z. est tale. Cū dicit. P. sufficienter probauerit intentio nem suam seu contenta in dicta petitione sua: nos attendentes: qd dicit fundus non pōt cōmode diuidi: per nostraz sententiam in his scriptis. d. fundū totū. d. petro adiudicam⁹ z. pdenam⁹ eū i. x. li. tur. dandis dicto. **AD.** bz in dicto fundo

Et dictum. **AD.** condemnam⁹: vt pro alia medietate fundi dicto petro de euictione caueat zc. Et est notandum: qd in adiudicatione que fiunt in sa. ber. z. cōi diui. z. finium regūdoz iudicijs si ille a quo res adindicat est dñs: z. post adiudicationem factam per sententiam res tradat illi cui adiudicata est: statim ille efficit dñs: vt insti. de offi. iudi. s. si. Vel si non est dñs ille a quo iudicat aliter cui ex adiudicatione tradit efficitur publicianista: vt. ff. de publi. ac. l. iij. i. fi.

C Sexagesimus primus libellus de actione finium regundorum.

C Coram vobis dño iudice montispes. dicit z. pponit in iudicio. P. ptra. **AD.** qd dicit actor z. dicit reus habent duos agros confines i territorio sancti. **AD.** de primeto sic z. sic confrontatos. Item qd dicit. **AD.** arando z. fodiendo agruz suū predictū facit controuersiam dicto petro super finibus dictoz agroz: accipiēdo de agro dicti petri quattuor pedes. Quare agit dicit contra cum: Et petit a vobis dño iudice: vt si veteres fines inueneritis illos sequendo: per vestram sententiaz eos stare z. obseruare pronūciētis: z. si veteres fines non inueneritis: predictos agros euidentib⁹ terminis specialiter distinguatis z. sicommode pdicta distinctio fieri non possit: nisi de vno agro aliqd detrahāt: z. alteri adiungāt: tūc de vno agro aliquam partem detrahendo: alterius agri dño illam partem adiudicetis: z. illū cui agri partem adiudicaueritis: ad dandū alteri certā pecuniā pro valore partis adiudicate: sententialiter condemnētis: z. illū cui pecuniā dari adiudicata fuerit: vt alteri de euictione pro illa parte caueat condemnētis: z. predictos condemnatos ad predicta obseruanda z.

E ij

Summa hermanniana

facienda iuris remedijs compellatis etc.
 Probat in l. i. de ac. §. qdam actiones et
 de offi. iudi. §. si finiu regu dor: et ff. fi.
 re. l. ij. in fi. et l. se. et l. i. finalib: et C. c.
 l. quq; pedu. ¶ Et e notadu q in pre
 dictis tribus iudicijs vterq; est actor et
 re: vt. ff. de iudi. l. in trib: et ff. si. regun.
 l. iudiciu. §. j. sicut et qdam aialia agunt
 et patiunt: ad est habent vtrūq; sexu: si
 cut lepus: vt de ver. sig. l. hec verba illa
 aut ille in fi. etc. ¶ Sententie iuxta pre
 dicti libelli formā proferende exemplū
 segt et est tale. Cū dict⁹ petr⁹ sufficien
 ter probauerit intentionem suam: seu
 contenta in dicta petitione sua: et per a
 grimeffores in predictis agris per vos
 missos inuēti fuerint veteris finis seu
 termini: sub iuste ram inter predictos
 agros scilicet duo lapides magni erecti
 ad instar finiu: sicut consuetudine regio
 nis positi: vnus ab oriente: et alter ab oc
 cidente. Idcirco per nostram sententiā
 in his scriptis pronunciam⁹ et declara
 mus dictis veterib⁹ finib⁹: seu terminis
 esse standū: et condemnamus vtrumq;
 litigantium ad predictos terminos ob
 seruandum: et decernimus: q iuxta il
 los duos terminos ponantur alij duo
 lapides erecti: qui euidenter super ter
 ram appareant: et alios veteres termi
 nos habeant perpetuo demonstrare.
 In quolibet aliorum predicti libelli ca
 pitul: qui forsitan contingeret: posset sen
 tentia conformiter adaptari
 ¶ Sexagesimus secundus libellus de
 actione depositi propter incendium.
 ¶ Corā vobis dño iudice montis pes.
 dicit et proponit in iudicio. P. contra.
 AB. q cum incendiu esset in domo do
 mini Berengarii de fabrica: ppter im
 minens periculum incendij et metu eius
 qz flamine ignis intrabant domu proxi

mani: in qua inhabitabat dict⁹ actor: et
 adhuc inhabitat dict⁹ actor: depositum pe
 nes dictū reū qndā suū codicē cū appa
 ratu ordinario scriptū in pgamenis be
 dulinis valentem coi extimatione. xv.
 lib. turoñ. vnde cū dict⁹ re⁹ dictū codicē
 restituere contradicat: agit contra eū: et
 petit a vobis dño iudice predicto vt di
 ctū reū ad restituendū predictū codicē
 dicto actori: si re⁹ inficiat⁹ non fuerit de
 positū: vel si inficiatus fuerit: tūc in du
 plū: scilicet ad restituendum dictū codi
 cem: necnon et in. xv. lib. turoñ. dandis
 dicto actori per vestram sententiā cō
 demnetis: et condemnatū etc. Probat
 in l. i. de ac. §. sequens alia diuisio. rer.
 planci depositi: et §. in dupluz: et §. sed
 furti qdem: et ff. de positi. l. j. §. merito: et
 ad. l. aquil. l. si qs fumo. circa fi. ¶ Sē
 tētie iuxta predicti libelli formā pferen
 de exemplū segtur et est tale. Cū dict⁹ re⁹
 negauerit predictū depositū: et ipso ne
 gante: et in sua inficiatione persistente
 dict⁹ actor probauerit per testes: se pre
 dictū codicem propter imminens predi
 cti incendij periculū deposituisse penes
 dictū reū: q codex valebat communi ex
 timatione. xv. lib. turoñ. Idcirco per
 finiam in his scriptis condemnamus
 predictū reū in duplū predicti depositi:
 scilicet vt dictū codicē dicto actori resti
 tuat: et q eidē actori. xv. lib. turo. det et
 soluat: in penam p̄dicte inficiationis sue
 Et nihilomin⁹ condemnamus predictū
 reū in. c. soli. turo. dandis dicto actori p
 expen. etc. et q in predicto libello possit
 petit restitutio codicis et sub p̄dione pos
 sit peti pena inficiationis et q predicto
 modo forme finia: videat. §. in titulo de
 lege ag. ¶ Est notandū: q si. AB. nō
 possit restituere codicē et sit ita pauper
 q nec ei⁹ extimationē possit soluere: ip

se non luct in corpore: qz hoc iure cautū non est: sed si sit ita pauper: qz nō possit solucere. xv. lib. turo. in qb⁹ condēnat⁹ est in penam inficiationis predictę: ipse tūc luct in corpore. vt. ff. de penis. l. j. §. generaliter iuxta id qd notat de simili inficiatione. in li. de ac. §. ex maleficijs ver. itē mixta non tūc esset idē in pena: qz ex promissione benignius debetur: cum lege cautum non sit: sed sufficeret tunc debitori qz cederet bonis.

C Sexagesimus tertius libellus de actione in factum utilis de seruo corrupto.

C Coram vobis dñō iudice montispest. dicit et pponit in iudicio. p. corra. AB. qz dicit⁹. p. bz qñdam filiū noīe Petro. netū: quem dicit⁹ re⁹ dolo malo corruptū ducēdo eū in carreria calida: et quem fecit in sorē et meretricatorem seu meretrici eū amatorem: vñ cū interfuit parentū: animū liberoz suoz nō corruptū: et idē actor sit parat⁹ iurare: se nolle dictū filiū suū sic fuisse corruptū seu deterioratū a dicto reo. p. xxv. lib. turo. agit dicit⁹ actor contra. d. reū. Et petit a vobis dicto dñō iudice vt dictū reū in duplū dicte deteriorationis: per. d. actorē in litē iurā dū. s. in. l. lib. turo. saluavestra taxatione dandis dicto actori: p. vñam suā con demnetis: et pdē. zc. Probat⁹ insti. de ac. §. in duplū: et §. sed furti. z. ff. de ser. cor. l. j. §. j. z. l. ij. z. ij. in fi. z. l. vt tantū. §. j.

C Snie iuxta pdictū libelli: formā pferende et replū seq⁹ et tale. Cum dicit⁹ actor sufficiēter pbauerit itētiōē suā: seu pntētiā in dicta pntiōe suā: et delator ci a nobis iuramento: in litē: estimatiōe nostra phabita iurauerit in litē: se nolle dictū filiū suū sic fuisse corruptū seu deterioratū p. d. reū. p. xv. lib. turo. seu sua interesse in predictis. xv. lib. turo. Idcirco p. nram suā in bis scri

ptis pdēnam⁹. d. reū in. l. lib. turo. dādis et soluendis: dicto actori. Et nibilo min⁹ condēnam⁹ dictū reū in. c. soli. turo. dandis. d. actori: quos. c. soli. turo. dicit⁹ actor delato ei a nobis iuramento taxatione nostra precedente: iuravit se expendisse occasione presentis cause.

C Sexagesimus quartus libellus de conditione ex. l. insti. de ac. §. tripli.

C Coram vobis dñō iudice montispest. dicit et pponit in iudicio. p. p. AB. qd cū dicit⁹. p. deberet tñ. x. lib. turo. dicto AB. idē. AB. in libello suo petijt. xx. lib. turo. corā vobis iudice: et ex hoc execu tores seu viatores curie ampliozem summā exigerūt a. p. pdicto noīe sportularum: vnde cum dicit⁹. p. ex hoc dānificat⁹ fuit in sportulis. s. in. x. soli. turo. agit contra. d. AB. et petit a vobis dicto dñō iudice: vt. d. AB. ad triplū ei⁹ quo dānū passus est dicit⁹. p. pdictaz sportulaz. s. in. xxx. soli. turo. dādis dicto pet. p. vñam suā pdēnetis: et pdē. zc. Probat⁹ isti. d. ac. §. tripli. Acc refert an dolo: vel sine dolo. AB. in. d. lib. maiorē pntatē inseruerit. C. de pl⁹ pet. l. j. Ille enī q agit: certificare d⁹ reū. vt in aut. de litig. §. ad excludendū. col. viij. z. ff. de rei ven. l. si in rē. ff. de iniur. l. pctor edixit. Et fm hec verba ex hac cā via tores zc. posito ibi. in. §. tripli. d⁹ intelligi consecutiue: et non causatiue vt et al. le. C. de ob. patro. prestan. l. si manumisi fori. z. ibi. et malum coram te feci: vt iustificeris zc. in psalmo. AB. dicerem ei deus: vt. ff. de dona. cau. mor. l. senatus. circa. Acc obstat in cor. de defen. ciuit. §. z. iudicare. colla. iiij. vbi exigitur d⁹ lus: qz ibi est alius casus: et alia pena. Item glos. dicit ista actio non h³ hodie locum per auten. de execu. §. j. quod nō credo: qz legum. correctio est vitanda.

Et iij

Summa bermānsana

Tel possit dici: q̄ in .s. tripli sit mē-
tio de q̄busdam legib⁹: q̄s non habem⁹
et assignam⁹: et sic d̄z cessare hec ac-
tio. ar. C. de eden. in aut. si q̄s in alio do-
cumento. Sed illud ar. v̄z multū extra-
nēū: q̄ in .s. tripli. conditor iuris statuit
legem: et licet de alia lege quā non habe-
mus faciā ibi mentionē: non est curādū
dū tñ intelligat⁹: q̄ est illud qd̄ intendit
statuere: est enim dūz a lege recedere.
Potest tñ dici: hanc actionē non h̄re lo-
cū in curijs: in q̄b⁹ tales sportule hodie
executorib⁹ non p̄stant. **C** Sine iuxta
predicti libelli formā p̄ferende exēplū
nō reperio: s̄ si i aliq̄ curia executorib⁹
seu nūcijs sportule dari solent et propte-
rea actio p̄dicta int̄et⁹: et int̄itio actoris
p̄bet⁹: sciet et poterit peritus iudex iuxta
petitiōis formā suā facili ter ordiare.
C Sexagesimus quintus libellus de
actione quod metus causa.

C Corā vobis dñō iudice mōtispeff.
dicit et p̄ponit i iudicio. P. p̄. AB. Qd̄
dicit⁹. AB. cōpūlit cū per metū. ponēdo
ei gladiū ad gulā: q̄ donaret sibi quā-
dā vineā suā: sitā in territorio de col. de
fi. sic et sic confrontatā. valentem. c. lib.
turoñ. quā vineam ibidē dict⁹ actor so-
layita cont̄et⁹: donauit: et tradidit dicto
reo: vnde cum dict⁹ re⁹ eidem actori di-
ctam vineā restituere p̄tradicat: agit cō-
tra cū: vt eā sibi restituat: Et petit a vo-
bis dicto dñō iudice: vt dictū reū ad re-
stituendū dicto actori p̄dictā vineā: cū
fructib⁹ p̄ceptis et p̄cipiendis: seu quos
dict⁹ actor percipere potuisset: quos ex-
timat. x. lib. turoñ. necnon et q̄ de dolo
repromittat: ne dicta vinea deterior fa-
cta sit: per v̄zā suā p̄demmetis: et si
post v̄zā suā. j. tempus arbitrio iu-
dicis statuendū. p̄dictam vineā cū
fruct⁹ restituere distulerit: ipsum ad q̄-

druplū oīum p̄dictoz. s. ad restitutionē
p̄dictę vineę: et x. lib. turo. pro fructib⁹: et
et in triplū coz ad p̄tumaciā ei⁹. s. i tre-
centis et xxx. lib. turo. dādis. d. actori p̄
v̄zā suā p̄demmetis: et p̄demnatū iuris
remedijs p̄pellatis et c. Probat⁹ insti. de
ac. s. q̄drupli. v̄r. itē de co. et s. itē actio
et s. p̄terea. et ff. qd̄ mer⁹ cā. l. j. in prin.

C Sine iuxta p̄dicti libelli formā p̄-
ferende exēplū seq̄r et tale. Cum dict⁹
actor sufficiēter p̄bauerit int̄itioē suā
seu p̄tenta in dicta petitione suā: idcirco
p̄ suā i his scriptis p̄demnam⁹. d. reū
vt. j. xv. dies dictam vineā. d. actori resti-
tuat: et q̄ det et soluat eidē acto. x. li. tur.
pro fructib⁹ p̄ceptis: et q̄ percipi potue-
rūt. Item q̄ si dict⁹ re⁹ p̄dicta distule-
rit: seu. j. dictos. xv. dies restitutionem
coz non fecerit: ex nunc vt ext̄it p̄dem-
nam⁹ cū in q̄druplū. s. vt vineā. d. ac-
tori restituat: et vt p̄dictas. x. lib. turo.
pro fructib⁹ ei det et soluat: vt. s. dictum
ē: et in triplū p̄dictoz noie p̄tē: et ob
eiusdem rei contumaciā: scz in trecen-
tis et xxx. lib. turoñ. dādis et solvēdis
ab eodem reo dicto actori: et nihilomi-
nus condemnā⁹ dictū reū in. c. solid.
turo. dādis dicto actori pro exp̄sis et c.

C Sexagesimus sextus de actione in
factum de calumniatoribus.

C Corā vobis dñō iudice mōtispeff. di-
cit et p̄ponit in iudicio. P. p̄. AB. Qd̄ di-
cit⁹ reus habuit a Bayo. x. soli. turoñ. vt
dictū actorē traheret et vocaret calūnio
se in iudicio. Quare agit dict⁹ actor cō-
tra dictū reū: Et petit a vobis. d. dñō iu-
dice: vt dictū reū in quadruplū p̄dictoz
x. soli. turoñ. s. in. xl. soli. turoñ. dādis
dicto actori per v̄zā suā p̄demmetis
et condemnātū et c. Probat⁹ insti. de
ac. s. quadrupli. et ff. de calū. l. j. in prin.
Acc curat an. AB. v̄r exauertit. p̄dictum

De an non sufficit eiz sola pactio de re
xado calūniose et qd ob hoc aliquid fuerit
datū vel pmissum: vt. c. ti. z. l. generali
ter. §. j. z. §. hoc edicto. **C** Sine iuxta
pdicti libelli formā pferende exemplū se
gitur et tale. Cū dict⁹ actor sufficienter
pbaucrit itētiōes suā: seu p̄tenta i dicta
petitione sua: Idcirco p̄nfaz sniam in
his scriptis condemnā⁹ dictū reūz in
predictis. xl. soli. turoñ. in predicta peti
tione contentis: dandis dicto actori zc.
C Sexagesimus septim⁹ li. d̄p̄ditōe ex
lege aditicia de q̄ isti. d̄ ac. §. q̄drupli.
C Corā vobis dño iudice montispef.
dicit et proponit in iudicio. p. p. **A**d. q̄
cū dict⁹ petrus esset citat⁹ seu citaret: vt
appareret corā vobis: z dict⁹. **A**d. esset
executor litiū curie dictus. **A**d. executor
cū de accusatōe seu p̄citādo fm̄ p̄futu
dinem istius ville diuini⁹ obseruatā nō
debere b̄c̄nisi duos puos turoñ. noie
sportula: ipse vltra dictos duos de. ex
egit a petro vnū turo. grossum argen
teū. Quare agit p̄ cū et petit a vobis. d.
dño iudice: vt dictū reū i q̄druplū dicti
turo. argēti. s. i vno turo. argēto eidez
actori dādo: z in trib⁹ fisco dandis: per
viam sniam p̄dēnetis: z p̄dēnatū zc.
Probat̄ insti. de ac. §. q̄drupli. z incoz.
vt liti. iurēt. §. z hoc quoqz p̄cipim⁹ col.
ix. z de iudiciis. §. nullo. coll. vj. Non
multū placet: q̄ priuatus imbriget se: z
petat illud triplū fisco dādū: s; p̄cura
tor fisci petat iura fisci: si vult. Itē p̄su
lerem: q̄ ille p̄ vno turoñ. argenteo nō
p̄querat: q̄ bodie i curijs aduocati: p̄
curatores z notarij z scruiētes excoziāt
hoies: z iudex erit fauorabilis executori
p̄dicto. **A**d. clī est enim tacere q̄ p̄q̄
ri de duob⁹ enim malis min⁹ malus est
eligendū: vt. ff. de re. iur. l. quoties z. ff.
si ser. re. l. sicuti. in p̄n. **C** Snia iux p̄

dicti libelli formā p̄ferende exemplū
poterit iudex perit⁹ faciliter ordinare.
C Sexagesimus octauus libellus de
actione negotiorum gestorū directa.
C Corā vobis dño iudice montispef.
dicit et pponit i iudicio. p. p. **A**d. q̄
cū dict⁹ actor nemini mandasset sua ne
gocia gerere: z subito recessisset apud
aureliaciū dict⁹ re⁹ venit in domū dicti
actoris in fabzaria z gessit negocia dicti
actoris: vñ cū dict⁹ re⁹ male administra
uerit: z plura reliq̄ penes eū extē: agit
dict⁹ actor: p̄ cū: z petit ab eo: vt sibi ra
tionem reddat: z reliq̄ p̄stet: z de his q̄
male administravit sibi satis faciat: Et
petit a vobis dicto dño iudice: vt dictū
reū: reddita p̄i⁹ p̄ cū ratōe de gestis: ip
sum ad reliq̄: z ad interesse eoz: in q̄b⁹
dict⁹ actor dānificat⁹ iueniat: ex ci⁹ ma
la administratione. d. actori p̄standa
p̄ viam sniam p̄dēnetis z p̄dēnatū zc.
Probat̄ insti. de ac. §. actionum. z. ff. de
ne. ge. l. ij. zc. **C** Sine iux p̄dicti libelli
formā p̄ferende exemplū seq̄: z est tale.
Cū dict⁹ actor sufficienter pbaucrit di
ctū reū sine mādato administrasse ne
gocia dicti actoris absentis: z p̄stet no
bis de administratione canāp. p̄dictuz
reū administrate z rēdite: remanere pe
nes eū. c. soli. turo. z p̄stet nobis de inte
resse dicti actoris in. c. soli. turo. q̄ dict⁹
re⁹ male coluit: z male se habuit in ad
ministratione vineaz. Idcirco p̄nfaz
sniam in his scriptis p̄dēnam⁹ dictuz
reū in. x. lib. turoñ. dandis. d. actori pro
expensis p̄sentis cāc: cū idē actor: de la
to ei a nobis iuramento: iurauerit taxa
tione nostra p̄cedēte se expendisse p̄
dictos. l. soli. turoñ. occasiōe p̄ntis cāc.
C Sexagesimus nonus libellus de ac
tione negotiorū gestorū contraria.
C Corā vobis dño iudice montispef.

dicat et proponit in iudicio. *P. contra. AB.*
 Quid cum dicitur actor sponte gessit negocia
 dicti rei absentis: et in negocijs predictis
 expedit utiliter. c. soli. turoñ. qre agit di
 ctus actor pro dicto reu. Et petit ab eo: ut si
 bi predictos. c. soli. restituit: per viam sen
 tentia condēctis: et condēctū zc. Probat
 insti. de acti. §. actionū: et ff. de nego. ge.
 l. ij. et insti. de ob. ex qñ cōtractu. §. j. Et
 ex illis q dicta sunt in pcedenti libello
 satis pot ppendi: qñ luter pcedēti est in
 hac actione ptraria. Est eniz ista actio
 generalis: sicut est directa. *C* Sāiam
 iuxta predicti lib. formā. pferēda pot iu
 dex perpēdere facilliter ex pmissis zc.
C Septuagesimus libellus de actione
 tutelae directa.

C Corā vobis dñio iudice montispes.
 dicat et proponit in iudicio. *P. p. AB.* q
 dicitur reus fuit tutor dicti actoris: vñ cum
 tutela sit iā finita: agit dictus actor pro dicto
 reu: ut de gestis reddat rationē: et q re
 liq prestet: et de his q gerere debuit: nec
 ea gessit: dāna refarciat. Et petit a vob
 dicto dñio iudice: ut dictū reu reddita p
 eū pñ ratione eoz q gessit: ipm ad re
 liq pstanda: et ad interessē ei. s. quantū
 sua interest: qz qdam omisit gerere dā
 da et prestāda dicto actori: pñam suāz
 condēctis: et condēctū zc. Probat insti. d
 ac. §. actionū et C. ar. tu. l. tutorē. et l. qe
 gd. et de nego. gest. l. ergo tutori. *C* Sē
 tentie iuxta predicti libelli formā. pferen
 de exēplū seqē: et est tale. *C*us dicitur ac
 tor sufficēter pbauerit itentionem suā:
 seu pēta i pñuōe sua *I*dcirco p pñiam
 in his scriptis condēctam dictū reu in. x.
 lib. turoñ. q restāt et sunt reliq penes eū
 ex administratiōe salis. *I*te in alijs. x.
 turoñ. in qb actor dānificat est ex ma
 la administratiōe vini. *I*te in alijs. x.
 lib. turoñ. in qb actor dānificat est: qz

dictus reus fundos et vineas quondam pu
 pillares: sic et sic pfrontatas administra
 re. omisit dandis et soluendis dicto ac
 tori. Et nihilominus pcondēctam. d. reu i
 x. solid. turoñ. dandis et soluendis dicto
 actori p expensās zc. *C* Snia ista for
 mata est iuxta libellū predictū. Sed si
 libellus fuisset formatus put alij cōiter for
 mant q petit reu cōdēctari ad ratio
 nem reddendū et ad reliq pstandū insti
 mul seu pñunctim certe tūc o3 etiam fie
 ri condēctatio ad rationē reddendā: et
 ad reliq insimul: qñ insimul stare nō
 possunt: vnde insti dēctū ratione reddi
 ta: put ratio in facto consistit: et super
 hoc cogitet qlibet: redditio enim ratio
 nū incipit a facto. s. a pñuōe: et ex ide
 puenit ad dādū seu pñuōdū. s. reliq et i
 teresse: ut ff. de cōdi. et demō. l. cū seru.
C Septuagesimus primus libellus de ac
 tione de rationibus distrabendis.

C Corā vobis dñio iudice montispes.
 dicat et proponit in iudicio. *P. p. AB.* q
 cū dicitur reus esset quondam tutor dicti
 actoris: et ei tutela gereret: ipse qsdā res
 ex bonis dicti actoris tūc pupilli abstu
 lit: scz sermētā vineaz pupillariū i suos
 vsus pburendo: vsqz ad valorem. x. lib.
 turoñ. *I*tez senū pñatoz pupillariū in
 suos vsus cōuertendo. s. equos suos ex
 inde pabulādo: vsqz ad valorem aliaz.
 x. lib. turoñ. *I*tem pecuniam tūc pupil
 larem scz. xxx. lib. turoñ. sumpsit: et exi
 de stolas regias sitas in podio arqñello
 sibi comparauit: vnde cū tutela predi
 cta sit iā finita agit dictus actor contra. d.
 reu: ut sibi dicta sermēta: et senū. et pñdi
 dictas. xxx. lib. turoñ. prestet seu resti
 tuat in duplū: reb predictis in duplum
 computatis: Et petit a vobis dicto dñio
 iudice: ut dictus reu ad prestandū dicto
 actori predictū duplū. s. ad restituendū p

dictū fermentū: et senus: et predictas: xxx lib. turo. seu. l. lib. turoñ. p. valore et extimacione predictarū re: postq̃ p̃sumpte sunt: vt. d. est: necnō ad dādūz als. l. li. turoñ. p. pena et in penā eiusdē rei: per vīam suā p̃demnetis: et p̃dē. tē. Probat. ff. de iur. et ra. dis. l. ij. ¶ Sūc iur̃ p̃dicti libelli formā p̃ferende exēplū seq̃tur: et est tale. Cū dicit̃ actor sufficienter p̃bancit̃ intētiōē suā: s. u. p̃tenta in dicta p̃tētiōē suā. Idcirco p̃ n̄am suā in hiscriptis p̃demnam⁹ dicitur: reū ad dādū et solucndum. d. actori. c. li. turoñ. s. l. lib. turo. p. valore p̃dictarū re: p̃ ablatā: seu interceptā: q̃ p̃stat eas non extare: et als. l. lib. turoñ. p. pena et nihilo min⁹ p̃demnam⁹. d. reū i. l. soli. tur. dādīs d. actori pro expēsis tē. vt in forma tē.

¶ Septuagesimus secundus libellus de actione tutelę contrariā.

¶ Corā vobis dñō iudice montis p̃f. dicit et proponit in iudicio. p. d. ad. q̃ dicit̃ actor fuit tutor dicti rei: et ei⁹ tutelā administravit: vñ cū. d. tutela sit finita et dicit̃ actor ipenderit de suis negocijs tutelarib⁹. x. li. turoñ. agit dicit̃ actor cōtra. d. reū. vt sibi predictas. x. lib. turo. det et soluat: Et petit a vobis dicto dñō iudice: vt dictū reū ad dādūz et solucndūz. d. actori predictas. x. lib. turoñ. per vīam suā p̃demnetis: et cōdemnatū tē. Probat. ff. de contraria et ri. ac. tu. l. j. et se. inst. de acti. s. actionum. ¶ Sūc iur̃ iuxta p̃dicti libelli formā p̃ferende tenorem poterit per ea facili⁹ ordinari.

¶ Septuagesimus tertius libellus de actione tutelę directā: si curator adulri suscipiat litē agēdo.

¶ Corā vobis dñō iudice mōtis p̃f. dicit et p̃ponit in iudicio. p. curator talis adulri. d. ad. re⁹ fuit tutor dicti adulri: tūc pupilli: vnde cum

dicta tutela sit finita agit dicit̃ curator curatorio noie suscipiendo l. tē in iudiciū contra. d. reū vt de gestis reddat rationem reliq̃ p̃stet: et q̃ de male gestis et de his q̃ gerere d̃bit: nec ea gestit: dāna restituat. Et petit a vobis dicto dñō iudice: vt dictū reū: reddita p̃i⁹ per cū ratione: ip̃m ad reliq̃ p̃stenda: et ad interestē eoz: in q̃b⁹ dicit̃ adulri dānificatus est: q̃ male administravit q̃dam: et ad interestē. s. q̃nti dicti adulri interest: q̃ q̃dam omisit gerere: dān. et p̃stati. d. actori curatorio noie per vīam suā p̃demnetis: et p̃dēnatū tē. Probat p̃ iura. s. allegata. et specialiter. ff. de admi. tu. l. j. s. in absentia. dū dicit ex p̃sona sua tē. Itē in actiōe de rationib⁹ distrabendis dicit ita. Dñc iudex: ego petrus curator talis adulri conq̃ro d. c. ad. q̃ cū dicit̃ re⁹ esset tutor dicti adulri q̃ndā et ei⁹ tutelā gereret ipse q̃sdā res ex bōis pupilli tūc nūc ero adulri abstulit. s. fermentū vinearū: ad valorē. x. lib. Itē senus: ad valorē aliarū. x. lib. et etiā. xxx. lib. turoñ. interceptis: vnde cū tutela sit finita ego petr⁹ curator predict⁹ suscipiēdo litē curatorio noie: ago contra cū ad duplū: et peto eūz per vos dñm iudicem condemnari in predicto duplo. s. in predictis reb⁹ restituendis si extant vel si non extant: vel non extabant t̃p̃e iur̃ tētiē: in. l. lib. turo. pro valore eaz. Itē in alijs. l. li. turo. pro pena: dandis mibi curatorio noie predicto: et p̃dēnatū p̃pel li tē. Probat vt. s. Et hec est actio q̃rocat de rōnib⁹ distrabēdis in duplū In vno simplo est rei p̃secutoria: et in alio ē penalis: vt. ff. de tu. et ra. dis. l. ij. s. si. ¶ Ex p̃dictis satis apparct: q̃liter for mēt lib. in q̃lib⁹ alia actiōe p̃sonali: si curator i agēdo velit suscipere litē adulri. ¶ Itē in actione in re dicit ita dñc:

Summa hermānsana

ego. **P.** curator talis adulti queror de
Ad. q. possidet: seu facultatem restituē-
 di hz talē fundū: ad dictum adultū iure
 dñij vel q. si pertinentē q. re ego suscipiē-
 do litē ago contra cū curatorio noie: z
 peto a vobis dicto dño iudice: vt dictūz
 fundū ad dictū adultū iure dñij vel q. si
 pertinere per vram sniam declaratis: z
 d. reū ad restituendū mibi curatorio no
 mine p̄dicto p̄dictū fundū snialiter cō-
 dēctis: z p̄dēctatū zc. Probat vt. s.
C Snia z iuxta p̄dicti lib. formā p̄fc
 redaz tenores possunt faciliter ordiari
C Septuagesimus quartus libellus de
 actione tutele contraria: si curator
 suscipiat litē in defendendo.
C Coram vobis dño iudice mōtis p̄f.
 dicit z p̄ponit in iudicio. **P.** cōtra. **Ad.**
 curatorem talis adulti: q. dictus actor
 fuit tutor dicti adulti: dū erat pupill⁹: z
 ei⁹ tutela z administravit z in negocijs
 tutelarib⁹. x. lib. turoñ. ipendit. Unde
 cū tutela sit iaz finita: z dicit⁹ curator. d.
 adultū hic in iudicio non exhibeat: licz
 magis velit litē suscipere: agit dictus
 actor p̄tra dictū reū curatorio noie: vt
 sibi p̄dictas. x. lib. turo. reddat. Et pe-
 tit a vobis dicto dño iudice vt dictū cura-
 torem curatorio noie ad reddendūz di-
 cto actori p̄dictas. x. lib. turoñ. per
 vram sniam condemnctis. z cōdēctatū
 zc. Probat per iura superi⁹ allega-
 ta. z specialiter. ff. de adm. tu. l. j. §. i ab
 sentib⁹ aut adultis. ibi: dū dicit p̄tra cu-
 ratorem agendū zc. Item ex p̄dictis
 satis apparet: qualiter formet libellus
 contra curatorem suscipientem litē a
 dultū in alia actione personali. Item in
 actione in rem dicet ita. Ego petrus cō-
 queror de. **Ad.** curatorem talis adulti sui
 z dico q. d. adult⁹ possidet seu faculta-
 tem restituendūz talem fundū: ad me

iure dñij vel q. si p̄tinentē: vnde cū dicit⁹
 curator: nō exhibeat hic in iudicio dictū
 adultū: sed magis velit suscipere litē: a-
 go p̄tra cū: z peto a vobis dicto dño iu-
 dice: vt dictū fundum ad me pertinere
 iure dñij vel q. si per vestram sniam de-
 claretis z dictū curatorem: curatorio no-
 mine ad restituendū mibi p̄dictū fun-
 dū snialiter condēctis zc. Probat vt
 s. Semper aut in oib⁹ p̄dictis causis
 curator iurabit de calūnia: z etia z si mi-
 nor suscepit litē vt. **C.** de iurciur. pp
 calū. l. ij. §. qd observari. Sed de verita-
 te dicēda bene iurabit minor: si pars ad-
 uersa hoc regrat: non prout illud iura-
 mentum veritatis est vnum de capitu-
 lis iuramenti de calūnia. **C** Senten-
 tie iuxta p̄dicti libelli formam p̄feren-
 de tenor potest faciliter adaptari.
C Septuagesimus quintus libellus de
 pignoratitia actione directa.
C Corā vobis dño iudice mōtis p̄f.
 dicit z proponit i iudicio. **P.** p̄tra. **Ad.**
 q. cū dictus actor obligaret se penes. d.
 reū in. x. lib. turoñ. idē actor ipignora-
 vit z tradidit in pignore dicto reo p̄ di-
 ctis. x. lib. turoñ. qndam fundum situm
 i territorio castri noui: sic z sic p̄fōtatū
 Item dicit z p̄ponit q. dicit⁹ re⁹ tenuit
 sic p̄ duos annos p̄tinuos postea dictū
 fundū: z quolibet anno percepit exide
 fruct⁹ ad valorem. c. soli. turoñ. deductis
 expen⁹. Item dicit z proponit q. dictus
 re⁹ succidit quattuor arbores: scz quat-
 tuor amigdalares: q. erant in dicto fun-
 do: z intercessit eiusdem actoris: dictas
 q. tuor arbores non fuisse succisas: in. c.
 soli. turo. vnde cū dicto reo sit satisfactū
 de p̄dictis. x. lib. turoñ. quas dicit⁹ ac-
 tor ei debebat. s. facta computatiōe: seu
 expensatione p̄dictorū fructuū p̄ cum
 perceptorum: agit dictus actor contra

dictū reū et petit a vobis: dicto dño indi-
ce: vt dictū reū ad restituendū. d. actori
dictū fundū: necnon et in. c. soli. turo. in
qb^o dānificat^o fuit dict^o actor: pp predi-
ctas arbores succisas: dādis. d. act. et vt
cidē actori caueat q^o alias dolū vel cul-
pā in dicto fundo non cōmiserit p^oziam
sniam p^odēctis: et cōdēnatū ad p^odicta
iuris remedijs p^opellatis et c. Probat^o in
fili. de ac. §. actionū. et ti. qui. mo. re. con.
ob. §. si. ¶ **S**nie iuxta p^odicti libelli for-
mā p^oferende exēplū seq^o et ē tale. Cū
dict^o actor sufficiēter p^obauerit itētiōē
suam seu cōtēta in dicta petitione sua:
idcirco per sniam in his scriptis condē-
namus dictuz reum: vt dictū fundū. d.
actori restituat. Item p^odēnam^o eū in. c.
soli. turo. dādis dicto actori p^o dāno di-
ctaz quattuor arborū succisaz. Itē con-
dēnam^o eū: vt caueat. d. actori de dolo et
culpa: ne alias in dicto fundo dolū vel
culpā p^omiserit: nisi i predictis quattuor
arborib^o: et nihilomin^o p^odēnam^o eū in
c. soli. turo. dādis dicto actori p^o expen-
sis p^osentis cāc: cū idē actor delato sibi
a nobis iuramento inrauerit: taxatione
n^ora p^ocedente: se expendisse p^odictos
c. soli. turo. occasione p^osentis cause.
¶ **S**eptuagesimū sextus libellus de
pignoratitia actione contraria.
¶ **C**orā vobis dño iudice mōtis p^ossu
lani dicit et p^oponit i iudicio. P. p. Ad:
Qd^o dict^o re^o dedit in pignore dicto ac-
tori quēdā mulū pili albi: p. c. soli. turo.
in qb^o dict^o re^o erat dicto actori obliga-
tus. Itē q^o dict^o actor tenuit dictū mulū
per. xx. dies et q^olibz die expendit in ali-
mentis dicti muli. s. in p^olcis: bordco: et
aueia. xi. denarios turo. Quare agit
dict^o actor contra dictū reū: et petit a vo-
bis dicto dño iudice: vt dictū reū: ad dā-
dū dicto actor p^odictos. xx. soli. turo. ex

cā p^odictorū alimentorū: p^o p^oziam sniaz cō-
dēctis: et p^odēnatū et c. Probat^o. ff. de
pig. ac. l. si necessarias: i p^ou. et. C. e. l. cre-
ditor. i. si. et ar. ff. p^omo. l. i. reb^o. §. si. Cre-
ditor enī non debuit dictū mulū negligē-
re. vt illi. q. mo. re. §. ob. §. si. et. ff. de pig.
ac. l. elegāter. §. si rēdiderit. et seq. et. l. se.
et sic debuit mulū alimētare: nec enī po-
tuit de rēto viuere: sicut alias d^o de pu-
pillo. C. de ali. pu. p^ostā. l. j. §. si. Attamē
imputabit^o creditori: si nō locauit dictū
mulū ad fimū portādū: vel ad aquam
extrahēdū de puteo: si p^omode potuit fie-
ri. per. ll. supradictas. et ar. ff. e. l. vel mi-
uerfaz. S; si creditor^o sus fuisset mulo
ex p^ocessione debitoris: tūc creditor non
posset tales expēsas petere. ar. ff. cōmo.
l. in rebus. §. possunt et c. ¶ **S**nie iuxta
p^odicti libelli formā: p^oferende tenor
colligi potest facilliter ex p^omissis et c.

¶ **S**eptuagesimū septimus lib. de ac-
tione p^oscriptis verbis estimatoria
¶ **C**orā vobis dño iudice montis p^ossu
dicit et p^oponit i iudicio. P. contra. Ad.
q^o dict^o actor volens rēdere qudā librū
institutionū: cū apparatu ordinariorū: scri-
ptū in p^ogamentis bedulinis tradidit di-
cto reo dictū librū vendendū: et estima-
tū inter eos ad summā. c. lib. turo. Qua-
re agit dict^o actor p^o eū: et petit a vobis
dño iudice p^odicto vt dictū reū ad reddē-
dū. d. actori dictū librū incorruptū: aut
p^odictas. c. lib. turo. p^oziam sniam p^odē-
ctis et c. Probat^o in fili. de ac. §. actionū
et. ff. de estimato. ac. l. j. ff. de p^oscrip. ver.
l. si gratitā. §. j. ¶ **E**t ē notādū: q^o ad
hoc q^o actio p^odicta: q^o vocat^o p^oscrip.
verbis: vel estimatoria: q^o est bone fidei
competat et c^ogrunt plura. Primo q^o res
tradat^o. Secundo q^o tradat^o vendenda.
Itē q^o tradat^o habita mentione estima-
tionis rei q^o tradit^o: siue in genere: s; q^o

Summa hermanniana

restradatur vel eius estimatio: siue in specie: sed cum res estimat certo precio. cum traditur vendenda estimatur centum soli. turoñ. vt in predictis. ll.

C Septuagesimus octauus li. de actione prescriptis verbis ex pmutatōe.

C Corā vobis dñō iudice montis pef. dicit et proponit i iudicio. P. cōtra. **Ad.** qd cū dicit actor haberet instituta cū apparatu ordinario scripta in pgamenis bedulinis: et dicit reus haberet quendam librum scudoz: cuius apparatu colūbi: ipsi ouenerūt inter se de permutando dictos libros: vnde cū dicit actor dedit dicto reo dicta instituta: et dictus reus nollet dare dicto actori dictū librum scudoz: agit dicit actor contra dictū reū: et petit a vobis dicto dñō iudice: vt dictū reum ad dandū. d. actori predictū librum scudoz p viam sniam p dēctis. et p dēctatūz zc. Probat insti. de ac. §. actionuz. z. ff. de rez permut. l. ij. z. C. co. l. ex placito.

C Sententie predictorum libellorum possunt faciliter colligi ex premissis.

C Septuagesimus nonus libellus de petitione hereditatis.

C Corā vobis dñō iudice montis pef. dicit et proponit in iudicio. P. p. **Ad.** qd dicit reus tenet et possidet pro herede vel pro possessore hereditatē Johānis patris iaz defuncti: cuius iohannis dicit actor est heres ex asse: vnde cū dicit reus dicto actori dictā hereditatē restituere contradicat: agit ptra eū dicit actor vt sibi hereditatē restituat: et petit a vobis dicto dñō iudice: vt dictū actorem esse heredē dicti iohannis ex asse per verā sniam declaratis: et dictū reum: vt dicto actori predictam hereditatem restituat: snialiter condemnatis: et condemnatū ad restituendū iuris remedijs compellatis: petit etiā expensas occasio

ne presentis cāe factas: et protestat de faciendis: quas oēs declarabit suo loco et tpe: put fuerit rationis implorās restru offiñ dñe iudex in pdictis et predicta tangentib: put iuris est: vel de iure fuerit implorandū. Probat insti. de ac. §. actionum. z. ff. de peti. here. l. j. z. ij. z. iij. z. l. regulariter. **C** Snie iuxta predicti libelli formā pferende exēplū sequitur: et est tale. **C** Cū dicit actor sufficientē pbauerit intentionem suā: seu pnta i dicta petitione sua. Idcirco p nostram sniam in his scriptis declaram dictūz actorē esse heredē ex asse dicti iohannis patris iaz defuncti: et dictū reū: vt dicto actori pdictā hereditatē restituat cō dēnam cundē reū in. c. soli. turo. dādiz d. actori p expen. pntis cause: quos c. soli. turoñ. dicit actor delato ei a nobis iuramento taxatione nostra precedē. iurauit se expendisse occasione pntis cāe. Et q ita gnaliter: nulla re specificata possit ferri snia in petitione heredis. no. insti. d. ac. §. curare. z. C. de sen. que sine cer. quā. l. ij. z. credo qd esset melius qd res q in peti. here. veniunt: et ad qd sibi restituendū actor itēdit: fuissent in pcessu cāe specialiter declarate et probate: vt executio que fiet per offiñ iudicis esset magis prompta: alias oportebit i executione snie eas declarare: et probare eas reū habuisse: saltem tempore sententie late. nec credo qd debeat fieri executio in reb hereditatis: qd principaliter post sniam dictus reus incepit possidere. vt. ff. de peti. here. si quo tēpe et de peculio. l. qstū in prin. cū sibi: imo super illis esset formandū libellus de nouo. vt. ff. de excep. rei iu. l. si a te in pri. z. d. l. questum. §. is qui semel cum concor. **C** Octuagesimus libellus de bonoz possessoria hereditatis petitione.

Corā vobis dñō iudice montispeff. dicit et pponit i iudicio. P. s. ad. ad dñā maria de castello mutiois legitima vxor dicti actoris: pstante matrimonio inter eos decessit ab intestato: nullis parētib⁹ nullisq; libertis relictis: deficiente etiā oī agnatoz et cognatoz ab intestato vinentiū successiōe. Itē dicit et pponit dict⁹ actor: q ipse. j. tps legitimū agnouit corā iudice ppetente bonoz possessionē: vñ vir volens succedere vxori sue defuncte. Itē dicit et pponit: q dict⁹ re⁹ tenet et possidet p herede vel possesore hereditatē ac bona dictē vxoris sue defuncte. Quare agit dict⁹ actor: ptra dictū reū: et petit a vobis. d. dñō iudice: vt dictū actorē esse bonoz possessorum heredē dictē vxoris sue defuncte p riaz sniam declaretis: et dictū reū: vt dicto actori pdicta bona seu hereditatē dictē vxoris sue defuncte restituat snialiter pdenctis: et pdenatū rē. Probat insti. de ac. §. actionuz: et ff. de bo. poss. l. iij. §. bonoz: et q̄s ordo in bo. poss. l. iij. §. in prin. **C** Itē specialiter pbat pma pars libelli. s. quō vir succedit vxori. C. vñ vir et vxor. l. vna: et ff. c. l. j. **C** Itē scda pars libelli. s. q pdicta prima pos. j. certum tps: scz. j. c. dies vtilis debeat peti: et hodie sufficiat eā agnoscere corā iudice. Probat ff. de suc. edicto. l. j. §. si i tra. et C. q admi. ad bo. posses. pos. l. ij. et l. si. **C** Itē. iij. ps libelli. s. q re⁹ possidet rē. et q actor: petit se declarari bonoz possessorē heredē: nec est necesse res aliq̄s specificare i libello nec in snia nec fruct⁹ specialiter petere: cū sub vniuersali iudicio vtilis peti. here. veniat: apparet ex his que dicta sunt. s. in pcedenti libello: et faciat. ff. de bo. poss. her. peti. l. j. et ij. et iij. i pn. et de re. iu. l. ptoz. **C** Snic iuxta pdicti libelli formā p-

ferende exēplū seqtur et tale. Cū dict⁹ actor: sufficienter pbauerit itētiōē suā seu pntia i dicta petitione sua: Idcirco per sententiā in his scriptis declaram⁹ dictū actorē esse bonoz possessorē heredē dictē dñe marie vxoris sue defuncte pdenamusq; eundē reū vt bona et hereditatē pdictē marie iam defuncte dicto actori restituat rē. Recurrat ad ea que dicta sunt supra in pcedenti libello.

C Etuagesimus primus libel. de commissaria hereditatis petitione.

Corā vobis dñō iudice mōtispeff. dicit et proponit i iudicio. P. ptra. ad. q tū in sua vltima voluntate gainum heredē suū vniuersalē et vnicū sibi instituit et rogauit: et p fideicommissum: vt hereditatē suā restitueret. d. actori. Itē dicit et pponit dict⁹ actor: q dict⁹ gai⁹ heres instituit⁹ mortuo. d. initio sponte ademit hereditatē: et cam verbo dicto actori restituit: scz dicēdo. Me re hereditatē titij: quam rogat⁹ sum tibi restituere: tibi restituo: salua quarta trebellianica mihi debita. Item dicit et pponit: q dict⁹ actus. ad. possidet pro heredē vel possesore pdictam hereditatē ticianā. Quare agit dict⁹ actor: contra dictū reū: Et petit a vobis dicto dñō iudice: vt dictū actorem esse fideicommissariū heredem dicti titij defuncti pro trib⁹ partib⁹ hereditatis: ei⁹ per vram sniam declaretis et dictū. ad. reū: vt pdictas tres ptes hereditatis pro idiufo eidē actori restituat: snialiter pdenctis: et pdenatū rē. Probat insti. de ac. §. actionū: et dñi de iud. here. §. in primis: et §. pte rea et ff. de fideicō. here. peti. l. j. **C** Snic iuxta pdicti libelli formā pferende exēplū seqt: et est tale. Cū dict⁹ actor: sufficienter pbauerit intentionem suā: seu pntia i dicta petitione sua idcirco p nram sentē

Summa hermaniana

tiā in his scriptis pronūciam⁹ ⁊ declara
m⁹: dictū actorē esse fideicommissariū de
redē dicti tici⁹ testatoris p trib⁹ partib⁹
hereditatis p̄dictę: ⁊ vt dict⁹. **Ad**. re⁹ p̄
dictas tres partes hereditatis p indi
uiso dicto actori restituat. Et nihilomi
nus condemnā⁹. d. reum in. c. soli. tu
roñ. dandis dicto actori pro expensis.

C Octuagesimū secund⁹ lib. de actiōe
ex stipulatu p dote repetēda: vbi rē
cta agit sup dote restituēda p̄ heredē

C Corā vobis dñō iudice montispes.
dicit ⁊ pponit i iudicio marieta de cora
li p̄. **Ad**. q̄ cū dicta marieta actrix p̄xit
matrimoniu cū pōtio rabassa: ⁊ eidem
pōtio dedit in dote mille soli. turoñ. q̄s
eadē marieta stipulata fuit salte⁹ iuris
fictione sibi reddi a dicto pōtio: si casus
restitutionis dotis eueniret. Vñ cū casus
restitutionis p̄dictę dotis iā eueniret. f.
q̄ solutū est p̄dictū matrimoniu morte
dicti pōtij. ⁊ dict⁹. **Ad**. sit iā heres dicti
pōtij: agit dicta actrix i p̄ dictū reū: vt
dictos mille soli. turo. sibi reddat. ⁊ petit
a vobis dicto dñō iudice vt dictū reū ad
reddēdū dicto actori p̄dictos mille so
li. turo. p vram suam p̄dēctis: ⁊ p̄dē
natū tē. Probat insti. de ac. s. fuerat.
z. ff. so. ma. l. j. z. C. e. l. dotis actiōe. Et
regrit q̄ p̄dicta marieta sit emācipata:
vel q̄ pater su⁹ sit mortuus vel q̄ dos
sit aduenticia: alias si esset in potestate
patris: vel eēt dos p̄fecticia: agere pōt:
deuolūtate tñ filie vt. ff. so. ma. l. ij. i pñ.
z. s. j. l. titia. z. C. de coll. aut. qd locū hz
z de bonis que liberis. l. si. s. necessitate
z. s. nisi aut in vnū. cū concor. **C** Snie iux
ta p̄dicti lib. formā p̄ferende forma
poterit facilliter colligi ex premis.

C Octuagesimū tertius libellus de ac
tione ex stipulatu pro dote repeten
da constante matrimonio.

C Corā vob dñō iudice mōtis. dicit ⁊
pponit in iudicio. **Ad**argareta de latis
p̄. p̄. Lōbardi: q̄ ip̄a p̄traxit matrimo
niū cū dicto petro: ⁊ ei in dote dedit mil
le soli. quos eadē margareta stipulata
fuit: salte⁹ fictione iuris sibi reddi cū loc⁹
esset repetitiōi seu restituēdi p̄dictę do
tis. Vñ cū adhuc durer matrimoniu: i
ter eos: ⁊ sit locus restituēdi p̄dictę do
tis: p eo q̄ dict⁹. **Ad**. marit⁹ suus iā in
choauit male vt substantia sua: agit vi
cta actrix p̄tra dictū reū: vt sibi p̄dictos
mille solid. reddat: ⁊ petit a vobis dicto
dñō iudice: vt dictū reū ad reddēdū vi
cte actrici p̄dictos mille soli. tur. p vram
suam p̄dēctis: ⁊ p̄dēnatū tē. Probat
insti. de ac. s. fuerat. z. ff. so. mari. l. si cō
stare. in prin. z. C. de iure. do. l. vbi. z in
cor. de equa. do. s. illud. coll. vij. z. C. de
colla. aut. qd locum hz. **C** Snie iux
ta p̄dicti libelli formam p̄ferende for
ma potest: vt in p̄cedenti materia re
latum est: colligi facillē ex iam dictis.

C Octuagesimū quartus libellus de
actione rerum amotarum.

C Corā vobis dñō iudice mētis p̄ssul.
dicit ⁊ proponit i iudicio. **Ad**. p̄. **Ad**a
rieta de Corali: q̄ cū Pōtius Rabassa
marit⁹ legitim⁹ dicte **Ad**ariete quadā
gravi infirmitate detineret: ⁊ ip̄sa devi
ta ci⁹ desperaret ip̄sa dolo malo q̄ndā
asīnū pili nigri ipsi⁹ p̄dij de domo ci⁹
amouit p̄stare matrimonio: vñ cū dict⁹
Pōti⁹ ex dicta infirmitate decesserit: ⁊
dict⁹. **Ad**. actor: sit heres ci⁹: agit dictus
actor: p̄ dictā **Ad**arieta: vt sibi dictus a
sīnus restituat: ⁊ petit a vobis dicto dñō
iudice: vt dictū reū ad restituendū vi
ctū asīnū dicto actori p vram suam cō
demnetis: ⁊ cōdēnatū tē. vt in forma.
Probat ex quadam equitate: seu ex mē
te legis: ⁊ sic intelligit. ff. de ac. re. amo.

Est propter. §. si. in glo. et in l. rez qdem
in glo. et Azonem in summa sua eiusde
m. Item est notandum qd actio reru amo
ta et copetitur diuortij p illio res sunt a
morte et postea diuortiu secutus. vt. c. l. re
ru qdem. et c. l. ij. Diuortiu aut est repu
diu multum in scriptis scriptes testibz ad
bibitis seu rogatis scriptura. Res tuas
tibi habeto. vt. C. de repudijs. l. p. sensu.
et ff. c. l. ij. et l. nullu. Sed de iure cano
nico non hz locu tale diuortiu: qz quos
de? conuixit homo no separat. vt. xxij.
q. ij. c. quos de? conuixit. In conuicio
nibz aut seu matrimonijs canones sunt
seruandi et pualent legibz: et nota. in sti.
de nup. in pn. et ff. de p. cubinis. l. in con
cubinata. in fi. Et ideo qz tale diuortiu
non hz locu inter virum et vxorem: et sic
cessat inter eos directa actio rez amo
rum: scz qz cu dicta mariera desperaret
de vita dicti mariti sui: amouit dictu as
inu: et secuta fuit mors dicti mariti: et sic
solutu fuit matrimoniu morte mariti:
alias si marit? viueret: non hz locu hec
actio. vt. ff. rez amota et l. rerum qdem
Recte dz: qz cu ponti? marit? legitimus
qz alias non posset agi. ac. re. amo. vt. ff.
c. l. si p. cubina in pn. Item recte dz dolo
malo. pendet. n. hec actio qdammodo ex
furto. vt. ff. c. l. si mulier. in fi. et ideo i eo
fit pdenatio in solidu. vt. ff. de re iudi. l.
si rez. Item recte dz amouit l. n. sonat
noi ipsi? actiois. s. rez amotarū. Et ac
cipit large nom: amouere scz siue surri
puit siue subtraxit. vt. ff. c. l. si mulier in
pn. et l. nihil i pn. et l. rez qde siue clauit
vt. c. ti. et l. si p. cubina. §. j. siue comedit a
liqs res mariti: siue donauit: vel redidit
vel alia psumpsit vt co. ti. l. et io. §. j. Item
recte dz qz pstante matrimonio amouit
qz si post mortem mariti amouisset: non
hiet locu h actio nec et diceret dicta ma

rietam fecisse furtu ante aditam bere
ditatem: qz rei hereditarie nondu pos
selle non sit furtu. vt. ff. eo. l. contra. in
fi. et de cri. expi. bere. l. ij. in fi. Acc etia;
posset agi tuc contra euz crimine expi.
ber. vt. ff. eo. l. qui. vxor. et C. c. l. aduer
sus. Sed si post mortem mariti: et post
aditu hereditatem: et apprehensam pos
sillionem amouisset predictu asinu ip
sa faceret furtu. Et idem si constante ma
trimonio amouit: qz tuc ex noua contra
ctatione facta post ipsa faceret furtum:
et teneretur actio de furtu. vt. ff. de ac. re.
amo. l. et ideo in pn. Item recte: dicit
vnde cu dicit? ponti? decesserit: qz si vi
ueret. non posset agi hac actione: vt ap
paret ex supradictis: licet videat contra
ff. c. l. si mulier. in pn. vbi dz: qz etiam
si conualuerit iure danda est predicta a
ctio. vt. l. is. Sed vbi diuertit vxor a viro
qd diuortiu non hz bodie locu: vt dictu
est: et sic in ista vtili: ad hoc q actor obti
neat: vel actio locu habeat: oportz qz di
cta mariera fuerit vera vxor: et qz mor
tis causa dolo malo amouerit dictu asinum
constante matrimonio: et qz solutum sit
postea matrimonium morte mariti.

¶ Sine. j. iuxta predicti libelli forma
proferende exemplū segt et est tale. Cu
dicit? actor sufficienter probauerit inten
tionē suā seu pēta i dicta petitione sua.
Ideo cognāz siniaz in his scriptis pde
nam? dictaz mariera ad restituendū. d.
a sinū. d. actor: et nihilomin? pdenam?
eā in. xx. sol. tur. oadis. d. actori p expē
sis et c. Item si dicta mariera non restituat
postea dictu asinu: locus erit iuramen
to in litem: et sic hec actio hz naturā ar
bitrarie actionis. vt. ff. de ac. re. amo. l.
sicuz dos. et tuc ferri poterit talis alias
sentētia. ¶ Sine. ij. iuxta pdicti libelli
forma; proferende exēplū segtur: et est

Summa herma inlana

tale. **C**uz dicta maricta non restituerit iuxta tenorem nre sententie. j. dictū asinū dicto. **A**B. z delato a nobis iuramento in litē. d. **A**B. ipse iuraverit ad sancta dei euangelia p. cū tacta: taxatione nra pcedente: se nolle pdictū asinū non fuisse sibi restitūtū. p. xxxv. sol. turo. Idcirco p nostram sniam in his scriptis condemnamus dictam marictam in predictis. xxxv. sol. turo. dandis. d. **A**B. zc.

Cetua gesimus quintus libellus de actione ad exhibendum.

Corā vobis dñō iudice mōris pef. dicit z proponit in iudicio. p. cōtra. **A**B. Qd dictus reus possidet seu tenet z ad exhibendū bodie facultatem bz quendam codicē scriptū in pgamenis hedu linis: cū apparatu ordinario: quē dict⁹ actor exhiberi in publicū corā vobis dicit sua interesse p eo qz ipsum vt luū vēdicare intēdit. Quare agit dict⁹ actor p dictū reū: vt sibi dictū codicē exhibeat. Et petit a vobis dicto dñō iudice: vt dictū reū ad exhibendū dicto actori in publicū corā vobis dictū codicem p vestrā sniam condemnētis z condemnatū zc. Probat in sti. de ac. §. pterea quasda actiones. **C**Snic. j. iuxta predicti libelli formam proferende exēplū segtur: z est tale. Cū dict⁹ actor sufficienter probaverit intentionem suam: seu cōtentā i dicta petitiōe sua. Idcirco p nram sententiā in his scriptis condemnā⁹ pdictū reum: vt in publicū corā nobis exhibeat dictū codicē. Et nihilomin⁹ condemnāmus eū in expensis zc. Et est notandū qz dict⁹ re⁹ dz exhibere dictū codicem in pendijs z periculo actoris. ff. ad exhibi. l. sed z si hereditas. §. j. nisi reus dolo malo codicem exhibendo transulerit alibi: qz tunc suis impendijs z periculo debebit codicem in loco iudicij exhibere

ff. ad exhibi. in. l. allegata. §. interdū. Itēz est notandū: qz si constet qre⁹ dolo malo nolit codicē exhibere ferat alia sniaz: z condemnabit in qrtū actor ipse iuraverit in litem. ff. ad exhibi. l. iij. §. j. z ff. de in litem iuran. l. in actiones. **C**Sententie. ij. iuxta predicti libelli formam proferende exemplū sequitur z est tale. Cum constet nobis dolo z calliditate **A**B. rei esse factū: quomin⁹ dictū codicē exhibeat dicto actori iuxta tenorem nre prime sententie: z delato a nobis iuramento in litē dicto actori: idē actor taxatione nostra pcedēte iuraverit se nolle dictū codicem non fuisse sibi exhibitum p. xx. lib. turoñ. Idcirco p nostrā sniaz in his scriptis condemnā⁹ dictū reū in predictis. xx. lib. turoñ. dandis dicto actori zc. Et est notandū: qz actio ad exhibendū: z actio ad quē ipsa est preparatoria possunt insimul in eodem libello intēdari seu pponi. attamē. cā exhibitio nis prius tractabit z terminabit: vt. C. de exhibi. l. si. z ibi no. z ff. e. l. j. Et tunc si actor velit vtrāqz insimul pponere: formabit libellus vt. §. format⁹ est: z subiūget qd segt. Quo codicē exhibito petit idē actor a vobis dñō iudice predicto: vt dictū codicē ad eū pnerire iure dñij vel qsi p vīaz sniam declarētis: z dictū reū vt dictū codicem dicto actori restituat sententialiter condemnētis: z condemnatū zc. Sed videt qz ille due actiones non possint pponi insimul in eodem libello: vt. ff. de positi. l. penult. z de pecu. l. depositi. circa priu. z ad exhibi. l. iij. §. est autem. Et ibi nota. z de interro. ac. l. j. circa princ. Sed est dicendum qz non debent nec possunt insimul proponi vt de eis insimul cognoscat: z eodem modo querela in offi. testa. z peti. heredi. in eodem libello intēdari. scilicet peto testa.

mentū rūpt: qz inofficiosum: et co rupto
peto me declarari heredem: et reum con
demnari: vt mibi hereditatem restituat
et. vt. ff. de inoffi. testa. l. qui. de inoffi.
cioso. Sic et in casu nostro possum dice
re: peto mibi codicem exhiberi: quo ex
bibito: peto cum declarari et. de hoc in
spe. de actio. seu peti. §. ij. ver. et no. qv
datur dicere. et in ti. de iudi. §. ultimo et
de causa posselli. et proprie. §. notandū
igit. ver. alie. et. vt ibi colligitur.

Et ut ageit mustellus libellus de ac
tione arbitria de eo quod certo loco.

Corā vobis dño iudice montispes.
dicit et proponit in iudicio. P. p. Ad. q.
cū dicti actor et reus essent in montepes.
dicti reus promissit per stipulationem se
daturū. Parisius dicto actori. c. lib. tu
ron. Unde cum dicti reus potuerit perue
nisse Parisius: et etiam fuerit in mora
soluendi ibi predictas. c. lib. turoñ. et ba
bita ratione damni qd emerit: et lucrī
qd cessauit: interfit dicti actoris in. xx.
lib. turoñ. qz predictas. c. lib. turoñ. non
fuerūt solute Parisi: agit dicti actor p
dictū reū: vt sibi predictas. c. li. tur. pro
sorte: et. xx. lib. turo. pro interesse suo det
et soluat. Et petit a vobis dicto dño iu
dice: vt dictū reū ad dandū dicto actori
predictas. c. lib. promissas: et predictas
xx. lib. turoñ. pro interesse suo: predicto
per viam suam condemnatis: et condē
natū ad dandū iuris remedijs compel
latis et. Probat in si. de ac. §. p. circa.

Et sic iuxta predicti libelli formam
proferende exemplū seqt et est tale. Cū
dicti actor sufficienter probauerit inten
tionem suam seu contenta in dicta peti
tione sua. Idcirco per nostraz sententiā
in his scriptis condemnā. d. reus: in
predictis c. lib. turoñ. in dicta petitione
contentis: dandis dicto actori. Item in

xx. lib. turoñ. dandis dicto actori pro in
teresse seu damno quod emerit: et lucrī
qd cessauit propter morā dicti rei babi
tam in soluendo: Et nihilomin⁹ condē
nam⁹ dictū reū in. c. soli. turoñ. dandis
dicto actori pro expēis qz fecit occasio
ne presentis cause. Itē si reus probauerit
aliqđ interesse suū prout potest esse de
natura actiois arbitria: de eo qd cer
to loco: si veritas sic se habuerit: poterit
ferri talis sententia. **E**t sic secūde iuxta
predicti libelli formam proferende exem
plū seqt et est tale. Cū dicti actor sufficiē
ter probauerit intentionem suam seu cō
tenta in dicta petitione sua. Idcirco p
niam suam i his scriptis pdenam⁹ di
ctū reū in predictis. c. lib. turoñ. in dicta
petitione sua contentis: dandis dicto ac
tori pro sorte sibi promissa. Et licet dicti
actor probauerit sua interesse ratione
damni qd emerit: in. x. lib. turoñ. et ra
tione lucrī cessantis in alijs. x. lib. turo.
qz tamen reus probauit sua interesse sol
uendo predictas. c. lib. turoñ. pon⁹ Pa
risius qz in montepessu. in. c. soli turoñ.
qz ipse caret pecunia in montepessu. nec
potest ibi inuenire. c. lib. turoñ. ex causa
mutui nisi oct. c. soli. turoñ. pro suris
Idcirco interesse actoris vsqz ad currē
tem quantitatem compensantes condē
namus dictū reū in. xv. li. turoñ. dan
dis dicto actori pro interesse suo: et in re
sidualis. c. soli. turoñ. de. xx. lib. turoñ.
pro interesse: p dictuz actorem petitis et
probat: dictū reū absolutum⁹: et nibilo
minus condemnāmus dictū reus in. c.
soli. turoñ. dandis dicto actori pro ex
pensis et. Probat qz actor possit recu
perare sibi debitū predictū in mōtepes
sulano. ff. de eo quod certo loco. l. j. vi
debat enim quodammodo: qz alibi nō
possit exigi nisi Parisius: quoniam: bi

fuerat conuentu. Itē index habens oeu
pre oculis: videns qd re non potest sol
uere in montepell. z de facili potest sol
uere Parisi: poterit ita ferre sua sniaz
¶ Tertia snia iuxta predicti libelli for
mam pferenda: cu exemplū segē: z ē
tale. Cū dicit actor sufficienter pbaue
rit intentionem suam seu pēta in dicta
petitione sua: scz sibi deberi adicio reo
c. lib. turoñ. pro sorte: z. x. lib. turoñ. pro
interesse lucri cessantis: attamen cū cō
stet nobis dictum reum non habere hic
vnde possit soluere: nec inueniret hic q
sibi mutaret pecunias sub vsuris: cū
non sint ibi iudei mutuantes vt solent:
z etiaz non sint hic ebulliani alig q ve
lint vsurariā prauitatē exercere: z con
stet nobis dictū reū de facili posse solue
re parius predictas. c. z. xx. lib. turoñ.
Adcirco p nostram sententiā in his scri
ptis dictū reū absolui: ab obseruatio
ne iudicij: z condemnā: cū: vt caueat
se soluturum dicto actori predictas. c. z.
xx. lib. turoñ. Parisi: vbi se soluturū pro
miserit: z nihilomin⁹ condemnā: eum
in. c. sol. turoñ. dandis dicto actori pro
pro expensis zc. Probatut de absolu
tione ab obseruatione iudicij: z de cau
tione predicta pēstauda. ff. de eo qd cer
to loco. l. qd si ephefi. §. j. Si autem in
dex habens oeu ante oculos videns qd
reus non potest hic soluere: vt dictum
est: videns etiam q actor possit adhuc
commode z vtiliter. Parisi: emere mer
ces: per eum ibi emere solitas: qz forte
adhuc nūdine durant z durare debēt
alig ex cā p sufficiēs tēp: ita q actor in
mercib: si eas emat: pōt in eis forte pl⁹
solito lucrari: ferretalem sententiā.
¶ Quarta snia iuxta pdicti libelli for
mā pferenda: cū ei⁹ exēplo segē talis.
Cū dicit actor sufficienter pbaueat in
tentionem suā: seu pēta in dicta petitiō
ne sua: attamen pōt nobis dictū reum
non hic hic vnde possit soluere: z Pa
risi: esse ibi facile soluere. Adcirco per
nostram sniaz in his scriptis. o. reū absol
ui: ab obseruatioe iudicij: et cū pōt
nobis. o. actorē posse adhuc de pēntie
mere Parisi: merces pēu ibi emi solitas
de qb⁹ qrit: z lucrari cū eis more solito
idcirco. o. reū absolui: a pōtatione. x.
lib. turoñ. p interesse rōne lucri cessantis
in. o. pōtatione p dictū actorē petita: z
pōtēnam cūde rex: vt caueat se solutur
rū Parisi: tali die predicto actori predi
ctas. c. lib. pro sorte: z. x. lib. turoñ. p in
teresse iudicij: qd emet sit zc. Probat
ff. de eo qd certo loco. l. quod si ephefi.
¶ Quia agimus septimus libellus de
actione. l. a quiliē noxali.
¶ Corā vobis dñō iudice montispes.
dicit z proponit in iudicio. P. p. Ad. q
Sticb⁹ niger seru⁹ dicti. Ad. p. iuriā z
occidit qndā asinū pili albi: ad dictū ac
torē iure dñy pūteim: quē renebat ad
portandū finū z ligna valentem coi ex
timatione. xxx. sol. turoñ. in eo anno re
tro. Quare agut dict⁹ actor contra dictū
reum possessorē dicti serui Sticbi in
predictis. xxx. solidis turoñ. dandis di
cto actori: vel in duplū: scilicet in. lx. so
lidis turoñ. si idem re⁹ negauerit di
ctum asinū per. dixitū seruū Sti
cbū fuisse occisum: per vestrā sniam
condemnetis: z condemnatū zc. Probat
insti. de ac. §. p. terea qsdam. Predict⁹
libell⁹ format⁹ est super actione. l. a qui
lie capite primo: de quo dictū est. s. suo
loco: scz. l. viij. l. hic tamē est format⁹ p
ut agit noxaliter: Et sic ē arbitraria ac
tio: pro eo qz index hz arbitrariā. Ad.
dando seruū pro noxa possit selibera
rare a pōtatione damni dati: quod est

tentionem suā: seu pēta in dicta petitiō
ne sua: attamen pōt nobis dictū reum
non hic hic vnde possit soluere: z Pa
risi: esse ibi facile soluere. Adcirco per
nostram sniaz in his scriptis. o. reū absol
ui: ab obseruatioe iudicij: et cū pōt
nobis. o. actorē posse adhuc de pēntie
mere Parisi: merces pēu ibi emi solitas
de qb⁹ qrit: z lucrari cū eis more solito
idcirco. o. reū absolui: a pōtatione. x.
lib. turoñ. p interesse rōne lucri cessantis
in. o. pōtatione p dictū actorē petita: z
pōtēnam cūde rex: vt caueat se solutur
rū Parisi: tali die predicto actori predi
ctas. c. lib. pro sorte: z. x. lib. turoñ. p in
teresse iudicij: qd emet sit zc. Probat
ff. de eo qd certo loco. l. quod si ephefi.
¶ Quia agimus septimus libellus de
actione. l. a quiliē noxali.
¶ Corā vobis dñō iudice montispes.
dicit z proponit in iudicio. P. p. Ad. q
Sticb⁹ niger seru⁹ dicti. Ad. p. iuriā z
occidit qndā asinū pili albi: ad dictū ac
torē iure dñy pūteim: quē renebat ad
portandū finū z ligna valentem coi ex
timatione. xxx. sol. turoñ. in eo anno re
tro. Quare agut dict⁹ actor contra dictū
reum possessorē dicti serui Sticbi in
predictis. xxx. solidis turoñ. dandis di
cto actori: vel in duplū: scilicet in. lx. so
lidis turoñ. si idem re⁹ negauerit di
ctum asinū per. dixitū seruū Sti
cbū fuisse occisum: per vestrā sniam
condemnetis: z condemnatū zc. Probat
insti. de ac. §. p. terea qsdam. Predict⁹
libell⁹ format⁹ est super actione. l. a qui
lie capite primo: de quo dictū est. s. suo
loco: scz. l. viij. l. hic tamē est format⁹ p
ut agit noxaliter: Et sic ē arbitraria ac
tio: pro eo qz index hz arbitrariā. Ad.
dando seruū pro noxa possit selibera
rare a pōtatione damni dati: quod est

regulare in noxalib⁹ actionib⁹: vt. ff. de noxa. l. j. et insti. co. circa pn. Si tñ scie te dño et non veritate: cū id verare potuit seru⁹ occidit asinū dñs tenebit in solidū sine noxe deductione: vt. ff. de nox. l. ij. in pn. et l. in delictis i pn. Idē est si dñs neget falso se posse seruū exhibere vel dolo fecit quomin⁹ ipm exhibere posset vt. ff. si ex nox. cau. aga. l. ij. §. sin vō falso. Itē notandū: qd nō ē necesse facere mentionē in libello de seruo dādo p noxa: qz qñ seru⁹ deliquit ignorante dño: vel sciente et prohibēte: si dñs fuerit pdcu natus: ipse bz facultatē a lege: qd anteqd conueniat actōe iudicati post quattuor menses potest se liberare dādo seruū pro noxa. vt. ff. de re. iudi. l. miles. §. de cem: et de peti. bere. item veniūt. §. item necesse: sed non post iudiciū acceptū in actōe iudicati: vt ibi. Itē ē notandū qd si actor habuit coriū asini: valens. v. soli. turoñ. tñc illi. v. soli. deducēt de extimāone dicti asini. f. de predictis. xxx. soli. turo. vt ar. ff. de condi. fur. l. si seru⁹ §. boue surrepto. Item est notandū qd licet actio legis aglie sit psonalis: attamen qz est noxalis: ipsa est quodāmodo in re scripta: vt. ff. co. l. si seru⁹. Noxa enim caput sequit^r: vt insti. de nox. §. omnes et. C. e. l. j. cum suis concordan. **C** Sine iuxta predicti libelli formam proferende exemplū seqt^r et est tale. Cū dict⁹ actor sufficiēter probauerit inuētiōnem suam seu contenta in dicta petitiō sua: et cū dict⁹ re⁹ negaret dictū seruū stichū occidisse dictū asinum: et ipso in sua inficiatione pssistente: dict⁹ actor cū puicerit p testes idoneos: pstat qd nobis dictū actorem habuisse coriū dicti asini: valens. v. soli. turoñ. Idcirco p sniam i his scriptis declaram⁹ dictū reū in dupli. xxv. soli. turoñ. f. in l. soli. turo. dan

dis dicto actori de pdictis. xxx. soli. turo. in dicta petitione pētis. Et nihilomin⁹ pdenam⁹. d. reū in. xx. soli. turo. dādis d. actori p expensis et. **E**t est notā dū: qd ex noxali cā: si seru⁹ nō exhibeat in iudicio: vel non sit q cū defendat: fit missio in possessionē ei⁹ ex decreto iudicis: vt. ff. si ex nox. cau. aga. l. ij. in fi.

C Octuagesimus octauus libellus de actione de dolo.

C Lorā vobis dño iudice montis pss. dicit et proponit i iudicio. P. ptra. Ad. qd cū dict⁹ actor nō hiet ppositū vendē dī libū suū decretaliū: cū apparatu oz dinario in pgamenis bedulinis scriptū dict⁹ re⁹ induxit cū dolo malo: vt ei dictū libū sic dolo induct⁹ dict⁹ actor: vēdidit et tradidit dicto reo pco. x. libraz turo. qd inde habuit et pcepit p pccio dī cti libri. Quare agit dict⁹ actor: qd dictuz reū: vt sibi dictū libū restituat. Et petit a vobis dicto dño iudice: vt dictū reum ad restituendū dicto actori pdictū libū p riam sniam pdenetis: et pdenatū et. Probat insti. de ac. §. pteca qsdā: et in casu nri libelli posset agi. cōdi. indebiti. Concurrūt enī actio de dolo: et pdi. in de. vt no. ff. de dolo. l. et elegāter. in pñ. et no. dñs l. 30. in summa sua. Et in casu nostro licet pcludat ad restituendū libū pdictū: magistū ppric videret de bere agi ad dandū: seu ad reddendū: si liber ille fuit illius actoris: qz tradendo trāslatū fuit diuini in dolosum: vt no. ff. de dolo. l. et elegāter: in prin. et. C. de suffra. l. vna. S; hoc nō obstat: ppetēter potest hic agi actione de dolo ad restituendū. ff. de dolo. l. ad restituendū. ff. de dolo. l. si plures in prin. et l. arbitrio in prin. Verbū enim restituere: nēdum adaptat ad rem mēā: vt cū ego actione in rem qd reddi seu effici mēā: vt in ac

§. iij

Summa hermanniana

tionem qd me. cau. potest agi ad reddendum: et ad retrahendum: vel ad restituendum: ut colligit. ff. qd me. cau. l. putat in prin. et. §. ex hoc edicto. et. l. si cu exceptio ne. §. l. arbitrium: in prin. et. C. e. l. ij. et. l. si parum. Et cu omium fuit translatu in metu inferentem: qz voluntas coacta est voluntas: ut. ff. co. l. si mulier. §. si metu. cu concor. ¶ Sine iuxta pdicti libelli formam pferende exemplū seqt: et est tale. Cuius dicitur actor sufficienter pbauerit intentionem suam: seu pteia i. d. petitione sua Idcirco pntam suam i his scriptis pdenam dictu reu: ut dictu libru decretaliu dicto actori restituat. et nihilominus pdenam d. reu in. xl. soli. turoñ. dandis dicto actori p expensis et. Si at re non vult dolo libru restituere: vel dolo fecit quominus possit eu restituere: tunc condemnabit in qtu in lite iurabit p actore: ut seqtur. ¶ Secunda snia iuxta pdicti libelli formam pferenda: seqt et est talis. Cuius pter nobis dolo malo dicit rei factu esse: quominus dictu libru restituat: et delato a nobis iuramento in lite. d. actori idem actor taxatione nostra pcedente iurauerit se nolle dictum librum sibi restitutum: non fuisse pro. xv. lib. turoñ. Idcirco per sententiam in his scriptis condemnamus dictu reu in predictis. xv. lib. turoñ. dandis dicto actori et. Probat. ff. de dolo. l. arbitrio in pn. et de in lite iur. videam. §. iurare: post iuramentu vel ante potest iudex taxare: ut no. C. e. l. ij. ¶ Octuagesimus nonus libellus de actione ex lege: q pre donata copetir. ¶ Cora vobis dno iudice montispef. dicit et proponit in iudicio. P. p. Ad. q dicit re donauit ex ea liberalitatis dicto actori quendam fundu sitū in territorio celledenue: sic et sic pfrontatu: vñ cu dicit re nondū tradiderit dictu fundu

donatu dicto actori: agit dicitur actor contra eu: ut sibi dictu fundu tradat. Et petit a vobis dicto dno iudice: ut dictu reu ad tradendum dicto actori dictu fundum per vestram sententiam condemnatis: et condemnatum et. Probat. insti. de ac. §. si. ver. sed et si quis cum parente. et insti. de dona. §. proficiuntur. et. C. e. l. si quis argen. §. si. ¶ Sententia iuxta predicti libelli formam pferende forma potest faciliter ordinari.

¶ Nonagesimus libellus de actione de pauperie.

¶ Cora vobis dno iudice montispef. dicit et proponit in iudicio. P. p. Ad. q muli dicti rei: cuius pilus est albus: occidit feritate sua commor quendam porcū colore brunio et nigro pedassatu: ad dictu actorem iure domini pertinentem: et communi extimatione. xx. sol. turoñ. valentem: qre agit dicitur actor contra dictu reu dicti muli possessorem ut sibi pdictos. xx. sol. turoñ. det et soluat in emendam dicti porci: Et petit a vobis dicto dno iudice: ut dictu reu possessorem dicti muli ad dadu dicto actori predictos. xx. sol. turoñ. per vestram sententiam condemnatis: et condemnatu et. Probat. insti. si quadrupes pau. sc. dicat in pn. et. ¶ Sententia iuxta predicti libelli formam pferende exemplū seqtur: et est tale. Cuius dicitur actor sufficienter probauerit intentionem suam: seu contenta in dicta petitione sua. Idcirco per sententiam in his scriptis condemnamus dictu reu in predictis. xx. solidis turoñ. in dicta petitione contentis dandis et soluendis dicto actori et.

¶ Nonagesimus primus libellus de actione in factu ex edicto quoz bonoz.

¶ Cora vobis dno iudice montispef. dicit et proponit in iudicio. P. p. Ad. q

Titius pater dicti actoris decessit: con-
dicto testamento: in quo Sempronius si-
bi heredem instituit et dictum actorem filium
suum preterijt. Item dicit et pponit dictus
actor: quod .j. tempus legitimus: et contra iudicem
competente agnovit bonorum possessionem
contra tabulas predicti Titij patris sui: et
sic rescissum seu ruptum est predictum testa-
mentum: seu predictae tabulae per bonorum
possessionem contra tabulas: unde cum dictus **Ab.**
possideat pro herede vel possessore bo-
na: seu res corporales quae fuerunt dicti Ti-
tij dum is moreretur et dictus actor nodum ade-
ptus fuerit possessionem predictorum bonorum
agitur dictus actor contra dictum **Ab.** et
petit a vobis dicto domino iudice: ut dictus
reus ad restituendum dicto actori bona seu
res corporales: quae et quas dictus reus possidet: quae
fuerunt dicti Titij patris sui dum moreretur
per viam suam condemnatus: et condemnatum
et. Probatur insti. de interdictis. §. adpi-
scende. **C**um iuxta predicti libelli for-
mam proferende exemplum sequitur et est ta-
le. Cum dictus actor sufficienter probave-
rit intentionem suam: seu contenta in
dicta petitione sua. Idcirco per nostras
sententias in his scriptis condemnamus
dictum reum: ut res hereditarias corporales:
quae fuerunt dicti Titij patris sui: seu pos-
sessionum earum dicto actori restituantur
et. **C**um generaliter formatus fuit libellus:
et generaliter sententia: scilicet nulla re
specificata quia universale iudicium est
interdictum quorum bonorum ut. ff.
quorum bonorum. l. ij.

Cum nonagesimus secundus libellus de
actione in factum: ex interdicto uti
possidetis.

Coram vobis domino iudice motis pes-
dit et pponit in iudicio. **P.** contra **Ab.**
quod cum dictus actor tenet et possidet quen-
dam fundum: situm in territorio celle noue:

sic et sic confrontatum quem fundum di-
ctus reus contendit se possidere: et turbat
dictum actorem in sua possessione: non permi-
tendo cum pacifice uti sua possessione di-
cti fundi: unde cum id non debeat fieri ei qui
possidet: agit dictus actor contra dictum
reum: et petit a vobis dicto domino iudice: ut
eundem actorem esse potiorum in possessione
dicti fundi per viam sententiam pronun-
ciatis: et predictum reum: ut predictum actorem
in possessione predicta non perturbet: seu
ei ut in predicta possessione non faciat
sententialiter condemnatus. Et cum inter
sit dicti actoris: se non fuisse turbatum per
dictum reum in predicta possessione i. xx. sol.
turo. petit dictum reum: sibi in predictis. xx.
solid. turo. condemnari: et ad predicta
iuris remedijs compelli et. Probatur
insti. de interdic. §. retinende. **C**um
sententia iuxta predicti libelli formam pro-
ferende exemplum sequitur et est tale.
Cum dictus **P.** qui libellum tradit:
non probaverit sufficienter intentionem
suam seu contenta in dicta petitione sua.
Idcirco per nostram sententiam in his scri-
ptis dictum **Ab.** absolvimus a dicta peti-
tione et contentis in ea. Item cum dictus **Ab.**
probaverit se possidere dictum fundum. Id-
circo pronunciamus eum esse potiorum in pos-
sessione dicti fundi. Et nihilominus
quod iudicium uti possidetis: est duplex: et pa-
ris utriusque litigatoris conditionis est:
condemnamus dictum petrum: ut dictum
Ab. in possessione sua dicti fundi non
perturbet: quod dictus **Ab.** probavit sua
interesse in. x. solidis turo. quia fuit tur-
batus a dicto petro in predicta posses-
sione condemnamus dictum petrum in
predictis decem solidis turonensibus. dandis
dicto martino pro interesse suo predicto
Et nihilominus condemnamus dictum
petrum in. c. soli. turonensibus. dandis dicto

§. iij

Summa hermāniana

Ad. pro expensis etc. Si autem nec. **Id.** q. tradidit libellū: nec. **Ad.** contendens se possidere probauerit se possidere: q. forte constat ex actis utrumq. esse colonum dicti fundi. et ita nullus eorum possidet: ut ff. de usuris. l. non solū. §. j. in fi. tūc neuter obtinebit in utro. pos. scz q. nulli eorum adiudicabit possessio petri tūc condemnabitur in expens. q. ipse vocauit in ius **Ad.** ar. ff. de indi. l. in istis tribus: in fi. et si q. dru. pau. sc. di. l. j. §. cū arictes. **Itē** si petrus q. tradidit libellū: probauerit se possedisse tpe litis conte. tū ipsius tūc possedisse vi ab aduersario. **Ad.** q. et tūc neuter obtinebit. **Id.** nō: q. vi ab aduersario possedit. **Ad.** non: q. non possedit tūc: ut in l. de interd. §. hodie. **P.** tūc dem nabit in expens. ut in pcedenti casu dictū est. **Itē** si. **P.** q. tradidit libellū: non possedit: et. **Ad.** licet possideat tpe litis contest. possedit tū vi ab aduersario petro: q. et tūc neuter obtinebit: nec iudicabit potior in possessione: q. et ille tūc possedit vi ab aduersario petro. **Petrus** tūc cōdenabit in expens. q. ille puocauit ad iudiciū: ut dictū est: et ille cū debuisset expirari ex interdicto vnde vi: tūc expulsus a possessione: agit tūc possidens p. interdictū vi pos. et ita inepte agit: poterit tū adaptā redire scz ad interdictū vñ. vi. ff. si melior f. al. di. l. j. §. ij. sic ille qui agit rei vēdicatione: et succūbit redit ad publicianā licet videat sibi contrariū: q. et illud est diuersis tēporib. ut no. ff. de cū. l. minor. §. j. **¶** Secūda sūe iuxta p. dicti libelli formam pferenda seqt talis **Lū** dict. **P.** q. libellū p. dictū obtulit: nō probauerit se possedisse dictū fundū tpe litis contestate. **Ad.** de iure p. sniam in his scriptis dictū reū absolui a dicta petitione et cōtentis in ea. **Itē** cū dict. **Ad.** contendens se possedisse dictū fundū

intēdens obtineri in cā p. senti sup. interdicto vi possidetis: l. j. probauerit se possedisse actus: q. pstat ex actis p. sentis cāe ipz possedisse tpe litis contestate vi ab aduersario petro. **Ad.** de iure p. eandē sniam p. nūciam p. dictā possessionē tāq. vñ. lentā non debere ei p. ficere i. interdicto. et dictū petrū absolui a dicta petitione. **Ad.** et sic neutra partē sup. interdicto vi possidetis alteri p. denam. **Itē** amē q. petrus libellū p. dictū tradidit: et ad iudiciū. **Ad.** aduersariū suū vocauit p. denamus cūcū petrū in. l. soli. turo. dādis dicto. **Ad.** p. expensis. **Probat** q. neuter debeat obtinere insti. de interdictis. §. hodie. **Itē** q. petrus q. libellū tradidit debeat absolui ab intēione. **Ad.** p. bat q. interdictū vi. pos. est duplex: et vtriusq. liti gantiū tā rei q. actoris vicē sustinet: ut in l. c. §. duplicia et fi. **Ad.** p. bat sc. possidere: non vi: nō clā: nec p. cario ab aduersario. ipse p. nūciaret potior in possessione: et p. q. libellū tradidit fuisset cōdemmand. ut dictū. **Ad.** non turbaret in possessione sua dicti fundi: ut appareret ex superiorib. ergo in hoc casu dict. petrus est absolucnd. q. contrariū eadez ratio est p. contrariū ut insti. de ac. §. tpe et ff. de re iudi. l. iij. **Itē** q. par est p. ditio vtriusq. litigatoris ut insti. de interd. ctis. §. duplicia. **¶** Nulla autem predictarum sententiarū mandabit executioni: q. nulla eaz habet aliqd. ius: qd. executionem possit b. enisi sententia expens. **¶** Non age sūm iustitias libellus de actione in factū ex interdicto vnde vi. **¶** Corā vob. dñio iudice mōtis p. di. cit et proponit in iudicio. **P.** s. **Ad.** q. cum dict. actor possideret quendā domū sitā in monte p. s. vocatam porticiū de utriusq. dict. reus p. ym atrocem expulit dictū actorem de possessione dictē do

mus. Quare agit dict⁹ actor contra dictū reū. Et petit a vobis dicto dño indi-
ce: vt dictū reū ad restituendū possessio-
nem dicte dom⁹: et ad restituendū etiam;
mobilia q̄ ibi habebat dict⁹ actor: dñi ex-
pellebat: et ibi remanserūt. Nec non et
in oī cā dñi: qđ pp predictam expulsio-
nem sensit seu sustinuit: p vestra sñia;
p̄demnetis: et p̄denatur; et c. ad predicta
iuris remedijs compellatis: petit etiam
expensas occasione presentis cāe factas
de faciendisq; p̄testat: q̄s oēs in p̄ces-
su cāe suo loco et tpe prout de iure fuerit
declarabit: implozans dñe iudex vñm
offm̄ in oib⁹: in qb⁹ circa presentē cām
est: vel de iure fuerit implozandū. Pro-
bat insti. de interdictis. §. recuperande.
C Sñie iuxta p̄dicti libelli: formā p-
ferende exēplū seq̄ et ē tale. Cum dict⁹
actor sufficienter p̄baucrit se fuisse ex-
pulsū per vñm de possessione dicte do-
mus p̄ dictū reū et sic etiā probatū suffi-
cienter: dictū actorē habuisse in dicta
domo tēp̄e expulsionis tales et tales li-
bros: et talē lectū: sic et sic munitū: et duo
decim scutellas argenteas: quālibet de
vna marca argēti: et duos equos tales i
stabulo dicte dom⁹: et d̄ feno. x. gutalia
Idcirco p̄ n̄rā sententiam in his scri-
ptis dictū reū: vt dicto actori possessio-
nem dicte dom⁹: et li. lectū scutellas: eq̄s
et fenū predictos restituat p̄demnamus
Item cū dict⁹ actor: dicat se p̄didisse ex
inuasione predicta. xxx. lib. turoñ. quas
habebat tūc: vt dicit in armario came-
re sue: et de spelta seu guarimētis dicte
dom⁹: et de alijs reb⁹ mobilib⁹ q̄ erant
tūc. j. domū: ad valorem aliarum. xxx.
lib. turoñ. que non probauit: et asserit
ea se non posse probare: nisi p̄ iuramen-
tom suū: qđ sibi a nobis deferri suppli-
cat. Nos attendentes dictū actorē ex q̄

litate p̄sone sue verisimiliter habuisse
ibi in domo pecuniā numeratā vsq; ad
summam. xxx. librarū turoñ. qz in septi-
mana precedente fecerit collectam sco-
laribus suis: et etiam debuissē verisimi-
liter ibi h̄re speltam seu guarimenta: et
alia mobilia de his que sep̄didisse dicit
ad valorem. xx. librarū turoñ. taxam⁹ seu
estimam⁹ oīa predicta in. l. lib. turoñ. et
p̄denam⁹ dictū reū in predictis. l. libris
turoñ. dādis dicto actori: qz extimatiōe
nostra p̄dicta p̄cedēte: delato sibi a no-
bis iuramēto: iā iurauit ad sancta dei
euangelia corā nobis predicta dep̄dita
et in qb⁹ dannificat⁹ est: valuisse tpe ex-
pulsionis p̄dictas. l. lib. turoñ. Et nibi-
lomin⁹ p̄denam⁹ oīcū reū in. c. sol. tur.
dādis dicto actori. p̄ expen. q̄s idē actor
fecit pro expen. presentis cāe. **C** Et est
notandū: qz taxatio iudicis d̄ p̄cedere
iuramētū qđ p̄stat sup reb⁹ p̄dictis: et
dānis datis ex inuasione. Idem in iura-
mento expen. litis. Et est ratio: qz illa
iuramenta sunt veritatis: sed in iura-
mento in litem: vel in iuramēto iniuria-
rum: qz sunt affectionis vel volūtat⁹:
potest taxatio p̄cedere vel subsequi.

C Monagesimus quartus libellus de
actione iniuriarū civili ex lege cornelia
C Corā vobis dño iudice montispeff.
dicit et p̄ponit i iudicio. P. P. AD. Qđ
dict⁹ re⁹ maliciose percussit euz pugno in
facie dictū actorē: qz iniuriā dict⁹ actor
reuocauit statim ad aiū et adhuc reuo-
cat: et estimat eā in. x. libris turoñ. et nol-
let eā sibi factam fuisse p̄ dictū reū p̄ p̄-
dictis. x. lib. turoñ. imo poti⁹ vellet eas
de suo proprio amisisse: qre agit dictus
actor p̄ dictū reum: et petit a vobis dicto
dño iudice: vt dictū reū in predictis. x.
lib. turoñ. dandis et solucndis dicto ac-
tori: salua vestra iudiciali estimatione:

Summa hermānsana

prizāz snīaz p̄demnetis: z p̄demnatū ad
vādū iuris remedijs p̄pellatis. Perit ē
expēlas factas occasione p̄sentis cau-
se: z protestat̄ de faciendis: q̄s oēs decla-
rabit suo loco z tēpore: put fuerit ratio-
nis: implorans vestrū officiū in omni-
bus illis: in gbus circa p̄sentem cau-
sam est vel fuerit implorandū. Probat̄
insti. de iniurijs. §. j. z. §. pena. ¶ Snīe
iuxta p̄dicti libelli formam p̄feren-
de exemplū seq̄r z est tale. Cū dicit̄ ac-
tor sufficienter probauerit intentionem
suam: seu cōtēta in dicta petitione sua
Idcirco per nostram snīam in his scri-
ptis: taxatiōe seu estimatione nostra iu-
diciali p̄cedente: condemnā⁹ dictū
reū: vt in p̄dictis. x. lib. turoñ. dandis
z soluendis dicto actori: in emendam z
satisfactionem dicte iniurie: cū delato ei
a nobis iuramento: iurauerit ad sancta
dei euangelia: se nolle sustinuisse p̄di-
ctam iniuriāz pro p̄dictis. x. lib. turo.
imo poti⁹ vellet eas de suo proprio ami-
sisse. Et nihilomin⁹ condemnā⁹ dictū
reū in. c. sol. turoñ. dandis dicto actori
pro expensis: q̄s fecit occasione p̄sen-
tis cāe: cū ad delationē nrāz: taxatione
nrā p̄cedēte: idē actor iā iurauit se expē-
disse p̄dictos. c. soli. occasione p̄sen-
tis cause. ¶ Secunde sententie iuxta
p̄dicti libelli formam p̄ferende exem-
plū seq̄r tale. Cū dicit̄ actor sufficien-
ter probauerit intentionem suam seu cō-
tēta i dicta sua petitione: z nihilomin⁹
extimat per eū iniuriā in p̄dictis. x. li.
turonen. vt apparet in libello ipse ad de-
lationem nostrāz iurauerit se nolle fuis-
se passum eam pro p̄dictis. x. libris tu-
ronen. imo malet eas potius de suo pro-
prio amisisse: z nobis visum sit extima-
tionem p̄dictam fore iustam z conue-
nientem. Idcirco per sententiā no-

stram in his scriptis condemnā⁹ ol-
ctū reū in p̄dictis. x. lib. turonen. dā-
dis dicto actori pro emenda z satisfac-
tione dicte iniurie zc. Item si videat̄ iu-
dici in minori summa debere fieri cōdē-
natione: ita feret sententiā. ¶ Terte
sententie iuxta p̄dicti libelli formā p̄-
ferende exemplū seq̄r: z est tale. Cū vi-
ctus actor sufficienter p̄bauerit inten-
tionē suā seu cōtēta in dicta petitione
sua: z nihilomin⁹ extimata per eū in li-
bello p̄dicto iniuriā in p̄dictis. x. lib.
turoñ. iurauerit ad sancta dei euangelia
ad delationē nrām: nostra tñ taxatiōe
seu extimatione iudiciali p̄cedēte: seu
relatione habita ad tempus sibi illate i-
iurie nolle passum p̄dictā iniuriā p̄
dictis. x. lib. turoñ. immo mallet eas po-
tius de suo p̄prio amisisse. nobis aut̄ in
specta q̄litate p̄dicte iniurie: qz nobis
p̄stat ipsam fuisse factā in carreria cali-
da: z constat nobis dictū actorem p̄mo-
uisse ad iram dictū reū: visum sit suffice-
re dicto actori: sibi dari. c. soli. turoñ. tñ
pro emēda dicte iniurie. Idcirco per no-
strā snīam in his scriptis condēnamus
dictū reū in p̄dictis. c. soli. turo. dādis
z soluendis dicto actori pro satisfactio-
ne z emenda dicte iniurie: z ē pro vin-
dicta zc. Probat̄ insti. de iniurijs. §. pe-
na: z facit quod no. ff. de ili. iur. l. videā-
mus. §. iurare. z. C. e. l. iij. S; v; qz snīa
sit nulla ipso iure: qz. x. lib. turo. fuerūt
petite z l; iudex p̄dēnationez fecerit i. c.
sol. turoñ. non tñ p̄dēnauit nec absoluit
in alijs. c. sol. turoñ. q̄ restabant de. x. li.
turoñ. in libello petitis: qd iudex debuit
facere: vt snīa valeret: vt. ff. de excep.
doli. l. apud celsum. §. itē q̄rit. Rñdeo qz
ille. x. lib. turoñ. nō fuerūt petite p̄se:
s; salua taxatione iudicis vt apparet in
libello. p̄ v̄ba enim illa salua extimatiōe

et non vnde petijſſe totaliter. x. lib. turoñ. ſed illud qđ iudex taxauit vt ar. ff. q. mo. pig. vel ypo. ſol. l. z ſi debitor. §. j. iñe dato qđ illa verba non eſſent appoſita i libello: tñ ipſa ſemper ſubintelligunt: z ſunt de natura actionis iniuriarū: vt ſatis apparet ex ſupradictis. Qđ aut ſub intelligit non deſt: vt. ff. de re. cre. l. cu; qđ. ¶ Snia abſolutoria iuxta predicti libelli formam proferenda ſeq̃: z eſt talis. Cū dict⁹ actor non probauerit iniuriarum ſuā: ſeu p̃tenta in dicto ſuo libello. Ideo per noſtrā ſniam in his ſcriptis dictū reū abſoluim⁹ ab dicta p̃tentione: z p̃tenti in ea: z nihilomin⁹ adēnamus dictū actorē in. c. ſol. turoñ. dandis dicto reo p̃o expenſis: q̃s ſcribit occaſione p̃ſentis cauſe: cū idem re⁹ declato ſi bi a nobis iuramento iurauerit: taxatione noſtra p̃cedente ſe expendiſſe p̃dictos. c. ſol. turo. occaſione p̃ſentis cauſe. ¶ Nonageſimus quintus libellus de actione iniuriarum p̃etoria. ¶ Corā vobis dño iudice montiſpeſſi. dicit z p̃ponit i iudicio. p. p. Ad. Qđ dict⁹ re⁹ vocauit dictū actorē malicioſe filiū meretricis: quam iniuriā dictus actor ſtatim reuocauit ad animum z adhuc reuocat z eam eſtimat in. c. ſol. turoñ. z nollet eam ſibi dictam fuiſſe per dictū reū p̃o predictis. c. ſol. turoñ. immo poti⁹ vellet illos. c. ſol. de ſuo p̃prio amiſiſſe. Quare agit dict⁹ actor cōtra dictū reū: Et petit a vobis dicto dño iudice zc. in. c. ſol. turoñ. dandis dicto actori: ſoluare ſtra iudiciali taxatione z eſtimatione: per reſtram ſententiā cōdemnetis z condemnatum zc. Probat inſti. de iureiur. §. j. Et ſuper iſto libello videant⁹ ea qđ dicta ſunt in p̃cedenti. ¶ Et eſt notandū: qđ ex predictis verbis iniurioſis nedū poteſt agere ille ac

tor: predict⁹: immo z mater eius: qđ vocata fuit meretrix vt ar. C. ad officiānū l. ſi qđ illuſtris. Iniuria ſit enim aliquādo abſenti z ignorant: vt. ff. de iniur. l. apud. §. p̃uitiū aut. ¶ Item eſt notandū: qđ ſi aliq̃s vocet aliū filiū meretricis: z verū ſit non habet actionem iniuriarū: vt. ff. de iniuri. l. cū q̃ nocentem: in princ. Licet enim ille animū iniuriandi habuerit: veritas cū excuſat ab actione iniuriarū. Forma enim iniurie non inuenit ibi materiā paratā ad recipiendū iniuriā. z ideo ille alter: qđ vere eſt filiū meretricis: nō habet de quo comquerat⁹. Et facit ad hoc: qđ ſi quis vocat aliū debitorem ſuū diffamat eū: qđ z ſic detegitur paupertas ei⁹. ar. C. quando z ex q̃b⁹ quarta pars. l. ij. §. mobiles lib. x. Debitor etiam dicit⁹ quodāmodo ſeru⁹ creditoris: vt. C. de nouati. l. ij. z tamen ſi verū ſit: illū eſſe debitorem veritas excuſat ab iniuriā: vt. ff. de iniur. l. item apud. §. ſi q̃s: z inſti. c. §. j. a contrario ſenſu. Item facit ad hoc qđ ſi q̃s dicat infamandū aīo aliquēz eſſe ſeruū ſuū: ſi probat illud: ipſe non tenet actione iniuriarū: vt. C. e. l. ſi qđem. Item facit ad hoc: qđ q̃ accipit rem alienā mobilez cā ſurandi: ipſe non tenet actione furti: ſi non ſit aliq̃s cui furtum fiat: vt. ff. e. l. falſus. §. qui alienum z inſti. de ob. que ex deli. naſ. §. placuit. z. ff. de fur. l. inter nos omnes. §. penulti. Et ſic ergo z in caſu predicto: cum materia deſiciat: z actio debet deficere: nec poteſt oriri: ſicut e contra: ſi materia adefſet: z forma deſiceret: nō haberet locū actio iniuriarū. vt. ff. de iniuri. l. item apud. §. ſi q̃s aſtolog⁹. Item facit. C. vt j. certū tēp⁹ cri. q. ter. l. ij. ſc̃z qđ ſi q̃s ſit fili⁹ meretricis non eſt ei iniuria: ſi ſibi dicat⁹ vel ſi ita vocet. Item facit ad hoc

Summa herimāniana

q: si p iniurioso verbo cucurbite fit duel
lū de iure lombardo: vt. s. in titulo de
duello dictū ē. S; si ego: q vocans. **AD.**
cucurbita: parat⁹ esse in pbare illud ef
se verū: certe null⁹ dicit: q ego cogar
subire duellū cū eo: z sic apparet q illo
pbato h; cessare iniuria. z ita tenebat
dñs herimū⁹. ¶ Quidā tñ dicūt ptra
riū: dicētes q veritas in casu nostro nō
excusat iniuriatōrē a pdicta iuria: plu
ribus rationib⁹. Prima: qz non interest
reipublice: qz aliq; dicat fili⁹ meretricis
Interesse aut reipublice regit in. l. illa
q nocentē ad hoc q q; excuset ab iniu
ria: vt ibi. S; dico q nō regit ite esse
reipublice necessario. Itē z aliqñ pōt
interesse ar. ff. de suspect. tu. l. tutor. §. j.
q d; vitari z restringi. Sed dico q nō
sunt verba iniuriosa. i. psonaz illi⁹: nec
debent h; i. p iniuria: vt dictū est. Itē ad
ducūt: q q affectat aliquē claudū clau
dicando: ipse tenet actiōe iniuriar: ar.
ff. de iniurijs. l. itē apud. §. aliud: z tñ ve
rū erat: illū esse claudū. Sed forte assi
duitas seu frequēratio cū hoc: qz claudi
cādo ad factū quodāmodo procedebat
induceret ibi actionē iniuriar: z sec⁹ si
vocaret cū claudū frequēter: qz tūc veri
tas excusaret eum ab actione iniuriar.
Itē facit p eis insti. eo. §. z generaliter
Itē dicūt: ad qd vocabit⁹ fur. ille q d; fur
to satisfecit: z fustigat⁹ est: solutiōe emz
ei⁹ qd debet tolli obligatio. insti. qbus
modis tolli. obli. i. pñ. S; dico q adhuc
expedit illud scire vt ar. ff. de remilitia.
l. non ois. §. ab arboris. Et ē ille rema
net semp infamis vt. ff. de furtis. l. non
pōt. Et pōt dici fur: nec ipē h; materiā
pquerendi. Itē adducūt. C. de nup. l. i.
perialis circa pñ. ibi: dñ o; non ois ma
cula penit⁹ direpta zc. S; dico q ibi lex
illa specialis illud disponit. Itē addu

cūt canones. l. vj. distin. c. vñ dē cūq; z. c.
nasci. s; illud ibi qñ ad dē z aliud est
qñ ad ius civile. ff. de decurio. l. gene
raliter. §. spurius. S; qd erit. Tit⁹ vo
cavit. **AD.** cucurbittam: z. **AD.** ita mot⁹
vocavit statim dictū. Titū filiū mere
trici: vel furez. Querit an. **AD.** possit
se excusare ab actiōe iniuriar. Et v; q
sic. ff. de iusti. z iure. vt vim. z ad. le. ag.
li. l. sciētā. §. q cū aliter. de vi z vi arma.
l. iij. §. cū igit z. C. vñ vi. l. j. z ad. l. j. vñ d;
vi publ. vel priua. l. qñ multa facinorosa.
S; dicēdū est q. **AD.** non ē excusat⁹ ab
iniuria: qz negare non pōt: qñ iniuriar
fecerit dicto Titio. i. vocādo cū filiū me
retrici vel fure: cū verū non esset. Et
leges pdictē in ptra rīū allegatē loquun
tur cū violētia inferē psonē simpliciter
vel psonē p reb⁹: z talē violētiā licitū ē
ppullare incontinenti: qz meli⁹ est ante
tēpus occurrere zc. vt ibi: z ar. C. in qb⁹
causis in integrum resti. non est ne. l. si.
Ibi aut in rōne nra non fuit aliq violē
tia: q ppullatiōe indigeret ad pserua
tionē iuris ipsi⁹. **AD.** S; qz nihil factū
fuit ipso. **AD.** p qd offenderet in psona
vel in reb⁹: s; solū facta fuit sibi ybalis i
iuria: q aliq; pbationez non h; . Eredo
tñ q miti⁹ ageret cū. **AD.** sup illa iniu
ria p cū dicta: qz iustū dolorem habuit:
cū vocat⁹ fuit cucurbita q dolor nō po
tuit cito refrenari vt. ar. ff. ad fil. l. si q;
in graui. §. si cūz maritus: z de adul. l. si
adulteriuz. §. impatoris. S; v; q. **AD.**
nō teneat: z tūc nō debeat in aliquo cō
demnari: pro eo qz irat⁹ illud dixit seu
fecit: ar. ff. de dinor. l. iij. z de reg. iuris. l.
geqd calore: z de publicianis. l. litigatio
in pñ. S; dicēdū est q calor iracūdie
seu ira non defendit aliquē ab actione
iniuriarum: vt habet. C. de iniurijs. l. si
non cōiitij: z. ff. de penis. l. aut facta. §.

causa in fi. Licet ut credo minor sit iniuria: minusque dicitur agi cum dicto. Ad. q. rocabatur cucurbita ut dictum est statim.

E Super sententia ferenda in ista actione iniuriarum priora recurratur super in precedenti actione iniuriarum ciuili: q. iam fraterni sunt q. p. urimum: ut ex superioribus innotebit.

E Ceterum placeat scire quod mea fuit et est intentio in hac summa. c. libello rum formas cum suis exemplis in pluribus materiis raras ex predicti doctoris dñi. P. iacobi de aureliaco compilare: et multum libellorum formas tanquam facilibus et vulgaribus omniis dñi taxat. xcv. numero expleueris. Ad supplendum defectum: et ad complendum centenarium numerum: qui q. libelloz permixtum canonicorum et ciuiliu formas: ex libro additionum speculi iudicialis per dñm Johannem andree doctorem solenne posito compilauit. Quorum formas iuxta huiusmodi libelloz petitionum formas et tenores presentibus non ideo rari: quod ipse nullas tales sententias suo libro inseruit memorato. Nec huiusmodi insertio erat necessaria: quod sententie ferende iuxta petitionum formas posita sunt faciliter ordinari.

E Nonagesimus sextus libellus.

E Primum predictorum. v. libelloz est in titulo de eo quod in i. pos. cau. rei seru. an. cum exemplum sequitur: et est tale. Cum vos dñe inder. pñiciaueritis dicendo promacé: per ipsam promaciá actoris petitoris beneficii mei talis: mittendum fore in possessionem ipsius: peto pronúciationem ipsam reuocari et ipsius pronúciationis executionem non fieri. Vel si facta est: dicat peto executionem et missionem per vos factam non valere decerni et detentionem beneficii remoueri: cum si pronúciatione talis in eodem quatuor. pronúciatio et missio ipso emanauerit et. ut est moris

E Nonagesimus septimus libellus. Secundum predictorum quinq. libellorum forma est de clerico egrotante cuius exemplum sequitur: et est tale.

E Coram vobis dñi iudice et. dicit et. proponit procurator. B. canonici talis ecclesie plebis: quod ipse. B. kal. mai. et abinde citra fuit talis infirmitate grauatus per quam seruire non potuit: nec adhuc potest in diuinis officiis et bonis canonicis sue ecclesie prelibate: quod decem. L. plar. ipsius subtraxit eadem. pñent et redditus: quos ipse actor de pñenda vel portione sibi debita ac de victualibus vel quotidianis distributionibus debebat recipere: nec soluebat: nec hucusque soluere voluit requisitus: quod peto per vos pñiciari et declarari debere singula predicta eidem. B. de beri: tam pro tempore preterito quam futuro infirmitate durante: ipsamque. L. compelli ad retenta et subtracta soluendum: et ad ea que in futurum obuenerint casu durante: sibi integraliter persolueda.

E Nonagesimus octauus libellus.

E Tertium predictorum. v. libelloz forma est de e. u. cuius exemplum sequitur: et est tale. Coram et. propono. B. archidiaconi bon. mor. bñ paralyticum ieiunasse: et perdidisse loquā quod cum i. preceptis: dispositioibus: correctionibus: sententiis: et similibus illi officio necessaria sit loquā: petit sibi per vos coadiutorem dari: per quem quod in ipso deficit suppleat.

E Nonagesimus nonus libellus.

E Quartum predictorum libelloz forma: quod si ab alio doctore precepta recitat in tit. de em. et re. cuius exemplum sequitur: et est tale. Coram vobis et. dico: quod mihi redidit tale domum. p. c. lib. tal. in dote: vñ cum dictum preceptum parat si solvere sibi. Vel sic: vnde est dictum preceptum sibi solueris: ago per eum: ut mihi dictam domum tradat: et meam possessionem ne faciat potiorē. **E** Quod si face-

Summa hermanniana

renoluerit: supplico ut ipsum ad meum
singulare interesse: quod estimo. x. lib. ta-
lis monere: per diffinitivam sententiam
condemnetis. Probat. ff. de ac. em. l. j.
et C. eo. ti. si tradetis. **C** Bicit etiam
huius libello addi posse de his que acce-
dunt ut fructus post perfectam emptio-
nem. Item putealia et imagines: per quas
aque saluunt vel tradunt: exprimenda es-
sent in libello quo domus petit: de quibus
etiam libellum format all. ff. de ac. em.
iulianus. §. si. cum tribus legibus sequenti-
bus: et C. eo. ti. l. fructus: et l. penul. acce-
dent etiam que obuenissent emptori iu-
dicio communi diuidendo: vel que sibi
contemplatione emptoris donata fuis-
sent: ut dicta. l. iulianus. §. idem celsus: et
§. si quid seruo. Instat autem: an pro istis p-
uentionibus que accedunt: agere possit ad
singulare interesse an a dictione tantum:
Et plus accedit opinioni: quod etiam sin-
gulare debeatur: per l. emptorem. all. in-
cipit exemplo. §. si quis rem. Secundo a-
gitur ad interesse: quod est extra rem
quando res traditur: sed maliciose: et de
hoc. ff. de ac. emp. iulianus: per to.

Centesimus libellus.

C Quinti predictorum libellorum for-
ma elicitur ex titulo de pignore: et alijs
causis: cuius tenor sequitur: et est talis.

C Coram vobis etc. Et dico quod. R. pro
x. libris turo. quas mihi debebat librum
talem etc. titulo pignoris obligauit: unde
cum dictus etc. predictum debitum soluere
non curasset: quis sepe legitime requisitus
ego seruatis seruandis ipsi librum legitime
vendidit tali emerito: huius consuetudine regio-
nis pro euictione promisi etc. ago igitur
etc. contra dictum. R. ut ipse mihi caveat
me indemne seruaturum super hoc quod
euictionis nomine promisi. Quod si fa-
cere noluerit: supplico donec iudex: quod de-

etiam. R. ad. xx. lib. turonen. quas euictio-
nis nomine promisi: per diffinitivam
sententiam condemnetis. Probat hoc
ff. de pign. acti. l. si necessarias. §. j. Hoc
scias quod licet fiat condemnatio: de qua
in fine libelli fit mentio: ex actio tamen
differt donec res euicatur: sicut et alias
fit. ff. ad. l. aquil. l. in lege Et si liber fue-
rit euictus: potest concludi in forma li-
belli prout legitur: in hoc verba. Unde
cum dicitur liber euictus sit a Titio emptio-
re: et sit etiam ratione euictionis conde-
natus ad duplum: ago contra ipsum: ut
duplum scilicet. xx. lib. turonen. mihi red-
dat: supplicoque vobis etc. Probat hoc.
ff. de pign. acti. l. si pignore. §. si. cum. l.
sequen.

**Bartholomeus laurarius pa-
tauinus iureconsultus ad Jo-
hannem vincentium doli-
cium protho. apo.**

Leptui canere
arbitrabar. Dul-
ci unicum vere
amicitie speci-
um ijs meis i
prefaciunculis:
Sed con se se
mihi obtulerit
Adolphredus
bononiensis di-
uini humanique iuris consummatissimus
interpretis qui temporibus alexandri
quarti. Pon. ab. x. floruit viris doctis
pauperibus et religiosis mirifice fauentis
quod etiam pacem intergentes venetosque
composuit. Opere precium me factum du-
xi si eius etiam libellos quotidianis a cum
cris forensibus in causis expectatissimis
probatos laudatosque adiecerim. Ad.

teria nāq; eiusmodi cū utilis sit expedit
 ut longe copiosius lucidi⁹ uetiaz. s. q̄
 fieri possit aperiāt. Cūq; actiones ipse
 circa ius prosecuēdi qd̄ petentib⁹ debe-
 tur consistāt planeq; radices sint ad ip-
 sas libelloꝝ formas constituendas z
 in ynaquaq; odophredus noster breui
 hoc in opusculo experiri doceat. Ne stu-
 diosos ipsos iuuenes tanti fruct⁹ utili-
 tate de fraudem⁹ consentaneū. Et cum
 alijs hermanii formis pulcherrimis
 has etiaz odophredinas formas quasi
 olozinas subtexem⁹. Quare cū typi cen-
 tū hermaniani admirādi decoris mirū
 immodu; splendēant lapillisq; iudicis
 causidicis omnibus cariores extant nō
 minus ratiu⁹ iurisq; iuris uerticis monu-
 menta nūc in lucē edita passim delecta
 būt ne lateat causidicū quēq; vim totā
 controuersiaz liniūq; agenda; in libel-
 lis ipsis posita esse bene appositq; for-
 mandis cū dici solcat q̄ bene petit bene
 obtinet. S; ph̄ dolor nūc qd̄ dicat; pro-
 fecto nescio. Eo enim uentum est ut hac
 nostra miserrima tempestate libellos e-
 dant z componant z causas etiaz agāt
 simioli qd̄ iam iuris z experientia penit⁹
 ignari qb⁹ modo pecunie offerantur
 acientibus omnia agunt cūtaq; iuol-
 uunt absq; peritiorū consilio temereq;
 prorūpentis faciūt rebus q̄ insignia
 virtutis sine uirtute suo arbitrio asse-
 quūtur q̄ sese zelentes ut itecū palpan-
 tes tandem improfundum trabūt. Ad-
 uertant igit̄ probi iuuenes q̄ in summos
 z eminentissimos aduocatos euadere
 cupiūt ne sic inpsulto agāt maxime ubi
 trunē⁹ iudicialis sumendus in mani-
 bus uenit considerent priusque nam ac-
 tio clienti cōperat quomodo ut superin-
 dē accomodand⁹ libell⁹ sit licet incoin-
 serenda nō ueniat. Rimbarri tamē uē-

lit qd̄ alij sapiētes pratici in huiusmodi
 materia sentiant morq; deinde aptiori-
 bus uerbis z clausulis q̄ possibile sit an-
 riquiores immitantes didascalos libel-
 los suos componāt z in publicū edant
 pro iudicio; rostriis. Sed aliquantulu;
 semper in hoc immorari uelint cum sa-
 pientiorib⁹ consultantes tūc nullidubiū
 quin ita agētes q̄qd̄ iusticia suadente
 conuenit uictoriam in corū causis sum-
 macuz laude consequēt. Sic pro inde
 theorica z pratica intellectū suū be-
 ne informēt q̄ sicut aia corpus ipsum
 informat ita scientiarum multaz crudi-
 cio maxime iuris ciuilis cognitio dilige-
 tiaq; z iugis exercitatio intellectuz. De-
 mūq; me sciāt nihil plurissacere q̄ rīz
 z splendorem ingenij q̄ laudarissimaz
 artū pulchritudinem z dec⁹ ipsum ma-
 ximum que omnia nūq̄ per mīserē in
 paupertate uiuere quemq; et in anxie-
 tate mori. Hac igit̄ uia nulla tucior nū-
 la trāgillior nulla beacior nō enim dicū-
 tur magni z nobiles illi quoz maiores
 diuitijs aliquando floruerūt; s; uera no-
 bilitas nō aliūde q̄ ex ipsa uirtute pfi-
 ciscit̄ q̄ nulli calui subiecta est: sed ex ea
 fit aius liber z ingenu⁹ nulli ynq̄ flagi-
 rio nulli turpitudini dedit⁹ hanc ipsam
 sequūtur qui tandem cū; dijs sempiter-
 no uo frui cupiunt terrenis illecebris
 postergatis corporeisq; tēterrimis vo-
 luptatibus derelictis: cū; nati simus ad
 labores z ad decus: non autē ad ocium
 ad ignorantiam z lasciuia. Dixi.

Prologus

Summa domini ^{do-}
ris contulissimi facileq; legū principis
de libellis formandis vtilis: et per q̄ ne
cessaria feliciter incipit.

Prologus auctoris.

Sit q̄

op⁹ artis no
tarie diuina
fauēte clemē
tia pduxit lau
dabiliter ad
effectū neces
sariū esse de
creui ad ipsi
us op⁹is sup

plementū summā cōponere de libellis
formandis p quā beniuole agere volen
tib⁹ cōsulat: et illoz supprimat abages
q̄b⁹ est pōpa et detractio: et l³ rē nō nouā
aggrediar: cū a multis peritissimis res
ista sit hacten⁹ agitata quoz corrigiaz
calciamenti solucere nō sum dign⁹: attē
p̄siderās q̄ natura quotidie properat
edere nouas formas: et multis nouitati
bus vti: de noua q̄ndic p̄cedo: vt in
aut. de p̄san. et vter. fra. in p̄m. col. vj.
Sindebo p̄viriū summā de libelloz
formationib⁹ ex dictis p̄tissimoz: no
uū op̄sculū p̄pilare in q̄ fm leges libel
li taliter formari inuenient p singulas
actiones: ita vt q̄sq; et canonitaz pote
rit themate sibi dato: cuiq; agere volēti
libellū pponere cōpetentē. **¶** Ad hoc
aut vt cito reptat actoris sedulitas q̄
velit i quattuor: particulas: p̄is op̄scu
lū diuidam: q̄ru⁹ prima p̄toriaz libel
los. **¶** Secūda interdictoz. **¶** Ter
tio edictozum. **¶** Quarta civilium ac
tionum dilucide continēbit.

¶ Quid sit libellus: et vnde dicatur.

¶ Libell⁹ est breuis petitio in scriptis
habita: volūtate legitimaz, pponentis
ollēdens. Vel aliter. Libell⁹ est breuis
chartula petitionis cām et actionē con
tinens, pponentis. Est est notandū: q̄
singula verba i diffinitionib⁹ posita pō
dus hnt: vt notauimus in arte. xj. oil.

Dicit aut libell⁹: et est ei⁹ nomē diminu
tiū: vel p etimologia dī libell⁹ q̄si lu
cidus lūis lūmē. Vel dī a libra sicut m.
in libra pōderat iusticia: ita i libello pō
derat et ingrit iusticia et iustētia pponē
tis. Vel dicit libell⁹ a librādo: q̄ in co
deliberat re⁹ vtrū cedat: an contendat.

¶ Qualiter nomen libelli accipiat
et in quo loco et apud quos offeratur.

¶ Libell⁹ aut accipit multis modis:
ponit enim quandoq; pro substantia vi
ctuali. i. pro pane albo et subuerctio.

vt. C. d. epi. audi. l. indices. Quandoq;
p apostolis. i. litteris dimissiois: vt. ff.
de libel. oi. i. rub. et nigro. Ponit et q̄sq;
libell⁹ p libellis appellatorijs q̄ dant iu
dici a quo appellat: vt. ff. de app. l. j. §. li
belli: et. C. de apella. l. i. §. q̄. Ponit et li
bellus vt alijs modis huic magis pueni
entib⁹ discipline quos q̄dē notauimus
diligenter in arte. iij. diuis. §. in triplū

¶ Offerit aut libell⁹ in iudicio. i. in lo
co vbi ius reddit. C. de lūis p̄testa. autē.
offerat: siue sint iudicis ordinarij: siue
delegati: siue maioris: siue minoris: vt.
C. de litig. anten. litigiosa. res. Item co
ram arbitris offertur libellus. vt. C. de
arbi. l. pe. circa finem. Et est sciēdum:
q̄ ista plenius tractauimus i arte nota
ria: q̄ alio ordo iudiciorum vniūp̄at.

¶ Qualiter libellus sit formandus su
per qualibet actione.

¶ Idys tāq̄ iudiciorij p̄clibatis:
decide dicere incipiam⁹ q̄liter libell⁹ for
met in singulis actionib⁹ fm diuersoz

locorum consuetudinem breuiter demon-
strantes. Sciendum est igitur: quod in ciuita-
te bono libelli precipiunt hoc modo agit
Ad. p. S. cui redidit et. vel quod iniuste
tenet rem talem et. In ciuitate autem tu-
scu. et in Lombardia ita precipiunt libelli
Deo et vobis domino potestati nostro com-
muni ego Stephanus de. Ad. p. mutua
ui centum et. vel quod iniuste possidet rem
talem: et. ¶ Rome vero alias in cu-
ria domini pape concipiunt libelli hoc mo-
do. Supplicat sanctitati vire pater san-
cte humiliter et deuota prece. S. quod talis ex-
tortit ab eo certam summam: pono. x. p. vsu-
raria prauitate: unde petit illa. x. sibi re-
stitui petitione ex canone. et hoc si velis
agere coram domino papa. Si autem velles: quod
etiam alicui promitteret: concipies libellum hoc
modo. Significat sanctitati vestre pa-
ter sancte. S. quod talis nobilis possessio-
nes ad eum pertinentes violenter inuasit
vnde iusticiam consequatur petit in eam ista:
ut iudicem dignemini delegare. Et hic ta-
lis libellus vocatur Rome petitio: et petitio
ista porrigitur Rome in audientia. Veni-
t quod vnde hoc necessario prelibandum: quod ante
cuiusvis libelli formationem rubricam
simplicem continentem nomen actionis
breuiter preponemus: deinde naturam
actionis tangimus: et cui competat po-
stremo libellum super eadem formabimus
actione: leges per quas probetur bene com-
posita allegantes. Et quod veterum interpre-
tatio et mos antiquus seruandus est: ut. Ca.
de testa. l. testamenta. et ff. de le. et se. co.
l. de quibus ideo secundum ordinem arboris. d.
¶ In quibus sunt omnes actiones de mundo et ce-
demus: ab actione publiciana inchoantes

De publiciana.

¶ Hec actio publiciana vocatur: quoniam pri-
mu a publico pretore in edicto proposita
est ut in l. de ac. §. alio. Competit autem

hec actio ei qui emit et per traditionem
accepit rem corporalem vel ex alio iusto
titulo: quo solet dominium transferri: nactus
est possessionem an non domino bona fide
nec adhuc compleuit usucapionem: ut in
l. d. §. alio: ut ff. de publi. l. j. et p. ro. et va-
tur contra quemlibet possidentem preterquam con-
tra verum dominum rei: ut ff. co. l. pe. et l. tit. Si
ergo aliquis rem possideat: quam dicis ad
te pertinere: quod a non domino emisti: vel alio
titulo per traditionem bona fide credens
rem esse tradentis recepisti: sic ages. A-
git. S. contra. R. quod iniuste detinet rem
illam positam in parrochia sancte Ba-
ric: cuius fines sunt tales: ab oriente pos-
sident. a. et ab occidente. b. et si qui alij sunt
confines: quam rem dicis ad se pertinere
iure domini vel quasi: quod forte illa emit a Ja-
cobo ut domino: unde rem illam petit sibi re-
stitui cum fructibus et. et ad hoc rei vendi-
cationem vel publicianam proponit: et conci-
pit ita libellus ut per hoc quod dicit iure domini
rei vindicatio: et per hoc quod dicit vel quasi pu-
bliciana. proposita videatur: et non. quod libel-
lus iste recipitur: ita tamen: ut actor eligat ac-
tionem utrum velit agere rei rem. vel publi. i
eae processu. alijs et modis libelli hac ac-
tionem precipiunt: sed iste Bononie frequenter

De actione in rem recissoria.

¶ Si res tua sit usucapta vel prescripta
ab aliquo: dum es absens eam reipublice
vel eam studio vel mercaturae: vel necessaria
captiuitatis: poteris rem tuam recuperare
pinde ac si usucapta non esset: ut in l. i.
de ac. §. rursus. Item et si absens usucapie-
bat rem presentis: similiter presenti succur-
rit contra absentem per actionem recissoriam
vnde in ea sic format libellus. Ego ego
S. contra. R. petes ab eo rem meam tale
sitam: in tali loco cuius confines sunt tales
quam rem suscepit dum ego essem absens eam
reipublice vel mercantie et. unde ut usuca-

Summa domini

pio remoueat de medio: officiū vestrū implozo: qua recissa reir. illam mihi restitui pto actione recissoria: q̄ ita concipi debeat libellus: probatur insti. de ac. §. rursus.

De actione seruiana.

C Si colon⁹ vel inglinus tu⁹ cōducatur a te p̄diū vel domū oīa q̄ sunt in uicta et illata: sunt obligata tibi p̄ pensione: vt C. in qui. cau. pig. ta. tra. l. si non inducta. ff. e. l. i. j. et. ii. j. et. C. loca. l. certi: vnde q̄ si aliquo casu possessio rei pueniat ad aliquem potes ab eo reuocare per actionē seruianam: in q̄ sic formet libell⁹. Ergo ego. S. contra. R. q̄ in inste possidet rē talē sitam in tali loco: cui⁹ tales sunt confines: quā rē p̄dixi vel ex tali cā habui a tali dñō ad supficiē. ibi ponēdā ut ipso sui supficiē: q̄ in solo est modo: vnde peto rē illam mihi restitui: et ad hoc propono vtilem rei vndicationem. Et nota q̄ potest etiam petere pensiones perceptas et recipiendas. Quod aut libellus sit bene conceptus probatur. ff. de superfi. l. i. j. §. i. j. et. ii. j.

De quasi seruiana que bipothecaria vocatur.

C Si quis possidet rem mobilē vel im-mobilē: tibi pignori obligatam: siue sit debitor siue ali⁹: poteris ab illo rē illam aduocare proponēdo actionē q̄ si seruianam: q̄ actio nascit ex obligatione pignoris: et est in rē: et cadē alio nomine bipothecaria vocat vt insti. de ac. §. itē seruiana vnde actor in ea sic p̄cipit libellū. Ergo ego. S. contra. R. q̄ iniuste detinet rē talē mihi obligatam a Titio de bitore meo. pro. x. lib. bonos. q̄ sibi mutauit: vnde peto rē illam mihi restitui et ad hoc propono bipothecariam actionē vel q̄ si seruianā q̄ ita bene cōcipit libell⁹ probat insti. §. p̄calle. et. C. de pigno. l. pignoris. ff. codez. l. i. §. pacto. ff. de pac. l. si. tibi. §. de pigno. cetera latius

nota. in arte. dis. ij.

De vili in rem actione: que datur superficiario.

C Si aliquis conduxit aream vel soluz alicui⁹: et imposuit ibi superficiem sicut de facto quotidie cōtingit: si cadit a possessione ipsi⁹ rei potest intentare actionē ad rē illam petēdam: q̄ vocat vilia rei vndicatio. vt. ff. de superfi. l. i. j. et. ar. ff. si ager vecti. vel emphi. p̄ta. l. i. j. et. ij. In hac actione sic forma libellū. Ergo ego. S. contra. R. q̄ in inste possidet rē talē sitam in tali loco: cui⁹ tales sunt confines: quā rē p̄dixi vel ex tali cā habui a tali dñō ad supficiē. ibi ponēdā ut ipso sui supficiē: q̄ in solo est modo: vnde peto rē illam mihi restitui: et ad hoc propono vtilem rei vndicationem. Et nota q̄ potest etiam petere pensiones perceptas et recipiendas. Quod aut libellus sit bene conceptus probatur. ff. de superfi. l. i. j. §. i. j. et. ii. j.

De vili in rem actione que datur emphiteote.

C Si aut aliquis possideat rez mihi cōcellam in emphiteosim: vel aliū cōtractū: q̄ bellari⁹ vulgariter appellat: eandē rē p̄ vtilem rei vndicationē: q̄ emphiteote seu illi qui conduxit ad non mouendum tempus datur: petam hoc modo. Ergo ego. S. contra. R. qui possidet rē talem puta p̄diū vel domū mihi datā a Titio in emphiteosim: vel ad libellū cui⁹ cōfines sunt tales: vnde peto rem illam mihi restitui vili rei vndicatio ne que datur emphiteote. Predicta p̄bantur in corpore de non alic: aut per. mu. re. cc. col. ij. et. d. alic. et. emphi. col. ix. C. de iure emphi. l. si. ff. si ager vectigal. l. i. j. et. ii. j. et. insti. loca. §. adeo.

De vili in rē: que dat metū passio.
C Si quis per metum compellatur

rem aliquam vendere: vel tradere: vel
donare succurrit sibi per ptores: et ha-
bet utilem reivendicationem: in qua sic
format libellus? Ago ego. S. contra. R.
qui sic detinet rem talem positam in ta-
li lococui? confines sunt tales vel cuius
signa sunt talia: si mobilis est res quam
tradidi Titio per metum mortis ex causa
comptionis: vel donationis: unde rem il-
lam peto mihi restituere: et de dolo repro-
mitti: ne res interim dum fuit apud eum sit
facta deterior: et ad hoc propono utilem
reivendicationem: que datur metum passo
Quod libellus sit bene conceptus proba-
tur insti. de ac. §. sequens et ff. quod me. cau.
l. metum. §. volenti. et ff. ex hoc edicto.

De possessoria hereditatis petitione
Si quis vocat ad successionem ali-
cuius de iure ptores ut emancipatus
habet possessionem hereditatis petiti-
onem per quam factus bonorum possessor
tantundem consequitur quantum si be-
res institutus fuisset. ff. de posses. he-
re. peti. l. j. et ij. et insti. de bo. pos. in prin.
vnde in ac actione sic formabit libellus. A-
go ego. S. contra. R. qui iniuste detinet
hereditatem Titij: cuius bonorum pos-
sessionem agnomi: unde liberi vel unde
agnati: vel unde cognati: unde illam be-
reditatem dico mihi debere restituere: et ad
hoc propono possess. here. petitionem.
Probat: quia hec actio mixta est et in
rem et in personam. C. de peti. heredi.
l. hereditati. et insti. de ac. §. sequens et
veniunt in ea omnia que veniunt indi-
recta: ut ff. de poss. here. peti. l. j. et ij. et
de peti. here. l. item veniunt.

De fideicommissaria heredi-
tatis petitione.

Si quis fecit testamentum et instituit
te heredem: et rogavit te per fideicom-
missum: ut hereditatem mihi restituas

et restituis: potero bona defuncti petere
a quolibet possidente: per hanc actionem
propter quod ab eo que restituit. ff. de co. pro. vnde sic
format libellus? Ago ego. S. contra. R. qui
iuste detinet hereditatem talem: que fuit quon-
dam Titij: et que fuit mihi restituta per au-
toritatem senatusconsulti. trebel. ab hinc
in testamento Titij instituto unde illam be-
reditatem mihi peto restituere et ad hoc pro-
pono fideicom. here. peti. Quod autem libel-
lus sit bene conceptus: probatur per iura su-
pra allegata. et ff. ad trebel. l. j. et insti. de
fideicom. here. peti.

De actione in re pndiciali per
libertinitatem vel vasallinitatem.

Si libertus tuus vel vasallus gerat se
pro ingenuo: negans aliquid tibi debere
nomine operarum prestare: potes agere
contra illum actionem in re pndiciali: per
quam ipsum revocabis in libertinitatem
hoc modo: ago ego. S. contra. R. quem
dico meum libertum esse vel quem sit libertus
meus gerit se pro libero vel ingenuo vnde ip-
sum in libertum meum peto: et ad hoc pro-
pono pndicalem in rem actionem: quod
ita recte concipiat libellus habes insti.
de actio. §. pndiciales.

De actione in rem pndicia-
li de partu agnoscendo.

Si filius vel nepos alicuius non a-
gnoscat a patre vel avo vel qui non pre-
bet sibi alimenta potest compellere ipsum
ut sibi provideat per actionem in re pndi-
ciali de partu agnoscendo que actio etiam
locum habet ut filius agnoscat patrem: et
nepos avum ut insti. de ac. §. pndiciales:
et ff. de libe. agno. l. siue. §. j. et l. si quis
liberis et C. de alim. libe. per to. unde in
hac actione sic formatur libellus.

Deo et vobis domino. A. potestati.

Bonorum. compro ego. S. de tali patre
meo velego pater de tali filio meo. vel

S ij

Summa domini

ego auus de tali nepote meo: vel ego ne-
pos de tali auo meo: q̄ cū sim fili⁹ su⁹:
vel nepos: vel p̄rē au⁹ denegat mihi ali-
menta et me denegat filiū suū vel patrē
vel auū: vel nepotē: vnderit alimenta p̄-
stet et me agnoscat in filiū suū: vel pa-
trē: vel auū vel nepotē: actionē in
rem p̄iudicialē propono: vel propo-
no officiū vestrū dñe iudex q̄ ita recte
conciptat libellus: dicit. l. j. ff. de rei ven-
di. q̄ etiam alimenta petantur officio
iudicis habetur. C. de alen. lib. l. ij.

De actione pauliana.

C Si debitor alienat in fraudem cre-
ditorū possunt creditores omnia aliena-
ta reuocare p̄ actionē paulianā: nam
ipsa dat̄ creditori aduersus cū: q̄ res de-
bitoris ab alienatore in fraudē credito-
ris recepit. Et dicit̄ pauliana a Paulo
p̄tore ad hoc vt si creditor non inueniat
tot bona: vnde sibi valeat satisfieri: re-
uocent̄ cū fructib⁹. ff. de vsu. l. videam⁹
§. in fauiana. In hac actione sic forma
libellū. Agit. S. contra. R. qui possidet
predium tale: cuius confines sunt tales:
q̄d prediū Titij debitor su⁹ alienauit p̄
fraudem: vel fraudis consilio: vt cum
fraudaret de debito suo: et fraudat⁹ est
cū bona ipsi⁹ Titij non sufficiant ad de-
bitū persoluendū ipso. R. possessore sci-
ente: et fraudem participante: vnde rē
predictā reuocat cū fructib⁹ et omni
causa p̄posita actione pauliana: q̄ li-
bellus iste sit bene compositus: habet. l.
j. ff. de his q̄ in frau. cre. et l. q̄ autē. §.
hoc edictū: et l. ait p̄tor. §. per banc.

De actione fauiana.

C Si libertus alienat in fraudem pa-
troni poterit patron⁹ alienata reuoca-
re per actionē fauianā: vnde in ea
sic format̄ libell⁹. Ago ego. S. contra.
R. qui possidet domū talem cuius tales

sunt confines: quam domū Titij liber-
tus me⁹ alienauit in fraude meam ad-
hocet me suū patronū fraudaret tertia
parte: quam de iure habeo in bonis ip-
sius: vnderem illam pro tertia parte p̄-
induiso peto mihi restituī cū fructibus
et omni causa: et ad hoc propono fauia-
nam actionē: q̄ ita recte concipiat li-
bell⁹: et q̄ fauiana patrono det̄: dicit. l.
ff. si qd i frau. pa. l. j. §. doli. et l. q̄dē q̄
i p̄n. et l. videam⁹. §. i fauiana. ff. de vsu.

**De vtili caluisianā vel vtili fa-
uiana.**

C Si q̄s arrogat aliquē in filiū: et po-
stea alienat aliqd de rebus suis in frau-
dē filij arrogati: ad hoc vt diminuat q̄r-
tam quam d̄z filio arrogato: per consti-
tutionē diui pij de bonis ipsius. ff. de
adop. l. si arrogator. §. sed an impuberi
poterit fili⁹ arrogat⁹ reuocare p̄ vtilem
caluisianā vel fauianā. ff. si quid in
fraudem patro. l. vlti. in hac aut̄ actio-
ne sic forma libellū. Ago ego. S. contra
R. q̄ possidet res tales quas Titius pa-
ter me⁹ arrogator: in fraudem meam
alienauit vt quarta debita mihi ex con-
stitutione diui dij diminueret: vnde pe-
to res predictas mihi assignari cū fru-
ctib⁹ et omni causa: et ad hoc p̄pono vti-
lem caluisianā vel vtilem fauianā vel
vilem in factū caluisianā: q̄ libellus
iste sit bene cōceptus: probat̄ p̄calle. ll.

De actione redibitoria.

C Si aliquis vendat tibi equum retro-
gradū: vel alio modo vitiosus: nec te cer-
tior aut̄ competit tibi emptori ignoranti
contra reditorē redibitoria actio ad sex
menses. ff. de edil. edil. ediles aut̄ et l. cū
sex vñ sic forma libellū. Ago ego. S. cō-
tra. R. q̄ vendidit mihi equū: q̄ equ⁹ est
retrograd⁹: vel alio modo vitiosus: vel
seruū morbosum: vnde q̄ dictus equus

vel seruus est in causa redibitionis.
Ideo ad ipsum redibendum q̄ omnia
retro agantur cum accessionibus suis:
redibitoriam propono actionem: q̄ ita
recte concipiatur libellus probatur per
ll. ff. eo. l. j. et l. redibere: et l. cum autem
§. iul. et l. bouem et pluribus. ll. illius tit.
Et est sciendū q̄ redibere est facere: vt
rursus habeat reditor quod habuerat
et q̄ reddendo omnia ex vtraq; parte
id fiebat: idcirco redibitio est appellata
quasi redditio. d. l. redibere. ff. eo. et pre-
dicta etiam no. in arte. di. ij.

De quanto minoris actione.
Hec actio dat̄ ad omnia et in omni-
bus casib⁹ in q̄bus redibitoria: et etiam
in q̄busdam alijs in q̄bus locū habet re-
dibitoria: nam si seru⁹ emptus laborat
vitio animi ex consuetudine: puta q̄ sit
blesus vel mendax: de quo probabiliter
ignorauit emptor: competit ei quāto mi-
noris actio. l. queret. §. vltim. ff. de edil.
edic. et competit quando propter vitium
vel morbu⁹ res minus valet q̄ valeret
communiter: si illud vitium deficeret: ad
repetendū de precio tantū quantū res
propter vitium valet minus: vnde in hac
actione sic formabis libellū. *Argo ego.*
S. contra. R. qui vendidit mihi seruū
vitiosum: scz q̄ est error vel fugitiuus vel
seruum morbosum: puta hydropicum:
vel equum morbosum qui habet gallas
et super ossa: vel q̄ est retrograd⁹: vel ta-
lem codicem qui est corruptus in textu:
vel codicillatus seu cancellatus: vel fun-
dum qui ducit herbam pestibulam: vel
carnem que non fuit sincera: vnde q̄
propter dictum morbum vel vitium res
predicta decem minus valet q̄ valeret
si illo morbo vel vitio careret: ideo illa
decem peto: q̄ res illa tanto minoris ē:
et ad predicta propono actionem quan-

to minoris: et q̄ ita concipiendus sit li-
bellus dicit. l. ff. de edil. edi. l. q̄ si nolit.
§. si quis egerit. Qd̄ etiam vitium vel
morb⁹ debeat inferi: dicunt. ll. ff. e. l. ob-
q̄ vitia. §. animi: et multe. ll. tituli illius.

De actione in factum edilitia.
Hec actio competit in multis casib⁹
bus et vniuersim. competit enim in primis
quando facta fuit redibitio: et precium nō
restituatur emptori cū accessionibus. et
alijs q̄ iubēt ediles: vnde emptor sic for-
mat libellū. *Argo ego. S. contra. R. qui*
vendidit mihi equū morbosum: cui⁹ eg-
cū facta sit redibitio et precium non sit
mihi restitutum: et accessiones: puta. x.
ideo predictū precium peto mihi restitui
et ad hoc propono actionem in factū edi-
liciam. Item competit etiam venditori
quando non restituit ab emptore: cū q̄
sunt acquisita per seruū: et ad alia q̄ preci-
piūt ediles et in hoc casu venditor sic for-
mat libellū. Argo ego. S. contra. R. cui
vendidi equū morbosum nomine cuius
equi egit redibitoria contra me: et redi-
bitio facta est: sed q̄ non restituit q̄ sita
per seruū vel vel equū et accessiones:
puta talia: ideo contra ipsum agor et pre-
dicta mihi restituat: et ad hoc propono a-
ctionem in factū edilitiam. Qd̄ in vtro
q̄ casu recte concipiatur libellus: dicit
l. ff. eo. l. quod si velit. §. in factum: et ista
sufficiant breuitatis causa.

De exercitoria actione.
Si aliquis haberet nauē fluvialē
vel marinā vel qui stagno nauigaret
proponat in ea magistrū vt contrahat:
tenet iste qui preponit actione exercito-
ria: et denominatur exercitor dominus
ille qui preponit: et qui preponitur ma-
gister: vt. ff. e. l. j. §. ij. Libell⁹. *Argo ego*
S. contra. R. qui cum Titium prepo-
suerit nauī sue: cū ipso Titio magistro

manus conveni: q̄ portaret mecum reb⁹
meis ultra mare in subsidium ⁊ terre san-
cte: unde q̄ fidem fregit peto ab ipso. c.
libras: cum in tantū mea interfit: ⁊ ad
hoc propono exercitoria. Qd̄ ita recte
propiat dicit. l. ff. de exer. ac. l. j. ⁊ l. si ser-
uus: ⁊ insti. de actio. §. sequēs. ⁊ §. oēs.

De institutoria actione.

Si dominus aliqd̄ preponat seruū
vel filiū vel liberum hominem alicui ta-
berne vel stationi vel negotiationi: si cō-
trahat cum illo preposito: ⁊ mihi non fa-
cit quod conuenit possum agere contra
dñm: vel patrem actione institutoria: in q̄
sic forma lib. Ago ego. S. contra. R. a
quo peto. x. que mutauit titio preposito
ab eo tali taberne ad vinū vendendum
ad predicta propono institutoriam actio-
nem: predicta probantur. ff. co. per to.

De tributoria actione.

Est ⁊ alia actio que vocat̄ tributo-
ria: per quam consulit̄ contrahentibus
filiū vel seruo alicuius: in quo vsufru-
ctū habet q̄ pater vel dominus vocet̄
in tributum id est vt communicet omni-
bus creditoribus merces peculiares: ⁊
tantum tribuat cui libet creditori: quan-
tum sibi retinet pro rata debiti: vt. ff. co.
l. j. unde in hac actione sic forma libel.
Ago ego. S. contra. R. q̄ merces tales
puta: ceram vel pannos quos apud se
habet: in q̄b⁹ mercibus cum Titio filio
vel seruo suo contraxi: eo sciente ⁊ non
contradicente: unde peto q̄ mihi contri-
buat vel si forte contribuit: sed non ad
plēnū: dicas q̄ merces min⁹ contribue-
rit: unde ad plēnum contribuat: ago: ⁊
ad hoc propono tributoriam. Quod
ita recte concipiat̄ libell⁹ dicit. l. j. ff. co.
ti. ⁊ insti. qd̄ cum eo qui in alie. po.

De in rem verso actione.

Si aliquis contraxit cū seruo vel fi-

lio emendo vel vendendo: vel mutuan-
do: vel alio quocūq̄ modo: ⁊ ex illo con-
tractu aliquod versuz est in rem dñi vel
patris: tenet̄ pater vel dñs contrahenti:
ac si cu eo esset contractū: ⁊ hoc q̄tenus
in rem suam versum est. Si ergo in to-
tū sit versum agit in totū: si vero in par-
te: pro parte agit: vt. ff. co. l. j. ⁊ l. si pro
parte. §. in rem aut̄ versum: ⁊ formalis
libellū sic. Agit. S. contra. R. a quo pete
x. q̄ Titio ipsi⁹ filio vel seruo mutauit
vel alias cū eo contraxit: que pecunia i
sui. R. utilitatem fuit versa: unde illam
petit sibi restitui: proposita actione de i
rem verso. Qd̄ ita concipiat̄ libellus:
dicunt iura preallegata: ⁊ habetur in
sti. q̄ cum eo qui in alie. potesta.

De quod iussu actione.

Si fili⁹ vel seru⁹ alicui⁹ contrahat
tecū iussu vel mandato patris vel dñi:
tenet̄ pater vel dñs insolidū tibi actio de
qd̄ iussu: siue dirigat̄ iussus ad se: vt ad
filiū siue seruū: siue generaliter dicat̄: cō-
trahat q̄cūq̄ vult cū seruo meo vt. ff. c.
l. j. ⁊ per to. unde ita forma libellū. A-
go ego. S. contra. R. a quo peto res ta-
lem: quam tali cuius filio vel seruo iussu
suo commodauit. vel tot libras q̄s ei⁹ ius-
su mutauit. ⁊ ad hoc propono actionē
qd̄ iussu. Qd̄ libellus sit bene concept⁹
probat̄ iuribus prealle.

De actione de peculio.

Si contraxisti cū seruo vel filio ha-
bente peculium de patris vel domini vo-
lūtate: competit tibi actio de peculio cō-
tra dominum vel patrem. ff. co. ti. per
to. hoc tamen fallit in filio fa. si pecuni-
am accipiat mutuo contra macedonia-
nū. Cad se. psul. mace. l. pe. Et si seru⁹
vel fili⁹ non vinat ⁊ trāserit ann⁹ utilis
vt. ff. co. l. j. §. potestatis: ⁊ l. se. ⁊ l. j. ff.
q̄ndo de pecu. actio est anna. Itē si ser-

mus fidei dubet extra cā; peculiare; vel compromittat: vel mandauit &c. vi. ff. de peculio. l. licet. §. si filius. z. §. iulianus: z. §. si seruus: in hac actione sic forma libellū. Agit. S. contra. R. a quo petat. xx. q. Titio seruus ipsi? vel filio mutauit: unde ut sibi dictam pecuniā reddat: pponit contra cū actionem de peculio: pbat hec forma. ll. preallegatis.

C De constituta.

C Si aliquis pro aliquo se soluturū constituat simplici pacto id qd ex aliqua cā erat debitū siue naturaliter tantū; siue naturaliter z civiliter: dat in eū: si non soluat actio de constituta: vi. ff. co. tit. l. j. z. l. qd si. §. si qs: unde in hac actione fit forma libellum. Ago ego. S. contra. R. q se mibi in. x. constitui debitorem pro Titio: a quo mibi illa. x. debebantur ex causa mutui: vel qz mibi promissit etiam ex nudo pacto. unde q illa. x. mibi soluat: ago contra illū z ad hoc ppono actionez de constituta. Qd ita recte concipiat libellū probat insti. de ac. §. de pecunia aut. pstituta. z. ff. co. p. to.

C De utili ex empto: vel ex alia causa: ex qua iuratur.

C Si rem aliquam possi debas quam ego dicebam ad me pertinere cā adiecta puta qz emi a te. vel qz mibi donasti vel qz fuit mibi legata a testatore tuo: vel ab alio: z tu detulisti mibi iuramentū: qz ego iurarem rem mibi a te venditam: z ego iuravi: qz tu mibi vendidisti competit mibi utilis ex empto. Si iuravi qz res fuit mibi legata te deferente competit mibi utilis ex testamento: z sic de alijs contractib: vt. ff. de iur. iur. l. sed z si posses. §. item. z. §. si cū. unde in hac actione multi formant libelli: fm diuersitatem causarum: sed in casu premissis sic forma libellū. Ago ego. S. cō

tra. R. a quo peto rem talem qz cū illaz peterem actione ex empto: ipse mibi detulit sacramentū q iurauit ipaz cū mibi vendidisset pro. xx. vnderem illaz mibi tradi vel qd interest prestari peto vtili actione ex empto. Qd ita recte concipiat libellū probat. ff. de iureiur. l. si duo. §. si quis iurauerit: z nota qz eodem modo format in alijs actionibus: quando iuratum est actore deferente.

C De utili certi conditione que datur ex confessione.

C Si aliquis fuit confessus in iudicio se aliquid mibi debere dat mibi ptra cū talis actio. l. utilis certi pditione. vi. ff. ad. l. aq. p. inde. §. j. z. ij. Et in hoc exemplū pone: qz agebā ptra te certi pditione ex mutuo: forte mutuū ita pbare nō poteram tu fuisti in iudicio cōfessus verū tamen ego fui negligēs qz non insisti vt daret sententia. j. triennū: z ita triennū ē clausum: nūc volo agere vtili certi conditione ex mutuo: z ex illa confessione bñ possum: nam nō pereūt acta corā illo iudice licet pereat instātia: qz acta vel gesta redacta in publica monumenta habere volum? perpetuā firmitatē: vt. C. de re iudi. l. vlt. vñ sic agaz. ago ego. S. p. R. q fuit coram iudice pfectus se mibi debere. x. cū illa decem peterem ab eo ex cā mutui. unde qz illa decem mibi soluat. ago contra eū z ppono vtilem certi pditionez ex mutuo. Qd ita recte concipiat libellus probat per. l. s. allega.

C De actione negotio. gesto. directa. **C** Si aliquis te absente vel presente z ignorante sine mandato z sponte gerat negotia tua ppetit tibi cōtra eū directa neg. gesto. actio. z in ea forma sic libellū. Ago ego. S. contra. R. q gerendo negotia mea me absente vel pscnte z ignorante pcepit ex bōis meis. c. vñ qz illa. c.

B iij

mibi reddat ago contra ipsum: et ad hoc propono negotiorum gestorum directam probatur hęc forma. ff. co. l. j. z. ij. z. in l. i. de obli. que ex quasi contra. nas.

¶ De actione negotiorum gestorum pro tutore vel curatore.

¶ Si quis est tutor vel curator alicui: et ego gero negocia pupilli sui vel minoris: qui ipse debebat ex officio gerere et sic erat sua cura et sollicitudine: unde hęc locū actio. nego. gest. vt. ff. co. l. si pupilli: i. pñ. et tunc forma ita libellū. Ago ego S. contra. R. q. mei contemplatione gest. sit negocia pupilli vel adulti mei: unde q. ex illa administratione vel gestione percepit. x. ideo contra ipsum ago: et peto illa. x. mibi solui. proposita nego. gest. actione. Quid ita concipiat libellus probat. l. prealle. z. ff. co. per to.

¶ De utili negotiorum gestorum actione.

¶ Si aliquis cum credēs se tutorem vel curatorem: gerat negocia minoris vel adulti: competit adulto contra eum actio utilis nego. gest. ff. e. l. ait pro. §. si furiosi. z. §. curator: z. C. e. ti. l. curator. In ea sic forma libellū. Ago ego. S. contra. R. q. credēs se meum curatorem: administrant negocia mea: et male: vel quod fuit curator meus vel mibi datus in testamento: et confirmatus legitimus vel dativus: unde quod reddat mibi rationem administratio. nis ago contra ipsum et c. vel sic: quod dolo vel culpa sua lata vel leui commissa ab eo in administratione sua damnicatus in. x. vel ex illa administratione hęc x. ideo illa. x. peto et ad hoc propono utilem negotio. gest. actionem. Quid ita debeat concipi libellus: dicunt. l. prealle.

¶ De contraria negotiorum gestorum actione.

¶ Si tu geras negocia alicuius: et ali

quid impedisti in illa gestione: poteris repetere per actionem nego. gest. contrariam vt instit. de ob. que ex quasi contra. nas. §. j. z. ff. co. titu. l. ij. Vñ si vis agere pro eo quod solvisti in illa administratione sic forma libellum. Ago ego. S. contra. R. cuius negocia eo absente: vel etiam presente sed ignorante administraui et sponte: in qua administratione. x. de bonis meis rogavi: unde vt illa. x. mibi soluat. ago contra ipsum et peto vsum que cucurunt a tempore mortis: et ad hoc propono contrariam nego. gest. actionem. Quid ita debeat concipi libellus dicunt. l. prealle.

¶ De actione protutelle.

¶ Si aliquis credens se tutorem cum non esset vel sciens se tutorem non esse: fingit tamen se tutorem gerit negotia alicui: conveniri potest ab eo: cuius gerit negocia actione protutelle: vt. ff. de eo q. pro tuto. nego. gest. l. j. §. j. z. ij. Unde sic forma libellū. ago ego. S. contra. R. q. tanquam tutor gestit negocia mea: cum non esset: ex qua gestione sunt. c. apud eum: vel ex illa gestione me damnicavit in centum: unde illa centum peto: et ad hoc propono actionem protutelle. Quid ita recte concipiat libellus dicunt. l. prealle.

¶ De contraria protutelle actione.

¶ Si aliquis credēs se esse tutorem cum non esset: et administravit bona alicuius pupilli: et illa administratio de aliq. de suo impedit potest illud petere per contrariam protutelle actionem: vt. ff. co. l. vlti. Unde sic forma libellū. ago ego. S. contra. R. cuius bona administraui: credēs me esse tutorem illi: in qua administratione expendi decem: ideo illa decem peto per contrariam actionem protutelle. Quid ita recte concipiat libellus dicunt leges predictę.

¶ De actione depositi. in quat

tuo: casibus.

C Si deposuisti apud aliquē res tuas ea timoris incēdij: ruine: naufragij seu tumultus: et ipse non vult restituere: habebis contra eū actionem depositi. Et in ea sic concipit libellum. Ago ego. S. contra. R. apud quem deposui res tales tempore tali: et timore incendij: ruine naufragij seu tumultus: vnde peto res illas mihi restituere: si ipse fuerit res ipsas inficiatus: peto res illas in duplum mihi restitui: et ad hoc propono actionem depositi: probat. ff. de positi. l. j. §. j. et l. quod tumultus: et insti. de ac. §. sequēs et nota qd predicta omnia largius notantur in arte. iij. distin. in fi. et. iij. distin. §. in duplum.

C De actione vie reiecte.

C Si vicinus in agrū vicinū viam publicam reiecit: potestis per cuius fundū via est facta: agere actione vie reiecte ad suū interesse: scilicet quanti interest sua qd via publica per fundum illius facta non esset: vt. ff. de via publi. l. si agrus: vnde in hac actione sic forma libellum. Ago ego. S. contra. R. qui in agrum meū viam publicam reiecit seu immisit: propter quod interest mea in. c. ne illa via ita reiecta sit: vñ illud meū interest se peto: et ad hoc propono actionem vie reiecte. Qd ita recte concipiat libellus: et ad interesse: et ad actionem propositā dicit. l. ff. de via publica. l. pen.

C De actione quod metus causa.

C Compellit qd aliquem per metum mortis. vel qd continet periculū corporis et cruciatū: qd etiam caderet in homines constantis animi: vt rem aliquā sibi tradat: vel vendat vel donet: vel cū ab obligatione liberet vnde metū passio succurrit per actionem quod metus causa: qd personalis est et pctoria: et quemlibet

possessorem rei persequi: vt insti. de ac. §. sequēs: et. ff. co. l. metū. §. volenti. et. §. hec actio. et in hac actione sic forma libellū. Ago ego. S. contra. R. qd compulsi me per metū: vt sibi vendere vel promitterem talem rem: vel cū ab obligatione liberarem: vnde qd a tali obligatione me liberet: vel vt se in pristinam obligationem reponat: ago contra ipsum et propono actionem quod metus causa. Qd autem hec actio locum habeat: siue negociū sit perfectū: siue imperfectum: et etiam in obligationibus rescidendis dicit. l. ff. co. l. metum. §. sed qd pctor. et. §. ex hoc edicto: et nota qd de materia ista plenius inuenies notatum in arte. j. et. ij. distin.

C De actione de dolo.

C Si qd dolo te decipiat in contractu: siue ex proposito siue ex incidenti: habes contra ipsum actionem de dolo: in qua sic forma libellū: quando dolo dat cām contractui bone fidei. Ago ego. S. contra. R. qd me dolo induxit ad hoc vt sibi venderē codicē meū: alias non venditurus: et illū codicē sibi tradidi: vnde vt eundē codicē mihi restituat: ago contra ipsum et ad hoc propono actionem de dolo: qd ita recte concipiat libellus dicit. l. ff. de eleganter in prin. Si autē dolo incidat in contractū bone fidei: sic forma libellū. Ago ego. S. contra. R. qd cū proponerem vendere codicē meū pro. xx. dolo suo incidente contractui: me decipit in duobus denariis: vnde vt illos denarios mihi det et soluat ago contra ipsum: et ad hoc propono actionem ex vedito: qd ita recte concipiat libellus: etiam pro minima quantitate dicit. l. ff. de ac. cm. l. iul. §. p. contra riu. Si autem dolo incidat in contractu stricti iuris tūc si quantitas est ultra duos aureos: dabit actio de dolo: et sic concipiat

Summa domini

pe libellū. Ago ego. S. contra. R. q in possessione quam sibi feci: de cepit me in trib⁹ aureis: unde q predictam mihi q titatem restituat: ago contra cū actione de dolo: q ita recte concipiat libell⁹ dicit. l. C. de inuti. stipu. l. dolo. Si at dol⁹ dat cām contractui stricti iuris: tūc tenet cōtract⁹: sed obstat exceptio: nisi sit processum ad traditionē: et tūc locū h⁹ de dolo: et forma libellū vt p̄dixi: et nota demum q ista pleni⁹ tractant in arte.

De actione furti manifesti.

C Si qs rem tuam auferat tibi: et tu eū in eo delicto deprehendas: vel eodez die anteq̄ perueniat ad locū destinātū deprehensus vel visus fuerit: habes eō tra illū actionem furti manifesti. In q sic forma libellum. Ago ego. S. contra R. q codicem meū: mihi subtraxit: vel furat⁹ est: et anteq̄ cū illo codice perueniret ad locū destinātū: scilicet quo ire volebat: fuit deprehensus vel visus cū illo codice a me a vel a Titio vel ab alio unde mihi peto ipm in quadruplū condemnari et ad hoc propono actionē furti manifesti. Quod ita recte concipiat libell⁹ dicit. l. insti. de ob. q ex delict. §. manifestus: et ff. co. l. fur manifest⁹. Si autem vis agere criminaliter: facias simplicem accusationem per iuramentū: q postea scribis in libro cōis: hoc modo.

Talis suo sacramento accusat talē quē dicit sibi vnū codicem furtim abstulisse de tali loco: unde petit eū p̄miri. Scitūdū formam con. Bononiē. fit libell⁹ cū die et consule zc. Sed quia vsus modernorum ipsum repellit ab aula: ideo ipsum in presenti libello non duximus inserendum.

De actione furti aduersus nauas: caupo. stabul.

C Si nauas: caupo: stabularius: vel

aligs de eorū familia furto tibi res tuas subtraxit: habes contra cū furti actionem in duplū. In q sic forma libellū. Ago ego. S. contra. R. in cui⁹ nauas: caupona: seu stabulo: res seu merces intuli seu immisi: q res mihi subtracte sunt a tali: unde contra cauponez: ago actione i factū: ex illo titulo furti aduersus nauas. sta. vt recepta restimant: et p̄cto duplū per predictam actionē: et hoc q̄ndo ago contra nau. cau. sta. Si autem vis agere contra illū q furrupuit: ita dices. Ago ego. S. contra. R. q merces scures q̄s intuli seu immisi in nauem seu cauponam seu stabulū Titij mihi subtraxit: vñ noie predictaz merciū i duplū ago contra ipsum: et ad hoc propono actionem furti manifesti vel nec manifesti ex illo titulo furti aduersus nau. Quod autem in vtriusqz persona recte concipiat libellus: dicit. l. ff. co. l. j.

De actione in factū ex illo edicto nau. cau. stabul. vt re. restitū.

C Si nauta. caupo. vel stabulari⁹: res q̄s immisisti in nauem: cau. sta. non restituerit: sed forte diciteas amissas tenet actōe in factū ex illo edicto. nau. cau. sta. vt re. resti. Unde sic forma libellū i hac actione. Ago ego. S. contra. R. in cuius nauē. cau. sta. immisi vel intuli: eo sciente merces tales: q̄s ipse vel alius abstulit vel subtraxit mihi puta talis: unde q res illas restituat ago cētra ipsum et ab hoc propono actionem in factū ex illo edicto. nau. caupo. sta. vt re. restituant. Qd ita recte concipiatur libellus dicit. l. ff. co. l. fi.

De actione seruicorrupti.

C Si tu habes seruū: et ego animū ei⁹ corūpo faciendo de bono malū: et de malo deteriore: habet locū hec actio: vt. ff. co. l. j. in prin. et §. vlti. In q sic for

ma libellū. *Argo ego. S. contra. R. q. seruū incum. Titium corrupit: suadendo sibi dolo et fraudem me contemneret vel subtraheret mihi res meas puta tales propter qd seruū est deteriorat in. x. iō illa. x. pcto et ē res qd mihi subtraxit. et ad hoc propono actionem serui corrupti. Qd ita recte cōcipiat libellū dicit. l. ff. eo. l. j. et l. si qs seruū. §. vlti. Et no. qd omnia predicta norant in arte. d. iiii.*

De actione vi bonoꝝ raptorū.
C Si aliquis rem tuam mobilē per violentiā tibi auferat hz locū hēc actioni bonoꝝ rap. q. qd ē i. qdruplū reputata. vt in sti. eo. §. qdruplū. In hac actione sic for ma libellū. *Vobis dño. L. pōr. Bonoꝝ. queror ego. Id. de. R. q. p violentiā abstulit mihi codicem meū vel mihi commodatū vel depositū: vnde pcto ipsum in qdruplū condemnari: ad qd propono actionem vi bonoꝝ rapto. qd ita recte concipiat libellū dicit. l. insti. e. §. j. et ff. e. l. j. et l. pctor. Illō nota: qd predicta cui dēti norant in arte. distin. iij. et iiii.*

De actione iniuriarū pctoria.
C Si aliquis fecit tibi iniuriā dicto facto seu scripto: pctor qd in tribus casibz: scilicet quando qs est pulsatus: verberatus: vel domus sua vi introita: habes contra cō actionem iniuriarū pctoriam nam in alijs tribus casibz competit ciuilibs: de quo suo locodictū. *Libellū. Argo ego. S. contra. R. q. mihi. talem iuriam dixit: scilicet qd me vocauit filium meretricis: vel cucurbitam: vel scripsit de me carnē famosū: scilicet qd crā raptor: latro: atqz pyrata: vel cantauit d me malam cantilenam: quam iniuriā nollem mihi dixisset: vel de me cantasset seu scripsisset pro. c. libris. Bonū. qd centū libras pcto mihi dari: vel prestari et ad hoc ppono actionem iniuriarū pctoriam.*

toriam hēc insti. de iniur. §. in summa. et ff. eo. l. pctor. Si autē qs vult agere criminaliter faciat simplices accusationē prout dixi. s. in actione furti. nota tñ qd abundantiū pdicta norant in arte. di. vj.

De actione in factū subsidiaria. l. aglie: Et de vtili actione. l. aglie.

C Ad euentiam huius actionis nota. qd pro damno dato interdū competit actio. l. aglie directa: qd tūc competit: cum damnu dat de corpore in corpore vt insti. ad. l. ag. §. ceterū: et ostendim cū de ea inter alias civiles tractabim: interdū vtilis qd tūc competit: cū damnu dat d nō corpore in corpore veluti si panno rubeo fugauit armenta: vel iumenta: et auferunt et precipitata sunt: tenor vtili act. l. ag. qz snia concordat. l. j. vba deficiāt: scz qz damnu datū est sed a non corpore sed qz pstiti occasione damni nō danuz. videoꝝ dedisse: vt. ff. ad. l. ag. q. occidit. §. in ac quoqz. Incerdum in factū subsidiaria scz cū damnu dat a corpore in nō corpore vbi gratia: excussi anulū de manibz tuis aurū: cecidit in mari vel flumine certe damnu datū est a corpore in nō corpore: qz anulū stans in aq: non est factū deterior: et hoc hz do. Jo. Sed. d. me. R. dicit qd vtroqz casu cōpetit vtilis. Si autē damnu dat a non corpore in non corpore tūc locū habet actio pdicta in factū verbi gratia: solui seruū tuū comeditatū. miserie cā seruū ille postea fugit cōstat enim qd corpore nō ē lēsum: et cōstat qd a corpore meo non dedi damnum sed pp sequentem fugā damnu tibi illatū est vnde competit in factū: vt insti. ad. l. ag. §. vlti. vñ in his actionibz sic forma libellū. *Argo ego. S. contra. R. qui panno rubeo fugauit armentū meū vel pecora mea inlustrit: et ita fame mortua sunt que qd in iam est anu: qd value*

Summa domini

rūt. c. vii q illa cētū p̄stet ago contra ip
sum: et ad hoc propono vtilē actionem
l. agl. vel in factū. Qd̄ ita recte p̄cipiat
libell⁹: probat̄ insti. eod. §. ceterū: et hoc
quando damnu datū est a non corpo
re in corp⁹. Si aut̄ damnum datū sit a
non corpore in non corp⁹: vel a corpore
in non corp⁹ concipies sic libellū. Ago
ego. S. contra. R. q seruū tuū Titius:;
quē posueram in compedib⁹ soluit: et ita
illa seru⁹ aufugit: q̄ valuit. xl. iam sunt:
xxx. dies vñ ipsa. xl. peto: et ad hoc p̄po
no actionē in factū subsidiaria. l. aquí.
vel q̄ anulū meū vel denarios meos ex
cussit de manib⁹ meis: et deuenerūt in
flumine vel mari: quē anulū estimo. c.
solidoz: vt illos. c. solidos det mihi con
tra ipm ago: et ad hoc propono actionē
in factū subsidiariam. l. ag. Qd̄ is duo
b⁹ exēplis recte concipiat libell⁹: dicit
l. ff. de prescrip. verb. l. q̄ actione.

ExPLICIT tractatus de p̄torio js
actionibus.

Incipit secunda pars huius
summe. Et probem̄sum in tra
ctatum de interdictis.

Uperiori

particula explicite
sunt p̄torio action
es: hic vero sibi lo
cū vendicant inter
dicta: q̄ fm nostre
paruitatis igeniū

explicem⁹: nā et ipsa p̄toria sunt: vt in
sti. de interdic. in prin. S; q̄ vocabulū
interdicti: et in quo interdictū ab actiōe
differat explicuim⁹ i arte. xij. di. nūc tra
ctemus de singulis interdictis qliter in
vnoquoq; libell⁹ forme. Et q̄ p̄ inter

dictū de mortuo inferēdo: cā religionis
tuct. ff. de interdi. l. ij. §. et dignior est cā
religionis: vt ar. ff. cōmunia de ser. p̄ca
ueri. et ar. C. de sacro sanc. eccle. l. sanc
mus: ideo ab ipso primit⁹ inchoemus.

De interdicto de mortuo inferendo.

Si aliq; vult sepelire: vel inferere
mortuū in sepulchrū: ad qd̄ sepulchrū
sibi p̄petit ius inferēdi mortuū vl̄ de no
uo velit facere sepulchrū in locū suū pu
rū et prohibeat ab aliq; poterit agere in
terdicto de mortuo inferendo: qd̄ p̄bi
toriuū est vel actione i factū surrogata
in locū illi⁹ interdicti: insti. de interdi. §.
p̄hibitoria: vt. ff. eo. l. j. et si fuit p̄hibitu
bēt p̄dictū interdictū ad interesse: et h;
locū actio i factū ad interesse vt p̄ cam
tantū cōsequat̄ actor q̄ntū iterfuit eius
non prohibitu fuisse. ff. de reli. et sump.
fu. l. libez: et ff. de mor. infe. l. j. Vñ in h̄
interdicto siue actione sic forma libellū
Vobis dño. B. potestati Bono. conq̄
ror ego. S. d. R. q me prohibuit inferre
mortuū in locū talē: in q̄ mihi erat ius
iferēdi: vñ pp̄ illam prohibitionē intulū
in aliū locū puez quē emi: vel conduxī
pro tanto p̄cio. s. decē: qd̄ interesse dicti
loci estimo viginti q̄ peto actione in fa
ctū loco eiusdem interdicti. Qd̄ ita re
cte concipiat libell⁹: probat̄. ff. de mor.
infe. l. j. et ff. de reli. l. liberum.

De iter. de sepulchro edificando.

Si q; volebat edificare sepulchrū
ad qd̄ edificandū sibi ius competeat
et ab aliq; prohibeat: habet contra cum
interdictū de sepulchro edificando: vt
ff. de mor. infe. l. j. §. p̄tor ait. Vñ q̄ sic for
ma libellū. Vobis dño. A. p̄tati. Bo cō
q̄ror ego. S. contra. R. q me prohibet
volētem edificare sepulchrū in loco talī
cuius cōfines sunt tales in quo loco est
mihi ius edificandi sepulchrū: et mor

tuū inferendi: vnde ne me impediāt in
futur: ago contra ipm et ad hoc propo-
no actionē in factū surrogatam in locū
interdicti de sepulchro edificando. Qd
ita concipiat li. pbat. d. §. ptoz. Et no-
ta qd bene dixi actiōe in factū: qd hodie
interdicta non proponunt. sed actio in
factum pro interdictis surrogata.

C De interdicto ne quid in loco sa-
cro fiat.

C Si qd edificat vel aliqd immittit i
loco sacro qd pertineat ad incōmoduz
vel deformitatez loci: et non ad ornatū:
tenet interdicto ne qd in loco sacro fiat
imittaturne. In hoc aut interdicto ita
incipit libellus. Ago ego. S. d. r. q. im-
misit vel vult immittere in loco tali sacro
cuius tales sunt fines: pp quā immissio-
nem loc⁹ ille turpis et deformis apparet
vnde vt illud qd immisit remoueat vel
ne immitat vel imitti faciat ago ptra ip-
sum vel peto ipm prohiberi: et ad hoc p-
pono actionē in factū surrogatā in lo-
cū interdicti ne qd et c. Qd ita recte con-
cipiatur libellus probat. ff. eo. l. j. et l. ij.
§. locorum. ff. ne quid in loco pub.

C De interdicto ne quid in loco pu-
blico fiat.

C Contingit sepe: qd aliqs in via pu-
blica: vel in loco publico aliqd edificat
vel immittit ideo interdictū proditū ne
qd fiat in loco publico: vel via vel itine-
re publico et si factū fuerit qd tollat:
et sic est istud interdictū ex prima parte
prohibitorii: et ex secūda restitutorium
vt. ff. eo. ti. l. j. in pñ. et §. hoc interdictū
et §. ait ptoz. In hoc aut interdicto sic
concipiat libellus. Ago ego. S. contra
R. q. vult ponere vel imposuit i loco pu-
blico cuius tales sunt fines: tale qd: per
qd loc⁹ public⁹ deteriorat vnde peto ip-
sum prohiberi ne ponat. Vel si posuit

dicas vnde vt posuit tollat ago ptra ip-
sum ad hoc propono actionem in factū
surrogatā in locū interdicti ne qd fiat
in loco publico. Quod ita recte concipi-
atur libellus: dicunt. ll. pteall.

C De interdicto: nequid in flumi-
ne publico vel ripa eius ponatur.

C Si aliqd vult immitti ab aliq in flu-
mine publico vel ripa ipsius vel forte est
immissus competit hoc interdictū: quo-
rū vnū est prohibitorii. s. ne qd fiat i flu-
mine publico vel ripa ipsius aliud restitu-
torii: scilicet qd si factū fuerit restituat et
tollatur. vt. ff. eo. l. j. in prin. et §. deinde
ait ptoz. et ff. de flumi. l. j. In his inter-
dictis ita concipe libellū. Ago ego. S.
contra. R. q. tale qd posuit in flumine ta-
li propter quod flumen non est naviga-
bile: vel ppter qd flumen navigari nō
potest. Vnde qd remoueat ago contra
ipsum. Si aut nondum posuit sed vult
ponere: dicas ita in libello: q. vult pone-
re: vnde peto ipsum prohiberi: ad hoc
propono interdictum de fluminibus et c.
qd in flumine publico ripa vel ipsius fiat
quo peti naviget: vel actionem in factū
subrogatam in locum illius interdicti.
Qd ita recte concipiat: dicunt. ll. pteal-
lega. Si autem vis agere ex alio inter-
dicto: scilicet ne qd fiat in flumine pu-
blico: concipies ita libellum. Ago ego
S. contra. R. q. in flumine publico tale
qd posuit quo flumen illud aliter fluit
q. fluxerat i priore estate: vnde vt remo-
ueat contra ipsum ago. Vel si vult po-
nere dicas. Ago contra ipsius ne ponat
et ad hoc propono interdictum ne qd in
flumine publico fiat quo alter fluat q.
fluxit in priore estate vel actionem in fa-
ctum subrogatam in locū ipsius interdi-
cti. Quod ita recte concipiat libellus:
probat. ff. ne qd in flu. pub. per to. S.

Summa domini

aut ppid qd immisum est molendinu
tuum e factum deterius sic dices. Ego
ego. S. contra. R. quitalc op⁹ vult face
re: vel immittere: vel fecit vel immisit in
flumine tali pp qd damnu mibi inferi
qz molendinu meu non ita currit: nec ita
fluit sicut cosuenerat: vnde ne ponat vel
immittat: vel si posuit dicas qz remo
ueat ago contra ipsum: z ad hoc propo
no vtile interdictu ne quid fiat in flu.
pub. zc. Qd ita recte concipiatur libell⁹
probatu iuribus pccalle.

De interdicto de loco publico fruendo

C Si aliquis conducit domū vel pdiu
vel arcem publicam a fisco vel repub.
alicui⁹ ciuitatis: z impediāt re condu
cta frui: habet contra impediētē inter
dictu de loco publico fruendo: vt. ff. e. l.
j. Unde sic forma libellū. ago ego. S.
cōtra. R. q nō pmittit me vti z frui loco
publico cui⁹ cōfines sunt tales: quē lo
cū a tali massario ciuitatis Bononi. cō
duxi pro. x. libz. Bononi. singulis annis
soluēdis. Qū ne me prohibeat: ago cō
tra ipsum z ad hoc ppono interdictum
de loco publico fruendo vel actionē in
factum subrogatam in locum illius.
Quod ita recte concipiatur libellus di
cit. l. pccalle.

**De interdicto de via publica
reficienda.**

C Si aliquis vult reficere viam publi
cam: z ab aliquo impedit: habz contra
impediētē interdictu de via publica re
ficienda vt. ff. e. p to. Unde sic concipit
libell⁹. Ego ego. S. contra. R. q me vo
lentē reficere vel purgare talē viam pu
blicam prohibet vnde vt cesset a tali in
iuria ago contra ipsum z potest addi: z
vt mibi soluat vel reddat quantū mea
interest me prohibitu non esse: z hoc
quando per talem refectionem verteba

tur specialis vtilitas actoris z ad hoc
propono interdictum de via pub. refi.
vel actionem in factu subrogatam zc.
Quod ita recte concipiatur lib. dicunt
iura pccalle.

**De interdicto vt liceat ire age
re per viam publicam.**

C Si aliquis vult ire p viam publicam
vel vult aliquēducere vel agere z impe
dit ab aliquo: bz ptra cū interdictu vt
liceat ire: agere p viam pub. In quo sic
forma libellū. Ego ego. S. cōtra. R. q
me volentē ire vel agere: vel ducere ta
le qd p viam publicā phibuit vel phibz
vnde ne me phibeat ago ptra ipz z ad
hoc ppono interdictu vt liceat zc. vel a
ctionē in factu subrogatam zc. Qd ita
recte cēcipiat libell⁹ probat. ff. ne quid
fiat in loco pub. l. ij. §. vltimo.

**De interdicto vt liceat ripā pu
blii fluminis reficere vel munire.**

C Si aliquis vult reficere vel munire ri
pā publici fluminis: z ab aliq phibet
bz ptra illū interdictu vt liceat ri. pub.
flu. refi. In quo sic forma libellū. Ego
ego. S. cōtra. R. q phibuit z prohibet
me volentē reficere vel munire ripam sa
lis fluminis sine aliq impedimēto nauī
gij: cū essem parat⁹ satisfare z cauere
noīe damni isecti vsqz ad. x. annos: fm
mandatū ptois: vnde ne me phibeat
ago cōtra ipsum: z ad hoc ppono in
terdictu vt liceat ripam pub. flu. refi.
vel mu. vel actionem in factu subroga
tam zc. Quod ita recte concipiat li. di
cit. l. ff. de ripa mu. l. vnica.

**De interdicto vt liceat in flu
mine publico nauigare.**

C Si qs in flu. pub. vel stagno pub.
vel lacu pu. vel fossa pu. nauigare vel
piscari phibeat: habet interdictum vt
in flu. pu. li. na. Et in eo sic forma libel

lū. Ago ego. S. p. R. q me prohibuit z
phibet navigare vel piscari in flumine
tali vel stagno: vel fossa: vel lacu: unde
ne me phibeat ago p cū. z ad hoc ppo
no iterdictū vt li. in flu. pu. rē. vel actio
nē i factū surrogatā z c. Ad ita recte cō
cipiat li. pbat. ff. vt in flu. pu. l. vnica.

C De interdicto ne vis fiat ei q
in possessionem missus est.

C Si qs mittat i possessionē a iudice
vel in tenutā alicui rei cā rei seruande
z tū phibeas cū esse i possessione vel te
nuta: ppetit ei hoc iterdictū sine dñs si
ue alter phibuerit: vt. ff. c. l. j. Et in hoc
iterdicto sic cōcipe libellū. Ago ego. S.
p. tra. R. q phibuit me ire vel esse in pos
sessione talū rex in qru possessione in
dex me mittēdū deiecit: vñ ne me phi
beat ago p ipz z ad h ppono iterdictū
ne vis. ei q in pos. mis. est. vel actionem
in factū z c. vel si vis petere tuū iteresse
s. quantū tua interesset nō esse phibitū
dicas: vñ qz interest mea i. c. nē esse phi
bitum: id istud interesse peto. Ad ita in
vtrorq casu recte cōcipiat lib. dicit. l. pre
alle. **C** Si aut nō vis predictam actio
nem pponere dicas ita. Ago ego. S. p.
R. vt. s. vñ q in pos. rex illarum mit
tat manu militari: offm iudicis ppono
z vestrū officiū domine iudex imploro
Ad ita recte concipiat libellū: pbatut
ff. c. l. si qs missus. §. j. Et ibi dat cōsiliū
Alpianus q melius sit agere officio iu
dicis: q proponere interdictum.

C Interdictum quom; bonorum:
C Si aliquis vocat ad successionē alicu
ius ex testamēto: vel ab intestato: z rule
possessionē rex defuncti ab illis q possi
dēt aduocare: seu recuperare: bz locū
iterdictū quor; bonor; qd resti. ē z pti
net ad vniuersitatē bonor; z nō ad res
singulas vel ad neia: qz contra debito

res hidi. nō dat: s; ad bonor; corporaliū
pos. vt. ff. c. l. j. z. i. j. **C** Si sic pcepit libellū.
Ago ego. S. p. R. q iuste tenet vl pos
sidet bona q fuerūt quōdā Titij: cui ex
testamēto vl ab intestato successi: vñ cor;
possessionem peto mihi tradi vel dari:
z ad hoc ppono iterdictū quor; bono
rum vel actionē in factū z c. Quod ita
recte concipiat libellū probat. il. palle.
z institut. de interdic. §. adipsicende.

C De interdicto quor; legatorum:
C Si legatariū sua auctoritate occu
pat rē sibi legatā sine hīdū volūtate: bz
ditate iacētē: tenet hīdū illā restituere
z id cōssimū visus ē ptori vñ quēq; nō
sibi ipsi dicere occupatis legatis: sed bz
ab hīde petere. ff. c. l. j. **C** Si in isto inter
dicto sic pcepit libellū. Ago ego. S. p.
R. q domū talē cui fides sunt tales: le
gatā sibi in testamento Titij: cui Titio
ego ex testamēto successi sua auctoritate
iacētē hereditate occupauit: vñ predice
domū pos. mihi dari vel tradi peto: z ad
hoc propono iterdictū quor; legator;
vel actionē in factū subreगतā z c. multi
m sapiētes ponūt in li. cui domū pces
sionē vel q domū peto mihi restituī: cū
istū iterdictū dicat restitutoriū: s; bz
calūnia procedit. Ad autem libellus sit
bene conceptus: probat per. l. p. c. alle.

C Interdictū de tabulis exhibendis.
C Si aliquis fecit tabulā. i. testamētū: z
illa tabu. ab aliq teneat: z tua iter sit il
lud exhiberi: potes agere p illū interdi
cto de tabulis exhibēdis: in q sic forma
libel. ago ego. S. p. R. q testamētū vel
codicillos Titij q vel in qb mibi lega
tū fuit relictū nō exhibz: vñ q exhibeat
ago p ipm. z ad hoc ppono iterdictū d
tabulis exhibēdis: vl actionē i factū sub
rei locū ipsi. Quidā sapiētes sic. Ago
ego. S. p. tra. R. q testamētū vel codicil

Summa domini

los in qbus sunt mibi. x. legata cu; pos-
set exhi. non exhibet: vnde q; interest
mea in predictu meū interesse peto: et
ad hoc propono: vt zc. Quod ita recte
concipiatur libellus: probatur. ff. eo. l. j.
z. l. locū. §. solent: z. §. condemnatio.

Interdictum de liberis exhiben.
Si fili⁹ tuus q est in potestate tua:
ab aliquo detineat inuit⁹ poteris age-
re contra eū interdicto de liberis exhi-
bendis hoc modo. **A**go ego. **S.** contra
R. q **T**itiū filiū meū in potestate mea
constitutū inuitū detinet vnde peto illū
mibi exhiberi: et ad l⁹ ppono interdict.
de libe. exhib. vel ac. in factū subro. i lo.
ipsi⁹. Qd ita recte concipiat libell⁹ pba-
tur. ff. eo. l. j. in pñ. z. §. in hoc iterdicto.

Interdictum de li. deducendis.
Si fili⁹ alicui⁹ ab alio detent⁹: exhi-
beat patri: poterit postea pater contra
illū q impedit eū deduci intentare inter-
dictū de deducendis liberis sic. **A**go e-
go. **S.** contra. **R.** q prohibet et impedit
me volentem deducere filiū in mea po-
testate constitutū: vnde ne impediat vl⁹
prohibeat ago contra ipsum: et ad hoc
propono interdi. de libe. deduc. vel ac-
tionez in factū subrogatā zc. Qd recte
concipiat libellus: probat. ff. eo. l. de in-
de. §. j. z. §. hoc autem interdictum.

Interdictum de li. ho. exhi.
Si liber homo detineat ab aliquo
inuit⁹: potest intentare contra detenta-
tozem interdictū de libero homine exhi-
bendo: qd cuilibet de pplō competit: vt
ff. eo. l. j. z. ij. z. l. q lex. §. hoc interdictū
Et in hoc interdicto sic forma libellum
Ago ego. **S.** contra. **R.** q **T**itiū liberuz
hominem inuitū detinet: et sibi liberta-
tem recedendi quocelit non prestat: vn-
de q illū **T**itiū exhibeat peto: et ad hoc
propono interdictū de libero homine

exhibendo: vel actionem in factū furto-
gataz zc. Qd ita recte concipit libel-
lus probatur. ll. prealle.

De interdicto vnde vi.
Si possideas domū vel fundū vel
aliquā rē immobilē: et aliquis te expellat
a possessione illi⁹ rei: potes recuperare
possessionē illi⁹ rei p interdictū vnde vi.
p qd sit restitutio possessionis cū omni
cā dāni dati: vt. ff. eo. l. j. §. j. in de inter-
dicto sic concipe libellū. **V**obis dñō. a.
potestatis **B**ononi. pquero: ego. **S.** de
tali q me expulit de possessiōe fundi ta-
lis: cui⁹ fines sunt tales: quē fundū pos-
sidebam: vnde q restituat mibi posses-
sionem fundi predicti: et oēm cām dāni
dati ago contra ipm: et ad hoc propono
interdictū vnde vi. vel actionem in fa-
ctū subroga. zc. **S**i aut vis agere vt
ille restituat et puniat pstitutionē si q;
in tantā dices retento pñ. vt. §. vnde vt
restituat mibi possessionē fundi pdicti
et si est dñs: vel si bz ius in re q cadat a
dñio vcl a iure qd bz: vel si non dñs: si-
ue non bz ius in re: vt estimationē ipsi⁹
fundi mibi soluat: ago contra ipm et ad
hoc propono constitutionē: si q; in tantā
Si aut tu non fuisti expulsus: sed co-
loni tui dices. **A**go contra talem q colo-
nos meos q crāt in possessiōe talis fun-
di expulsi violenter de ipso fundo: vnde
q restituat zc. vt in primo libello. Qd
ita recte concipiat libell⁹ probat. ff. e. l.
j. §. j. z. §. quotiens. z. §. siue aut. §. rectis-
sime. z. §. pe. z. l. cū fundū: z. l. colon⁹. **C.**
e. l. si q; in tantā. **S**i aut rustici ptra-
dicūt seruitia debita dñis exhibere: sic
agūt dñi ptra eos. **A**go ptra talē q me
talib⁹ seruitijs: puta capone: vel spar-
la porci debitis mibi et antecessoribus
meis ab ipso et antecessorib⁹ suis solu-
tis per. xxx. annos: quam solutionē alle

ago ad probandū dicta seruicia debita me quasi spoliāuit: contradicēdo mibi solvere seu reddere vnde q̄ restituat mibi q̄ si possessionem illorū seruitorum: ago contra ipsū: et ad hoc propono vti le interdictum vnderi. vel actionem in factū vtilem subrogatam et. vel vtilem conditionem ex. l. si quis in tantam.

De interdicto qd̄ vi aut clam.

Si aliquis contra tuam denunciationem aliquid faciat in tuo: et siue denuntiatio fiat per iactum lapilli: siue alio modo: videtur vim facere. Item si q̄s te celante: quem suspicatur sibi controuersiam moturum vel suspicari debuit aliquid i tuo solo facit: videtur clam facere: vnde competit tibi interdictum qd̄ vi aut clam. vt. ff. cod. l. j. §. quod si vi. et l. vij. facit: et l. prohibere. §. clam. et l. seruitus: vnde in hoc interdicto accōcipe libellū. Ago ego. S. contra. R. qui me iniūto: et contra meam prohibitionem et denunciationem in tali loco cuius fines sunt tales: quem locū dico ad me pertinere iure dominij vel quasi vel ratione usufructus: vel alteri⁹ interesse opus fecit: vel fieri facit post meam denunciationem et prohibitionem: vnde et illud op⁹ remoueat et i pristinū patiat statū: restitui suis expensis: ago contra ipsū: et ad hoc propono interdictū qd̄ vi aut clam. vel actionem in factū subrogatā et. Qd̄ ita recte concipiat: dicit. l. ff. cod. tit. l. j. l. semper: et l. competit. §. ultimo.

Si autē fecit opus te ignorante et celante: ita concipies libellū. Ago contra R. q̄ op⁹ fecit in loco tali: me ignorante et celante: et suspicante seu suspicare debente: me sibi controuersiam moturum quem locū dico ad me pertinere iure dominij vel quasi vel ab alio iure: vnde et predictum opus patiari destrui: suis

expensis et. vt in superiori libello.

De interdicto vti possidetis.

Si q̄s turbat te in possessione tua: non permittit te pacifice possidere habes contra ipsum interdictū vti possidetis: p̄ qd̄ possessionē habitā: retines: et p̄p̄ea d̄ retinēdo possessionē: vt inst. de interdictis. §. retinendo: et in hoc interdicto sic concipe li. Ago ego. S. p̄. R. qui me in tali domo vel fundo: cuius fines sunt tales: quem possideo inquietat et perturbat: nō permittendo me pacifice possidere: vnde ne vim turbatiuam: vel inquietatiuā mibi inferat: aut aliquo modo inquietet possessionem meam prohiberi peto: et ad hoc propono et. Qd̄ ita recte concipiat libellus: dicit. l. ff. cod. l. vnica: et insti. de interdicto. §. retinēdo. Et nō. q̄ simili modo facere posses li. si aliqui colonos tuos inglinos aut scripticios in possessione tui soli: non permittendo eos laborare et consueta tibi p̄stare seruicia inquietaret. Et latius notatur in arte distin. xij.

De interdicto vtrobi.

Si aliquis turbat seu inquietat te i possessione rei mobilis: habes contra turbantem interdictum vtrobi. in quo sic forma libellum. Ago contra. R. qui me talē rez mobilem: cui⁹ talia sunt signa: non permittit pacifice possidere: turbando mibi possessionem illius rei: vnde ne me turbet: sed permittat pacifice possidere: Ago contra ipsum: et ad hoc propono interdictum vtrobi. vel actionem in factū et. Qd̄ ita recte concipiatur libellus: et probatur. ff. c. l. vnica: et insti. de inter. §. retinēdo.

Interdictum de superficiebus.

Si imposuisti superficiem. in solo alieno. et alius turbat te in superficie illa succurritur tibi superficiario per inter-

13

dictū de superficie? vt. ff. co. l. j. z. ff. vi
possi. l. si duo. §. labeo: z sequenti. in quo
sic forma libellū. Ago contra. R. q me
superficiem positam in tali solo cui? ra
les sunt confines: qd solū ad superficiē
imponendam: a Sempromio dñō ipsi?
soli conduxit: pacifice possidere non per
mittit: immo me in possessione ipsius
superficiē turbat z inquietat: vnde ne
me turbet ago contra ipsum: ad hoc p
pono interdictū de superficie: vel actio
nem in factū subrogatā? zc. possit etiā
proponi interdictum vii possidetis pro
batur per. ll. preallegatas.

**Interdictum de itinere
actuqz privato.**

Hoc interdictū prohibitorium est:
pertinens ad tuendas rusticas tantum
modo seruitutes: vnde si aliquis vadit p
fundū alicui? privati siue iure seruitutis
siue non: dñtamen hoc anno sit vsus i
nere vel actu: non vi. non clam. vel pre
cario. z venit ali? z prohibet ipsum ve
lentē ire agere: ideo competit sibi inter
dictū de itinere actuqz privato: vt. ff. c. l.
j. z in eo sic forma libellū. Ago ego. S.
contra. R. q me volentem vii: z viētes
via: itinere: vel actu per talem fundum
cuius tales sunt confines prohibet: qua
via itinere: vel actus sum hoc anno
non vi: non clam: non precario: vnde ne
me prohibeat. ago contra ipsum: z ad
hoc propono zc. Quod recte concipiat
libellus probatur. ll. preallega.

**Interdictum de itinere ac
tuqz privato reficiendo.**

**Si tu habes seruitutem vic: itineris
vel actus: z vis reficere locum illū: vn
de tibi debet illa seruitus z ab aliquo p
hibearis: competit tibi contra illū hoc
interdictū: vt. ff. co. l. vnde. §. ait pctor.
in quo sic forma libellū. Ago cōtra. R.**

qui me volentem reficere viam. iter si
ue actum: quam vel quem habeo per
fundū talem: cuius fines sunt tales: de
iure mihi constitutam z debitam impe
dit z prohibet reficere: vnde ne me im
pediat: ago contra ipsum: z ad hoc pro
pono interdictum de itinere actuqz pri
uato reficiendo: vel actionem in factū
subrogatā zc. Quod ita recte concipi
atur libellus: dicit. l. preallegata.

Interdictum de aqua quotidiana.

**Si habes ius aque quotidianę: du
cendo ad predia tua z ab aliquo probi
bearis aquam illam ducere: habes con
tra illū interdictū de aqua quotidiana
qd est prohibitorium: z interdū restituto
rium est Aqua autem quotidiana non
dē ea q quotidie ducit: sed ea que quoti
die duci potest: si velit vt. ff. co. circa pri
cipiū vnde in hoc interdicto sic concipe
libellū. Ago contra. R. qui me probibz
ducere aquam per fundum talem cui?
fines sunt tales: quas aquam duxi hoc
anno: nō vi non clam: non precario: vn
de ne me impediat seu prohibeat: ago
contra ipsum: z ad hoc propono actio
nem in factū zc. Quod recte concipia
tur libellus probatur. l. preallega.**

Interdictū de aqua estiuā.

**Si habes ius ducendi aquam esti
uam ad locū tuū: quam in priori estate
duxisti a me: z ab aliquo ipe diaris: ne
eam ducas: habes contra eū interdictū
de aq estiuā: ea q sola estate expedit vt
vt. ff. c. l. j. circa prin. i hac actio sic for
ma libellū. Ago ego. S. p. R. q me pbi
bet vel iupedit ducere aquam estiuam
z fundū meū: z ad irrigandas teneras
tucumellas vel citreolas vel alia vi a
quam illam duxi priori estate vnde ne
me impediat vel prohibeat: ago contra
eū: z ad hoc propono interdictum de a**

qua effluua: vel actionem in factū subro-
garam ꝛc. Quod ita recte concipiatur
libell⁹ pbat. ff. c. l. j. §. deinde ait pꝛor.

Interdictum de aqua ex ca-
stello. ducenda.

Si aquam per castellum id est per
receptaculū quo aquam publicam re-
cipit: ducis ad locū tuū: ꝛ impediris il-
lam aquam ducere habes interdictum
de aq̃ ex cast. ou. vt. ff. de aq̃ quoridi. ꝛ
est. l. j. §. ait pꝛor quo ex castello i quo
sic forma libellū. Ago ego. S. contra.
R. q̃ iniuste prohibet me seu impedit a-
quam ducere ex castello id est ex illota-
li receptaculo: qd̃ recipit aquam publi-
cam: ex quo loco ius est mihi siue com-
petit aquam ducere: vnde ne me probi-
beat: ago contra ipsum ꝛ ad hoc propo-
no interdictum de aqua ex castel. duce-
re. in factū ꝛc. Qd̃ ita recte concipiat
libellus dicunt iura pꝛealle.

Interdictum de riuīs.

Si q̃s habet riuū per quem aquam
ducit: ꝛ ab aliquo impediatur aquam per
illū ducere: vel prohibeatur ne ducat: vel
vult reficere riuū illū vel purgare ꝛ ab
aliquo prohibetur. Vel si aliquis ha-
beat spec⁹ vel sepra i flumic: vel habeat
fossam vel puteū: ꝛ vult ducere aquam
vel reficere vel purgare ꝛ ab aliquo p-
hibeatur habet interdictū de riuīs: vt. ff.
eodē. l. j. in pꝛinci. in hoc aut̃ interdicto
sic forma libellum. Ago ego. S. contra.
R. qui me prohibet ꝛ impedit ducere a-
quam per riuū vel sepra vel specuz: vel
ducere aquam de puteo sicut pꝛiori esta-
te: vel hoc anno duxi vel reficere: vnde
ne impediatur vel me prohibeat: ago cōtra
ipsum ꝛ ad hoc propono ꝛc. Quod ita
recte concipiat. libel. dicit. l. pꝛeallega.

Interdictum de fonte reficiendo.

Si aliquis habet vsum hauriende a-

que de fonte vel puteo vel piscina: vel
lacu: ꝛ ab alio impeditur competit ei con-
tra ipsum impediētem hoc interdictū
de fonte. Aliquādo q̃ vult reficere fon-
tem: vel puteū: ꝛ ab alio impeditur vel p-
hibetur reficere vel purgare: ꝛ tūc habet
interdictū de fonte reficiendo: vt. ff. co-
l. j. in pꝛinci. ꝛ §. deinde ait pꝛor: i quo
sic forma libellū. Ago ego. S. contra.
R. qui prohibet me vel impedit vti aq̃
de fonte: lacu: puteo: vel piscina tali: cu-
ius fines sunt tales: qua aqua vsus suꝝ
hoc anno: non vi: non clam: non pꝛeca-
rio vnde ne me impediatur vel prohibeat
vti aqua illa sicut hoc anno vsus fui: a-
go contra ipsum: ꝛ propono interdictū
de fonte vel actionem in factū surroga-
tam ꝛc. **S**ed pro reficiendo sic con-
cipe libellū. Ago contra te: qui me pro-
hibes vel vel impedis purgare fontem:
vel reficere piscinam: vel lacū vel pute-
um: cuius fines sunt tales: vnde ne me
impedias purgare predicta: sicut ius est
mihi purgandi: ꝛ vsus suꝝ hoc anno: nō
vi: non clam: non pꝛecario: ago contra
ipsum ꝛ ad hoc propono interdictū de
fonte reficiendo: vel actionem in factū
surrogatam ꝛc. Quod ita recte conci-
piatur libellus: dicunt iura predicta.

Interdictum de Cloacis.

Si vis cloacā tuā purgare: ꝛ ab a-
lio impediaris. itē si vis cloacā de nouo fa-
cere: ꝛ ab aliq̃ prohibearis: vel si aliq̃s
inuist cloacā in tuo hanc contra cū in-
terdictū de cloacis in quo sic forma li-
bellū. Ago ꝛtra. R. q̃ prohibet me pur-
gare vel reficere cloacam meam: q̃ est i
loco tali iter me ꝛ ipm. vnde ne me pro-
hibeat vel impediatur: ago ꝛtra ipsum: ꝛ
ad hoc propono interdictū de cloacis:
vel actionē i factū ꝛc. Vel sic ago ꝛtra
R. q̃ inter cloacā q̃ est inter me ꝛ ipm i
ij

loco tali immittit talia per quevis me
us in cloaca illa impedit: unde quod illud
remoueat: ago contra ipsum: et ad hoc
propono ut. §. Quod ita recte concipia
tur libellus: dicit. l. ff. co. l. j.

Interdictum de precario:

C Si rem tuam concessisti alicui pre
cario: et ille non vult eam restituere: po
tes eam recuperare per interdictum de
precario: ut. ff. cod. l. j. in quo sic forma
libellum. Ago ego. S. contra. R. cui ta
lez rem concessi precario: et ea mihi red
dere contradicit: unde ad hoc ut mihi re
stituatur: ego contra ipsum: et propono in
terdictum de precario: vel actionem in
factum surrogatam in locum illius inter
dicti. Quod ita recte concipiat libel
lus probatur. ff. co. l. j. et ij.

C Interdictum de arboribus cedendis
C Si arbor vicini tui impendit supra
domum tuam: vel agrum: vel si arbor illa su
perexcreseat et damnum inferat funda
mentis tue domus habes contra domi
num arboris interdictum de arboribus ce
dendis: per quod consulit ei qui habet arbo
rem quod eam succidat: alioquin tu in cu
ius domum vel agrum impendit: succidere
poteris: ut. ff. cod. l. j. in hoc autem inter
dicto sic forma libellum. Ago ego. S. con
tra. R. quod arbores positam in domo sua
vel area: et impendentem super domum
meam: non vult succidere: nec etiam pa
tietur quod ego succidam unde quod me succide
re vel incidere patiat: ago contra ipsum
et ad hoc propono interdictum de arbori
bus cedendis vel actionem in factum sur
rogatam. Si autem impedit in agro
dices ita Ago contra. R. cuius arbor po
sita in predio suo: impendit super pre
dium meum: quam arbores ipse a terra vs
que ad. xv. pedes deglabare non vult: un
de ne me prohibeat deglabare volen

tem vsque ad predictum legitimum modum
ago contra ipsum: et ad hoc propono in
terdictum de arboribus cedendis: ex. ij. ca
pite vel actionem in factum et. probatur
in. l. prealle. §. deinde ait pector.

Interdictum de glande legenda.

C Si fructus arborum tuarum cadant in
fundum vicini tui: et vis illos fructus colli
gere: sed vicinus tuus te prohibet habes
contra illum interdictum de glande legen
da: in quo sic forma libellum. Ago ego.
S. contra. R. quod fructus qui ceciderunt ex ar
bores mea in agrum suum non patietur me col
ligere: unde ne me prohibeat volentem
colligere ago contra ipsum: ad hoc pro
pono interdictum de glande legenda: vel
actionem in factum surrogatam in lo
cum ipsius interdicti. Quod ita recte concipia
tur libellus dicit. l. ff. co. l. vnica.

Interdictum de migrando.

C Si ab aliquo domum conduxisti: et
modo res tuas vis inde extrahere: et do
minus te prohibet: et habes contra eum
interdictum de migrando: et in eo sic for
ma libellum. Ago ego. S. contra. R. qui
talem domum mihi locauit: cuius finces
sunt tales: pro decem solidis: vel etiam
gratuite concessit: in quam domum res
tales intuli: quas me extrahere non per
mittit: neque me libere exire cum rebus
meis permittit: unde ne me impediatur a
go contra ipsum: et ad hoc propono in
terdictum de migrando: vel actionem in
factum surrogatam et. Quod ita recte
concipiat libellus probatur. ff. cod. l. j. §. j. et
§. hoc interdictum: et §. si pensio.

De interdicto saluiano.

C Si colonus tuus intulit res in fundo: vel
inquilinus in domo: et res ille a colono
vel inglino: vel ab alto possidentur: po
tes possessionem illarum rerum auocare per
interdictum saluianum hoc modo. ago ego

S. ptra. R. q res tales mibi obligatas a colono meo tali: propensione fundi talis quem sibi locavi pro decem tenet seu possidet unde q mibi possessionem reru predictaru tradat: ago contra ipsuz et ad hoc propono interdictum vtile saluianu: vel actionem in factu surrogata loco ipsi interdicti. Probat. ff. co. l. j. et C. l. j. Si vis agere ptra ipsum colonu vel ei heredes dicas. Ago contra. R. colonu meum vel heredem: cui locavi prediu tale pro decem nomine pensionis mibi soluendis: pro qua pensionis res sue tales fuerunt mibi obligate: unde vi res illas mibi tradat: ago p ipm et ad hoc propono interdictu saluianu di rectu: vel acti. in fac. et. vt p iura preal.

Interdictu de no. operis nunciatioe. Si alieni volenti edificare in solo tuo tu denūciasti ne edificaret et ille post denunciationem edificauit: habes contra eum interdic. de noui oper. nūcia. p qd compellit edificium destruere: suis expensis etiam si iuste edificauerit: vt ff. cod. l. j. in prin. et l. pctor ait. in prin. Et in hoc interdic. sic forma libellu. Ago ego. S. contra. R. q postq nūciaui nouu op⁹ in edificio tali per iactu lapilli ipse edificauit: unde ad hoc propono interdic. de noui oper. nūci. vel actio. in factum et. Quod recte concipiatur libel. dicunt. ll. preallegare.

De interdicto vt liceat edificare ei cui nūciatum est si satisfecerit.

Si tibi nūciatum est nouu op⁹ et tu satisfecisti: vel parat⁹ est satisfacere: vel nūciant si presens est: vel vrbicarie presecetur vel provinciali si nūcians sit absens de opere moliendo tuis expensis si apparuerit te iniuste edificasse: et ille adhuc non cessat te impedire: habes contra eum interdictu hoc qd est prohibito.

riu: ne vis fiat et q satisfecit de opere destruendo si vult edificare: vt. ff. de noui operis nūciatio. l. pctor ait. §. deinde ait pctor. et §. hoc interdictu. Et in hoc interdicto sic forma libellu. Ago ego. S. contra. R. q cu denūciaffet mibi nouu op⁹: et sibi satisfeciderim de opere de moliendo: si appareret me iniuste edificasse vel parat⁹ essem satisfacere: et nūc velim edificare: ipse me prohibere et impedire quo minus edificem non cessat: unde ne me impediat ago contra ipsuz et ad hoc propono interdic. de no. oper. nūci. quo cauet: vt satisfatione prestita ab eo cui nūciat nouu op⁹ non impediat: quomin⁹ edificet: vel actionem in factum subrogatum et. Quod recte concipiatur libellus: dicunt. ll. preallegare.

De interdicto fraudatorio.

Contingit q aliquando debitor alienat in fraudem creditoris: pp qd concipit creditori interdictu fraudatorium vt. ff. de sol. l. pupilli debitor. in prin. Item competit creditori caluitiana et pauliana seu fauiana: de qb⁹ plene diximus. §. in suis rubricis: unde que dicta sunt in illis: intelligantur in hoc interdicto tacite repetita.

ExPLICIT TRACTATUS DE INTERDICTIS.

Incipit tertia pars huius summe et probemium in tractatum de edictis.

Uonias

in superiori particula huius opusculi aliquantulu circa interdictorum intellectus describendos versatu est:

¶ iij

Summa domini

consequens erit vt de edictis: que et pre-
toris sunt sicut et interdicta: si uos si dis-
scramus: unde quod edictum ab illo corrupto
contemptam pretoris vindicat maiesta-
tem: ideo de eo primitus videamus. Que
autem differentia sit inter edictum et inter-
dictum: in arte. xij. dist. notat diligenter.

Edictum de albo corrupto.

Si quis corrupit seu deiecit vel
cassauerit album pretoris loco cuius bo-
die sunt quaterni communis punitur in
quadraginta aureis per edictum de al-
bo corrupto: vt. ff. de iurisdictione om-
nium iudicum. l. si qui id: et institui. de ac-
tione. §. penales: in hoc autem edicto: sic
concipe libellum. Ego contra talem: qui
quaternos communis: sine libellos et a-
lia in quaternis communis posita cor-
rupit vel abradendo vel mutando vel
intercedendo: alias interlineando unde
ipsum peto puniri in. l. aureis: et ad hoc
propono utilem actionem in factum su-
birogatam in locum edicti: de albo cor-
rupto: vel ipsum edictum utile. Quod
ita recte concipitur libellus: dicunt iura
preallegata.

Edictum. Si quis ius dice-
ti non obtemperauerit.

Si quis iudicij non obtemperauerit
vel in principio vel in medio vel in fine
iudex potest eum mulctare ex illo edicto:
in quo sic forma libelli. Ego ego. S. co-
tra. R. q. vocat a tali iudice. communi-
tatis Bononiensis. q. veniret coram eo ad
meam petitionem: et q. mihi responde-
ret: venire contempsit: unde quod non ve-
nit: interest mea instantum ideo illud inte-
resse peto: et ad hoc propono edictum: si
quis ius dicenti non obtemperauerit.

Si autem vis quod iudex eum puniat id est
mulctet pena pecuniaria: concipias ita
libellum. Ego ego. S. contra. R. q. man-

datum sibi a vobis factum non adimple-
uit: et sic vobis non obtemperauerit: unde
de ut ipsum puniatis: ego: et ad hoc pro-
pono actionem in factum ex edicto si quis
ius dicenti et c. Quod ita recte concipiat li-
bellus probatur. ff. cod. l. unica.

Edictum. Si quis temere vocauerit
aliquem in ius: quem vocare non licet.

Si aliquis temere vocauerit aliquem
in iudicio: quem vocare non licet: puta pa-
tronum vel parentem: sine venia punitur in
l. aureis per hoc edictum: vt. ff. de in ius
vo. l. pe. et si. in quo sic forma libelli. E-
go ego. S. contra. R. q. me patrem suum
seu patronum vocauit in ius sine venia: si
ibi concessa a pretore siue a potestate: et
in dicta vocatione fuit lite contestatus
unde ipse in. l. aureis condemnari seu
puniri peto: et ad hoc propono actionem
in factum ex edicto: de in ius vocando.
Quod ita recte concipiat libellus dicunt
ll. preallegata. et institui. de actio. §. penales.

Edictum. Si quis in ius voca-
tus non ierit.

Si quis vocatus fuerit a iudice: et ip-
se non vadit ad eum: potest iudex eum pu-
niri secundum iurisdictionem suam: ex hoc edi-
cto: si quis in ius vocatus non ierit: vt. ff. c.
l. j. et ij. hoc edicto sic concipias libellum.
Ego ego. S. contra. R. q. vocatus a iudi-
ce tali non venit coram eo cum esset iuris-
dictus quis suppositus: unde peto ipsum
condemnari secundum voluntatem vestram: ad hoc
propono actionem in factum ex edicto: si
quis in ius vo. et c. Quod ita recte con-
cipiat libellus: dicunt. ll. predicta.

Edictum de eo qui non accepit ali-
quem fideiussorem pro eo principali

Si aliquis noluerit recipere fideiussor-
em pro illo qui debebat satisfacere iudicio
sistit id est dare fideiussorem quod stabit iu-
dicio: et actor fideiussorem illum recusat

et aliu petit: ideo proditū est edictū per
quod pena imponit ei. l. auctorū: vt. ff. de
in ius vo. vt. cant. l. ij. hoc edicto sic for
ma libellū. Ago ego. S. contra. R. qz
me fideiussozem iudicio sistendi cā pa
rati dare locupletē et fide dignū et ha
bilem ad conueniendū: sine cā recipere
recusauit: cum de iure recusare non de
buit: vnde ipsum condemnari peto in. l.
aureis: et ad hoc propono actionem in
factū: ex edicto in ius vocandi vt. cant
vel. Qd ita recte conc. lib. dicit. l. palle.

Edictū. Vt quis cum qui in
ius vocatus est vi eximat.

Si alius vis eximit aliquem voca
tū ad iudiciū: puniit in quantū actor in
litem iurauerit ex hoc edicto in quo sic
forma libellū. Ago ego. S. contra. R. q
titū a me vocatū in iudiciū: vi seu dolo
malo eximit: vnde quantū in litem iu
rauerō in tantū ipsum peto condemnari:
vel aliter: vnde meū singulare intere
se peto: qd estimo centū solid. et ad hoc
propono actionem in factū: ex illo edi
cto: ne qs cū et. Qd ita recte concipiat
libellū dicit. l. ff. codem. l. j. ij. et pe.

Edictū de eo per quem factum
est quo min⁹ quis in iudicio sistat.

Si alius dolo malo vocatū ad iu
diciū eximat: ne ad iudiciū veniat tene
tur actione in factū ex illo edicto: i hoc
aut edicto sic concipe libellū. Ago con
tra. R. q impediuit dolo malo Titū q
minus in iudiciū veniret: et mihi in iure
meo responderet: vnde qz mea interest i
xx. id factū non esse ipsum. R. in predi
ctis. xx. condemnari peto: et ad hoc propo
no actionem in factū ex edicto de eo p
quem factū est et. Qd ita debeat con
cipi libellus probat. ff. cod. l. j. in princ.

De actione in factū ex edi. de edē.

Si alius bz instrumēta tua propria

vel communia vel ratioe: et eas tibi nō
exhibuit: poteris ea petere tibi edi p of
ficiū iudicis: vt. ff. de edendo vbi primo
Rn. illo non edente: succedit actio ista i
factū ex hoc edictorū quo sic forma li
bel. Ago ego. S. contra. R. q rationes
mibi vel instrumēta mea propria vel
communia cū ab eo petij non exhibuit
vel edidit et maliciose: qz min⁹ plene: rñ
qz p illas rationes vel instrumēta nō
edita vñ maliciose edita suz dānificat⁹:
i. xx. ideo illa. xx. peto: vel si nō vult fa
cere certū dicat peto meū interesse: et ad
hoc propono actionem in factū ex edi
cto de edendo. qz ita recte concipiat lib.
pbat. ff. c. l. vbi. §. si. z. l. argētari⁹. §. vl.

De actione in factum ex edi
cto de calumniatoribus.

Si alius dat pecuniaz alicui vt mo
ueat contra te negociū vel cām per ca
lūniā: vt calūniose vocet te coram iu
dice: vel dum alius vellet te vocare ca
lūniose coram iudice: dedi sibi pecu
niam ne te vocaret: in vtroqz casu dat
actio in factū ex edicto de calumniato
ribus in qdruplū infra annū: post an
nū in simplū in hoc autē interdico sic
forma libellū. Ago ego. S. contra. R.
q. xx. recepit a. V. vt mihi qstionem ta
lem calūniose moueret: vnde illos. xx.
mibi solui in qdruplū peto: et ad hoc p
pono actionez in factū q orit ex edicto
de calumniatorib⁹. qd ita recte concipiat
libellus dicit. l. ff. co. l. j. et ij. Si autem
accepisti pecuniam: ne mihi calūniā
faceres sic forma lib. ago ego. S. cōtra
R. qz recepit a gaio. xx. soli. ne mihi ca
lūniā qstionē moueret: vnde istos
xx. soli. in qdruplū mihi solui peto: et ad
hoc propono actionem vt. §. et probat
ff. codem. l. ff. qz ab aliquo. Et nota qz
ista meli⁹ notantur in arte. iij. distin.

¶ iij

Summi ad omni

De actione in factum subrogata in locum actionis de dolo post biennium.

Quia actio de dolo infra biennium competit et non ultra. *vt. C. de dolo. l. vltim. ideo post biennium contra ipsius dolum in eo quo locupletior est factus actio in factum inducta est in locum actionis de dolo que perpetuo competit. vt. ff. de dolo. l. itaqz. in qua sic forma libelli. vt dixi. s. in actione de dolo.*

De actione in factum subrogata in locum actionis de dolo contra parentes et coniunctas personas.

Est et alia actio in factum subrogata in locum actionis de dolo que datur liberis et libertis deceptis a patre et patrono contra ipsos: et quibusdam alijs personis humilibus: contra eos qui in dignitate excellunt plebcio consularem et. vt. ff. eodem. l. non debet vnde in hac actione sic forma libelli. *Vobis domi no potesta. Bononiensis conqueror et. go de. Ad. patre meo: qd cum sum emancipatus: suis suasionibus tota die mihi suadendo induxit me vt venderem sibi digestum meum alias non venditurus: vel dum proposuissem vendere: suo dicto vendidi sibi. x. minus qd valeret: vnde qd mihi digestum meum restituat: vel illa mihi decem mihi soluat: ago contra ipsum: et ad hoc propono actionem in factum que contra tales intentatur. Et qd ita recte concipiatur libellus dicit lex preallegata.*

De actione in factum ex dicto de alienatione indi. mu. causa facta.

Si contra aliquem vel eas intentare actionem rei ven. vel aliam actionem realem vel aliquam personalem: qui sit in rem scripta: vt quod metus

causa. vt. ff. quod metus causa. l. meum. §. cum autem. et interdicta omnia: vt. ff. de interdic. l. j. §. interdic. et ille qd rem illam possidebat causa futuri istius iudicii mutandi alienauit in alium forte potentio rem: mutandi dico quantum ad se et qd ab alio suscipiat cui alienauit: nam res vult trahere: sed litem ad alium transferat vt molestum aduersarium pro se subiiciat: habes contra illum alienantem actionem in factum a pretore per quam tuum interesse consequeris reseruata tibi rei vindicatione: vel alia reali contra possessorem cum possessio subiiciat aduersarium actioni in rem. vt. ff. eodem. l. j. §. j. et. l. item in fi. et. C. eo. titulo. l. unica: vnde sic forma libelli. *Hgo ego. S. contra R. qd causa mutandi a se iudicii: talem rem: cuius nomine volebam agere contra ipsum alienauit et dedit Titio: cum res illa sit ad eum reuersura: qd Titius est potentior: qd aduersarius meus. R. vel est alterius provincie: vel homo maliciosus: vnde qd propter talem alienationem interest mea in. xx. peto ideo illud interesse meum: et ad hoc propono actio. in fac. qd descendit ex edicto pretoris: de aliena. in. mutan. cau. fac. Quod recte concipiat lib. dicunt iura preallegata.*

De actione in factum ex edicto nau. cau. statu.

Si aliquis intrat navim cum rebus suis: vel cauponam vel stabulum et de rebus suis amittat: pretor duabus actionibus sibi succurrit: quarum una est in simpliciter contra nau. cau. statu. et est ex contractu vel quasi. Alia est in dupliciter: et est ex quasi maleficio: et utraqz competit contra predictas personas: vt. ff. eo. l. j. in princi. et. l. vlti. §. hec actio. **In prima sic forma libelli. Hgo ego. S. contra. R. nauitatem cauponem: vel sta-**

bularium: in cuius naue: domo: vel stabulo res tales amissi: unde qz res illas non vult restituere peto interesse meuz qd estimo viginti z ad hoc propono actionem in factu ex edicto nau. cau. stabul. vt re. resti. Qd ita recte concipiat libel. dicit. l. ff. eodem. l. j. in princi. z. l. z ita. §. hcc actio. **C** In secunda actione qd dat in duplu: teneas ea q dixi in rubrica furti aduersus nau. cau. stabu.

C De actione in factum ex edicto de his qui deiecerunt vel effuderunt

C Si aliquis deiciat vel effundat ex domo: z sic illud quod deijcitur cadat super aliquem transeuntem: z vestimenta sua vel alieres per hoc deteriore sunt ille q damnu passus e habet actione in fac. ex illo edicto: de his q deiecerunt vel effu. contra eu ex cuius domo deiectum est. Si autem ex illa deiectione liber homo pereat: dabit predicta actio contra deicientem: z erit condemnandus in. l. aureis vt probat. ff. eodem. l. j. §. j. z. ff. de actio. z obligat. l. ex male. §. his quoqz. In hoc edicto sic forma libellum Ago ego. S. contra. R. ex cuius domu in qua ipse habitat: tale qd deiectum vel effusum est: propter quod vestimenta mea z mee res deteriore sunt in viginti unde illa. xx. mihi prestari peto in duplu: z ad hoc propono actionem in factu ex edicto vt. §. Quando autem liber homo fuit perreptus: tra libellus concipiat. Conquero: de. S. ex cuius domo quam ipse inhabitat: tale qd fuit deiectum vel effusum: propter quod pater meus mortuus fuit: unde ab eo quinque viginta aureos mihi prestari peto: z ad hoc propono actionem in factu ex edicto zc. Si autem ex illa deiectione vel effusione: corp9 liberi hominis lesum sit

concipe sic libellum. Ago contra talem ex cuius domo quam ipse inhabitat: tale quid est effusum vel deiectum: unde corpus meum lesum: e ppter quam lesionez tot expensas feci: tantum dedi medicis: tot operis carni z cariturus sum quas operas estimo viginti unde q omnia p dicta mihi prestat: ago contra ipsum: z ad hoc propono zc. Qd recte concipiat libellus dicunt leges prealleg.

C De utili actione pro socio: vel vili in factu ex edicto de his qui deiecerunt vel effu.

C Si plures socij in eodem cenaculo habitant: unus forte deiecit vel effudit unde damnu datum est: z oportuit conuentos alios soluere: iura solventibus succurrunt: q utili pro socio actione possunt ab illo repetere: vel actione in factu ex edicto: de his qui zc. recuperat quod soluerunt: unde sic concipe libellu. Conquero: de. Ab. discipulo vel hospite meo qd de domo quam inhabitat: tale qd proiecit quod damnum dedit Titio in vestimentis eius vel mercibus in viginti: unde propterea sum condemnatus in duplu illi Titio: qd duplu mihi ab hospite meo vel discipulo prestari peto: z ad hoc propono actionem in factu zc. Qd ita recte concipiat libellus probatur. ff. eo. l. si vero. §. cum autem.

C De actione in factu contra cum qui aliquid habet appensum zc.

C Si aliquid habeat aliquid ita impositum in pariete: in subgruda seu domo: cenaculo vel aliquo edificio: qd si caderet posset nocere: dat contra eu hcc actio in. x. aureis: z petit cuilibz depopulo. Et in ea sic forma libel. Ago ego S. contra. R. qui in ea parte vel loco unde vulgo iter fit: impositu bz quod si ea

deret damnū dare posset: vnde ipsum in .x. aureis condemnari peto: et ad hoc propono actio. in fac. ex edicto: ne qd aliqd habeat positū in subgrūda etc. Qd ita recte concipiat libellus probat. ff. de his qui deie. vel effu. l. si vero. §. pctor.

De actione in factum que datur contra agrimensores.

Si agrimensor dolo malem enūciat falsum modū vel pl^{us} vel min^{us} ita qd nocet emptori vel p^{ro}curatori vel mihi vel tibi i iudicio finitū regūdori etc. dat contra eū hec actio: et dat ei cui terra male mēsurata est ad suū interesse: vñ sic forma libellū. *Ego ego. S. contra. R. q male dolo vel lata culpa renūciauit mihi eū ipsum mitterem ad mensurandū ingera vel fines renūciauit enim esse. x. i. u. gera et minora iueni et renūciauit fines vñ qz ad talē locū: tantū protendi: qd vlt^{er}ius producunt: vnde interesse meū peto qd estimo. x. et ad hoc propono ac. in fac. ex edic. si men. fal. mo. dix. Qd ita recte p^{ro}cipiat li. dicit lex. ff. e. l. iij. §. j.*

De actione in factū ex edicto q̄ intulit mortuū in locū alienū.

Hec actio competit ei cui^{us} predium corp^{us} aliqd illatū est mortuū contra sepelientem et ei^{us} heredē: vt det p^{re}ciū loci. et stabit ibi mortu^{us}: vel tollat et auferat inde sepulcrū. In ac. actōe sic forma^l lib. *Ego ego. S. p^{ro}tra. R. q in locū meū purū talem me inuito intulit mortuū. s. talem vnde aut ipm mortuū remoueat aut mihi illi^{us} loci p^{re}ciū qd estimo. x. p^{re}stet peto et ad hoc p^{ro}pono actionē in fac. ex edicto q̄ intulit mortuū in locū alienū. Qd ita recte concipiat libellus probat. ff. de religio. et sumpti fu. l. is qui.*

De actione in factū funeraria.

Si aliq^{ui}s sepelit mortuū: et in ei^{us} funus facit impensas: pctor ad recupe

randos sumpt^{us} siue expensas ab herede defuncti succurrit funeranti per hāc actionē: in q̄ sic forma libellū. *Ego ego S. contra. R. a q̄ peto mihi solui. xx. q̄ expendi in fun^{us} sui patris: cui^{us} est heres et ad hoc propono actionem in factū funerariā. Qd ita recte concipiat lib. dicit lex ff. de religio. et sum. fu. l. si q^{ui}s sepulchrū §. pctor ait. et l. at si quis. §. hec actio.*

De actione in factum de loco religioso vendito pro puro etc.

Hec actio competit ei q̄ habz sepulchrū vel aliquem locū religiosum quez aliq^{ui}s extrane^{us} vendidit tāq̄ nō religio su^{us}: et emptor iponit vlt^{er} edificium vel aliud in loco illo vel prohibz dñm loci inferre ibi mortuos ideo consulit sibi per actionem in factū contra illū vt tollat posita et reddat ad antiquū statū immo vt p^{re}stet interesse. et etiam loci p^{re}ciū vt. ff. de religio. l. ossa. §. si loc^{us}: et l. liberi. et l. is q̄. Unde in hac actione sic forma libellū. *Ego ego. S. contra. R. q locū meū religiosum pro puro vendidit Titio: q in loco eodē edificauit: vñ mortuos libere inferre nō possum vel mortuos mō inferre prohibet: vnde vt iposita tollat: vel mihi meū interesse p^{re}stet ago q̄ ipsum: et ad hoc propono actionē in factū. Qd ita recte p^{ro}cipiat libell^{us} probat lege p^{re}cal.*

De actione descendente ex iurando informiter delato.

Si contentio est inter me et te de aliq̄ re quam tu possides et ego dico illam esse meam: sed informiter. i. non ex qua cā: sed tu dicis ad te pertinere: tandem tu mihi deferendo iuramentū dicis iurā qd res ista sit tua et ego illam tibi restituiam: vel contra ego actor tibi cōcedo quo facto nō vis restituere vnde pctor inducit actionem in factū q̄ orit^{ur} ex iure iurando delato per quam consulit iurā

ti q̄ possit rez auocare: sed aliter posses-
sor z aliter petitor: nam possessor ba-
bet exceptionem contra petitorē: vel
actionem: si forte possessor a posses-
sione cecidit: z peruenit ad petitorē: vnde
sic forma libel. Ego ego. S. contra. R.
q̄ cū ab eo rem talem peterem quam di-
cebam meam esse: detulit mibi iusiurā-
dū z iuravi rem illam esse meam: quaz
rem mibi tradere recusat: vnde et tra-
dat mibi z assignet: ago contra illū: z
ad hoc propono actionem in factū ex iu-
re iurando in formā miter delato decedentē
Quod recte cōcipiatur libellus: dicit lex
ff. de iureiur. l. nā z postea. §. vlt. cū. l. se.
z. l. sed cū. poss. per totam. l. Si autem
possessor a poss. cecidit z res devenit ad
petitorē q̄ detulit: concipiat ita libel.
Ego contra. S. q̄ cū rem a me petierit
quam dicebat suam esse: ipso descrente
iuravi rem illam meam esse: vnde cum
a possessione rei illi ceciderim z ad ip-
sum perueniret mibi illam presta-
ri peto: ad hoc propono vt supra probat
ff. de iureiurando. l. sed z si posses i p̄n.
Et hoc verū est quando possessor iura-
uit rem suam esse: secus si iurauerit rem
petitoris non esse tunc nullam habeat
actionem: sed tantū exceptionem: vt in
l. preallegata.

**De actione in factū ex edicto si ma-
lier rētris noie cā cal. in poss. esse dicat**
¶ Hec actio competit heredibus institu-
tis vel ab intestato succedent. aduersus
uxorem defuncti: q̄ maliciose z ita p̄ ca-
lūniā dicit se esse gravidā a marito
mortuo: z ita nomine pueri quem se vi-
cebat gestare in utero petit se immitti i
possessionem hereditatis: z datur to-
tū interesse contingens heredibus:
vt. ff. code. l. j. in ea sic forma libellū. Et
ego ego. S. contra talem dominā q̄ fin-

gens se gravidā cū nō esset: vel esset: nō
tamen ex viro suo: per calūniā petijt
missionē in bonis Titij quondā viri sui
z missa fuit: de q̄b⁹ dōis percepit qd̄ va-
let centū: dū z multa de bonis illis dimi-
nuta sunt q̄ valent. xx. vnde cū sim be-
res Titij: ideo contra predictam domi-
nā ago z predicta peto: z ad hoc propo-
no ac. in factū ex illo edicto. si mulier
ren. no. in poss. per calūniā missa
esse dicatur: probatur. ff. cod. l. j. §. j. z. §.
competit: z. §. fina.

**De actione in factū ex edicto
si rētris nomine mulier in posses-
sione missa dolo malo ea pos-
se. ad ad aliū translata esse dicat.**

¶ Hec actio competit p̄tra mulierem
q̄ postq̄ missa est in possessionē rētris
noie ipsa possessionē illā i aliū trāssert
z sic damnicat beres q̄ de iure succede-
re pōt: q̄ ille in quē translata forte bona
fide fruct⁹ consumit: vel si mala fide est
non soluendo: vnde dat actio heredib⁹
z q̄buscūqz alijs quorū interest ad inte-
resse: z in ea ita concipit libellū. Ego cō-
tra dominā. B. q̄ missa in possessionē
nem bonorū quondam Titij cuius be-
res sum ex testamento vel ab intestato:
illam possessionem dolo malo ad aliū
transiulit: vnde interest mea in cētū: qd̄
interesse peto: z ad hoc propono actio-
nem in factū vt. §. Qd̄ ita recte concipiat
libellus: dicit lex. ff. e. l. j. primo responso.

**De actione in factū ex edicto. Qd̄
falso tutore auctore neg. gestū ē. dicit.**
¶ Hec actio competit p̄ cū q̄ scit se nō
esse tutore gerit tamen se pro tutore: alie-
nādo res pupilli: z auctoritatē prestādo
z similia faciēdo zc. z ideo si damni-
ficez ex eo q̄ cōtraxit: aget p̄tra illū ad
totū interesse suū per actionem in factū
ex edicto. Qd̄ falso tutore zc. Et in ea

Summa domini

sic forma libellū. **A**go ego. **S.** contra. **R.** q. dicens se tutorem pupilli Titij: cuius nō erat: imo sciens nō esse tutorem: false asseruit: et dolo malo se esse tutorem: unde cū ipso et cū dicto pupillo: eo auctore contraxi: unde cum falso tutore auctore contractus habitus non teneat: et me contraxisse cū vero tutore interest in. **xx.** ideo illa. **xx.** peto: et peto etiā sumptus quos facturus sum in iudicio restitutionis quam minor petit contra me quos estimo. **c.** solidos ad hoc propono actionem in factū ex edicto: q. falso tutore et c. probatur. **ff.** eo. **l.** **j.** **§.** **j.** **z.** **l.** **nouiss.** sine **z.** **l.** etiam alias. **§.** pompeius.

De utili actione in factum ex edicto quod fal. tuto. aucto. neg. gesto. esse dicitur.

Si propter fallum tutorem interpositus damnificat impubes: pctor im. puberi succurrit ut contra illum habeat actionem utilem in factū ex illo edicto qd falso tutore et c. premisso i qua sic forma libellū. **A**go ego. **S.** contra. **R.** qui dicens se meū tutorem cum non esset in iudicio qd cū Titio habebat confessus est talia: propter q. damnificatus sum in centū: unde illa centū peto: et ad hoc propono actionem in factum utilem ad exemplū edicti: qd falso tutore et c. Qd ita recte concipiatur libellus: dicit lex. **ff.** eo. **dem.** **l.** **ulti.**

De actione in factum ex edicto: si quis demissa causa testamenti et c.

Hec actio competit contra heredes institutū: nolentem adire hereditatem ex testamento: sed ab intestato: ut per hoc possit legatarios eo q. eis relictus est in testamento priuare: et competit legatarijs et fideicommissis: q. succurrit pctor: contra illū q. hereditatem illam

ex cā testamenti omisit: ut per inde consequat ab eo: ac si hereditatis ex testamento adita foret: unde in actione ista sic forma libellus. **A**go ego. **S.** contra. **R.** q. cū fuisset heres institutus a Titio q. mihi in testamento. **xx.** reliquit in fraudem legatariorū hereditatem illam omisit: et ab intestato possidet: unde ac si ex testamento adisset peto mihi legatum prestari ab eo: et ad hoc propono actionem in fact. descendē. ex edict. si quis omissa cau. **tc.** Quod ita recte concipiatur libellus: probatur. **ff.** eo. **dem.** **l.** **j.** **z.** **l.** de libertatibus. **§.** beredes.

De actione in factum ex edicto de publicanis.

Si publicani q. ex actores tributorum appellant: exigūt ultra debitū: siue coligant collectam: siue qd cū q. publici gerant officiū: pctor contra eos actionem in factū ex edicto de publicanis induxit: per quam compellit publicanū restituere in duplū infra annū et post annū in simplū ei a quo exegit: unde in hoc edicto sic forma libellū. **A**go cōtra **R.** publicanū offi. imperatoris: vel rei publice: q. nomine publicani sciens me nihil debere: exegit a me decem unde illa. **x.** peto mihi in duplū restituī: et ad hoc propono actio. in factū: ex edicto de publica. Qd ita recte concipiat: dicit. **l.** **ff.** de publi. **l.** **j.** **z.** **l.** sed hi. **§.** pctor.

De actione in fac. ex edicto de liberali causa.

Si aliquis liber partē se vendari ad precii participandū: et sic omnib. illis concurrentib. scz q. sit maior. **xx.** annorum: et q. sciat se esse libez: et q. habeat partē pch: et q. vendat alicui ignoranti conditionem eius liber seru. effici: a quoquin si ista non interueniūt: rei aliqd desit: ille q. patitur se vendari: be

ne potest renouare vel proclamare in libertatem: et si venditio irrita: unde pretor succurrit emptori per edictum suum: et dat sibi actionem in factum contra illum quod modo proclamat in duplum et .j. annum: in qua sic forma libelli. *Argo ego. S. contra R. q. sciens se liberum: se ad precium participandum vendidit passus est a Titio mihi ignoranti conditionem suam: et credenti cum seruus esset: et ipse post ea ad libertatem proclamauit et obtinuit cum omnia ea quod debuerunt interuenire non interueniunt unde cum pro emptione ipsi mihi absint. c. idco. illa centum in duplum solui peto et ad hoc propono actionem in factum ex edicto de liberali causa. Ad ita recte recipias libellum dicit. l. ff. de libera. cau. l. rectissime. et l. instantum. et l. vel obligatus.*

De actione in factum ex edicto de bo. aucto. indi. possi.

Hec actio competit contra missum in possessionem in actione personali: quod cum colligit fructus vel rem: facit deteriore quod tenet ad fructus et inter esse: si cui tanquam custos non debet fructus colligere: ut ff. ut in pos. lega. l. pen. in hoc edicto sic forma libelli. *Argo ego. S. contra. R. q. cum missus esset in possessionem talis personae mei vel domus vel rerum mearum fructus tot ex illis rebus percepit: vel res deteriores fecit: unde ut fructus illos mihi restituat: vel damnum datum reficiat ago contra illum: et ad hoc propono actionem in factum ex edicto pretoris de bonis aucto. indi. possi. Ad ita recte concipiarur libellus dicit. l. ff. eodem. l. pretor aut. primo responso.*

De actione in factum ex eodem edicto per expensas recuperandas.

Si creditor qui immisus est in possessionem rerum mearum carci seruandus:

fecit expensas in rebus illis recuperat illas a me per actionem in factum ex edicto de bo. aucto. indi. possident. pro expensis recuperandis: et in ea sic forma libelli. *Argo ego. S. contra. R. q. cum fuisset missus in possessionem bonorum eius vel rei talis ex causa contumacie eius vel alia causa expendi in rebus illis. c. quod expensas mihi restitui peto: et ad hoc propono et c. probat. ff. eod. l. pretor. §. quod autem.*

De actione in factum ex edicto si quis testamento liber esse iussus fuerit.

Hoc edictum competit contra seruum qui in testamento iussus est liber esse: turpientem aliquid de bonis hereditariis post mortem domini ante aditam hereditatem: et hereditatem competit: unde sic forma libelli. *Argo ego. S. contra. R. q. cum in testamento Titij quondam domini sui relictus esset sibi pure libertas: cui Titio ego successi: quod me in illo testamento heredem instituit: post mortem ipsius Titij ante aditam hereditatem res tales subtraxit: vel damnum in rebus hereditariis dedit. dolo vel lata culpa: me scire illum res illas subtrahere: vel damnum dare: unde ipsum in duplum mihi condemnari peto: quod ad hoc propono ac. i. fa. ex edic. pretoris: si quis testamento et c. Ad ita recte concipias libellum dicit. l. ff. co. l. j. responsio. j. §. itaque: et §. non tamen. et l. pe.*

De actione in factum ex edicto cum ius dolo malo datum in turba esse dicitur.

Si turba coadunata damnum dat alicui pretor dat actionem in factum datum passum propter illum quod damnum dedit. .j. annum utilem in duplum: post in simplum: ut. ff. vi bo. rapt. l. pretor in prin. et in ea sic forma libelli. *Argo ego. S. contra. R. cuius dolo malo in turba damnum datum est mihi in centum: vel tantum amisi: vel talia scilicet sunt*

Summa domini

vel fracta vel rupta: unde illud in quo dā
nū passus sum: vel ea q̄ amisi &c. in du
plū mibi emēdari peto & ad hoc propo
no actionē vt. s. Qd̄ ita recte concipiat
dicit. l. ff. vi bo. rap. l. p̄tor. j. responso.

**De actione in factū ex edicto
de incen. rui. naufragio.**

Si orto incendio: ruina vel naufra
gio imminere: aliq̄s q̄ res aliq̄s surripuit
dolo malo vel damniū dant. idē est in ra
te nauis expugnata iō p̄tor p̄tra p̄di
ctos actionē in factū inducit p̄ quam te
nent. j. annū vtilē in q̄druplū: & post an
nū in simplū: vt. ff. de incē. rui. nau. l. j.
§. j. unde in ea sic forma libel. ago ego.
S. cōtra. R. q̄ dolo malo recepit vel ra
puit res tales: vel in eis damnū dedit
q̄n dom⁹ mea passa fuit incēdiū vel rui
nā vel q̄n nauis mea fuit passa naufra
giū vel fuit expugnata: vñ in q̄druplū
cū mibi p̄dēnari peto & ad hoc p̄pono
ac. i. fa. vt. s. Qd̄ ita recte cō. li. di. l. p̄al.

**De actione in factum ex edi
cto de sepulchro violato.**

Si q̄s sepulchrū violat: vel spolian
do mortuū: sicut de facto videt: vel amo
nendo aliqd de sepulchro siue illud esset
illi affixū siue non: peto p̄tra illū actio
nē in factū inducit vsq̄ ad. c. anrcos: p̄
quam si ille agit cui⁹ interest: puta agna
tus vel cognat⁹ vel heres: consequē totū
interesse quantūcūq̄ sit: vt. ff. de sepul.
vio. l. p̄tor. §. q̄ de sepul. In ista actiōe
ita concipit libell⁹. ago ego. S. contra.
R. q̄ dolo malo violauit sepulchrū tale
puta spoliāns mortuū: ibi sepulchrū: vel
lapides seu statuas remouendo: vñ cū
ex tali violatione sit illata iniuriā mibi
& defuncto: & damniū dedi tñ & tantū
asportauit: q̄ oīa vt facta non essent in
terest mea in. c. anrcis: vñ illud interesse
peto & ad hoc propono actionē: vt. s.

Qd̄ ita recte concipit. lib. dicit. ll. p̄cedit.

De damno infecto.

Si edificii alicui⁹ iuricini minar
ruinam edificio tuo vel p̄dio: poteris a
dñō edificij minatā ruinā petere: q̄ tibi
caueat seu p̄mittat noie dāni infecti: q̄
stipulatio p̄tinebit totū interesse illi⁹ vi
cini: si forte postea dānū ex illo ruinoso
edificio p̄tigat vt. ff. e. i. hac stipulatiōe:
z. l. §. & si p̄dicere z. l. dāni infecti stip. vñ
sic formalit. ago ego. S. p̄. R. q̄ edificii
suū minar ruinā edificio meo: vel cū ha
beat edificii ruinosū iux̄ edificii meū
& possit de facili mibi dānū p̄tigere: q̄
mibi caueat noie dāni infecti vel satisfdet
& ad hoc p̄pono offm̄ iudicis. Qd̄ ita
p̄ci. li. dicit. l. ff. e. l. j. z. l. dices z. l. p̄tor ait
§. j. z. ff. d̄ p̄to. sti. l. j. & insti. de diu. stip.

De legato p̄stando.

Si legatū tibi reliq̄t i testamēto vel
codicillis: & heres adiit h̄ditatē: s̄ re le
gatā p̄stare nō vult: poteris agere p̄ h̄
dē p̄offm̄ iudicis: vt p̄ legato p̄stado ti
bi caueat: siue puro: siue cōditōaliter reli
cto suo i die: q̄ si ita satisfdare noluerit:
iudex mittet te i possessionē re⁹ h̄dita
tis. ff. vt leg. no. ca. l. j. z. l. lēt 2 libell⁹ ātē
cipit sic: Cōq̄ro ego. S. d̄. R. q̄ cū sit i
stitut⁹ h̄s i testamēto talis: & mibi res
talis a testator sit legata: & h̄ditatē ad
emerit: & mibi satisfdare noluit. peto vt
mibi satisfdet de re. p̄stā. & h̄ peto si cū
p̄offm̄ vñ mōie iudex. qd̄ ita re. 2. li. di.
ll. p̄all. **Explicit tractat⁹ de edictis.**

**Incipit quarta pars huius
summe proemium i tractatū de**

actionibus ciuilib⁹

Qñq̄ oco auctore tra
ctatū oīm edictorū ad
metā duxim⁹ p̄p̄ratā:
restat ad portū ciuiliū

actionū nauigem: vt ibi remos adinu-
tē colligētes: vice istū q̄rte particule di-
cere valeam: hic teneat edictorū anco-
ra: vt qz in arboze actionū rei vēdica-
tio inter ciuiles obtinet primum locum
ab ea feliciter inchoemus.

De rei vendicatione.

C Si qs possideat seu teneat rem ali-
quā: cui rei dicis ad te p̄tinere dñum
et cā vis ab eo recuperare rei vēdicationē
iētabis: vt. ff. de rei vēdi. l. j. z. l. i. rē
z insti. de ac. §. j. in hac actiōe sic forma
lib. ago ego. S. p. R. q̄ tenet domū talē
sitam i tali loco: cui fines sunt tales: q̄
domū dico ad me p̄tinere iure dñij: vñ
peto domū istā mibi restitui cū fructib⁹
inde pceptis et p̄cipiēdis z ad hoc ppo-
no ac. rei vēdicationis. Qd ita recte cō-
ci. dicit. l. ff. de rei vēdi. l. i. in rē ac. vi. l. l.
p̄al. z lat⁹ de hac materia i arte di. vj.

De actione confessoria in rem.

C Si alicui seruit⁹ debeatur: z postea i-
pediatur vñ seruitute illa bz actionem in
rē p̄fessoria: p quā poterit seruitutē vē-
dicare: siue sit seruit⁹ rustica siue v̄bana
ff. si serui. vē. l. j. z. ij. §. j. i ac actiōe ita cō-
cipe li. ago p̄ talē q̄ me p̄hibz ire. agere
p talē fundū postū in tali loco cui⁹ con-
fines sunt tales. p quē fundū dico mibi
ius esse eūdi agēdi: vñ ne me prohibeat
ago contra illū z ad hoc propono con-
fessoria. Ita ēt p̄cipiē libell⁹ qñ debet
seruit⁹ vñ seruitutis. **C** Si at̄ debeatur
seruit⁹ aq̄duct⁹: dic as in libello. ago cō-
tra tales q̄ me p̄hibet ducere aq̄ā per
fundū suū postū in tali loco cui⁹ fines
sunt tales: p quē fundū mibi ē ius aq̄m
ducere vñ ne me p̄hibeat. ago vi. s. Eo-
dem modo concipit in alijs seruitutib⁹
z notat de hoc in arte. z distin.

De actione negatoria.

C Si aliquis vult vñ seruitute in fundo

alterius putare inuenire actus: aq̄uedu-
ctus: vel i domo mittere signa vel aucr-
tere stillicidiū: vt cadat in domo vel a-
rea ei⁹ vel vñ alijs seruitutib⁹ q̄ multe
sunt: vt. ff. de serui. v̄bana. p̄c. l. j. z. ff. si
seruit⁹ vēdi. l. ij. z ideo talis seruitus
depellat⁹: perdita est de iure ciuili actio
q̄dam in rem: que vocat⁹ negatoria que
dat⁹ domino p̄cedij seu dom⁹: contra il-
lū q̄ seruitute p̄cedij seu dom⁹ vñ velit:
ad hoc vt seruit⁹ illa non imponat⁹: z si
cut dat⁹ prima pro seruitute q̄rendā que
vocat⁹ confessoria ita z ista dat⁹ p̄ serui-
tute depellendā z vocat⁹ negatoria z de
his duab⁹ seruitutib⁹ tractat⁹. ff. si serui
vēdi. in rub. z per totū ti. z insti de ac.
§. ij. in hac actione sic forma libellū. A-
go contra talem cui cū non sit ius eūdi
p̄fundū meū: peto ipsum prohiberi: ne
amodo v̄tat⁹ via: z ad hoc propono ne-
gatoriam. Qd recte concipiat⁹: dicit. l.
ff. si serui. vēdi. l. ij. z. l. loci. §. competit.
Vel aliter. Aq̄o. contra talem dicens ip-
sum non h̄re ius v̄tēdi: fr̄v̄di eundī p̄-
fundum meum: vel habitandi in domo
mea vel signū immittēdi in parietē: vñ
ipsum prohiberi peto. ne v̄tat⁹: fruatur:
vel ne eat p̄ fundū meū vñ ne habitz i do-
mo mea vñ ne immittat signū i pietē meā:
z ad hoc propono negatoriaz actionē:
probat⁹. ff. si usufru. pe. l. vii. frui. j. rñso.

De actione in rem p̄cedij
et ali qua queritur: an quis ha-
beat filium in potestate.

C Si filius tuus natus ex te z vxore
tua quem non emancipasti te patrem
z ibi obedire recusat: z exhibere reuerē-
tiaz filialē: habes p̄tra cū actionē in rē
p̄iudicialē: p q̄ ipm i p̄tate tuā vēdica-
bis: z in hac sic forma lib. Aq̄o p̄ talē q̄
cū sit filius me⁹: z in potestate mea: mi-
hi denegat exhibere reuerētiā filialē: vñ

Summa domini

ipsum in potestatem meam vendico actione in rem preiudiciali. Quid sic concipiat libellus: dicitur. l. ff. de rei vend. l. j. §. j.

Eodem modo concipiet abbas contra monachum: vel prior contra canonicum regularem: ut dicat. Ego contra talem: quod cum sit monachus vel canonicus illius monasterij vel ecclesie: cuius sum abbas vel prior: mihi ut suo prelato obedire recusar: unde ipsum in meam potestatem peto vili preiudiciali in rem adiecta causa de iure cano. Quid ita recte concipiat libellus: dicitur. l. predicta. **E**odem modo concipiet libellum dominus contrava fallum si petit reuerentiam siue obedientiam debitam exhibere adiecta causa de iure feudoz.

Si autem aliquis filium tuum detineat violentem vel inuitum: dicet. Ego contra. R. quod filium meum qui est in mea potestate detinet: unde ipsum filium meum vendico adiecta causa gruitum: probatur hoc. ff. de rei vend. l. j.

De actione in rem preiudiciali quam dominus vendicat seruum.

Si seruus tuus gerat se pro libero et tibi domino obedire recusar habes contra eum in rem actionem preiudicalem: per quam ipsum in tuam potestatem et dominium vendicabis. ut. ff. de rei vend. l. j. et in ff. de ac. §. preiudiciales: et in hac actione sic forma libelli. Ego contra talem quod cum sit seruus meus tanquam liber se gerit: et mihi domino obedire recusar: unde peto ipsum in seruitutem meam subicij: et mihi domino suo obediar: probatur iuribus preallegatis.

De actione in rem preiudiciali propria.

Contingit sepe quod seruus proclamatur de possessione seruitutis in libertatem vel ascripticius: vel censu: vel vassallus tuus dicit se ex toto liberum nec debere tibi in aliquo respondere: ideo videamus quod actio sibi competat: et certe datur eis contraria preiudicialis in rem quod ita probatur.

Certum est quod dominus contra illos habet actionem in rem preiudicalem de qua diximus. §. et si cur domo datur directa in rem: ita istis datur propria in rem: cum eadem sit causa ligandi et solvendi ducta in contrarium. ut. ff. de ver. ob. iter stipulante. §. sacram. unde sic forma libelli. Ego contra talem: quod cum sum in possessione libertatis: vel cum sum liber: ipse me impedit et statum meum diffamat: dicendo me suum seruum esse: unde meipsum in libertatem vendico: et ne amodo me in libertate impediat: nec statum meum diffamet: ergo contra eum proponens contrariam actionem in rem preiudicalem. In ascripticio vel censu formabis ita libellum. Ego contra talem quod dicit me ascripticiu vel censu suum esse cum sit liber et ingenuus: unde me ipsum in ingenuitatem et libertatem vendico et ad hoc propono contrariam actionem in rem et cetera. Quid ita recte concipiat libellus per ea que. §. in principi. notantur.

De petitione hereditatis.

Contingit quod aliquo decedente: aliquis sibi succedit ex testamento vel ab intestato: quod proximior est: et isti succedenti de iure civili competit directa hereditatis petitio quod ipsa civilis est: ut. ff. de pen. here. l. item veniunt. §. predicta. et ff. de rei vend. l. ij. nam succedenti de iure priorio: alie petitiones hereditatis competunt. scilicet possessoria et fideicommissaria: de quibus. §. in tractatu priorum: in specialibus rubricis diximus in actione autem ista sic forma libelli. Ego contra Talem quod possidet seu seu tenet hereditatem Lucij titij: seu bona que fuerunt Lucij titij: cui Titio ex testamento vel ab intestato tanquam proximior successi: unde quod ipsam hereditatem seu bona restituat ergo contra ipsum: et ad hoc propono petitionem hereditatis. Quid ita concipiat libellus. probatur. ff. l. j. §. ij. et. ij. nec credat aliquis quod in eodem libello proponatur utrumque. scilicet ex testa

mento vel ab intestato: qz hoc esse non pot. vt. C. de codic. l. l. vlti. sed alteru tñ causa tamen bencitatis in li. vtraqz conprehendit. Et no. qz de materia ista tractat abundantius in arte. j. z. ij. distin.

C De actione finium regundorum.

C Si habentes confinia: qñtiones inter se mouent z faciūt siue qz vn⁹ de finib⁹ alteri⁹ occupat: siue qz non patit vicinū fines imponere: siue qz exarauit fines vel remouit in totū vel in partem subuenit ei per actionem finium regundorū: vt. ff. c. l. j. z. l. sed z loci. §. sed z si qz in hac actione sic forma libel. Ergo contrariam: qz me volentem ponere fines inter prediū meū z suū: qz sunt confinia me prohibuit: vnde qz commodis finibus distinguat: z ne prohibeat me volentem fines distinguere: ago contra eū: z propono acti. ff. regun. Ad sic recte concipiat libe. probat. ff. cod. l. j. z. in l. de of. iud. §. si. reg. Et no. qz de materia ista liberius tractatur in arte distin. vj.

C De actione familie heriscunde.

C Si heredes qz succedunt: vel ex testamento vel ab intestato volūt hereditatem diuidere: vel omnes vel aliquando vnus: vt. ff. cod. l. ij. §. dubitandū: qz nemo inuit⁹ detinet in communione: vt C. cōi diu. l. l. vlti. z ideo inuenta est hec actio fa. ber. vt heredes volentes a cōmunionē recedant vel discedant: vt. ff. fa. ber. l. j. in hac actione concipiet actor ita lib. Ago ego S. contra te coheredem meū: vt hereditatem Titij qz inter nos est cōis diuidam⁹: cui titio ab intestato vel ex testamento successim⁹: ad hoc propono acti. fa. ber. Vel sic. Ago contra Titum qz cū sit coheres meus i hereditate Seici: cui ex testamēto successimus: vel ab intestato ipsam hereditatem non vult meū diuidere: vel in ea di

uidenda secū conuenire seu concordare non possum: vnde hereditatem illam diuidi peto: propono actio. fa. ber. Ad ita recte concipi. lbi. dicit. l. ff. fa. ber. l. j. z. in l. de of. iud. §. fa. ber.

C De actione cōi diuidendo.

C Si rem aliquam habes cū aliquo communes: siue ex societate subaudi cōtracta siue ex alia cā: puta ex societate incidenti: vel qz tibi z illi res illa est legata vel alio modo est communis: z vis a communione discedere: z rem illam p parte diuisa possidere: competit tibi cōmuni diuidūdo actio: vt. ff. cod. l. j. z. ij. vnde sic forma libellū. Ago contra Titū: cū quo habeo rem talem communē quam volo secū diuidere: vnde eam diuidi peto: propono actionem cōi diuidūdo. Ad ita recte concipi. lbi. dicit. l. in l. de offi. iud. §. eo quoqz: z. ff. cod. l. j. z. ij.

C De certi conditione generalissima

C hec actio competit quotiens aliquid certū petit ex omni obligatiōe z omni cā: ex omni contractu: siue certo siue incerto: siue ex cā legati: siue ex l. aquil. siue ex causa furtiua: siue ex sena. consul. certū qd debeat restitui: z vt benciter dicam: ex omnib⁹ contractib⁹ competit z ex omnib⁹ causis: ex qb⁹ certe petit: vt probantur hec. ff. si cer. pe. l. certi condi. §. j. z. §. competit z. §. sed et si ex senatus z. §. quando igit: in hac actione sic forma lib. ago contra talem: a quo peto certū qz debet: qz promisit mihi: vel ex tali causa: vel vt det mihi domū talem cuius fines sunt tales quam domū vendidit mihi vel vt det mihi centū qz legata sunt mihi in testamento Titij cui Titio ipse successit: vel vt det mihi centus: que dare debet: qz damnū mihi dedit in re tali: qd damnū centū estimo: vnde p dictam quantitatem seu rem peto z pro

J

Summa domini

pono certi condi. genera. Quid ita recte concipiat libellus probatur per .ll. preal.

De certi conditione ex stipulatione.

Si alius rem certam mihi promisit teneat mihi ad illam rem reddendam certi conditione ex stipula. ut in .ll. de ver. ob. in prin. et .ff. si cer. pe. l. si quis certum in hac actione sic forma lib. Ergo contra talem qui mihi interroganti promisit se daturum mihi .x. lib. Bonos. pro codice quem scripsi sibi vel pro patrocinio quod sibi in causa talis prestui: unde ut mihi dicit et soluat illas .x. lib. Bonos. ergo contra ipsum proponens certi condi. ex stipulatione.

Quid sic recte concipiat dicunt iura preal.

De certi conditione ex mutuo.

Si alicui mutuasti pecuniam: vel illud quod continetur pondere vel mensura: teneat tibi restituere illud certi conditione ex mutuo: ut .ff. si cer. pe. l. j. et .ij. et in .ll. q. mo. re. contra. ob. in prin. et in ea sic forma lib. Ergo contra talem a quo peto .x. lib. bonos. vel .x. amphoras vini: vel .x. marchas auri. quod sibi mutuavi: non quod predictas mihi soluat: ergo non ipsas: et propono certi condi. ex mutuo. probatur .ff. de triti. l. j.

De conditione triticaria.

Sicut prima conditio est generalis: sic est alia generalis: que vocatur triticaria a Triticio eius auctore: forte triticaria per quam petitur omnis res siue sit certa siue incerta: siue corporalis: siue incorporealis excipit sola petita mutua ut .ff. de triti. l. j. et in ea sic forma lib. Ergo contra talem: a quo peto res tale: puta equum tale et sic pro re certa: vel peto equum et ita in genere: et sic pro re incerta: quem equum mihi debet ex tali causa puta quod promisit vel adiecit aliam causam: unde quod predictus equum mihi soluat: ergo contra ipsum: et propono con. triti. probatur hoc. ff. de co. l. j. Et nota quod de hoc plenius notatur

in arte distin. v.

De conditione ob causam vel causa data: causa non sequuta.

Si tu das aliquid alicui preter aliquam causam: et causa illa non sit sequuta repetere poteris quod dedisti per conditionem ob causam: ut .ff. de condi. ob turp. cau. l. j. unde sic forma lib. Ergo contra talem cui dedi .x. vel servum manumitte ret: quod cum non fecerit: decem que dedi: peto mihi restitui: et propono condi. ob causam. Quid ita recte concipi. lib. probatur. ff. de condi. cau. data cau. non sc. l. dedi. et l. si pecuniam.

De conditione ob turpem causam.

Si aliquid datur alicui ob turpem causam interveniente turpitudine ex parte accipientis: et tunc solutum repetitur conditio ob turpem causam. ut .ff. cod. l. j. §. ultim. et in ea sic forma lib. Ergo contra Titium cui dedi decem: ne me occideret: vel ne tale maleficium committeret: unde illa .x. repeto: propono conditionem ob turpem causam. probatur hoc. ff. cod. l. j.

De conditione sine causa.

Contingit aliquando quod nulla causa preecedente quis promittit alicui .x. vel creditur se teneri ad illa .x. solvit illa: vel forte causa aliqua iusta precedente tenebatur ad illa decem causa facta iniusta: ut habes in fullone exemplum ut .ff. de condi. sine cau. l. ij. in omnibus istis casibus succurrit obligatio seu solvendi: ut obligationem vel solutum per conditionem sine causa condicatur: ut .ff. de condi. sine causa. l. nihil: et l. q. sine causa: et in ea sic forma libellus. Ergo contra talem: cui sine causa solvi. xx. lib. vel ex iniusta causa vel quia causa sequuta non est: vel facta est iniusta: unde illa .xx. solvatur: peto et propono condi. sine causa probatur. ff. de co. l. j. et l. q. sine. Vel sic Ergo contra talem: cui sine causa promisi

Decem: unde illam obligationem condi-
co vel sic q̄ debeat me ab illa obligatio-
ne liberare: ago contra ipsum: et propo-
no et c. Quid ita recte concipiat libel. pro-
batur per iura preallegata.

De conditione indebiti.

Si aliquis soluat quid indebitum
succurrit soluenti: q̄ potest solutum repe-
tere per conditionem indebiti. Et dicitur
indebitum tribus modis: de quo latius
in arte. in hac actione sic forma libellū.
Ago contra talem: cui credens me de-
bere. xx. solui. cum non deberem: unde
illa. xx. soluta sibi ab eo repeto: et propo-
no conditionem indebiti. Quod sic re-
cte concipiat libel. probatur. ff. eo. l. j.
z. ij. z. fere per totum.

De conditione furtiva.

Si aliquis aliquam rem mobilem
per furtum surripuit: habes contra furem
conditionem furtivam: per quam tene-
bitur restituere illam in qua sic forma li-
bel. Ago ego. S. contra. R. qui mihi sur-
ripuit codicem meum: unde ipsum codi-
cem ab ipso condico: et propono condi-
tionem furti. Quid sic recte concipi. lib. probatur
ff. cod. l. j. z. l. cum ex causa.

De conditione ex lege.

Est alia conditio que vocatur condi-
tio ex lege quotiens per legem inducitur
obligatio: et non est cautum in eadem le-
ge quo genere actionis agatur: vt. ff. de
condi. ex lege. l. j. unde si mihi donasti
rem aliquam: et eam mihi non tradis
agam sic. Ago contra Titium: q̄ mihi
rem talem donauit: unde q̄ eam mihi
tradat: propono condi. ex lege. vt. C. de
donat. l. si quis argentum: et insti. de ac-
tio. §. alie.

De actione ad exhibendum.

Si alqs rem tuam mobilem possi-
deat: vel si tua non est ius tamen habes

in ea: vel alias tuo interest: et sic vis eas
vindicare: vel alio modo: pro re illa a-
gere potes actio. ad exhiben. per quam
actionem exhibebit tibi re? rem illam
vt habeas copiam rei vendende palpa-
de: tangende et cognoscende que exhibi-
tio fiet coram iudice: vt. ff. cod. l. j. z. ij.
unde in hac actione sic forma lib. Ago
contra talem q̄ rem talē possidet siue te-
net quam dico meā esse vel mihi obli-
gataz pro. xx. a tali: vel q̄ usufructū in
ea habeo unde re illā ab eo exhiberi pe-
to et propono actionem ad exhibendū
Quid ita recte concipiat libel. probatur. ff.
cod. in hac actione. §. ij. ideo dico rem
talē: vt designet signa. Item ideo pono
multas cās: q̄ potest tua multipliciter
interesse: vnam cām tamen prosequis.

De actione ex empto.

Si rem aliquam emisti ab aliquo
tibi emptori competit actio contra ven-
ditorem: vt vel rem tradat vel tibi inter-
esse prestet: et vocatur actio ista ex empto
vt. ff. de actio. emp. z. vendi. l. j. z. l. ex em-
pto in principi. et in ea sic forma lib. Ago
contra talē: q̄ vendidit mihi rem talem
p. x. vñ q̄ rem illam tradat mihi: et po-
tiorē me in possessione faciat: vel vel i-
teresse meū qd̄ estimo. xx. prestet: ago
protra ipm: et propono actionē ex empto.
Quid ita recte concipiat lib. dicit. l. ff. de
actio empti. l. j. z. C. cod. si traditio.

De actione ex vendito.

Sicut emptori p̄ precedentem actio-
nem iura succurrūt: sic et venditori sub-
uenit p̄ actionem ex vendito ad pretiū
petendum ab emptore: vt. ff. de actio.
empt. l. iulii. §. ex vendito. et in ea sic for-
ma libellū. Ago contra Titium: cui ven-
didi equū: vel librū: vel domum pro de-
cem: unde vt soluat mihi illa decem. ago
contra eum: et propono actionem ex vñ

Summa domini

ditio. Quid sic debeat concipi libellus dicunt. l. preallegate. Et nota quod de materia istarum duarum actionum tractatur in arte. l. distin.

C De actione ex conducto.

C Si colonus vel inquilinus conducit domum vel predium: et locator non vult rem locatam tradere: vel esto quod tradat: non vult cetera prestare ad quam tenetur. ideo pro data est actio ex conducto: que datur conductori contra locatorem: vt. ff. loca. l. ex conducto. et in ea sic forma libelli. Ego contra Titium a quo conduximus domum talem usque ad annum unum pro decem solidis quas domum mihi ad habitandum assignare contradicit: unde quod ipsam domum mihi assignet: ego contra eum: et propono actionem ex conducto. Quid ita recte concipiat libellus: dicit. l. preallegate.

C De actione ex locato.

C Sicut ex conducto datur conductori actio: ita ex locato datur locatori ad mercedem seu pensionem suam petendam unde locator sic concipiet libellum. Ego contra. Ad. cui locavi domum meam pro x. solidis. unde vt illa. x. mihi soluat: ego contra ipsum: et propono actionem ex locato: probatur. ff. locati. l. j. §. j. et. l. si in lege. §. si domus: et. l. dominus. §. vltim.

C Si autem finitum esset tempus conductionis: et non vult rem restituere: dicetur sic. Ego contra talem: cui cum locassem domum meam pro x. usque ad annum et finitum sit tempus conductionis: quod illam domum meam mihi restituat: propono: vt probatur. ff. locati. l. videamus. §. qui vinum: et. C. eo. l. si quis conductionis.

C De actione oneris aduersi.

C Contingit sepe: quod conductor recipit in se periculum rei conducte speciali pacto interveniente: alias autem periculum in re locata contingit: respicit locator.

rem: cum conductor non teneatur: nisi dolose et leui culpa: vt. ff. cod. ex conducto et. ff. de modis. l. si vt certo. §. j. et. C. loca. et. pduc. l. in iudicio: et ideo contra conductorem prodita est actio specialis quam vocatur oneris aduersi: in quam sic forma libelli. Ego contra talem: quod cum a me tale opus puta domum vel turrim edificandam conduxerit suo periculo: et specialiter omnes casum et pericula fuerint specificata puta ruine: casusque: incendij. et. et in ter illud opus casumate vel ruina perierit: ego contra eum: et peto interesse meum quod estimo. xx. in tantum intercesset mea illud opus non esse percipit: et ad hoc propono actionem oneris aduersi. probatur. ff. loca. et. conduc. l. in nunc: et. l. opus.

C De actione pro socio.

C Si aliqui faciunt societatem inter se: agitur actio pro socio: in quam sic forma libelli. Ego contra talem quondam socium meum cum quo societatem contraxi omnium bonorum: de qua societate puenit ad eum res tales. unde vt illas pro parte mihi debeat communicare: ego contra illum et propono actionem pro socio: probatur. ff. pro socio. l. si quis societatem vel sic. Ego contra talem cum quo habui et contraxi societatem talis rei: ex qua societate tot fructus percepit: vel tantam pecuniam: unde vt partem illorum vel illius pecunie mihi prester: ego contra ipsum et propono actionem pro socio: probatur. ff. de diuid. l. j. et. ff. eo. pro socio. §. vltim. et. l. si actio. et. l. cum duobus. §. si quis ex socijs.

C De actione mandati directa.

C Si aliquis mandat tibi vt eius negotia geras: et tu mandatum suscipis: teneris sibi actione mandati: in hac actione sic forma libelli. Ego contra. Titium cui mandavi vt me negotia mea gereret: vel equum vel librum mihi eme

ret: et ipse mandatū suscipiens: negocia mea non gessit: vel gessit: sed male: vñ cū mea interest in. x. idco illud iteresse peto: propono actionem mandati directā. Qd ita recte concipiatur libel. dicit lex. ff. manda. si procuratorem. §. mandati actio. z. l. si remunerandi. §. j.

De actione mandati contraria.

C Si aliquis propter mandatū sibi iniunctū aliq̄s impensas faciat: habet contrariam actionem mandati per quam impensas recuperat: et in ea sic forma libellū. Ago contra. T. qum mibi mandasset vt domū sibi pro. xx. emerē: et solui illi. xx. et cū mādasset vt. p. eo fideiube rē penes talē creditorez in. x. fideiussi et solui vnde vt. xx. vel. x. q̄ solui mibi prester: ago contra ipm et ad hoc propono actionem manda. contra. Qd sic recte concipiat libell⁹ probat. ff. code. l. si vtro non remunerandi. §. contrario.

De actione depositi directa.

C Si aliquam rem deposuisti penes aliquē: hz locū actio depositi ad rem recuperandā: vt. ff. e. l. j. §. j. et insti. q. mo. re. contra. ob. vnde in ea sic forma libellū. Ago contra talē penes quē deposui talē rem: cui⁹ signa sunt talia: vñ villam rem mibi restituat: ago contra eū et propono actionem depositi directam. Quod recte concipiatur libel. probat. ff. code. l. j. §. j. et §. si rem: et §. si quis aurum.

De actione depositi contraria.

C Si vero aliquis in re penes eū deposita: expensas faciebat: locū hz contraria depositi. in q̄ sic forma lib. Ago contra talem q̄ cū deposuisset penes me rē talem: puta equū vel seruū: in illo equo vel seruo impendi. x. vnde vt illa decet mibi restituat vel prester. ago contra ipsum et propono actionem depo. contra Qd sic recte concipiat libel. probat. ff.

code. l. et apud quem: et l. actione.

De actione tutele.

C Si aliquis fuit tutor alicui⁹: pōt conueniri actione tutele vt reddat rationes administrationis et reliq̄ prester: in hac sic forma libellū. Ago contra. Ad. meū oliz tutorē testamentariū legitimū siue variū: vt reddat mibi rationē administrationis tutele p̄ eū vel ab alio: ppono actionem tutele: pro. ff. de tute. et ratio. vis. l. j. §. j.

De actione tutele contraria.

C Sicut contra tutorem dat actio tutelaria et ipsi tutori ppetitoria p̄ expensas q̄s fecit in administratione illa: vt. ff. de pra. tute. in veris: de hac ad p̄sens non tracto. qz tractau. §. de actioe tute. et pro tute. contra. in trac. primo:

De actione commodati.

C Si aliquis comodauit res aliquā mihi vel alicui: tenet eam restituere per actionem commodati. in q̄ sic forma libellū ago contra Ticiū cui commodauit equū meū vt iret vsqz Bono. quocū iuerit et redierit: vnde vt mibi equū meum restituat: ago contra ipsum et propono actionem commodati directā. probat. ff. e. l. j. et l. iij. et insti. q. mo. re. pra. ob. §. itez is cui.

De actione commodati contraria.

C Si fecisti expensas in re comodata preter cibaria: poteris recuperare per contrariam commodati actionem: in q̄ sic forma libellū: ago contra Titiū a quo peto mibi restitui vel solui. x. nomine expensis: quas feci in seruo quem mibi comodauit: propono actionem commo. contra probat. ff. eo. l. in rebus. §. possunt: et l. in commodato. §. contrariam.

De pignoratitia actione directa.

C Ostringit q̄ debitor soluta pecunia creditori: vel alio modo sibi satisfaci. vnde pign⁹ liberatum videt: propterea dat debitori pignoratitia actio: per quā

Summa domini

teneat creditor sibi restituere pignus: vt. ff. de pig. ac. l. si rem alienam. §. propter: et §. omnia et insti. q. mo. re. contra. ob. §. vlti. in ac. actione sic forma lib. ago contra Ticiū cui obligavi pignus meū pro. x. lib. q. s. mihi mutuauit et q. s. sibi solui. vnde peto vt illud pignus mihi restituat et propono act. pignoratī probat. l. p. callega.

De pignoratitia contraria.

C Si creditor fecit expensas in pignore: dūmodo non sint maxime nec onerosae: q. neq. delictus debitor: neq. onerosus creditor audiendus est: vt. ff. de pig. act. l. si seruos. C. de pigno. l. in summa potest illas recuperare p. contrariam pignoratitiam. Item et si deceptus debitor creditores dando es pro auro pignori: vt. ff. co. l. j. §. vlti. vel dando ei rem alij obligatam: q. non sit suffectura duobus: vt. ff. cod. l. si q. s. in pignore: vel ponendo aliquem q. pignus reciperet q. si pecuniam solutus: vt. ff. co. l. si q. s. vel si rem alienam dederit pignori: vt. ff. code. l. tutor §. contrariam: in hac actione sic forma libel. ago contra Ticiū q. mihi obligauit codicem pro. x. q. est alicuius vel alij obligatus: et non sufficit vtriusq. pro debito: vnde vt det mihi aliud pignus q. idoneū propono contrariam pignoratitiam: q. sic recte concipiat libel. probat. ar. ff. de consti. pec. l. q. autem. §. penul.

De actioe in factū prescriptis verbis.

C Si aliquis contraxit tecum: et est in illo contractu pactū appositū incontinenti vel paulo post: q. non sit stipulatio de valuti: dat actio in factū prescriptis verbis in q. sic forma lib. ago contra Ticiū cui cū redidisset: codicem meū p. x. i. ipso p. etu incontinenti p. ueni secū q. illū cōmodaret mihi pro exēplari: quē codicem cū sibi tradiderim: peto vt illū ad exēplar mihi concedere: debeat propono act. in

factū prescri. ver. q. ita recte con. libell. probat. ff. de prescri. v. naturalis. et C. de re. permut. l. rebus. et l. ex placito.

De actione prescriptis verbis estimatoria.

C Si aliqua res dat alicui redēda p. x. neq. res neq. x. reddant: ppetit dat actio p. scri. v. estimatoria: p. quā aut. res aut. x. reddant vt. ff. de estima. ac. l. j. et in ea sic forma lib. Ago. p. ad. cui dedi codicem meū redēdū p. x. vñ vt illa x. mihi p. scri. vel ipsū codicē icorruptū: ago contra illum et propono ac. in fac. p. scri. v. estimatoria. q. ita recte concipiat libel. oicit lex p. callegata.

De actione prescriptis verbis que ex permutatione oritur.

C Si cōuentio sit facta de pmutando codice tuo cū digesto meo: et ego tradidi tibi digestum meum: et tu nō vis tradere codicem cōpetit mihi actio p. scri. ver. ex pmutato vel ex permutatione. vt. ff. co. l. ij. et C. co. l. ex placito. et i. ea sic forma lib. Ago contra. ad. q. cū cōuenisset mecum de pmutando codice suo tali res cū tali digesto meo: et ego dederim sibi digestū codicem predictum mihi dare recusat. vñ vt illum codicem mihi det: ago cētra ipsum et propono ac. in fac. p. scri. ver. ex permut. ita concipies quādorvis habere codicem. si aut. velles agere ad interesse vt potes: dicas: vnde quia codicem mihi dare recusat: ago ad interesse meum q. d. estimo. x. et propono vt s. vel si vis repetere digestū: potes. l. p. dictionē ab causam. q. sic concipi. libel. et q. ista tria auxilia ppetant dicūt iura. C. co. ti. l. cum precibus et l. quando: et l. rebus: et l. penulti. et vlti. et ff. code. l. j. et ij.

De actione in factum genera lissima et subsidiaria.

C Hec actio in factum subsidiaria est

omniū actionū : nam quotiens deficit actio et est equū actionē dari : dat actio in factū subsidia. vt. ff. de prescrip. ver. quotiens. Et dicit lex alibi de ista actio ne: qd bee est illa in factū: cuius tenor in multis et varijs iuris articulis est admissus. vt. C. de sacrosan. ec. l. sancim⁹. Patet ergo specialiter tradendo doctri nam de libellis formandis componere non posse. exempli tamen grane vnicū libellū subiiciam. Ego contra talem q frumentū meū seminauit: vici vnu cor bē: vel plantam meā plantauit: quā cūmo decem vnde vnde vt predicta de cē mibi soluat: ego contra ipsum et pro pono actionem in factū. Qd ita concipiat libellus probatur. ff. de rei vend. l. in rem.

C De actione in factum ex re iudicata.

C Hec actio dat illi pro quo lata est sententia: contra eū aduersus quem est lata de qua habes. C. de re. cre. et iure rando. l. actori. verū alibi vocat actio iudicati. vt. ff. de re iud. l. si se nō obtulit: et l. miles. §. decem et §. vlti. et C. eo. l. j. Et in ea sic forma li. Ego contra. Ad. a quo peto decem mibi solui et dari: in q bus fuit mibi per sententiam Titij in dicta condemnatus: propono actiones in factū que oriuntur ex re iudicata: probatur legibus prealleg.

C De actione in factum vel utili que oriuntur ex confessione.

C Si qs confiteat se tibi debere decem siue in iudicio siue extra coram quqz rogatis testib⁹: ex ac actione orit actio in factū: et ideo in factum qz confessus fuit i formiter. i. cā non adiecta: et i ea sic forma libellū. Ego contra. Ad. a quo peto decem: vel rem certam mibi dari et sol ui: q decem fuit confessus in iure: vel ex

tra ius coram rogatis quqz testibus: me presente: se tibi dare debere: et propo no contra eū actionem in factū ex confessione. **C** Si aut confessus est forma liter. i. cā adiecta puta se dē ex cā em prionis vel mutui: tūc dabitur utilis ex vendito: vel utilis certi conditio contra illū: sicut daret directa ex vero contra ctu. vt. ff. de interro. ac. l. de etate. §. q in terrogat⁹: in q sic forma libellū. Ego cō tra. S. a quo peto decem q fuit confessus vt. §. ex contractu venditionis vel mu tuo vnde propono contra ipsum vtilem actionem ex vendi. vel vtilem certi con ditionem. Qd ita recte concipiant li belli probatur per iura supra allegata. **C** De actione ex stipulam pro dote.

C Hec actio duplex inuenit vna q da tur marito ad dotem petendā a mulie re vel ei⁹ patre. Alia q dat vxori vel be redi ipsi⁹ ad repetendam dotem soluto matrimonio morte viri vel diuortio: vñ marit⁹ cui dos est pmissa sic agit. Ego contra. Ad. q promisit se daturū centū in dotem pro tali vxore mea: quam do tem mibi solvere et dare recusat: vnde q illa centū mibi soluat et det: ego con tra ipm et propono actiones ex stipula. Qd ita debeat concipi libell⁹ pbat. C. de rei vxor. actio. l. vnica. circa principi. **C** Vxor autē sic repetit dotem soluto matrimonio. Ego ego. B. contra. R. et S. heredes mariti mei vt reddāt seu soluant vel restituant centū vel domos vel vineas qs inestimatas dedi in dote quondam marito meo cū fructib⁹ inde perceptis: propono actiones ex stipula tu. Qd ita recte concipiat libellus dicit lex eadem. C. de rei vxor. ac. §. ex actio. et §. fructib⁹: et nota plenius in arte. ij. dis.

C De aqua pluuiali arcenda.

C Hec actio competit contra cum qui

fraudulenter aliqd op⁹ fecit in proprio agro: ppter qd aq pluuialis nocere potest predio vicini: ad hoc vt restituat in pristinu statu z damnu contingens post litis conte. emendet: z in ea sic format libell⁹. *Argo ego. R. contra. S.* qui tale opus fecit i predio suo propter quod a q pluuialis damnum dare potest agro meo: vel predio meo nocere potest unde opus illd in pristinu statu peto restitui. vel peto illud op⁹ amoueri: z damnum qd post litis contestationem contingit: rescari peto pro opere destruendo propono actionem aque pluuias. arcende pro damno postea emergente propono officiu iudicis. Quod sic recte concipitur libellus probatur. ff. cod. l. j. §. j. z. ij. z. §. de eo opere: z. §. in summa: z. l. a ter tina. §. officium.

De pastu pecoris.

C Si aligs immittat oues seu alia animalia in prediu meu vt depascant frumentu meu: vel alios fruct⁹ seu glandes competit mihi contra eum actio de pastu pecoris: z ita speciali nomine vocat: vt. ff. de prescrip. ver. l. q seruandum. §. vltimo: in hac actione sic forma libellu. *Argo contra. Ad.* q immisit pecora sua in prediu meu z glandes meas vel frumentu meu depasta sunt: vel pauerut vel comederut unde damnu illud qd estimo decem: rescari mihi peto: z propono actionem de pa. peco.

Qd sic recte concipiat libellus probat l. preallegat. in qua solummodo de nomine istius actionis fit mentio. Et est notandu q nomine glandis omnes fructus continentur: vt. ff. de glan. l. l. vni ca. Similiter nomine pecoris intelligit de omnibus animalibus que pascuntur ff. de edil. edic. l. ediles. §. iumentorum.

De actione ex testamento.

C Si alicui relinquantur legata petit illa actione ex testamento ab heredib⁹ in qua sic forma libel. *Argo contra* tales heredes Titij q mihi in testamento suo rem talem legauit: quam rem mihi dari peto: propono actionem ex testamento: probat. C. communia de le. l. j. z. ff. de le. ij. cu fili⁹. §. varijs. Si autem heres fuerit in mora addes cu fructibus perceptis z percipiendis. Et nota q de hac actione plen⁹ notat in arte. ij. dist.

De actione ex stipulatu.

C Si aliquis promittat tibi aliquid incertum: puta facere domum vel scribere codicem: competit tibi contra illum actio ex stipulatu. vt insti. de ob. in princip. z. ff. de verbo. obli. l. vbi autem non apparet. §. j. in qua sic forma. *Argo contra. Ad.* qui promisit se scripturum mihi codicem nunc: unde cum non scripsit ago contra eum z propono actione ex stipulatu. probat iuribus preallega.

De actione ex stipu. arbitraria.

C Si aliquis tibi aliqd sedaturus vel facturum certo loco promittit: competit tibi contra eum actio ex stipulatu arbitraria: seu certi conditio ex stipulatione arbitraria: z in ea sic forma libellum. *Argo ptra. R.* q promisit mihi. D. Thaca polis vel equi: unde ago contra eu z propono actionem ex stipulatu arbitraria quando res est incerta. Sed si certa res promissa fuerit dices propono certi conditio: ex stipulatu arbitra. Qd ita recte concipiat libellus: probatur. ff. de co. quod certo loco. l. ij. z per to.

De actione ex stipulato ex tempore presumptra.

C Si aliquis soluat aliqd longo tpe x. annor⁹ inter presentes z. xx. annor⁹ inter absentes: presu nit q stipulatio precesserit z agi ex stipu. de qua actione

Summa domini

pro rebus illis ipsum mihi in duplū cōdemnari peto: et ad hoc propono actionem de rationi: distrabem. Qd sic recte concipiat lib. pbat. ff. e. l. j. §. de rationibus: et §. considerandū: et §. in tutela. et §. vlti. et l. ij. et l. si tutor. §. vlti. et l. sed si non dat: et ff. de contra. tute. acti. l. ij.

De actione directa legis aquilie.

Si damnum dederō in rebus tuis corpori meo competit tibi contra me directa actio. l. aquilie: in qua sic forma libellum. Ego ego. S. contra. R. qui me servum meū Stichū occidit qui retro infra annū valuit quinquaginta: unde illa quinquaginta peto et propono actionem directam. l. ag. vel q. corpore suo in re mea tali puta domo: vinea: vel boue dedi damnum tale q. res retro infra. xxx. dies valuit. xl. unde illa quadraginta peto et propono et in utroq. adicias sic. et si negaverit: peto illū mihi in duplū cōdemnari. Quod sic recte concipiantur libelli probatur. ff. cod. l. ij. et l. si servus servū §. huius: et l. inde neratius. §. hec actio. et insti. eodem. §. vltim.

De actione in factum de pauperie.

Si quadrupes alicui det tibi damnum: habes contra dñm quadrupedis actio. in factum de pauperie: qua compellitur tantum damnum tibi dare vel dare animal nox: vt. ff. si quadru. pau. se. dis. l. j. et insti. eode. ti. in hac actione sic forma libellus. Ego contra. R. vt. nendat mihi illud damnum qd sua quadrupes: forte asinus vel equus intulit in rebus meis mota naturali feritate: qd damnum estimor viginti. propono actionem in factum de paupere. probatur legibus preallegatis. **Et** nota q. de hac actione plenius tractatur in arte. disti. iij. et vii. in fi.

De actione iniuriarum ex le

ge cornelia.

Si fuisti ab aliquo pulsatus vel verberatus: vel domus tua fuit introita per vim: competit tibi actio iniuriarum civilis: in qua sic forma libel. Ego contra. R. qui iniuriōse et violenter intravit domum meam: vel me pulsavit vel verberavit: quam iniuriam nollem sustinere pro. x. unde in predicta quantitate illū mihi condemnari peto: propono actionem iniuriarum civilem ex lege cornelia descendente. Qd ita concipi. lib. probatur. ff. e. l. lex cornelia: et l. pctor. et l. item apud labconem. §. ait pctor.

De actione in factum contra magistratum.

Si ille qui gerit magistratum ammonitus vt det vt tutores pupill. vel curatores minoribus adultis dare neglexerit: et sic medio tēpore pupilli vel minoris damno efficiunt: unde ille magistratus tenetur d. tore illo damno actione in fac. in qua sic forma lib. Ego contra. R. q. cū gereret civitatis mee magistratum: et fuisset sepius requisitus a Titio amico meo: vt daret mihi tutores vel curatorem: dare neglexit vel distulit vel dedit tutorem siue curatorem minus idoneum: vel non exegit satisfactionem vel exegit: sed minus idoneum: unde propterea suus damnicatus in. x. que. x. ab eo mihi prestari et solui peto: et propono act. i. fac. inductam contra magistratū. Qd sic recte concipiat libel. probatur. ff. de magistra. cōue. l. j. §. si curatores: et §. sciendum.

De actione vel accusatione ingrati

Si libertus est ingratus erga patrum suum: vel filius patri reuocatur libertus in servitutem: et filius in potestatem patris per actionem vel accusationem ingrati. C. de agno. li. l. unica: et de

Registrum.

liber. et eorum: lib. l. j. et. C. de ingra. li. l.
 vnica: et est actio ista vltima in arbore
 actionum: in qua sic formalis. Ego con-
 tra. R. libertum meum qui alimenta mi-
 hi denegauit cum egerem: vel talem in-
 iurias mihi intulit: forte verberavit vel
 turpia verba mihi dixit: puta latronem
 vel eucurbitam inuocauit vñ ipm in ser-
 uitutem reuocari peto: et ad hoc propo-
 no actionem ingratam. Qd ita recte con-
 ciatur lib. probat. ff. de procura. l. sed
 be per lone. §. patronus: et ff. de obse. a
 libe. l. per procuratorem. C. Filius au-
 tem sic poterit reuocari a patre. Ego p
 Ad. filium meum quem emancipauit et
 ipse exiit mihi ingratus: qz acerbum
 conuitium dixit mihi: vel me verbera-
 uit vel mihi dixit atrocem iniuriam: vn-
 de ipsum in meam potestatem reuoca-
 ri peto: et ad hoc propono actionem in-
 gratam: vel officium iudicis quod melius
 est per legem. C. de ingrat. libe. l. vnica
 Hec de actionibus de quibus Jo. in ar-
 bore actionum tractauit: exempli et do-
 ctrine gratia dixisse sufficiant.

Laus Omnipotenti Deo.

C Impressum Venetijs per Ber-
 nardinum Benalium.

C Die vltima Madij. isis.

C Opusculum
 §. Item
 in criminali
 aduocatus

B
 opinio
 plenam
 qd quis
 per glo.

C
 liuntur
 C Bartholome
 dictum
 re ad dictum

B
 dicto. p.
 q cum
 an aliquis
 sitam in

E
 C In nomine
 liter rapuit
 et §. ante
 se non

§
 l. si propter
 mentum
 regulare
 Titius

B
 locorum
 rem aliquas
 vel seruus
 vus fideiubet

B
 go ad
 qua estiva
 S. contra
 et alium

§
 mento vel
 ff. cod.
 rei: et ipse

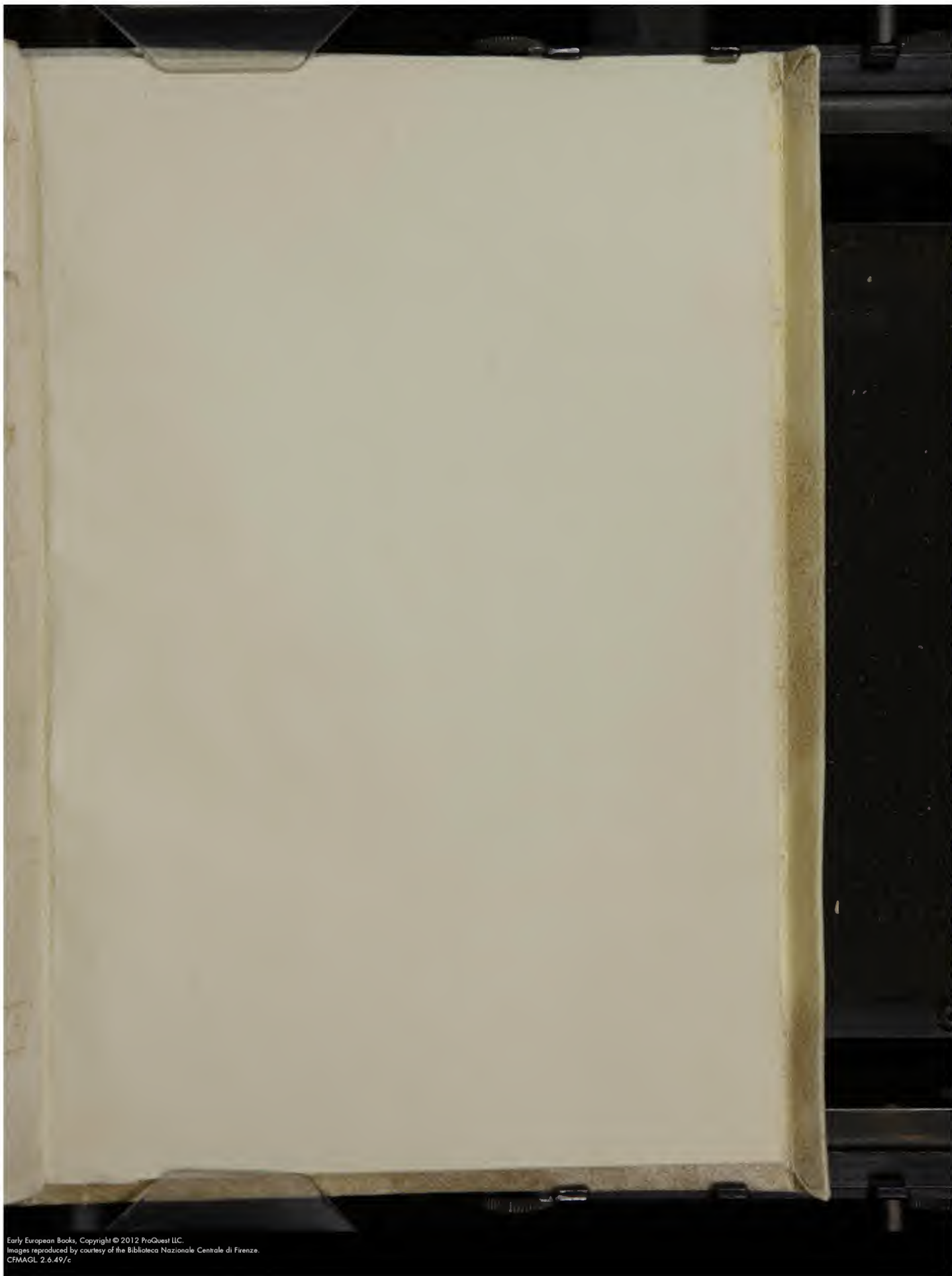
C Sinis.

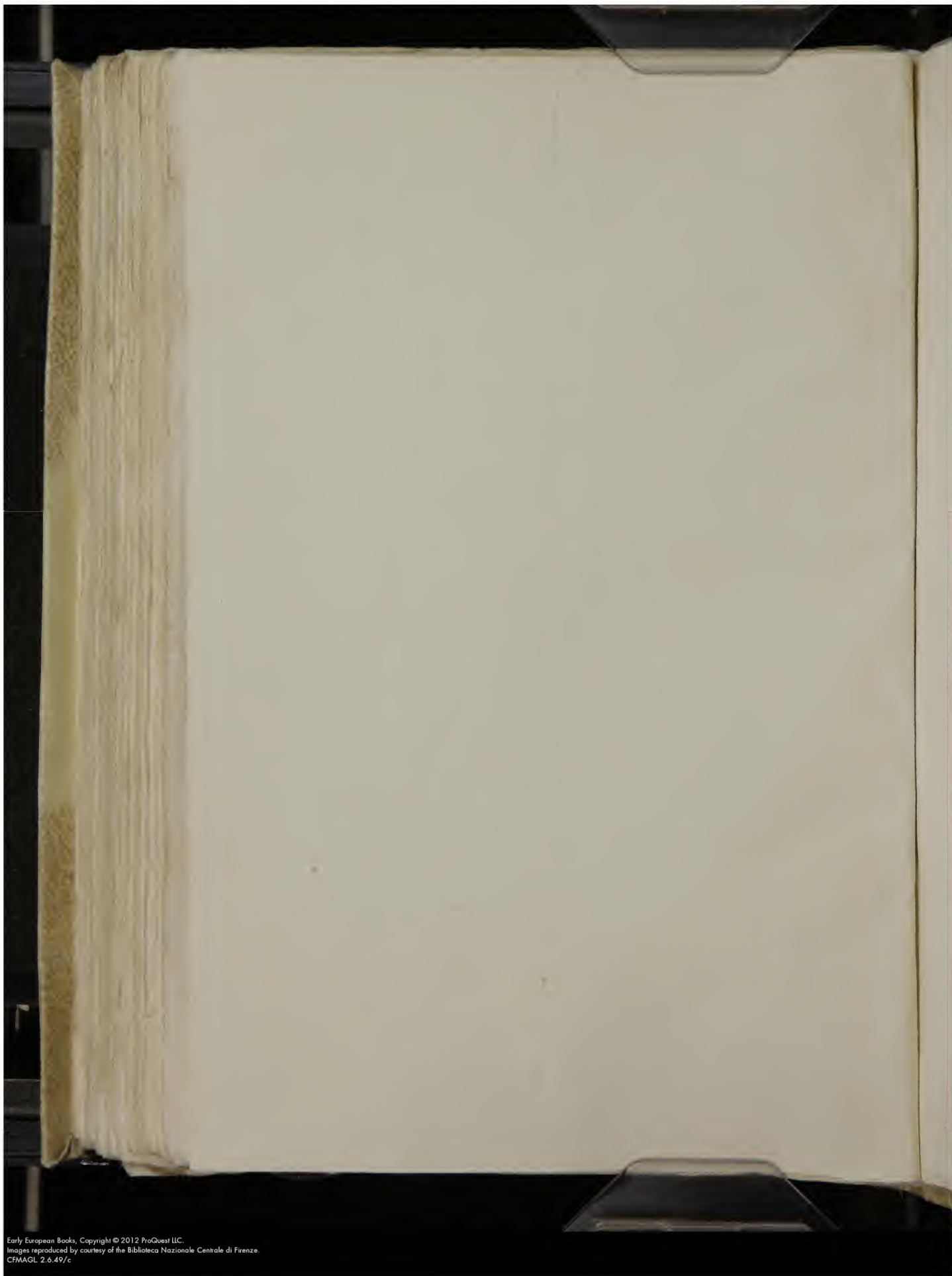
Licht der wijzen en gheheyl
Reynheit en vromheit
Vierde deel van de
le Concluse van de
Concluse van de
Concluse van de

Alte liden der menschen
van de menschen

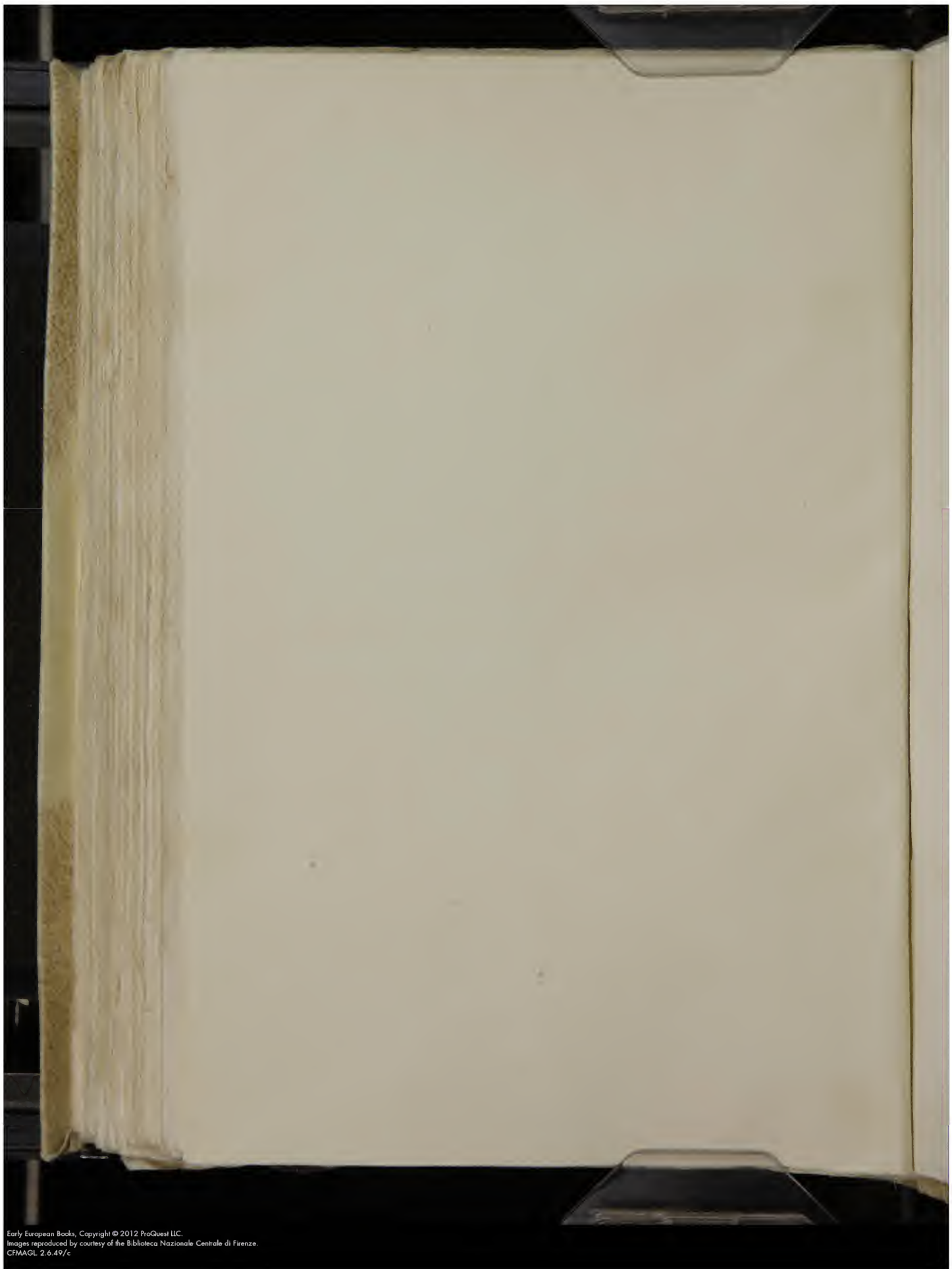
1-6-60

50 21

005646926

